

**NAFARROAKO
EKONOMIA**

2020ko
TXOSTENA

LABORAL
kutxa

Ikerketa Departamentua
Zuzendaria: Joseba Madariaga
Lan taldea: **IKEI** research & consultancy SA

© Laboral Kutxa.

ISBN: 978-84-946432-8-6

1. LABURPEN EXEKUTIBOA	10
2. ESPARRU OROKORRA	15
1. COVID-19AREN ERAGINA	16
2. INGURUNE EKONOMIKOA (NAZIOARTEKOA ETA ESTATUKOA)	22
2.1 NAZIOARTEKO EKONOMIA.....	22
2.2 ESPAINIAKO EKONOMIA.....	30
3. NAFARROAKO EGITURA EKONOMIKOA	40
4. IKUSPEGI OROKORRA	46
4.1 PRODUKZIOA.....	47
4.2 ESKARIA.....	49
4.3 PREZIOAK ETA SOLDATAK.....	51
4.4 LAN-MERKATUA ETA DEMOGRAFIA.....	53
4.5 FINANTZA-SEKTOREA.....	58
4.6 GORDAILUEN BILAKAERA NAFARROAN.....	70
5. NAFARROAKO ENPRESEN AZTERKETA EKONOMIKO-FINANTZARIOA	75
5.1 JARDUERA: DIRU-SARRERAK, KOSTUAK ETA EMAITZAK.....	75
5.2 INBERTSIOA-FINANTZAKETA.....	76
5.3 ERRENTAGARRITASUNA ETA LOTUTAKO MAGNITUDEAK.....	78
5.4 ENPLEGUAREN PRODUKTIBITATEA.....	79
5.5 NAFARROAKO ENPRESEN DIAGNOSTIKO EKONOMIKO-FINANTZARIOA. SINTESIA.....	79
5.6 ESPAINIAKO ENPRESA EZ-FINANTZARIOEN ENPRESA-EMAITZAK.....	80
3. LEHEN SEKTOREA	84
1. IKUSPEGI OROKORRA	85
1.1. BILAKAERA ESTATU MAILAN.....	85
1.2. BILAKAERA NAFARROAN.....	87
1. NEKAZARITZA-AZPISEKTOREA	91
1.1 EKOIZPENAK ETA AZALERAK.....	91
1.2 NEKAZARITZAKO PREZIOAK ETA EKOIZPENAREN BALIOA.....	99
1.3 NEKAZARITZA-MAKINETAKO INBERTSIOA.....	100
2. ABELTZAINZA-AZPISEKTOREA	101
2.1 ABELTZAINZA-ERROLDA.....	102
2.2 ABERE-EKOIZPENA ETA EMAITZA EKONOMIKOAK.....	103
2.3 ABERE-PRODUKTUEN PREZIOAK.....	109
4. INDUSTRIA	111
1. IKUSPEGI OROKORRA	112
1.1 JARDUERAREN BILAKAERA.....	112
1.2 ENPRESAK ETA ENPLEGUA.....	113
2. INDUSTRIA EGITURA	114
2.1 JARDUERA-AZPISEKTORE NAGUSIAK IDENTIFIKATZEA.....	114
2.2 ENPRESEN TAMAINA, AZPISEKTOREEN ARABERA.....	118
2.3 ENPRESA NAGUSIAK.....	119
3. SIDERURGIA	121
3.1 IKUSPEGI OROKORRA.....	121
3.2 ESPAINIAKO SIDERURGIA.....	124
4. NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN INDUSTRIA	127

4.1	NAZIOARTEKO EGOERA.....	127
4.2	SEKTOREA ESPAINIAN	128
4.3	SEKTOREA NAFARROAN	129
5.	AUTOMOBILGINTZA.....	134
5.1	NAZIOARTEKO EGOERA.....	134
5.2	NAZIOARTEKO EGOERA.....	135
5.3	SEKTOREA ESPAINIAN	138
5.4	SEKTOREA NAFARROAN	143
6.	PAPERA	147
6.1	NAZIOARTEKO EGOERA.....	147
6.2	SEKTOREA ESPAINIAN	149
6.3	SEKTOREA NAFARROAN	152
7.	ERAIKUNTZA	154
8.	NAFARROAKO ENPRESA-SAREAREN AZTERKETA.....	159
8.1	SARRERA.....	159
8.2	BILAKAERA OROKORRA	159
8.3	SEKTORE EKONOMIKOAK.....	161
8.4	SOLDATAPEKOEN ESTRATUAK.....	163
5.	ZERBITZUAK.....	166
1.	IKUSPEGI OROKORRA	167
2.	HEZKUNTZA	168
2.1	UNIBERTSITATEKOAK EZ DIREN IKASLEEN BILAKAERA.....	168
2.2	UNIBERTSITATEKO IKASLEEN BILAKAERA	172
3.	GARRAIOA.....	175
3.1	ERREPIDE BIDEZKO GARRAIOA	175
3.2	AIRE BIDEZKO GARRAIOA	178
4.	TURISMOA.....	180
4.1	COVID-19A: AGERTOKI-ALDAKETA	180
4.2	NAZIOARTEKO EGOERA.....	180
4.3	TURISMOA ESPAINIAN	182
4.4	TURISMOA NAFARROAN.....	188

Koadroen aurkibidea

1. koadroa	Afiliazioaren eta kontratazioaren bilakaera.....	16
2. koadroa	Afiliazioaren banaketa, erregimenen arabera. Nafarroa.....	17
3. koadroa	Afiliazioaren banaketa, jarduera arloen arabera. Nafarroa.....	18
4. koadroa	Erregistratutako langabeziaren eta langabezia-tasaren bilakaera.....	18
5. koadroa	Erakunde ezberdinek egindako aurreikuspen ekonomikoak.....	21
6. koadroa	Barne Produktu Gordinaren bilakaera.....	22
7. koadroa	Kontsumo pribatuaren, kontsumo publikoaren eta inbertsioaren bilakaera.....	23
8. koadroa	Ondasun eta zerbitzuen truke-bolumenaren aldakuntzak.....	24
9. koadroa	Kontsumoaren prezio-indizearen bilakaera.....	24
10. koadroa	Langabezia-tasa.....	25
11. koadroa	Administrazio Publikoen finantzaketa-beharrak (finantzaketa-ahalmena (+) edo finantzaketa-beharra (-), BPG nominalaren ehunekoaren arabera).....	25
12. koadroa	Adierazle nagusiak (EB).....	27
13. koadroa	Barne Produktu Gordinaren (BPG) hazkundea (Europar Batasuna).....	28
14. koadroa	Europar Batasuneko per capita BPGa (PPS) 2020.....	29
15. koadroa	Ekonomia-aurreikuspenak (industrializatutako herrialdeak).....	30
16. koadroa	Barne-produktu gordina eta haren osagaiak (Eskaria eta Eskaintza).....	32
17. koadroa	Barne Produktu Gordinaren banaketa (Errenta).....	32
18. koadroa	Kontsumoko Prezioen Indizea (KPI) eta Industriako Prezioen Indizea (IPRI).....	34
19. koadroa	Errenten eta soldata-kostuen adierazleak.....	35
20. koadroa	Lan-magnitude nagusien bilakaera. Urteko batezbestekoak.....	36
21. koadroa	Enplegua, lan-egoeraren eta kontratu-motaren arabera. Urteko batezbestekoak.....	37
22. koadroa	Defizit publikoa.....	38
23. koadroa	Espainiako ekonomiaren aurreikuspenak (2021).....	39
24. koadroa	Ekoi-egitura (BEGaren sektore-osaera), 1960-2020.....	40
25. koadroa	Okupazio-egitura (enpleguaren sektore-osaera), 1960-2020.....	40
26. koadroa	Nafarroaren parte-hartzea Espainia osoan, 2020.....	41
27. koadroa	Balio erantsi gordina Nafarroako biztanle bakoitzeko.....	41
28. koadroa	Bilakaera orokorra.....	46
29. koadroa	Barne produktu gordinaren (BPG) bilakaera.....	48
30. koadroa	Industria Sektoreko Adierazleak.....	48
31. koadroa	Eraikuntza Sektoreko Adierazleak.....	49
32. koadroa	Zerbitzuen Sektoreko Adierazleak.....	49
33. koadroa	Kontsumo- eta inbertsio-adierazleak.....	50
34. koadroa	Kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan.....	50
35. koadroa	Nafarroako esportazioak eta inportazioak, herrialdeen eta sektoreen arabera.....	51
36. koadroa	Prezioen bilakaera Nafarroan.....	52
37. koadroa	Soldata-adierazleak.....	53
38. koadroa	Biztanleria aktiboa, enplegua eta langabezia.....	54
39. koadroa	Langabezia-tasa adin-tarteen arabera. Urteko batezbestekoak.....	55
40. koadroa	Enpleguaren bilakaera, sektore ekonomikoaren arabera. Urteko batezbestekoak.....	56
41. koadroa	SEPEren bulegoetan erregistratutako kontratuak.....	56
42. koadroa	Hitzarmen kolektiboak eta grebak.....	57
43. koadroa	Biztanleriaren mugimendu naturala.....	58
44. koadroa	Nafarroako migrazio-saldoak, adinaren arabera (autonomia artekoak).....	58
45. koadroa	Burtsa-indize nagusien bilakaera.....	60
46. koadroa	Kreditu-erakundeak eta EFC.....	61
47. koadroa	Gordailu-erakundeak. Bulego kopurua.....	61
48. koadroa	Afiliazioa finantza-jardueretan.....	61
49. koadroa	Kreditu-erakundearen aktiboaren osaera.....	62
50. koadroa	Kreditu-erakundeak. Kreditua agenteen arabera.....	63

51. koadroa	Kreditu-erakundeak. Kredituak, motaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	64
52. koadroa	Gordailu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	64
53. koadroa	Gordailu-erakundeak. Kreditua, agenteen eta lurraldearen arabera.....	65
54. koadroa	Etxebizitzen gaineko hipoteka berrien eraketa.....	67
55. koadroa	Ibilgailuen matrikulazioaren bilakaera. Turismoak.....	67
56. koadroa	Gordailu-erakundeak. Zalantzazkoen edo berankortasunaren guztizko tasaren bilakaera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	68
57. koadroa	Gordailu-erakundeak. Zalantzazkoen edo berankortasun-tasaren bilakaera, kredituaren helburuen arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	69
58. koadroa	Gordailu-erakundeak. Zalantzazko kredituaren bilakaera, helburuen arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	70
59. koadroa	Kreditu-erakundeak. Kreditu-erakundeetako gordailuak, agenteen arabera.....	71
60. koadroa	Kreditu-erakundeak. Gordailuak moten arabera. Beste sektore egoiliar batzuk.....	71
61. koadroa	Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuen eta Administrazio Publikoen gordailuak.....	72
62. koadroa	Familien errenta gordin erabilgarria eta aurrezkia.....	72
63. koadroa	Kreditu-erakundeak. Familietarako ⁽²⁾ eta sozietate ez-finantzarioetarako eragiketa berriei aplikatutako interes-tasak (TEDR) ⁽¹⁾	74
64. koadroa	Nafarroako enpresen emaitzen kontu erantsia.....	75
65. koadroa	Nafarroako enpresen balantze erantsia.....	78
66. koadroa	Nafarroako enpresen errentagarritasuna.....	78
67. koadroa	Enpleguaren produktibitatea.....	79
68. koadroa	Emaitzen kontua. Urte arteko bilakaera (enpresa berei dagozkien hazkunde-tasak, aurreko urteko aldi berarekiko).....	81
69. koadroa	Espainiako nekazaritza-sektorearen makromagnitudeak.....	86
70. koadroa	Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritza. Nafarroa.....	89
71. koadroa	Enplegua lehen sektorean*.....	90
72. koadroa	Lur landuen erabilera.....	92
73. koadroa	Nafarroako nekazaritzako ekoizpen nagusiak.....	93
74. koadroa	Zereal-aleen azalera eta ekoizpena.....	94
75. koadroa	Lekaleen azalera eta ekoizpena.....	94
76. koadroa	Tuberkuluen azalera eta ekoizpena.....	94
77. koadroa	Industria-laboreen azalera eta ekoizpena.....	95
78. koadroa	Bazka-laboreen azalera eta ekoizpena.....	95
79. koadroa	Barazkien azalera eta ekoizpena.....	97
80. koadroa	Labore zirkaren azalera eta ekoizpena.....	98
81. koadroa	Nekazaritzako produktu nagusien prezio eta balio guztizkoak.....	100
82. koadroa	Nafarroan erregistratutako nekazaritzako makineriaren balorazioa.....	100
83. koadroa	Abeltzaintza-errola (urte bakoitzeko azaroan).....	103
84. koadroa	Esne-ekoizpena.....	104
85. koadroa	Esnetarako behien eta ardien ustiatzearen batezbesteko emaitza ekonomikoak.....	105
86. koadroa	Haragitarako behien eta ardien ustiatzearen batezbesteko emaitza ekonomikoak.....	106
87. koadroa	INTIA-ITGren kudeaketa tekniko-ekonomikoaren kontrolpean dauden txerri-ustiatzearen emaitzak.....	107
88. koadroa	Nafarroan hildako aziendaren kanaleko pisua.....	108
89. koadroa	Animalia-produktuen prezioak. Urteko batezbestekoak.....	110
90. koadroa	Industriako ekoizpen-jardueraren bilakaera.....	112
91. koadroa	Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, ondasunen jomuga ekonomikoaren arabera.....	112
92. koadroa	Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, jarduera-adarraren arabera.....	113
93. koadroa	Industria-sektorean langile eta enpresa kopuruak izandako bilakaera.....	113
94. koadroa	Nafarroako industria-sektoreak sortutako enplegua eta diru-sarrerak, jarduera-azpisektoreen arabera, 2019.....	115

95. koadroa	Jarduera-adar desberdinek industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2019	116
96. koadroa	Industria-enpresen kopurua, neurriaren eta jarduera-sektorearen arabera, 2020	118
97. koadroa	Nafarroako industria-enpresa nagusiak, 2020.....	120
98. koadroa	Altzairu gordinaren ekoizpena	122
99. koadroa	Siderurgia-produktuen kontsumoa	123
100. koadroa	Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak*	124
101. koadroa	Inportatutako lehengaiak.....	125
102. koadroa	Europar Batasuneko nekazaritzako elikagaien industriako ekoizpenaren bilakaera.....	127
103. koadroa	Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera.....	128
104. koadroa	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industria, 2020.....	129
105. koadroa	Nafarroako nekazaritzako elikagaien enpresa nagusiak, 2020.....	130
106. koadroa	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako enpresen kopuruaren eta enpleguaren bilakaera	130
107. koadroa	Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera.....	131
108. koadroa	Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan	131
109. koadroa	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 5 enpresatako lagin baten emaitzen kontu agregatua	132
110. koadroa	Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 15 enpresatako laginaren errentagarritasuna	132
111. koadroa	Ibilgailuen ekoizpena. Herrialde nagusiak	136
112. koadroa	Ibilgailuen matrikulazioa. Herrialde nagusiak	137
113. koadroa	Espainiako automobil-industriaren ekoizpena, matrikulazioa eta kanpoko merkataritza.....	138
114. koadroa	Turismoen matrikulazioa marken arabera	139
115. koadroa	Ibilgailuen esportazio nazionalen jomugako herrialde nagusiak.....	140
116. koadroa	Automobilgintza-sektoreko esportazioak eta inportaziok (ibilgailuak gehi osagarriak).....	140
117. koadroa	Automobilgintzako ekipoen eta osagaien Espainiako industriaren zifra nagusiak.....	142
118. koadroa	Nafarroako enpresa aktiboak, jarduera nagusia automobilgintza dutenak, 2020	143
119. koadroa	Nafarroako enpresa aktiboak, 2020an jarduera nagusia automobilgintza dutenak, enplegu-estratuaren arabera.	143
120. koadroa	Automobilgintzaren sektoreko Nafarroako enpresa nagusiak, 2020.....	144
121. koadroa	Kanpo-merkataritzaren bilakaera. Automobilak, piezak eta osagarriak*.....	144
122. koadroa	Volkswagen Navarra SA enpresaren jarduera-magnitude nagusiak.....	145
123. koadroa	Paperaren eta kartoiaren ekoizpena (CEPIko kideak).....	147
124. koadroa	Paperaren eta kartoiaren ekoizpena, herrialdeka.....	148
125. koadroa	Ore-ekoizpena, herrialdeen arabera.....	149
126. koadroa	Paperaren eta kartoiaren ekoizpena eta kontsumoa. Espainia, guztira.....	150
127. koadroa	Ekoizpena eta kontsumoa, paper motaren arabera.....	151
128. koadroa	Ekoizpena eta kontsumoa, ore motaren arabera	151
129. koadroa	Paperaren eta orearen ekoizpena Nafarroan (*).....	152
130. koadroa	Paperaren eta orearen kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan	152
131. koadroa	Nafarroako paperaren sektoreko enpresa nagusiak.....	153
132. koadroa	Eraikuntza-sektorearen adierazle batzuen bilakaera	155
133. koadroa	Administrazio Zentralaren, Autonomikoaren eta Tokikoaren arteko lizitazio ofizialaren banaketa.....	155
134. koadroa	Lizitazio ofiziala obra motaren arabera (2020).....	156
135. koadroa	Hasitako eta amaitutako etxebizitzak.....	157
136. koadroa	Eraikuntzan lanean ari den biztanleria.....	157
137. koadroa	Enpresak, atal ekonomikoaren arabera. 2014-2020 konparazioa.....	163
138. koadroa	Enpresak, soldatapekoen estratuen arabera. 2014-2020 konparazioa	165
139. koadroa	Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera. Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH.....	168
140. koadroa	Euskalduntze maila. Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH.....	169

141. koadroa	Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera. Heziketa-zikloak eta Batxilergoa.....	170
142. koadroa	Euskalduntze maila. Heziketa-zikloak eta Batxilergoa.....	171
143. koadroa	Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitatean.....	172
144. koadroa	Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitate Publikoan (UPNA).....	173
145. koadroa	Nafarroako ibilgailuen parkea.....	175
146. koadroa	Kamioi, traktore industrial eta autobusen matrikulazio garbia*.....	176
147. koadroa	Motorizazio-indizeak.....	176
148. koadroa	Autobideko ibilgailuen trafikoa Nafarroan*.....	177
149. koadroa	Garraiatutako merkantziak. Jatorri eta/edo helmugako eskualde barruko garraioa eta eskualde kanpoko garraioa*.....	177
150. koadroa	Lruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa.....	178
151. koadroa	Lruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa jatorriaren arabera.....	179
152. koadroa	Nazioarteko turistak.....	181
153. koadroa	Espainiara datozen bidaiariak, jatorriaren arabera.....	183
154. koadroa	Eskari turistikoaren bilakaera Espainian.....	184
155. koadroa	Espainiako eskaintza turistikoaren bilakaera (urteko batez bestekoa).....	186
156. koadroa	Espainiako eskaintza turistikoaren bilakaera (urteko batez bestekoa).....	186
157. koadroa	Okupazio mailaren eta prezio-indizeen bilakaera Espainiako turismo-ostatuaren sareetan (urteko batez bestekoa).....	187
158. koadroa	Eskari turistikoaren bilakaera Nafarroan.....	190
159. koadroa	Hotel-establezimenduak. Jasotako bidaiariak, gaualdiak eta batez besteko egonaldia (Nafarroa 2020). Jatorriaren arabera.....	190
160. koadroa	Eskaintza turistikoa Establezimendu kopurua, plazak, okupazio maila eta langile kopurua. 2019-2020.....	192
161. koadroa	Eguneko batez besteko tarifa (ADR) eta Logelako diru-sarrerak (RevPAR). Hotelen sektorea. Euroak.....	193

Grafikoen aurkibidea

1. grafikoa	Afiliazioaren eta erregistratutako kontratu berrien bilakaera.....	17
2. grafikoa	Sektoreko adierazle nagusien bilakaera. Nafarroa.....	19
3. grafikoa	Enpresa-konfiantzaren indizea. Nafarroa.....	19
4. grafikoa	Kontsumitzaileen konfiantza-indizea. Nafarroa.....	20
5. grafikoa	BPGaren bilakaera. Nafarroa.....	20
6. grafikoa	BPGaren bilakaera eta aurreikuspenak. Nafarroa.....	21
7. grafikoa	Interes-tasen aldakuntza.....	26
8. grafikoa	Interes-tasa ofizialen bilakaera: Europako Banku Zentrala eta Erreserba Federala.....	38
9. grafikoa	BPGaren bilakaera.....	47
10. grafikoa	Kanbio-tasa: Euroa versus Dolarra*.....	60
11. grafikoa	Kreditu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk (BSE).....	65
12. grafikoa	Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuei emandako kredituaren bilakaera.....	66
13. grafikoa	Birfinantzaketako interes-tasaren bilakaera. Europako Banku Zentrala.....	73
14. grafikoa	Nafarroako enpresen errentagarritasuna.....	79
15. grafikoa	Nekazaritzako ekoizleek jasotako prezioen indizeak.....	87
16. grafikoa	Ehunekoaren arabera banaketa nekazaritzako ekoizpen nagusietan, 2020.....	92
17. grafikoa	Nafarroako abere-azienden ehunekoaren bilakaera.....	102
18. grafikoa	Nafarroako abere-ekoizpena (kanaleko pisua).....	109
19. grafikoa	Jarduera-azpisektore desberdinek Nafarroako industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2019.....	117
20. grafikoa	Altzairuaren mundu mailako ekoizpena.....	123
21. grafikoa	Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak.....	125
22. grafikoa	Paperaren sektorearen aldagai nagusien bilakaera Espainian.....	150
23. grafikoa	Enpresa kopuruaren bilakaera.....	160
24. grafikoa	Enpresa kopuruaren urte arteko aldakuntza.....	160
25. grafikoa	Pisuaren bilakaera Estatuko guztizkoarekiko (Estatua=100).....	161
26. grafikoa	Enpresen bilakaera, sektore ekonomikoaren arabera (indizea 2014=100).....	162
27. grafikoa	Enpresen bilakaera, soldatapekoen tarteen arabera (indizea 2014=100).....	164
28. grafikoa	Unibertsitatekoak ez diren ikasleen matrikulazioen bilakaera Nafarroan.....	171
29. grafikoa	Bidaiari kopuruaren bilakaera, hilabeteka (Espainia, 2018-2020). Hotel- establezimenduak.....	184
30. grafikoa	Bidaiarien eta gaudien bilakaera, 2018-2020.....	189
31. grafikoa	Bidaiari kopuruaren eta gaudien bilakaera, hilabeteka (Nafarroa, 2018- 2020).....	191

1. LABURPEN EXEKUTIBOA

2020

NAFARROAKO EKONOMIA

URTEKO LABURPENA

Zoritxarreko urte gisa pasatuko da historiara 2020a. COVID-19aren krisiak gogoz astindu du planeta osoa, eta ia 4 milioi hildako utzi ditu. Eragindako mina ahaztu gabe, krisiari aurre egiteko neurrien ondorioz, barne-produktu gordinak azken hamarkadetako atzeraldirik handiena izan du. Oro har, atzeraldi ekonomikoa % 3,3koa izan da, Nazioarteko Diru Funtsaren kalkuluen arabera. Eskualde guztiek izan dituzte emaitza negatiboak, baina desberdintasun nabarmenak daude, pandemiaren eragin-mailaren eta tokian tokiko neurrien arabera. Adibidez, Amerikako Estatu Batuetan % 3,5koa izan da jaitsiera, eta Eurogunean, berriz, ia bikoitza, % 6,7koa.

Gure erreferentziako eremu geografikora etorritz:

- 2020an, behera egin du barne-produktu gordinak Nafarroako Foru Erkidegoan eta Estatu osoan: % 8,3 eta % 10,8, hurrenez hurren.
- Dena den, lan-merkatuko magnitude nagusien portaera ez dator bat aipaturako barne-produktu gordinaren datuekin, aldi baterako enplegu-erregulazioko espedienteen eraginpeko langileak enplegatutzat hartzen baitira, eta ez langabetzat. Horrenbestez, enpleguaren jaitsiera ekonomiarena baino askoz txikiagoa izan da erreferentziako eremuetan: Nafarroan % 3,6koa izan da beherakada, eta Estatu osoan % 2,9koa.
- Era berean, magnituderik garrantzitsuena, hau da, langabezia-tasa, % 10,1era heldu da Nafarroan eta % 15,5era Espainian. Langabezia-tasak, azken finean, eskariaren beherakadari lotutako langabezia ziklikoaren igoera islatu du, balio naturaletatik urrunduz.
- Eskaintzaren ikuspegitik, sektore guztietako balio erantsi gordinaren hazkundera negatiboa izan da aztertutako bi eremu geografikoetan; salbuespen bakarra Estatuko lehen-sektorea da.

2020

NAFARROAKO EKONOMIA

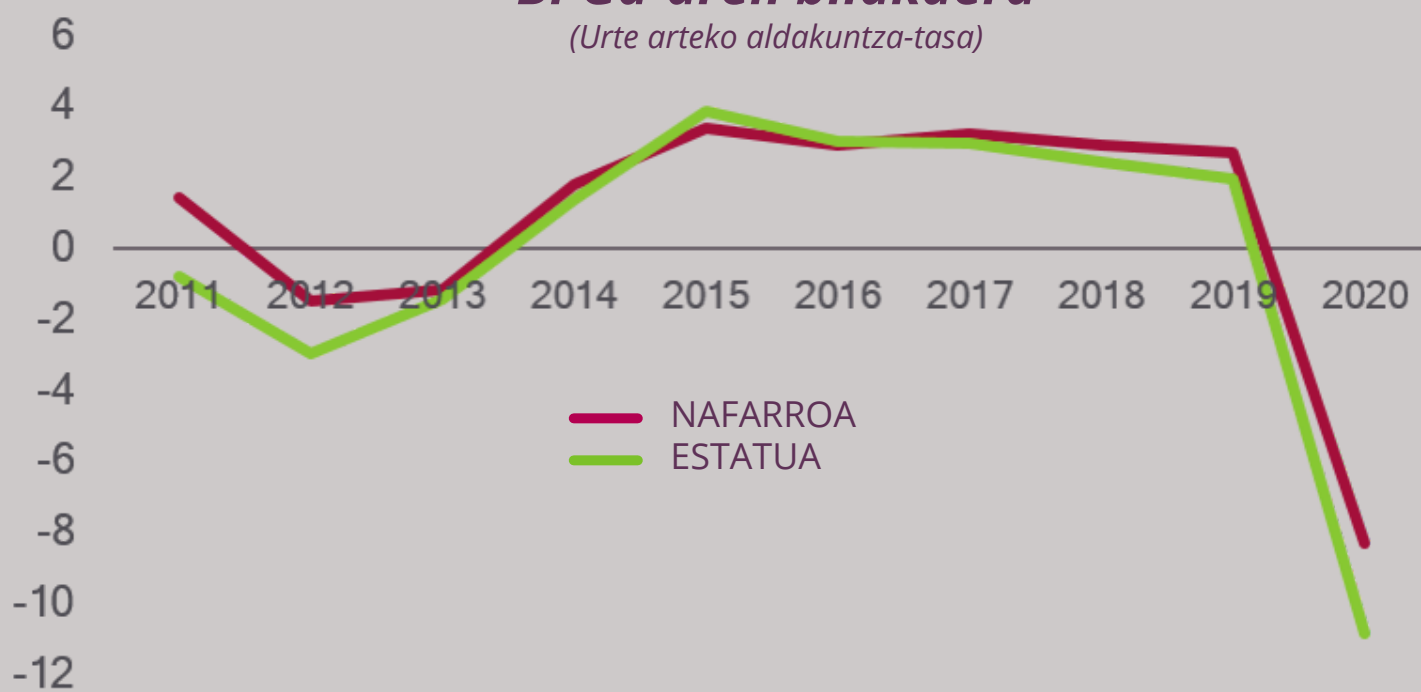
GERTAERA NAGUSIAK

BPGd-aren bilakaera	2018	2019	2020
			(%-tan)
Estatu Batuak	3,0	2,2	-3,5
Japonia	0,6	0,0	-4,7
Alemania	1,3	0,6	-5,1
Frantzia	1,8	1,5	-8,2
Italia	0,8	0,3	-8,9
Erresuma Batua	1,3	1,4	-9,8
Kanada	2,4	1,9	-5,4
Eurogunea	1,9	1,3	-6,7
ELGA guztira	2,4	1,6	-4,8

Iturria: ELGA. Aurreikuspen ekonomikoak, 2021ko maitza

BPGd-aren bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Iturria: EIN eta Nafarroako Estadistika Institutua

BPGd-aren bilakaera sektoreka	2018	2019	2020
			(%-tan)
NAFARROA			
- Lehen sektorea	2,0	1,0	-2,2
- Industria	1,8	2,2	-9,5
- Eraikuntza	3,6	3,4	-7,6
- Zerbitzuak	3,8	2,9	-7,9
Guztira	2,9	2,7	-8,3
ESTATUA			
- Lehen sektorea	7,5	-2,3	5,3
- Industria	0,6	1,7	-9,6
- Eraikuntza	4,1	4,3	-14,5
- Zerbitzuak	2,6	2,2	-11,1
Guztira	2,4	2,0	-10,8

Iturria: EIN eta Nafarroako Estadistika Institutua

Nazioarteko hazkundera

Pandemia hedatu ondoren, munduko ekonomia errotik uzurtu da 2020an, jardueraren murrizketa azken hamarkadetako handiena izan baita, abiadurari eta sinkronikotasunari dagokienez. Horrela, % 3,3ko beherakada izan du, 2010ean hasitako etengabeko hazkundera bertan behera utziz.

Dena den, zehaztu beharra dago eragina ez dela izan berbera eremu geografiko guztietan. Hala, atzeraldi bortitzagoa jasan dute turismoaren mendekotasun handia duten herrialdeek, lehengai-esportatzaileek eta politikak aplikatzeko marjina estuagoa dutenek.

BPGd-aren bilakaera (Estatua)

Gauzak horrela, Estatuko barne-produktu gordinak % 10,8ko beherakada historikoa izan du 2020an (% 2 egin zuen gora 2019an), eta amaiera eman dio 2014an hasitako etengabeko hazkunderari.

Lan-merkatuari dagokionez, % 2,9 jaitsi da Estatuko biztanle okupatuaren kopurua 2020an (% 2,3 igo zen 2019an), eta enpleguaren jaitsiera orokorra izan da lau sektore nagusietan.

Sektorekako bilakaera (Nafarroa eta Estatu)

Era berean, Nafarroako Foru Erkidegoko ekonomiak % 8,3 egin du behera 2020an, aurreko ekitaldian % 2,7 hazi eta gero. Hemen ere, lau sektore ekonomiko nagusietan eten da hazkunderaren bidea.

Estatuko datuekin alderatuta, Nafarroako industria-sektorearen jaitsiera antzekoa izan da, eta eraikuntzarena eta zerbitzuena, aldiz, txikiagoa.

Lan-merkatua (Nafarroa eta Estatu)

Nafarroako langabezia-tasa % 8,2tik (2019an) % 10era (2020an) igo da, eta biztanle okupatuaren kopurua 278,4 milara jaitsi da.

Enpleguaren bilakaera sektoreka (milaka pertsona)

	Lehen sektorea	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak
NAFARROA				
2019	10,2	74,9	16,2	187,6
2020	9,4	75,7	15,6	177,8
ESTATUA				
2019	797,3	2.763,1	1.227,9	14.941,0
2020	765,4	2.698,2	1.244,1	14.494,8

Iturria: EIN, Biztanleria Aktiboaren Inkesta (2011ko biztanleria-oinarria)

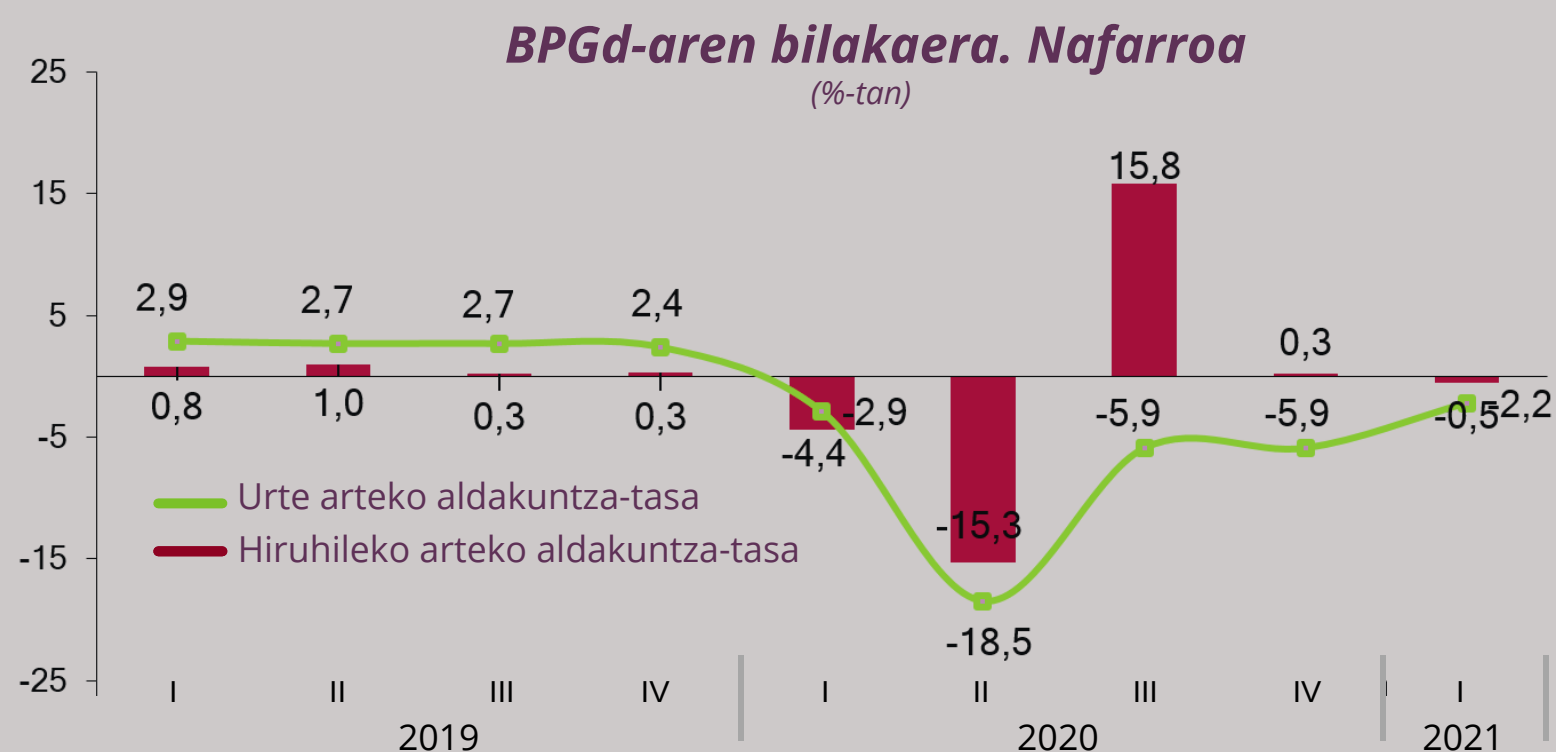

Datu ekonomikoek berretsi egin dute pertzepzio ezkorra. Bilakaera guztiz ezohikoa izan da, 2020ko bigarren eta hirugarren hiruhilekoetako atzeraldia eta susperraldia nondik norakoak kontuan hartuta (-% 15,3 eta +% 15,8 hurrenez hurren, hiruhilekoen arteko tasetan). Nolanahi ere, pandemiaren bigarren eta hirugarren olatuen ondorioz, hobekuntza moteldu egin da 2020ko laugarren hiruhilekoan eta 2021eko lehenengoan. Horrenbestez, urte arteko datuei erreparatuta, 2020ko beharakada historikoa izan da: % 8,3koa, hain zuzen.

Atzera begirako ikuspegitik, 2020ko ekonomia-uzkurdurak bikoiztu egin du 2008ko krisialdian izandakoa (barne-produktu gordinak % 2,6 egin zuen behera 2009an). Argi dago bi krisiak oso ezberdinak direla, iturburu bera kontuan hartuta: gaur egungoan osagai exogeno bat izan da eragile nagusia (osasun-krisia), 2008koan ez bezala (finantza-krisia). Irtenbideak ere oso bestelakoak dira: 2021erako eta 2022rako aurreikuspenen arabera, Nafarroako barne-produktu gordinak susperraldi historikoa izango du (V formako profila). Aurreko krisialdian, ordea, hobekuntza ez zen heldu 2014ra arte (W formako profila).

Jarduera ekonomikoaren bilakaerak agerian utzi ditu 2020 urteko zailtasunak: jardueraren uzkurdura bortitza izan da 2020ko bigarren hiruhilekoan, eta hala berretsi dute aintzat hartu ditugun sektore-adierazle guztiek. Hirugarren hiruhilekotik aurrera, berriz, nolabaiteko hobekuntza antzeman dugu. Hala ere, urtetik urterako tasak negatiboak dira oraindik, eta 2019ko mailetatik behera daude. Joera-aldaketa 2021ean etorri da, ordea. Jarduera ekonomikoa suspertzen ari da eta halaxe jarraituko du urte osoan zehar.

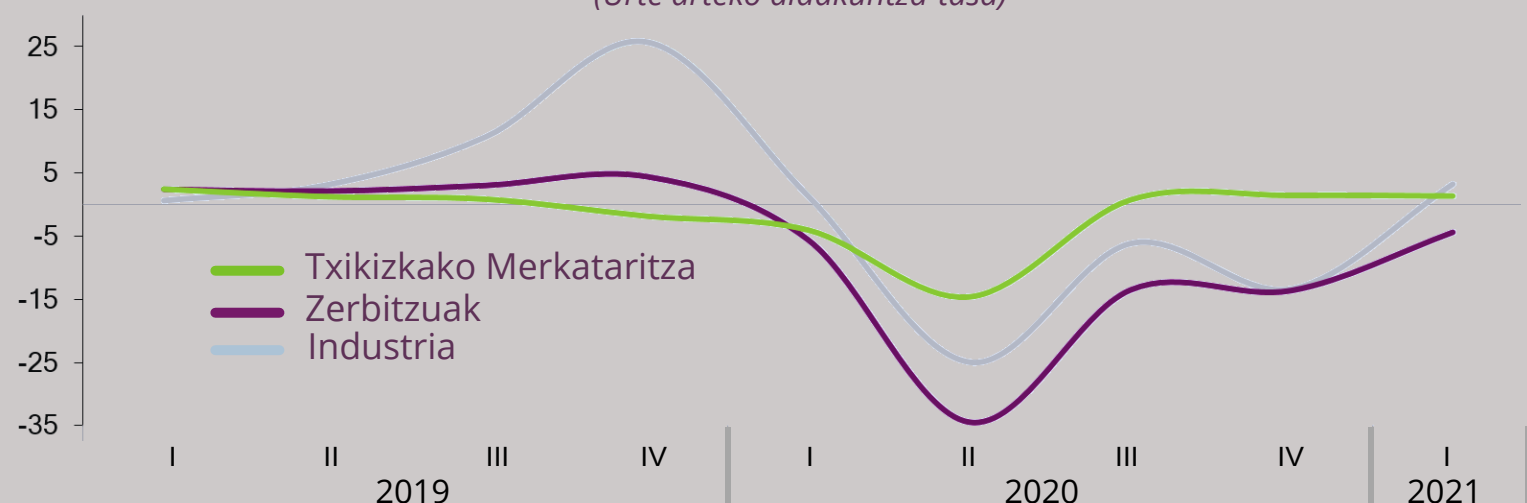
Bestalde, nafar kontsumitzaileen konfiantza-indizeak behea jo zuen 2020ko bigarren hiruhilekotik aurrera, herritarren aurreikuspen ezkorrak agerian utziz, ekonomia orokorraren eta enpleguaren bilakaera okerrarekin bat. Dena dela, etxeetako ekonomia eta aurrezteko gaitasuna ez ziren horren negatiboak izan. Hau da, nafar etxeek ez zuten ekonomiaren susperraldirik aurreikusten epe laburrera.

Oharra: bolumen-indize kateatua, urtaroen eta egutegiaren arabera zuzendutako datuak oinarri hartuta. Iturria: Hiruhilerako kontu ekonomikoak. Nafarroako Estatistika Institutua

Sektoreko adierazle nagusien bilakaera. Nafarroa

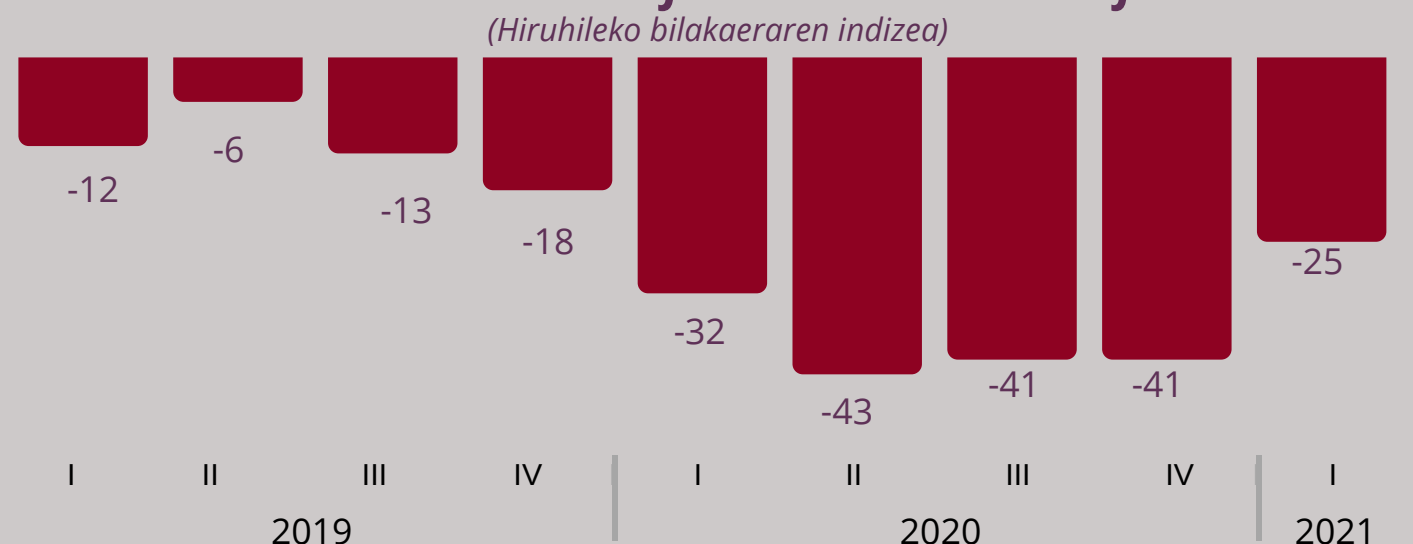
(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Oharra: Industria Ekoizpenaren Indizeari, Zerbitzuen Indize Koiunturalari eta Txikizkako Merkataritzaren Indizeari dagozkie adierazleak. Egutegiaren arabera zuzendutako datuak oinarri hartuta. Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua

Kontsumitzaileen konfiantza-indizea. Nafarroa

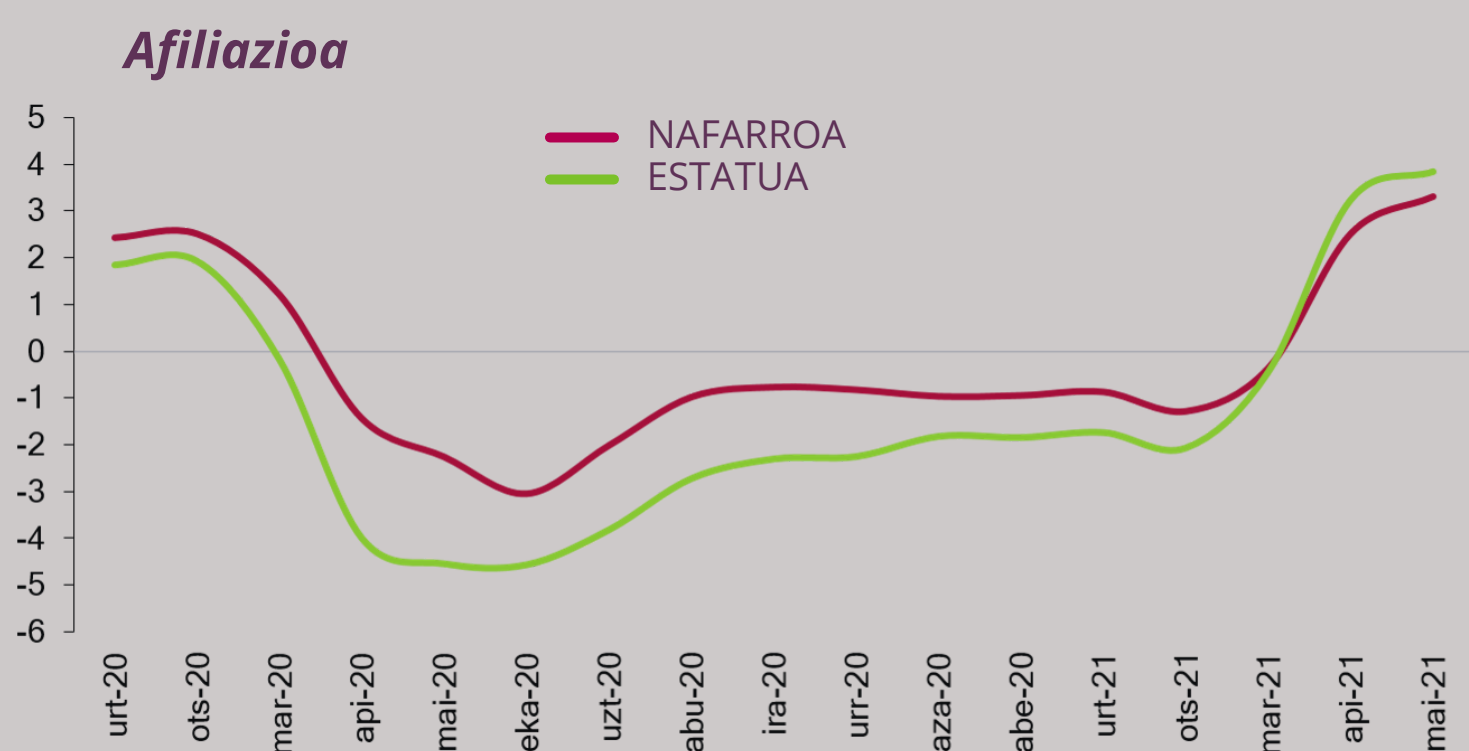
(Hiruhileko bilakaeraren indizea)

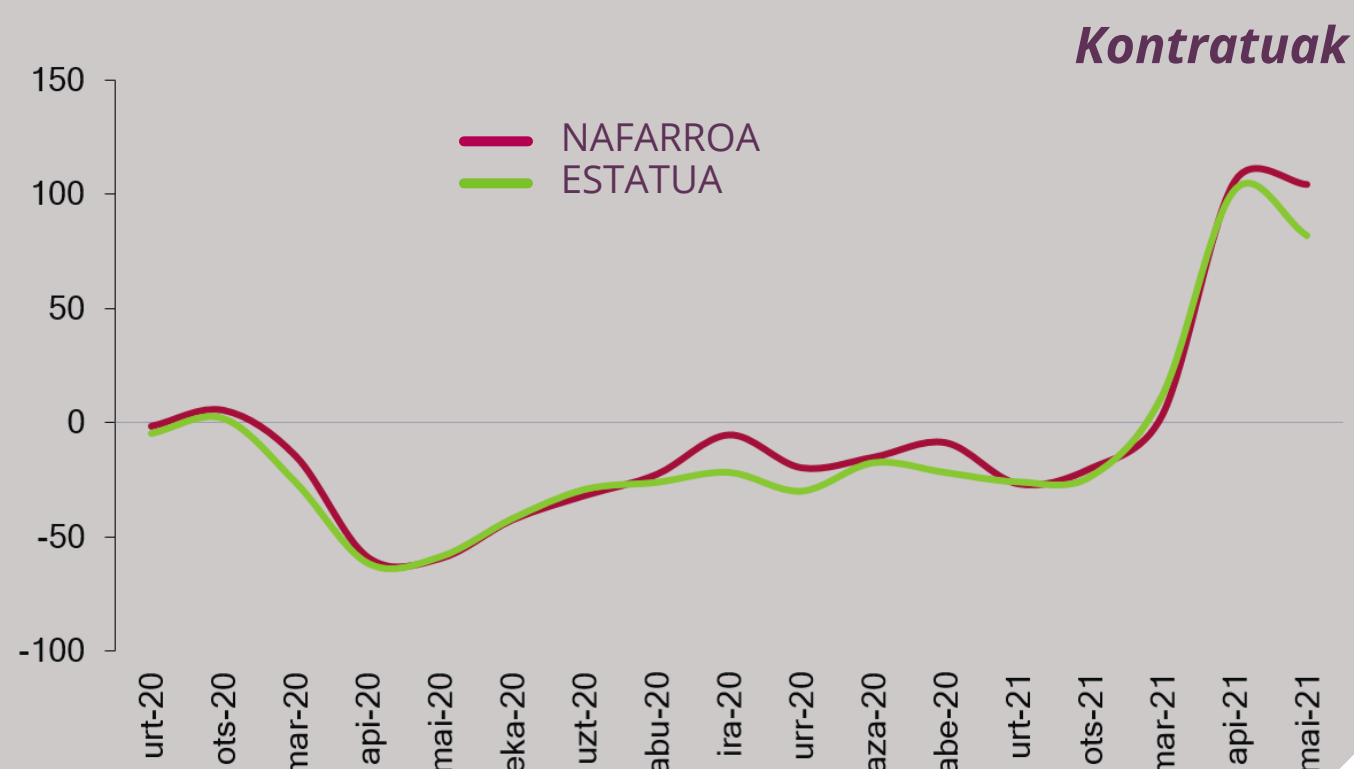
Oharra: honela interpretatu ditugu eskuratutako datuak: indizea positiboa bada (100 arte), egoerak hobera egingo duela uste dute familia gehienek; indizea negatiboa bada (-100 arte), berriz, egoerak okerrera egingo duela uste dute familia gehienek. Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua

Afiliazioaren eta erregistratutako kontratu berrien bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

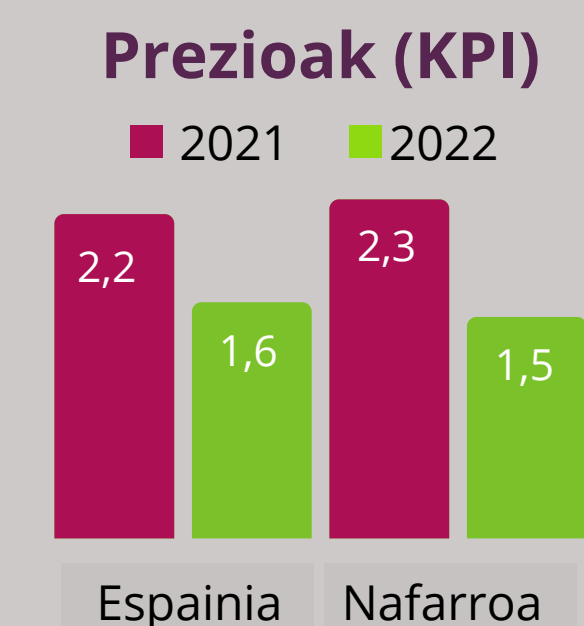
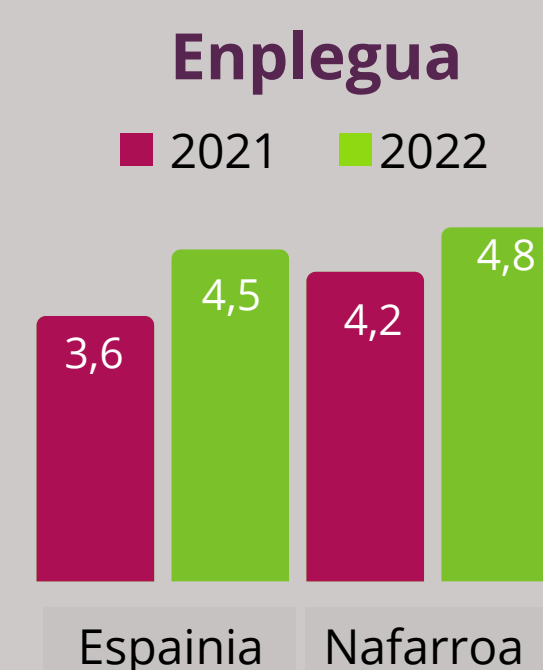
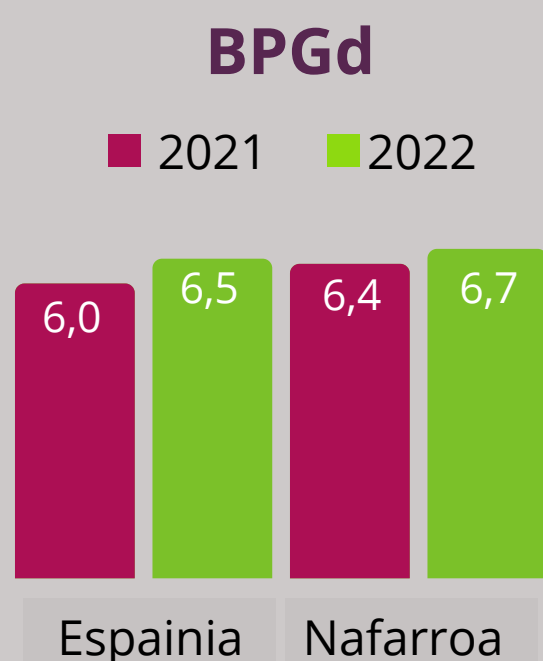
Iturria: Gizarte Segurantzza eta SEPE

Lan-merkatuaren erantzunak argi islatzen du enpleguaren bilakaera: behera egin zuen, batik bat 2020ko martxotik uztaile bitartean, eta, susperraldi txiki baten ondoren, urteko azken hilabeteetan geldialdia iritsi zen. Dena dela, 2021eko lehen zatian enpleguaren dinamismoa nabarmena izan da, eta joera hori urtea amaitu aurretik finkatu egingo dela dirudi. Afiliazioaren eta kontratu berrien bilakaera oso antzekoa da Nafarroako Foru Erkidegoan eta Estatu osoan.

2021-2022RAKO AURREIKUSPENAK

Iturria: Laboral Kutxa

2021a susperraldiaren urtea dugu. Normaltasuna itzultzen ari da pixkanaka, txertatze-prozesuak aurrera egin ahala eta murrizketak kendu ahala, eta horrek guztiak hazkunde ekonomikoari eman dio bidea. Herrialde garatuak daude hazkundearen buruan, batez ere Amerikako Estatu Batuak, bertako barne-produktu gordinean % 6,4ko hazkundera espero baita aurten. Eurogunerako aurreikuspenak apalagoak dira, ordea, hemen % 4,4ko hazkunde-tasa espero baitugu. Baina eskariaren hazkundera eragindako tentsioa antzematen hasi da, bai lehengaien prezioetan, bai bitarteko ondasun batzuen urritasunean. Horrek eragin zuzena du industria jakin batzuetan, hala nola automobilgintzan, oso lotura estua baitute beste industria-arlo batzuekin. Gauzak horrela, berriro piztu da eztabaida, batetik, inflazioari buruz, eta, bestetik, hazkunde-zikloaren hasiera honetan diru-politikaren norabidea aldatzearen balizko ondorio negatiboari buruz. Zalantza horiek zentzuzkoak dirudite Amerikako Estatu Batuetan, non berriki 2 bilioi dolar inguruko neurri fiskalak aurkeztu baitira. Baina Europan ez dute zentzu handirik, oraindik ibilbide luzea egin behar baitugu tentsio horiek prezioen igoera iraunkor bihurtu arte eta, beraz, Europako Banku Zentralak bere politika aldatu behar izan arte. Hortaz, pentsatzekoa da Eurogunean politika monetario eta fiskal moldakorrak izaten jarraituko dugula.

Horrenbestez, txostena ixtean eskura dugun informazio ekonomikoa kontuan hartuta, abian den urterako aurreikuspenak positiboak dira, % 6 inguruko hazkunde-tasa aurreikusten baitugu Espainian eta % 6,4koa Nafarroako Foru Erkidegoan. Eta, estres-egoerarik sortzen ez bada, 2022an % 6,5-% 7 inguruko tasak izango ditugu aztertutako bi eremu geografikoetan.

Azkenik, arrisku-faktore batzuk aipatu behar dira, 2021-2022 biurtekorako aurreikusitako bilakaeran eragina izan dezaketenak. Lehenik eta behin, txertoen eraginkortasuna birusaren aldaera berriei aurre egiteko. Ezinbestekoa da pandemia atzean uztea eta normaltasunera itzultzea. Bigarrenik, pandemiaren kostu ekonomikoari lotutako ziurgabetasuna. Laguntza ekonomikoen esparruak ezkutatu egiten du pandemiaren benetako kostua, produkzio-sarearen suntsiketari eta lan-merkatuaren hondamenari dagokienez. Datozen hilabeteotan neurtu ahal izango da kostu hori. Ildo horretan, garrantzi handikoak dira Next Generation funtsak, haiei esker aukera paregabea izango baitugu produkzio-sarea sortzeko eta herrialdearen egitura ekonomikoa modernizatzeko. Hirugarrenik eta azkenik, krisiaren ondoriozko zorra oztopo handia izan daiteke etorkizunean, eta ezinbestekoa da neurri egokiak hartzea.

2. ESPARRU OROKORRA

1. COVID-19aren ERAGINA

2020. urteak agertokia aldatu zuen. Aurrekaririk gabeko egoera bati aurre egin behar izan zion gizarte osoak: alarma-egoera ezartzea, funtsezkoak ez ziren jarduerak geratzea eta ezarritako neurri murriztaileen deseskalatzea, "normaltasun berrira" itzultzeko. Dena den, uda iritsi zenean argi geratu zen pandemiaren gaineko kontrol falta, eta pertsonen mugikortasunaren eta harreman sozialen gaineko muga berriak jarri behar izan zituzten. Muga horiek egokitzen joan ziren, une eta eremu geografiko bakoitzaren arabera, eta 2021ean ere mantentzen dira.

Errealitate soziala eta ekonomikoa gogor kaltetu ditu egoera horrek. Benetan, 2020. urtea ohiz kanpokoa izan zen erabat. Gainera, Covid-19ak sortutako krisiak jarduera ekonomikoa eta enpleguari ere eragin die, zeharka. Hori dela eta, sarrerako kapitulu honek testuinguru orokorra deskribatzeko balio du.

Pandemiaren eragina erakusten duen lehen adierazlea enplegua da: Gizarte Segurantzaren afiliatutako pertsonen kopurua 2019an baino txikiagoa zen 2020aren itxieran (-% 0,9 eta -% 1,9 Nafarroan eta Estatuan). Enpleguaren bolumena 2017-2018 biurtekoan erregistratutakoaren antzekoa izan zen. ABEEE-ei esker lortu zen pertsonen enplegua mantentzea; bestela, afiliazioa are gehiago kaltetuko zatekeen. Gizarte-segurantzak argitaratutako datuen arabera, apirilaren eta maiatzaren amaieran 44.295 pertsona zeuden ABEEE egoeran Nafarroan (batez besteko datua); azken hiruhilekoan 7.898ra jaitsi zen zifra hori (hileko batezbestekoa, urritik abendura).

1. koadroa Afiliazioaren eta kontratazioaren bilakaera

	Kopurua			Urte arteko aldakuntza (%)		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Afiliazioa						
Nafarroa	282.642	289.851	287.099	3,0	2,6	-0,9
Estatua	19.024.165	19.408.538	19.048.433	3,1	2,0	-1,9
Kontratazioa						
Nafarroa	384.981	398.817	305.030	3,6	3,6	-23,5
Estatua	22.291.681	22.512.221	15.943.061	3,7	1,0	-29,2

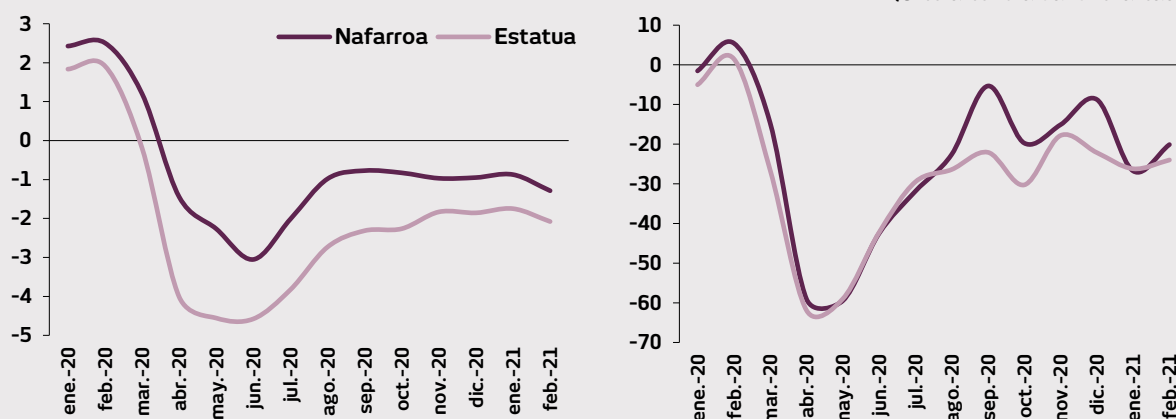
Oharra: urte bakoitzeko abenduko batez besteko afiliatu kopurua (erregimen guztietan) eta urte bakoitzaren itxieran metatutako kontratuak.

Iturria: Gizarte Segurantza eta SEPE. Geuk egina.

Jarduera ekonomikoa martxoan hasi zen okertzen, eta, orokorrean, okerrera egiten jarraitu zuen uztaile arte. Apur bat suspertu zen orduan, baina berriro gelditu zen urteko azken hilabeteetan. Eta lan-merkatuaren erantzunak egoera hori islatzen du. Afiliazioaren eta erregistratutako kontratu berrien joera antzekoa izan zen Nafarroan eta Estatuan (kontratu-kopuruaren jaitsiera askoz handiagoa izan zen arren). Azkenik, Nafarroaren kasuan, aipatzekoa da afiliazioaren jaitsiera autonomoen eta beste erregimen batzuen artean baino handiagoa izan zela erregimen orokorrean. Hala eta guztiz ere, afiliatutako hamar pertsonatik ia zortzi erregimen orokorrean zeuden afiliatuta.

1. grafikoa Afiliazioaren eta erregistratutako kontratu berrien bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Iturria: Gizarte Segurantza eta SEPE. Geuk egina.

2. koadroa Afiliazioaren banaketa, erregimenen arabera. Nafarroa

	2019	2020		Aldakuntza 20/19
	Afiliazioa	Afiliazioa	%	
Erregimen orokorra	230.494	227.784	79,3	-1,2
Autonomia	43.018	43.121	15,0	0,2
Gainerakoak ¹	16.339	16.195	5,6	-0,9
Afiliazioa, guztira	289.851	287.099	100,0	-0,9

¹ Barnean hartzen ditu: Itsasoko Langileen Erregimen Berezia, Etxeko Langileen Sistema Bereziaren Erregimen Orokorra, Nekazaritzako Langileen Sistema Berezia, Nekazaritzako Langileen Sistema Bereziaren Erregimen Orokorra.

Oharra: Urte bakoitzeko abenduak batez besteko afiliatu kopurua.

Iturria: Gizarte Segurantza. Geuk egina.

Bizitako egoera berria izan da guztiz, aurrekaririk gabekoa, globala eta zeharkakoa, eta ia jardura guztiei eragin die. Atxikitako koadroak Nafarroako sektore hauen afiliazioan erregistratutako galerak jasotzen ditu: ostalaritza (-% 17,0), manufaktura-industria (-% 0,8), administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak (-% 4,0), jardura artistikoak, kulturalak eta aisialdikoak (-% 8,2), eta ibilgailuen merkataritza eta konponketa (-% 2,1). Azken sektore horretako enplegua murrizten ari zen aurretik ere, pandemiarekin zerikusirik ez duten arazoengatik. Aitzitik, 2020an hazi egin zen sektore hauetako enplegua: osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuetakoak (+% 5,0), hezkuntza (+% 3,3), jardura profesionalak, zientifikoak eta teknikoak (+% 3,0) eta Administrazio Publikoa, Defentsa eta Gizarte Segurantza (+% 7,1). Hala, bilakaera horretan ABEEE-en egitekoa funtsezkoa izan zen enplegua mantentzeko orduan. Pandemia hasi zenetik aurkeztutako ABEEE espedienteen % 60,7 ostalaritzako eta merkataritzako jardura-adarrekin lotuta zeuden, Nafarroako Estatistika Institutuaren arabera.

3. koadroa Afiliazioaren banaketa, jarduera arloen arabera. Nafarroa

	2019	2020		Aldakuntza 20/19
	Afiliazioa	Afiliazioa	%	
Manufaktura-industria	67.542	66.975	23,3	-0,8
Merkataritza eta ibilgailuen konponketak	37.038	36.278	12,6	-2,1
Osasungintzako jarduerak eta gizarte-zerbitzuak	30.069	31.573	11,0	5,0
Hezkuntza	20.103	20.768	7,2	3,3
Eraikuntza	16.980	17.022	5,9	0,2
Administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak	17.533	16.830	5,9	-4,0
Ostalaritza	18.613	15.455	5,4	-17,0
Jarduera profesional zientifiko-teknikoak	13.800	14.208	4,9	3,0
Administrazio publikoak, defentsa eta gizarte-segurantza	11.654	12.479	4,3	7,1
Garraioa eta biltegiatzea	12.267	12.205	4,3	-0,5
Lehen sektorea	11.485	11.638	4,1	1,3
Etxeko langileak	7.444	7.196	2,5	-3,3
Beste zerbitzu batzuk	7.280	6.946	2,4	-4,6
Artearen, aisialdiaren eta entretenimenduaren arloko jarduerak	5.959	5.472	1,9	-8,2
Finantza- eta aseguru-jarduerak	3.926	3.948	1,4	0,6
Informazioa eta komunikazioa	3.664	3.678	1,3	0,4
Ur-hornidura eta hondakinak	2.417	2.427	0,8	0,4
Higiezinaren arloko jarduerak	869	876	0,3	0,8
Energia-hornidura	880	841	0,3	-4,4
Erauzketa-industriak	315	271	0,1	-14,0
Lurralde kanpoko erakundeak	13,00	13,47	0,0	3,6
Afiliazioa, guztira	289.851	287.099	100,0	-0,9

Oharra: Urte bakoitzeko abenduko batez besteko afiliatu kopurua. Erregimen guztiak.

Iturria: Gizarte Segurantza. Geuk egina.

Enplegua suntsitzearekin batera, aurreko urteetako joera hautsi eta langabeziak gora egin zuen berriro Nafarroan eta Estatuan (+% 22,4 eta +% 21,7). Hala, langabezia bi eremuetan hazi zen, eta 2020ko laugarren hiruhilekoko emaitzak 2018ko eta 2019ko emaitzak baino nabarmen okerragoak izan ziren: % 11,7 eta % 16,1 Nafarroan eta Estatuan, hurrenez hurren.

4. koadroa Erregistratutako langabeziaren eta langabezia-tasaren bilakaera

	Datua			Urte arteko aldakuntza (%)		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Erregistratutako langabezia (perts. kop.)						
Nafarroa	32.842	33.198	40.637	-8,1	1,1	22,4
Estatua	3.202.297	3.163.605	3.851.312	-6,2	-1,2	21,7
Langabezia-tasa (%)						
Nafarroa	10,0	9,0	11,7	0,4	-1,0	2,6
Estatua	14,5	13,8	16,1	-2,1	-0,7	2,4

Oharra: urte bakoitzeko abenduan erregistratutako langabezia eta urte bakoitzeko laugarren hiruhilekoko langabezia-tasa. Langabezia-tasaren aldakuntza ehuneko puntutan adierazi dugu.

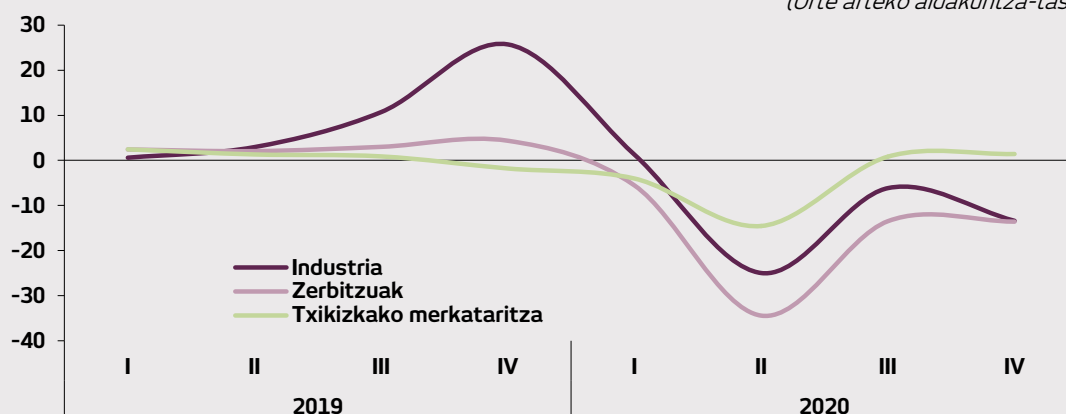
Iturria: SEPE eta EIN (BAI, Biztanleria Aktiboaren Inkesta). Geuk egina.

Halaber, jarduera ekonomikoaren gaineko adierazleek baieztatu egiten dituzte 2020an izandako zailtasunak. Arreta Nafarroan jarrita, atxikitako grafikoak honakoen bilakaera jasotzen du: Industria Ekoizpenaren Indizea, Zerbitzuen Sektoreko Jarduera Adierazlea eta Txikizkako Merkataritzaren Indizea. Hiru indize horiek gogor jaitsi ziren bigarren

hiruhilekoan, eta hobera egin zuten hirugarrenean. Urtearen itxieran erregistratutako urte arteko tasak, ordea, negatiboa izaten jarraitu zuen, urteko jardura maila 2019koa baino baxuagoa izan baitzen txikizkako merkataritzan izan ezik, non suspertze arin bat erregistratu zuten.

2. grafikoa Sektoreko adierazle nagusien bilakaera. Nafarroa

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

¹ Hauek dira adierazleak: Industria Ekoizpenaren Indizea, Zerbitzuen Sektoreko Jardura Adierazlea (beste zerbitzu batzuk) eta Txikizkako Merkataritzaren Indizea (zerbitzugunerik gabe).

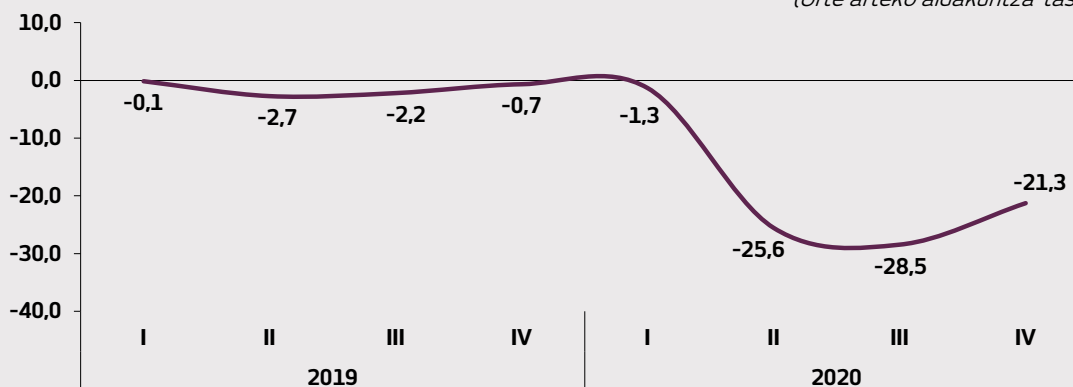
² Egutegiaren arabera zuzendutako datuak oinarri hartuta.

Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua. Geuk egina.

Emaitza hori argi ikusi zen Nafarroako enpresa-konfiantzaren bilakaeran ere, beherakada handia izan baitzuen 2020ko bigarren eta hirugarren hiruhilekoetan (-% 25,6 eta -% 28,5, hurrenez hurren), eta oraindik ere 2019ko konfiantza mailatik oso behera mantentzen da.

3. grafikoa Enpresa-konfiantzaren indizea. Nafarroa

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Oharra: Enpresa Konfiantzaren Indize Armonizatua honakoetatik abiatuta eraikitzen da: amaitutako hiruhilekoko egoeraren adierazlea eta datorren hiruhilekorako igurikimenak. 2013ko lehen hiruhilekoa da oinarria.

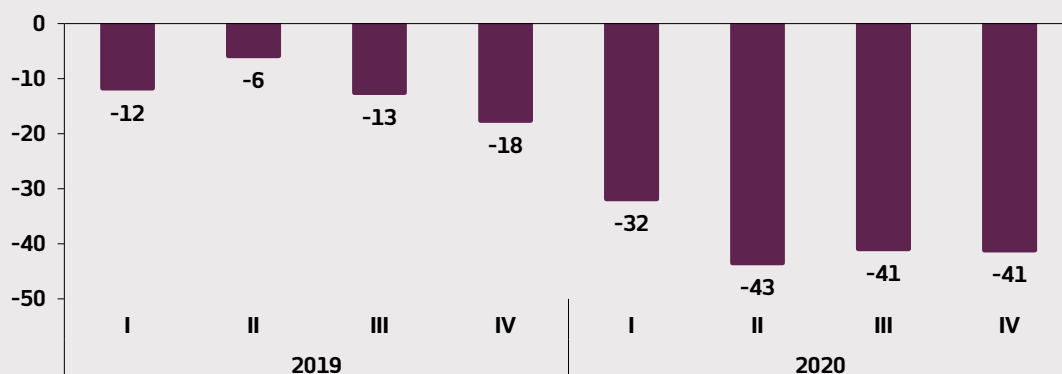
Iturria: EIN. Geuk egina.

Halaber, Nafarroako kontsumitzaileen konfiantza-indizea ondoratu egin zen 2020ko bigarren hiruhilekotik aurrera, eta horrek agerian uzten du pertsonen igurikimenak okertu egin zirela: ekonomia orokorraren eta enpleguaren bilakaera beheranzkoa izateak okertu

zituen igurikimenak; familien ekonomiaren eta haien aurrezteko gaitasunaren bilakaera, berriz, ez zen hain negatiboa izan. Hau da, Nafarroako familiek ez dute aurreikusten epe motzera agertokia lehengo egoerara itzuliko denik.

4. grafikoa Kontsumitzaileen konfiantza-indizea. Nafarroa

(hiruhileko bilakaeraren indizea)

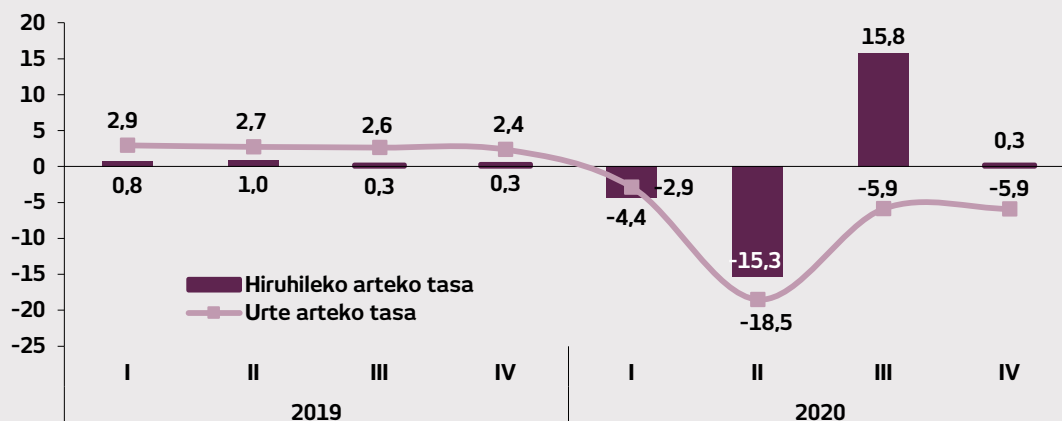
Oharra: honela interpretatu ditugu eskuratutako datuak: indizea positiboa bada (100 arte), egoerak hobera egingo duela uste dute familia gehienek; indizea negatiboa bada (-100 arte), berriz, egoerak okerrera egingo duela uste dute familia gehienek.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Geuk egina.

Datu ekonomikoen argitalpenak baieztatu egingo luke pertzepzio ezkor hori, izandako ezohiko bilakaerarekin bat datorrena. Izan ere, ez dira ohikoak bigarren eta hirugarren hiruhilekoetan erregistratutako atzerakada eta suspertzea (-% 15,3 eta +% 15,8). Pandemiaren bigarren eta hirugarren olatuek, ordea, moteldu egin zuten hobekuntza (laugarren hiruhilekoan), eta urte arteko beherakada historikoa izan zen (-% 8,3).

5. grafikoa BPGaren bilakaera. Nafarroa

(%)

Oharra: bolumen-indize kateatua, urtaroen eta egutegiaren arabera zuzendutako datuak oinarri hartuta.

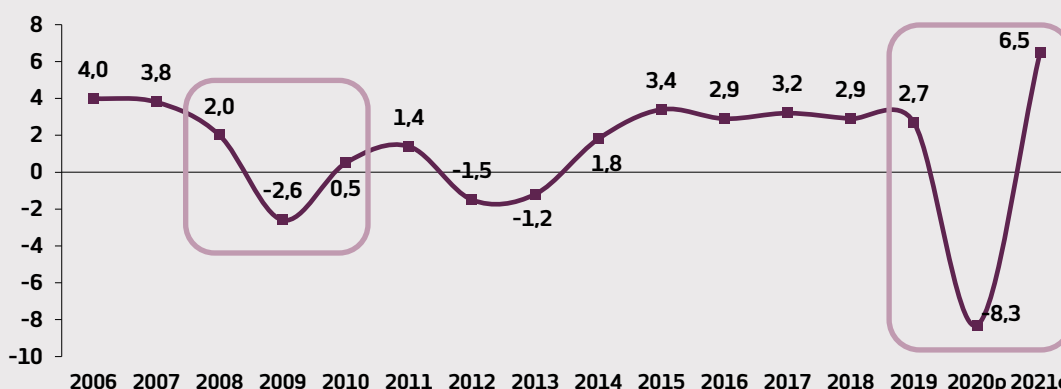
Iturria: Hiru hilez behingo kontu ekonomikoak. Nafarroako Estatistika Institutua. Geuk egina.

Izan ere, oraingo ikuspegitik begiratuta, 2020an erregistratutako atzerakada ekonomikoa 2008ko krisian izandakoaren (-% 2,6) hirukoitza izan zen. Agerikoa da bi krisiak oso ezberdinak direla, jatorritik hasita. Izan ere, egungo krisian osagai exogeno bat gailentzen

da (osasan-krisia), 2008koan ez bezala (krisi finantzarioa). Baina, irteerari dagokionez ere, desberdinak dira: 2021erako aurreikuspenek iragartzen dutenez, Nafarroako BPGak suspertze historikoa izango du (V formako profila); aurreko krisia, berriz, ez zen hobetzen hasi 2014ra arte (W formako profila)¹.

6. grafikoa BPGaren bilakaera eta aurreikuspenak. Nafarroa

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Oharra: Nafarroako Gobernuak 2021eko Aurrekontu Orokorren aurreproiektuan egindako aurreikuspenetan (2020ko azaroan) oinarritzen da 2021eko datua.

Iturria: Hiru Hilez Behingo Kontu Ekonomikoak (Nafarroako Estatistika Institutua) eta Nafarroako Gobernuaren Geuk egina.

Nafarroak eta inguruko ekonomiek ere hobetzeko aurreikuspenak dituzte, eta aurreikuspen horiek betetzeko funtsezkoa izango da osasan-krisiari aurre egitea (txertaketa-planak). Baina, gainera, aurreko krisialditik *ikasitako lezioak* aipatu behar dira. Izan ere, krisi honetan laguntza ekonomiko-finantzarioa eman da lehen unetik bertatik, eta, bereziki, Europako agintarien aldetik (EBZ eta Europako Batzordea), ahalik eta azkarren irtetzen saiatzeko.

5. koadroa Erakunde ezberdinek egindako aurreikuspen ekonomikoak

(%)

	Europar Batasuna			NDF		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Eurogunea	-6,8	3,8	3,8	-6,6	4,4	3,8
Alemania	-5,0	3,2	3,1	-4,9	3,6	3,4
Frantzia	-8,3	5,5	4,4	-8,2	5,8	4,2
Italia	-8,8	3,4	3,5	-8,9	4,2	3,6
Espainia	-11,0	5,6	5,3	-11,0	6,4	4,7
Munduko ekonomia	-	-	-	-3,3	6,0	4,4
AEB	-	-	-	-3,5	6,4	3,5
Txina	-	-	-	2,3	8,4	5,6

Iturria: Europako Batzordea (2021eko otsaila) eta NDF (2021eko apirila). Geuk egina.

¹ Emaizta horiek Estatuko ekonomiara ere estrapola daitezke.

2. INGURUNE EKONOMIKOA (NAZIOARTEKOA ETA ESTATUKOA)

2.1 NAZIOARTEKO EKONOMIA

Ezaugarri nagusiak: ekoizpen-jarduera

Pandemiaren eraginez, historiaren azken urteetako atzerakadarik handiena jasan zuen munduko ekonomiak 2020an, abiadurari zein sinkroniari dagokienez. Hala, ekonomiak -% 3,3 egin zuen atzera, eta eten egin zen 2010ean hasitako hazkunde-joera (2009an, finantza-krisiaren ondorioz, munduko BPGak -% 0,1 baino ez zuen egin atzera). Nolanahi ere, kontuan izan behar da atzerakada hori askoz ere handiagoa izan zitekeela (hiru aldiz handiagoa, Nazioarteko Diru Funtsaren arabera), martxan jarritako aparteko politikak aplikatu izan ez balira. Gainera, hasiera batean aurreikusitakoa baino hobeia izan zen ekitaldiko bigarren sei hilekoko bilakaera, konfinamendua amaitzeari eta ekonomia lan egiteko modu berrietara egokitu izanari esker.

Hala eta guztiz ere, pandemiak ez zien berdin eragin herrialde guztiei. Hala, turismoarekiko eta lehengaien esportazioekiko mendekotasun handiena zuten herrialdeek eta politikak aplikatzeko aukera gutxien zituzten herrialdeek izan zuten atzerakadarik nabarmenena. Testuinguru horretan, ekonomia garatuek -% 4,7ko beherakada izan zuten 2020an (aurreko ekitaldian % 1,6 egin zuten gora). Sortu berri ziren eta garapen-bidean zeuden ekonomiek, berriz, -% 2,2 egin zuten atzera (2019an % 3,6 hazi ziren). Mundu mailan, oro har, pandemiak inpaktu handiagoa izan zuen gazteengan, emakumeengan, hezkuntza maila baxuko pertsonengan eta/edo enplegu informala zuten pertsonengan.

Azterlana herrialde industrializatueta zentratuta, ELGAren maiatzeko aurreikuspenen arabera, 2020an -% 4,8 egin zuten atzera herrialde horiek (aurreko ekitaldian % 1,6 hazi ziren), kontsumo pribatua eta inbertsioa erori egin baitziren (-% 5,7 eta -% 4,4; 2019an, berriz, % 1,7 eta % 1,5 hazi ziren, hurrenez hurren).

6. koadroa Barne Produktu Gordinaren bilakaera

Herrialdea	(% Δ)		
	2018	2019	2020
Estatu Batuak	3,0	2,2	-3,5
Japonia	0,6	0,0	-4,7
Alemania	1,3	0,6	-5,1
Frantzia	1,8	1,5	-8,2
Italia	0,8	0,3	-8,9
Erresuma Batua	1,3	1,4	-9,8
Kanada	2,4	1,9	-5,4
Eurogunea	1,9	1,3	-6,7
ELGA, guztira	2,4	1,6	-4,8

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2021eko ekaina).

Ipar Amerikako ekonomia -% 3,5 erori zen 2020an (aurreko ekitaldian % 2,2 egin zuen aurrera). Halaber, kontsumo pribatuak (-% 3,9) eta inbertsioak ere atzera egin zuten. Dena den, gainerako herrialde industrializatuetan baino gutxiago murriztu zen inbertsioa (-% 0,8). Japoniako ekonomiak, bestalde, beherakada nabarmena izan zuen (-% 4,7), gainerako herrialdeetan baino gehiago murriztu baitziren familien kontsumoa (-% 6) eta inbertsioa (-% 4,2).

Sortu berri diren eta garapen-bidean dauden merkatuen ekonomiari dagokionez, Indiako, Brasilgo eta Errusiako ekonomiak ere atzera egin zuen 2020an (-% 8, -% 4,1 eta -% 3,1; 2019an, berriz, % 4, % 1,4 eta % 2 hazi ziren, hurrenez hurren). Txinan, bestalde, % 2,3ra murriztu zen hazkunde-erritmoa (% 5,8koa izan zen aurreko ekitaldian).

7. koadroa Kontsumo pribatuaren, kontsumo publikoaren eta inbertsioaren bilakaera

(% Δ)

Herrialdea	Kontsumo pribatua			Kontsumo publikoa			Inbertsioa		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Estatu Batuak	2,7	2,4	-3,9	1,5	1,8	0,3	4,8	2,3	-0,8
Japonia	0,3	-0,3	-6,0	1,0	1,9	2,7	0,2	0,9	-4,2
Alemania	1,5	1,6	-6,3	1,2	2,7	3,3	3,6	2,6	-3,9
Frantzia	0,8	1,5	-7,3	0,9	1,7	-3,0	3,2	4,3	-10,4
Italia	1,0	0,3	-10,7	0,1	-0,8	1,6	2,9	1,1	-9,2
Erresuma Batua	1,4	1,1	-11,0	0,6	4,0	-6,5	0,4	1,5	-8,8
Kanada	2,5	1,7	-6,1	2,9	2,0	-1,1	1,8	0,3	-3,6
Eurogunea	1,5	1,3	-8,0	1,2	1,7	1,2	3,2	5,7	-8,5
ELGA, guztira	2,1	1,7	-5,7	1,9	2,3	1,0	2,9	1,5	-4,4

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2021eko ekaina).

Europako merkatuari dagokionez, Eurogunea -% 6,7 erori zen 2020an (2019an % 1,3 egin zuen aurrera), Alemaniako ekonomiak (Europar Batasunaren traktorea da Alemania) -% 5,1 egin baitzuen atzera (aurreko ekitaldian, % 0,6 soilik, baina aurrera egin zuen). 2018az geroztik apaltzen ari zen Eurogunearen hazkunde-erritmoa, argi eta garbi.

Kanpo-merkataritza

Jarduera modu orokorrean erori zenez, 2020ean -% 10 inguru jaitsi ziren ELGAko herrialdeen esportazioak eta inportazioak (-% 9,8 eta -% 9,3, hurrenez hurren; 2019an % 1,8 eta % 2,1 egin zuten aurrera).

Datuak herrialdeka aztertuta, jarraian ageri den taulan aintzat hartutako herrialde guztiek (ELGAren esparrukoak) atzerakada nabarmenak izan zituzten kanpora egindako salmentetan eta kanpotik egindako erosketetan. Bereziki, Erresuma Batuen inportazioen jaitsiera (-% 17,8) eta Frantziaren esportazioen jaitsiera (-% 16,6) nabarmentzen dira.

8. koadroa Ondasun eta zerbitzuen truke-bolumenaren aldakuntzak

(%Δ)

Herrialdea	Inportazioak			Esportazioak		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Estatu Batuak	4,1	1,1	-9,3	3,0	-0,1	-12,9
Japonia	3,8	1,0	-7,3	3,8	-1,5	-11,8
Alemania	3,8	2,6	-9,0	2,5	1,0	-10,2
Frantzia	3,1	2,6	-12,0	4,6	1,8	-16,6
Italia	2,8	-0,5	-13,1	1,6	1,9	-14,5
Erresuma Batua	2,7	2,7	-17,8	3,0	2,7	-15,8
Kanada	3,4	0,4	-11,3	3,7	1,3	-9,8
ELGA, guztira	3,6	2,1	-9,3	3,7	1,8	-9,8

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2021eko ekaina).

Prezioak

Pandemiaren eraginez jarduera murriztu egin zenez, 2020an jaitsi egin zen petrolioaren eskaria. Hori dela eta, petrolioaren prezioa ere jaitsi egin zen (Brent upelaren prezioa, 2019an upeleko 64,8 dolarrekoa izatetik, 2020an 41,5 dolarrekoa izatera pasatu zen), eta horren ondorioz kontsumo-prezioen hazkunde-erritmoa apaldu egin zen aintzat hartutako herrialde guztietan.

Zentzu horretan, ELGaren arabera, kontsumoko prezio-indizearen hazkundera % 1,2ra jaitsi zen 2020an Estatu Batuetan, eta % 0,3ra Eurogunean (aurreko ekitaldian, hurrenez hurren, % 1,8koa eta % 1,2koa izan ziren).

9. koadroa Kontsumoaren prezio-indizearen bilakaera

(%Δ)

Herrialdea	2018	2019	2020
Estatu Batuak	2,4	1,8	1,2
Japonia	1,0	0,5	0,0
Alemania	1,9	1,4	0,4
Frantzia	2,1	1,3	0,5
Italia	1,2	0,6	-0,1
Erresuma Batua	2,5	1,8	0,9
Kanada	2,2	2,0	0,7
Eurogunea	1,8	1,2	0,3

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2021eko ekaina).

Pandemiaren aurrean, neurri pizgarri gisa, Estatu Batuetako Erreserba Federalak % 1,75etik % 0,25era jaitsi zuen haren erreferentzia-tasa 2020ko martxoan. Ordutik, eta ekitaldia itxi arte, maila horretan mantendu zuen. Europako Banku Zentralak, bestalde, % 0an mantendu zuen esku-hartze tasa 2020 osoan zehar.

Lan-merkatua

Jarduerak behera egin zuenez, oro har, langabezia-tasa hazi egin zen 2020an, Frantzian eta Italian izan ezik. Bi herrialde horietan jaitsi egin zen langabezia-tasa 2019tik 2020ra,

% 8,4tik % 8ra Frantzian eta % 9,9tik % 9,1era Italian. Estatu Batuetan % 8,1era igo zen langabezia-tasa eta Eurogunean % 7,9ra (aurreko ekitaldian, hurrenez hurren, % 3,7ko eta % 7,5eko tasak izan zituzten).

10. koadroa Langabezia-tasa

Herraldea	(biztanleria aktiboaren %)		
	2018	2019	2020
Estatu Batuak	3,9	3,7	8,1
Japonia	2,4	2,3	2,8
Alemania	3,4	3,1	4,2
Frantzia	9,0	8,4	8,0
Italia	10,6	9,9	9,1
Erresuma Batua	4,1	3,8	4,5
Kanada	5,9	5,7	9,5
Eurogunea	8,2	7,5	7,9
ELGA, guztira	5,5	5,4	7,1

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2021eko ekaina).

Diru- eta aurrekontu-politika

Pandemiaren testuinguruan, defizit handiak gailendu ziren. Izan ere, gastu publikoaren arloko beharrek gora egin zuten eta, aldi berean, diru-sarrerak murriztu egin ziren. Hala, 2020an -% 10etik gorako defizita izan zuten Estatu Batuetan, Erresuma Batuan, Kanadan eta Japonian (-% 15,8, -% 12,4, -% 10,7 eta -% 10,1, hurrenez hurren). Aztertutako herrialdeen artean, 2020an Alemaniak izan zuen desorekarik txikiena (-% 4,2ko defizita). Dena den, kontuan izan behar da herrialde horrek finantziario-gaitasun positibo argia erakutsi duela tradizionaliki.

Eurogunean, 2020an BPG nominalaren -% 7,2ra arte hazi ziren finantzaketa-beharrak; hau da, 2019arekin alderatuta, ehuneko sei puntu baino gehiago okertu zen datua (-% 0,6). Aldi berean, ELGaren defizita -% 10,8ra igo zen; hala, 2019aren alderatuta, ehuneko zazpi puntu baino gehiago okertu zen erregistroa (-% 3,1).

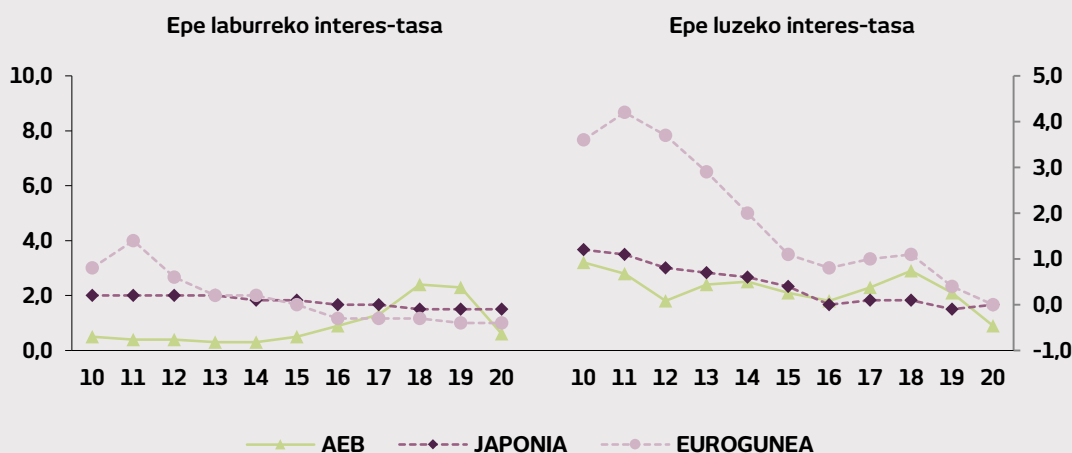
11. koadroa Administrazio Publikoen finantzaketa-beharrak (finantzaketa-ahalmena (+) edo finantzaketa-beharra (-), BPG nominalaren ehunekoaren arabera)

Herraldea	(BPGaren %)		
	2018	2019	2020
Estatu Batuak	-6,3	-6,7	-15,8
Japonia	-2,5	-2,9	-10,1
Alemania	1,8	1,5	-4,2
Frantzia	-2,3	-3,1	-9,3
Italia	-2,2	-1,6	-9,5
Erresuma Batua	-2,2	-2,4	-12,4
Kanada	0,3	0,5	-10,7
Eurogunea	-0,5	-0,6	-7,2
ELGA, guztira	-2,8	-3,1	-10,8

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2021eko ekaina).

Diru-politikari dagokionez, aurrez ere aipatu dugun moduan, Europako Banku Zentralak % 0an mantendu zuen bere erreferentzia-tasa 2020an zehar. Estatu Batuetako Erreserba Federalak, berriz, ehuneko puntu eta erdi bat murriztu zuen martxoan, eta ordutik % 0,25ean mantendu zuen.

7. grafikoa Interes-tasen aldakuntza

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2021eko ekaina).

Europar Batasuna

Azterketa Europako esparrura ekarrita, kontuan izan behar da 2020ko otsailaren 1ean Erresuma Batua Europar Batasunetik irten zela azkenean. Hala, amaiera eman zioten herritarren artean "Brexit" gisa ezagutzen den prozesu luzeari.

Europako Batzordearen udaberriko aurreikuspenen arabera, pandemiaren inpaktuaren ondorioz Europar Batasunak -% 6,1 egin zuen atzera 2020an (aurreko ekitaldian % 1,6 hazi zen). Barne-eskariak -% 5,8 egin zuen behera (aurreko ekitaldian % 2 igo zen), esportazioek -% 8,7 eta inportazioek -% 8,3 (2019an % 2,8 eta % 3,8 hazi ziren, hurrenez hurren).

Barne-eskariari dagokionez, 2020an -% 7,4 erori ziren kontsumo pribatua eta inbertsioa (aurreko ekitaldian % 1,5 eta % 5,4 hazi ziren, hurrenez hurren). Aldi berean, kontsumo publikoaren hazkunde-erritmoa % 1,3ra jaitsi zen (aurreko ekitaldian % 1,9koa izan zen).

12. koadroa Adierazle nagusiak (EB)

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2018	2019	2020
Jarduera			
– Kontsumo pribatua	1,8	1,5	-7,4
– Kontsumo publikoa	1,3	1,9	1,3
– Kapital Finkoaren Eraketa Gordina	3,5	5,4	-7,4
– Barne-eskaria	2,2	2,0	-5,8
– Esportazioak	3,8	2,8	-8,7
– Inportazioak	4,1	3,8	-8,3
– BPG	2,1	1,6	-6,1
Prezioak eta soldatak			
– BPGaren deflatorea	1,5	1,9	1,8
– Kontsumo pribatuaren deflatorea	1,6	1,3	0,7
– Banakako lan-kostu errealak	0,5	0,0	2,9

Iturria: *European Economy. Europako Batzordea (2021eko udaberria)*

Herraldeka, Irlanda baino ez zen hazi 2020an (% 3,4). Europar Batasuneko gainerako ekonomiek behera egin zuten, neurri ezberdinetan. Zehazki, Lituania eta Luxenburgo jaitsi ziren gutxien (-% 0,9 eta -% 1,3, hurrenez hurren). Jaitsierarik handienak, berriz, Frantzia, Grezia, Italia eta Espainian erregistratu zituzten (-% 8,1, -% 8,2, -% 8,9 eta -% 10,8, hurrenez hurren). Bestetik, Alemaniako ekonomia (Europar Batasuneko traktore ekonomiko nagusia) -% 4,9 erori zen. Horrekin lotuta, aipatzekoa da pandemiak eta hark ekarritako murrizketek, batez ere, Mediterraneoko herrialdeak kolpatu zituztela, turismoak pisu handia baitu haien ekonomian.

13. koadroa Barne Produktu Gordinaren (BPG) hazkundera
(Europar Batasuna)

(Urte arteko aldakuntzaren %)

Herrialdea	2018	2019	2020
Irlanda	8,5	5,6	3,4
Lituania	3,9	4,3	-0,9
Luxenburgo	3,1	2,3	-1,3
Polonia	5,4	4,7	-2,7
Danimarka	2,2	2,8	-2,7
Suedia	2,0	1,4	-2,8
Finlandia	1,3	1,3	-2,8
Estonia	4,4	5,0	-2,9
Letonia	4,0	2,0	-3,6
Herbehereak	2,4	1,7	-3,7
Errumania	4,5	4,1	-3,9
Bulgaria	3,1	3,7	-4,2
Eslovakia	3,7	2,5	-4,8
Alemania	1,3	0,6	-4,9
Hungaria	5,4	4,6	-5,0
Txipre	5,2	3,1	-5,1
Eslovenia	4,4	3,2	-5,5
Txekiar Errepublika	3,2	2,3	-5,6
EB	2,1	1,6	-6,1
Belgika	1,8	1,8	-6,3
Austria	2,6	1,4	-6,6
Malta	5,2	5,5	-7,0
Portugal	2,8	2,5	-7,6
Kroazia	2,8	2,9	-8,0
Frantzia	1,8	1,5	-8,1
Grezia	1,6	1,9	-8,2
Italia	0,9	0,3	-8,9
Espainia	2,4	2,0	-10,8

Iturria: European Economy. Europako Batzordea (2021eko udaberria)

Per capita BPGari dagokionez, erorketa-ahalmenaren parekotasuna kontuan hartuta, 2020an oraindik ere ezberdintasun nabarmenak zeuden Batasuneko herrialdeen artean. Hala, Luxenburok izan zuen baliorik altuena (266, EB-27=100 izanik). Baliorik baxuena, berriz, Bulgariak izan zuen (55). Bataren maila bestearna baino 5 aldiz handiagoa da ia-ia. Zehazki, herrialde hauek gaintu zuten Batasuneko batezbestekoa (neurri ezberdinetan): Irlanda (211), Danimarka (136), Herbehereak (133), Austria (124), Suedia (123), Alemania (121), Belgika (117), Finlandia (115) eta Frantzia (103). Gainerako herrialdeak batezbestekotik behera geratu ziren. Horrekin lotuta, aipatzekoa da Europar Batasunean bata bestearen segidan kide berriak sartzearen ondorioz nabarmen jaitsi zela Batasuneko batez besteko per capita BPGa.

**14. koadroa Europar Batasuneko per capita
BPGa (PPS) 2020**

Herraldea	EB-27=100
Luxenburgo	266
Irlanda	211
Danimarka	136
Herbehereak	133
Austria	124
Suedia	123
Alemania	121
Belgika	117
Finlandia	115
Frantzia	103
EB-27 guztira	100
Malta	97
Italia	94
Txekiar Errepublika	94
Eslovenia	89
Txipre	87
Lituania	87
Espainia	86
Estonia	86
Portugal	77
Polonia	76
Hungaria	74
Letonia	72
Errumania	72
Eslovakia	71
Grezia	64
Kroazia	64
Bulgaria	55

Iturria: Eurostat (2021eko ekaina).

Aurreikuspenak

Etorkizunari begira, osasun-krisiaren dinamikaren araberakoa izango da egoeraren bilakaera. Hala, esanguratsuak izango dira egungo txertoek birusaren aldaera berrien aurrean duten eraginkortasuna (posible da pandemia luzatzea), kalte ekonomiko iraunkorra mugatzeko hartutako neurri ekonomikoen eraginkortasuna, finantza-baldintzen bilakaera, lehengaien prezioaren bilakaera eta ekonomiaren egokitzapen-gaitasuna.

Testuinguru horretan, nazioarteko erakunde nagusien aurreikuspen ekonomikoen arabera, datozen urteetan suspertzen joango da ekonomia, eta dagoeneko badaude horren zantzuak. NDFren 2021eko apirileko kalkuluen arabera, ekitaldi honetan % 6 haziko da mundu mailako jarduera, eta 2022an % 4,4.

ELGaren maitatzeko aurreikuspenen arabera, herrialde industrializatuek % 5,3ko hazkundea izango dute 2021ean, eta 2022an % 3,8ra jaitsiko da hazkunde-eritmoa. Nolanahi ere, kontuan izan behar da langabezia-tasak altua izaten jarraituko duela eta defizit publikoa handia izango dela (% 6,5 eta -% 10,1 2021ean ELGAn, hurrenez hurren).

Hortaz, ziurgabetasun handiko agertokia dugu aurrean. Izan ere, epe motzeko arriskuak nahiko orekatuta daude, baina denborak aurrera egin ahala handitu egin daitezke arrisku horiek.

15. koadroa Ekonomia-aurreikuspenak (industrializatutako herrialdeak)

	(%)	
Kontzeptua	2021	2022
– BPG erreala (% Δ)		
• Estatu Batuak	6,9	3,6
• Japonia	2,6	2,0
• Eurogunea	4,3	4,4
• ELGA, guztira	5,3	3,8
– Inflazioa (kontsumoaren prezio-indizea) (%Δ)		
• Estatu Batuak	3,4	2,7
• Japonia	0,1	0,6
• Eurogunea	1,8	1,3
– Langabezia-tasa (biztanleria aktiboaren %)		
• Estatu Batuak	5,6	4,3
• Japonia	3,0	2,9
• Eurogunea	8,2	7,9
• ELGA, guztira	6,5	6,0
– Defizit publikoa (BPGaren %)		
• Estatu Batuak	-15,9	-9,4
• Japonia	-6,7	-4,0
• Eurogunea	-7,2	-3,7
• ELGA, guztira	-10,1	-6,0

Iturria: ELGA. Ekonomia-aurreikuspenak (2021eko ekaina).

2.2 ESPAINIAKO EKONOMIA

Ezaugarri nagusiak

Pandemiaren eraginez, Espainiako ekonomiak aurrekaririk gabeko “shock” egoera bizi izan zuen 2020an, eta -% 10,8ko jaitsiera historikoa izan zuen (2019an % 2ko hazkundea). Hala, 2014an hasitako etenik gabeko hazkunde-joera eten zen.

Biak alderatuz gero, Europako ekonomiak jaitsiera txikiagoa izan zuen Espainiako ekonomiak baino. Ondorioz, Estatuko ekonomia Batasuneko ekonomia nagusiekin bateratzeko prozesuan atzeraldia izan zen 2020an.

Eskariaren ikuspegitik, 2020an mundu mailako hazkundeari ekarpen negatiboa egin zioten barne-eskariak zein kanpo-sektoreak. Barne-eskaria ehuneko -8,8 puntutan kokatu zen (aurreko ekitaldian ehuneko 1,4 puntu positibo), eta kanpo-sektorea ehuneko -2 puntutan (aurreko ekitaldian ehuneko 6 hamarren positibo). Ondorioz, 2020an nabarmen erori zen BPGa.

Lan-merkatuari dagokionez, 2020an -% 2,9 egin zuen behera okupatutako biztanleen kopuruak (2019an % 2,3 hazi zen). Izan ere, enplegua modu orokortuan murriztu zen lau sektore handietan. Bestetik, langabetuen kopurua asko hazi zen, % 8,7 (2019an -% 6,6

murriztu zen). Hala, 2020an 3.530.900 langabetura iritsi ziren, hau da, langabezia-tasa % 15,5ekoa zen.

Prezioei erreparatuta, 2020aren itxieran (abendutik abendura), KPIaren urte batetik besterako aldakuntza -% 0,5era jaitsi zen (aurreko ekitaldiaren itxieran, % 0,8koa zen). Urteko batezbestekoa, berriz, -% 0,3ra jaitsi zen (2019ko batezbestekoa % 0,7koa izan zen).

Azkenik, aurrekontuen gauzatzeari dagokionez, Administrazio Publikoek BPGaren -% 10,09ko defizita izan zuten 2020an (finantza-erakundeei emandako laguntza kontuan hartu gabe), aurreko ekitaldiko emaitza baino ehuneko zazpi puntu baxuagoa (2019an -% 2,86ko defizita izan zen).

Agregatu makroekonomiko nagusiak

2020an zehar pandemiaren dinamikak eta hartutako neurri murriztaileek baldintzatu zuten jarduera ekonomikoaren bilakaera. Zentzu horretan, BPGaren urte arteko aldakuntzak honakoak izan ziren ondoz ondoko hiruhilekoetan: -% 4,3, -% 21,6, -% 8,6 eta -% 8,9. Konfinamendu-aldiari dagokio erregistrorik okerrera.

Aurreko txostenei jarraipena emanez, jarraian ikuspegi hauen arabera aztertuko dugu jardueraren bilakaera: eskaria (norakoa), eskaintza (jarduera) eta errenta (banaketa).

- 2020an, Estatuko guztizko BPGa 1.121.698 milioi eurokoa¹ izan zen. Azkeneko kontsumoari dagozkio 875.493 milioi (614.637 etxebizitzena, 13.561 etxebizitzaren zerbitzura dauden irabazi-asmorik gabeko gizarte-erakundeena eta 247.295 administrazio publikoena), inbertsioari 222.654 (109.572 eraikuntzan, 70.828 ekipondasunetan, 3.279 landatutako baliabide biologikoetan eta 38.975 jabetza intelektualaren produktuetan) eta izakinen aldakuntzari 6.828. Hala, barne-eskaria 1.104.975 milioi eurokoa izan zen. Esportazioak (343.594 milioi euro) eta inportazioak (326.871 milioi euro) ere kontuan izanda, haien arteko aldea kanpo-eskaria izanik, guztizko eskaria kalkulatzeko da.
- Barne-eskariak mundu mailako hazkundeari egindako ehuneko -8,8 puntuko ekarpen negatiboari, kanpo-eskariak egindako ehuneko -2 puntuko ekarpen negatiboa gehitu behar zaio. Etxeko eskariari dagokionez, kontsumo pribatua asko jaitsi zen (-% 12,4 2020an, eta % 0,9 aurreko ekitaldian). Kontsumo publikoaren hazkunde-eritmoak, berriz, gora egin zuen (% 3,8 2020an, eta % 2,3 2019an). Halaber, inbertsioa ere nabarmen jaitsi zen (-% 11,4; aurreko ekitaldian, berriz, % 2,7 hazi zen). Izan ere, behera egin zuten eraikuntza arloko inbertsioak zein ekipondasunen inbertsioak (hurrenez hurren, -% 14ko eta -% 13ko beherakadak 2020an, eta % 1,6ko eta % 4,4ko hazkundeak 2019an).

¹ Prezio korronteak.

- Sektorearen araberako banaketari erreparatuta, 35.398 milioi euro egokitu zitzaizkion lehen sektoreari, 166.768 milioi euro industriari, 64.058 milioi euro eraikuntzari eta 757.612 milioi euro zerbitzuei. Zifra horiek zerga garbiei (97.862 milioi euro) gehituta, guztizko ekoizpena kalkulatzen da.
- Lehen sektorea % 5,3 hazi zen 2020an, eta gainerako sektoreek behera egin zuten: -% 9,6 industriak, -% 14,5 eraikuntzak eta -% 11,1 zerbitzuek (2019an % 1,7, % 4,3 eta % 2,2ko hazkundeak izan zituzten, hurrenez hurren).

16. koadroa Barne-produktu gordina eta haren osagaiak (Eskaria eta Eskaintza)

(urte arteko tasaren %, bolumen kateatua)

Eragiketak		2019	2020
ESKARIA	Azken kontsumoaren gastua	1,3	-8,2
	– Etxebizitzena	0,9	-12,4
	– EZIAGGE-ena	3,9	-0,2
	– Administrazio publikoena	2,3	3,8
	Kapital finkoaren eraketa gordina	2,7	-11,4
	– Eraikuntza	1,6	-14,0
	– Ekipo-ondasunak eta armamentu-sistemak	4,4	-13,0
	Izakinen aldakuntza*	-0,1	-0,3
	Barne-eskaria*	1,4	-8,8
	Ondasunen eta zerbitzuen esportazioa	2,3	-20,2
Ondasunen eta zerbitzuen inportazioa	0,7	-15,8	
Barne-produktu gordina, merkatu-prezioan		2,0	-10,8
ESKAINZA	Nekazaritza, abeltzaintza, basogintza eta arrantza	-2,3	5,3
	Industria	1,7	-9,6
	Eraikuntza	4,3	-14,5
	Zerbitzuak	2,2	-11,1
	Produktuen gaineko zerga garbiak	-0,1	-12,9

(*): Merkatuko prezioen BPGaren hazkunderari egindako ekarpena.

Iturria: EIN.

- Errentaren ikuspegitik, guztizko BPGaren % 48,2 hartu zuen soldatapekoen ordainketak, % 42,8 ustiapenaren soberakin gordinak eta, gainerako % 9a, ekoizpenaren eta inportazioaren gaineko zerga garbiek.

17. koadroa Barne Produktu Gordinaren banaketa (Errenta)

(% Δ nominala)

Eragiketak	2018	2019	2020	2020 (M eurotan)
Soldatapekoen ordainketa ⁽¹⁾	4,0	4,8	-5,4	540.138
Ustiapenaren soberakin gordina ⁽²⁾	2,8	2,5	-12,1	480.363
Ekoizpenaren eta inportazioaren gaineko zerga garbiak ⁽³⁾	5,3	0,9	-20,5	101.197
Barne-produktu gordina, merkatu-prezioan ⁽⁴⁾	3,6	3,4	-9,9	1.121.698

(4) = (4)+(1)+(3).

Iturria: EIN.

Kanpo-merkataritza

Pandemiak kaltetutako mundu mailako agertoki horretan, Estatuko esportazioek zein inportazioek nabarmen egin zuten behera 2020an (-% 20,2ko eta -% 15,8ko jaitsierak, hurrenez hurren; aurreko ekitaldian % 2,3ko eta % 0,7ko hazkundeak).

Hala, esportazioen joera inportazioena baino okerragoa izan zela kontuan izanda, kanpo-eskariak mundu mailako hazkundeari egindako ekarpena negatiboa izatera pasatu zen (ehuneko -2 puntu negatiboko ekarpena 2020an; 2019an, aldiz, ehuneko 6 hamarren positibokoa). Datuak hiru hilekoen arabera aztertuta, kanpo-eskariak mundu mailako hazkundeari egindako ekarpena negatiboa izan zen ekitaldiko lau hiru hilekoetan, baina intentsitate ezberdinekin.

Laneko prezioak eta kostuak

2020an murriztu egin zen jarduera ekonomikoa eta petrolio-upelaren prezioak behera egin zuen ekitaldiko lau hiru hilekoetan (bereziki, bigarren hiru hilekoan, pandemia lehertu zenean). Agertoki horretan, Estatuko prezioen hazkunde-erritmoa apaldu egin zen ekitaldiko lehen hiru hilekoan, eta apiriletik aurrera prezioek behera egin zuten. Zehazki, KPlaren urte batetik besterako aldakuntza % 1,1ekoa izan zen urtarrilean, %0,7koa otsailean, % 0koa martxoan, -% 0,7koa apirilean, -% 0,9koa maiatzean, -% 0,3koa ekainean, -% 0,6ekoa uztailan, -% 0,5ekoa abuztuan, -% 0,4koa irailean, -% 0,8koa urrian eta azaroan eta -% 0,5ekoa abenduan.

Hala, 2020aren itxieran (abendutik abendurako urte arteko tasa) inflazioa -% 0,5ekoa zen (2019aren itxieran, % 0,8koa). Prezioak, berriz, -% 0,3 jaitsi ziren urtean zehar, batez beste (2019an % 0,7ko igoera izan zen). Bestetik, azpiko inflazioaren hazkunde-erritmoa % 0,7ra murriztu zen (% 0,9koa zen aurreko ekitaldian).

ELGaren arabera 2020an Eurogunearen inflazio-tasa (kontsumoko prezio-indizearen aldakuntzaren bidez adierazita) % 0,3koa izan zela kontuan izanda (2019an % 1,2koa), euroa duten herrialdeen blokea baino ehuneko 6 hamarren beherago kokatu zen Espainiako ekonomia (aurreko ekitaldian, ehuneko bost hamarren negatiboko aldea izan zen).

Ondasun taldeei dagokienez, 2020an elikagaien eta alkoholik gabeko edarien taldeak izan zuen inflaziorik handiena. Hauek izan ziren hurrengoak: beste batzuk (% 1,4), jatetxeak eta hotelak (% 1,1), jantziak eta oinetakoak (% 1), irakaskuntza (% 0,6), alkoholdun edariak eta tabakoa (% 0,5), osasungintza eta etxeko gaiak (% 0,4 azken bien kasuan). Bestetik, honakoen prezioek behera egin zuten: aisialdia eta kultura, komunikazioak eta, bereziki, etxebizitza eta garraioa (-% 0,6, -% 1,2, -% 3,5 eta -% 3,8, hurrenez hurren).

18. koadroa Kontsumoko Prezioen Indizea (KPI) eta Industriako Prezioen Indizea (IPRI)

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2018	2019	2020
KPI			
– Indize Orokorra ⁽¹⁾	1,2	0,8	-0,5
– Indize Orokorra ⁽²⁾	1,7	0,7	-0,3
Elikagaiak	1,7	1,0	2,1
Elikagaiak ez direnak	1,7	0,6	-1,0
• Elikagaiak eta alkoholik gabeko edariak	1,6	1,0	2,4
• Alkoholduen edariak, tabakoa	1,9	0,7	0,5
• Jantziak eta oinetakoak	0,9	0,9	1,0
• Etxebizitza	2,4	-1,5	-3,5
• Etxeko tresneria	0,1	0,7	0,4
• Osasuna	0,3	0,8	0,4
• Garraioak	3,6	1,1	-3,8
• Komunikazioak	2,2	0,8	-1,2
• Aisialdia eta Kultura	-0,2	-0,5	-0,6
• Irakaskuntza	0,8	1,0	0,6
• Hotelak, kafetegiak eta jatetxeak	1,9	2,0	1,1
• Beste batzuk	0,9	1,4	1,4
Azpikoa	0,9	0,9	0,7
IPRI			
– Indize orokorra	3,0	-0,4	-4,3
• Kontsumo-ondasunak	-0,2	0,2	1,1
• Ekipo-ondasunak	0,9	1,0	0,9
• Bitarteko ondasunak	2,6	-0,3	-1,7
• Energia	8,0	-1,7	-13,3

(1): Abendutik abendura.

(2): Urteko batez besteko aldakuntza.

Iturria: EIN.

Industriako prezioei dagokienez, 2020an are gehiago egin zuen behera indize orokorrak, -% 4,3ra arte (-% 0,4koa zen 2019an); izan ere, jaitsi egin ziren energiaren prezioa (-% 13,3) eta, gutxiago bada ere, bitarteko ondasunen prezioa (-% 1,7). Ekipo-ondasunen prezioek aurreko ekitaldiko hazkunde-erritmo ia berdina mantendu zuten (% 0,9ko hazkundea 2020an, eta % 1koa 2019an), eta kontsumo-ondasunen hazkunde-erritmoak gora egin zuen (% 1,1 2020an, eta % 0,2 aurreko ekitaldian).

Laneko kostuei dagokienez, produktibitateak -% 3,3ko jaitsiera izan zuen 2020an (KPIaren -% 10,8ko jaitsierak eta lanaldi osoko lanpostu kopuru baliokidearen -% 7,5eko jaitsierak eraginda), eta soldatapeko bakoitzeko ordainketa % 1,3 hazi zen. Ondorioz, lan-kostu unitarioa % 4,6 hazi zen 2020an (2019an % 2,5).

19. koadroa Errenten eta soldata-kostuen adierazleak

Kontzeptua	(% Δ)		
	2018	2019	2020
BPG erreala	2,4	2,0	-10,8
Enplegua guztira*	2,6	2,3	-7,5
Produktibitatea	-0,2	-0,3	-3,3
Soldatapekoen ordainketa	4,0	4,8	-5,4
Soldatapeko enplegua*	3,0	2,6	-6,7
Soldatapeko bakoitzeko ordainketa	1,0	2,2	1,3
Lan-kostu unitarioa	1,2	2,5	4,6

(*): Kontabilitate Nazionalako enpleguaren datuak erabili dira: lanaldi osoko lanpostu baliokideak.

Iturria: Geuk eginiko balioespena, EINen datuetatik abiatuta.

Lan-merkatua

2020an pandemiaren ondorioz Espainiako ekonomiak erregistratutako jardueraren murrizketa historikoaren ildotik (-% 10,8ko jaitsiera izan zuen BPGak), okupazioa zakarki jaitsi zen eta langabezia nabarmen igo. Ondorioz, langabezia-tasak gora egin zuen.

Zentzu horretan, Estatistikako Institutu Nazionalaren (EIN) Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (BAI) arabera, biztanleria okupatuak -% 2,9 egin zuen behera 2020an; hala, 2014az geroztiko goranzko joera eten zen. Biztanleria aktiboaren guztizkoa, berriz, -% 1,3 jaitsi zen.

Bestetik, 2019an % 58,6koa izatetik 2020an % 57,4koa izatera pasatu zen jarduera-tasa. Gizonezkoen zein emakumezkoen tasek egin zuten behera (% 64,3tik % 62,9ra eta % 53,3tik % 52,2ra, hurrenez hurren).

Sektoreka, aipatu dugun 2020ko enpleguaren -% 2,9ko jaitsiera hori (19.202.400 okupatura iritsi arte) orokorra izan zen sektore guztietan. Hala, -% 4 jaitsi zen lehen sektoreko enplegua, -% 3 zerbitzuekin lotutakoa, -% 2,6 eraikuntzari dagokiona eta -% 2,3 industriakoa. Dena den, termino absolututan, zerbitzuen sektorean jaitsi zen gehien enplegua, alde handiarekin (2019an baino 446.200 okupatu gutxiago). Hain zuzen ere, zerbitzuen sektoreari dagokio 2020an erregistratutako enpleguaren guztizko jaitsieraren % 75 baino gehiago.

**20. koadroa Lan-magnitude nagusien bilakaera.
Urteko batezbestekoak**

(mila pertsona eta %)

Kontzeptua	2020	2018	% Δ	
			2019	2020
Biztanleria aktiboa	22.733,3	0,3	1,0	-1,3
Biztanleria okupatua	19.202,4	2,7	2,3	-2,9
– Nekazaritza, abeltzaintza, arrantza	765,3	-0,8	-1,9	-4,0
– Industria	2.698,2	2,3	2,0	-2,3
– Eraikuntza	1.244,1	8,3	4,6	-2,6
– Zerbitzuak	14.494,8	2,5	2,4	-3,0
Biztanleria langabetua	3.530,9	-11,2	-6,6	8,7
Langabezia-tasa*	15,5	-11,4	-7,5	10,1

()*: Biztanleria aktiboaren %.

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2011. 2021eko otsaileko datuak).

Okupatutako biztanleriari dagokionez, soldatapeko langileak zein soldatapekoak ez zirenak gutxitu ziren 2020an, baina soldatapekoak neurri handiagoan (-% 3,4 eta -% 0,5, hurrenez hurren). Kontratu motaren arabera, aldi baterako kontratua zuten soldatapeko langileen hazkundera gehiago jaitsi zen 2020an, kontratu mugagabea zuten soldatapekoen hazkundera baino (-% 11,4ko eta -% 0,5eko murrizketak, hurrenez hurren). Lanaldi motari erreparatuta, 2020an enplegua intentsitate handiagoz murriztu zen lanaldi partzialaren kasuan (-% 6,9; lanaldi osoko okupatuen kasuan, berriz, -% 2,2). Horrekin lotuta, kontuan hartu behar da pandemian ezarritako murrizketek gehien kaltetu zituzten jarduerak aldi baterakoak eta partzialak izaten direla hein handi batean; murrizketa horien ondorioz jarduera horietako enplegu sektoriala suntsitu zen.

Langabetuei dagokienez, 2020an % 8,7 igo zen langabetuen kopurua eta 3.530.900 langabetu erregistratu zituzten. Hala, bertan behera geratu zen 2014an hasitako beheranzko joera. Gauzak hala, langabezia-tasa % 15,5era igo zen 2020an, eta Europako tasarik altuenetakoa izan zen.

Nolanahi ere, 2020an langabeziak izandako hazkunderaz ohartzeko, kontuan izan behar da aurrez adierazitako langabezia-zifrek ez dituztela barne hartzen Aldi Baterako Enplegua Erregulatzeko Espedienteak (ABEEE) dituzten pertsonak. 2020ko apirilaren amaieran hiru milioi eta erdira iritsi ziren egoera horretan zeuden langileak, 2020aren itxierarako kopuru hori 755.000ra jaitsi bazen ere.

21. koadroa Enplegua, lan-egoeraren eta kontratu-motaren arabera. Urteko batezbestekoak

(mila pertsona eta %)

Kontzeptua	2020	2018	% Δ	
			2019	2020
Biztanleria okupatua	19.202,4	2,7	2,3	-2,9
Soldatapekoak	16.109,1	3,3	2,7	-3,4
– Sektore pribatua	12.811,6	3,1	2,8	-4,7
– Sektore publikoa	3.297,5	4,0	2,3	2,3
Soldatapekoak ez direnak*	3.093,3	-0,5	0,5	-0,5
– Enplegu-emaileak	887,7	-0,1	-0,6	-7,0
– Autonomoak	2.104,5	-0,2	0,9	2,9
– Kooperatibistak	22,3	8,8	-1,5	-12,5
– Familia-laguntza	70,2	-15,2	3,4	-6,8
Soldatapekoak, kontratu mugagabea	12.232,3	3,1	3,5	-0,5
Soldatapekoak, aldi baterako kontratua	3.876,9	3,8	0,6	-11,4
Lanaldi osoko okupazioa	16.505,3	3,1	2,3	-2,2
Lanaldi partzialeko okupazioa	2.697,1	0,4	2,3	-6,9

(*): Batura ez dator bat guztizkoarekin, bertan sailkatu ezin direnak ere sartu baitira.

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2011. 2021eko otsaileko datuak).

Sektore publikoa eta interes-tasak

2021eko martxoaren amaieran Ogasun Ministerioak argitaratutako informazioaren arabera, Administrazio Publikoek BPGaren -% 10,09ko defizita izan zuten 2020an (finantza-erakundeei emandako laguntza kontuan hartu gabe), aurreko ekitaldiko emaitza baino ehuneko zazpi puntu baxuagoa (2019an -% 2,86ko defizita izan zen). Horrekin lotuta, aipatzekoa da pandemiari aurre egiteko gastu publikoa areagotzea eta familiei, langileei eta enpresei laguntzeko hartutako neurri sozialak izan zirela aurrekontuen desoreka haztea bultzatu zuten faktore nagusiak.

Erakundeen araberrako azterketak erakusten duenez, Tokiko Korporazioen kontuen saldoak baino ez zuen superabita izan (% 0,26). Bereziki, Administrazio Zentrala eta Gizarte Segurantzza nabarmentzen dira, defizit handiak izan baitzituzten (-% 7,49 eta -% 2,65, hurrenez hurren), beste administrazio publiko batzuei egindako transferentzien gastua igo izanakin (COVID-19 Funtsak Gizarte Segurantzari, SEPERi eta erkidegoei egindako transferentziak) eta langile, autonomo eta familientzako sortutako segurtasun-sareak eraginda.

Bilakaerari dagokionez, Autonomia Erkidegoen desoreka murriztu egin zen, baina gainerako erakundeen bilakaera beheranzkoa izan zen aurreko ekitaldiarekin alderatuta, bai haien defizita hazi zelako (Administrazio Zentrala eta Gizarte Segurantzza), bai haien superabita murriztu zelako (Tokiko Korporazioak).

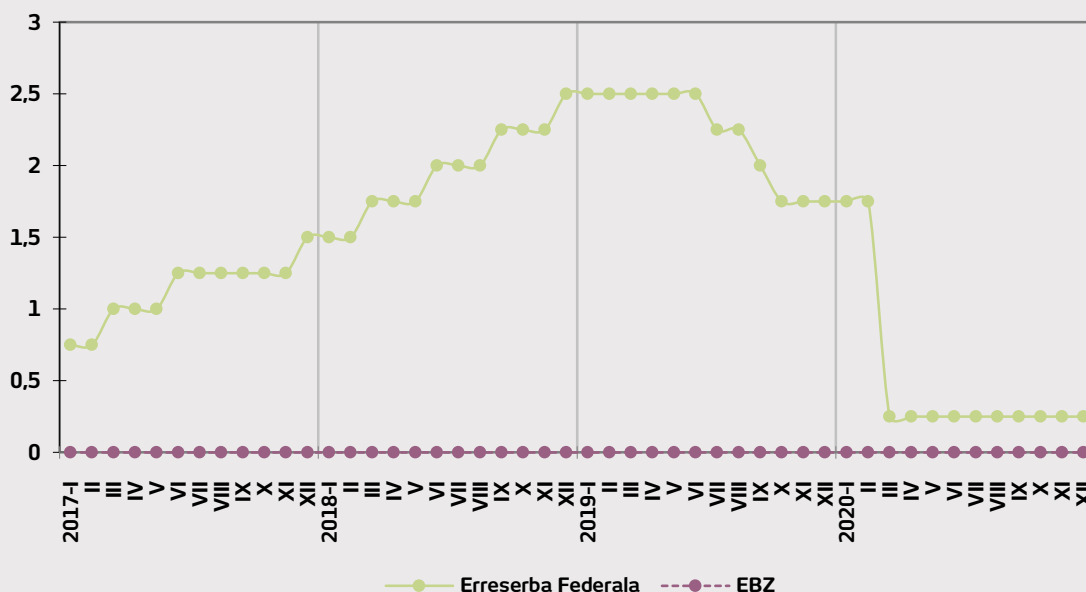
22. koadroa Defizit publikoa

Kontzeptua	(BPGaren %)	
	2019	2020
Administrazio zentrala	-1,32	-7,49
Autonomia-erkidegoak	-0,57	-0,21
Tokiko udalbatzak	0,30	0,26
Gizarte Segurantza	-1,27	-2,65
Administrazio Publikoak guztira	-2,86	-10,09
Finantza-erakundeei laguntzea	0,00	-0,88
Finantza-laguntza duten Administrazio Publikoak guztira	-2,86	-10,97

Iturria: Ogasun Ministerioa (2021eko martxoak 29).

Azkenik, gogoratu behar da 2020aren itxieran Erreserba Federalaren erreferentzia-tasa % 0,25ean finkatuta geratu zela, martxoan ehuneko puntu eta erdi murriztu ondoren. Europako Banku Zentralaren erreferentzia-tasa, berriz, % 0an mantendu zen.

8. grafikoa Interes-tasa ofizialen bilakaera: Europako Banku Zentrala eta Erreserba Federala

Iturria: EBZ, Erreserba Federala.

Aurreikuspenak

Ekonomia eta Eraldaketa Digitaleko Ministerioak 2021eko apirilaren amaieran argitaratutako agertoki makroekonomikoaren arabera, Espainiako ekonomiaren etorkizuneko bilakaera lau faktore giltzarriren arabera izango da: txertatze-prozesua; kanpo-sektorearen dinamika; pandemiak egiturazko inpaktua izatea galarazteko ekoizpen-ehunari emandako laguntza eta Suspertze Plana martxan jartzea.

Testuinguru honetan, 2021ean % 6,5eko gorakada nabarmena izatea espero da (urtearen hasiera Filomena ekaitzak eta birusaren olatu berriek markatu badute ere), eta suspertze hori 2022an % 7ra igotzea. Ondoren, hazkunde-erritmoa pixkanaka apaltzen joango da,

eta 2024an iritsiko da haren maila potentzialera. Bestetik, lanaldi osoko enplegu baliokidea % 4 haziko da 2021ean, baina langabezia-tasa % 15etik gora mantenduko da ekitaldi honetan.

23. koadroa Espainiako ekonomiaren aurreikuspenak (2021)

Kontzeptua	Urte batetik besterako aldaketa- tasa
BPG eta ESKARI-AGREGATUAK	
• Nazio mailako azken kontsumo pribatuaren gastua	7,3
• Administrazio publikoen azken kontsumoko gastua	2,5
• Kapital finkoaren eraketa gordina	10,3
– Barne-eskaria (BPGaren hazkunderari egindako ekarpena)	6,7
– Ondasunen eta zerbitzuen esportazioa	9,2
– Ondasunen eta zerbitzuen inportazioa	10,3
– Kanpo-saldoa (BPGaren hazkunderari egindako ekarpena)	-0,2
– BPG	6,5
LAN MERKATUA	
– Enpleguaren aldakuntza %-tan ^(*)	4,0
– Langabezia-tasa	15,2

(*): Lanaldi osoko enplegua edo baliokidea.

Iturria: Ekonomia eta Eraldaketa Digitaleko Ministerioa (2021eko apirilak 30).

3. NAFARROAKO EGITURA EKONOMIKOA

Nafarroako egitura ekonomikoa aztertuko dugu kapitulu honetan. Ekonomia garatuetan ohikoa den ekoizpenaren eta enpleguaren banaketa sektoriala du Nafarroako egitura ekonomikoak. Zerbitzuen sektorea da sektore ekonomiko nagusia, industria bigarrena, eta oso atzean daude eraikuntza- eta nekazaritza-sektoreak. Dena den, industria-sektoreak inguruko ekonomietan baino pisu nabarmenagoa du Nafarroan.

24. koadroa Ekoizpen-egitura (BEGaren sektore-osaera), 1960-2020

Sektorea	1960		1975		1990		2020	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
Nekazaritza	33,0	22,6	14,1	9,7	4,9	4,9	3,3	3,5
Industria	27,5	31,5	37,4	31,8	38,7	27,5	30,1	16,3
Eraikuntza	5,3	5,3	6,4	7,3	7,8	9,7	6,6	6,3
Zerbitzuak	34,2	40,6	42,1	51,2	48,6	57,9	60,0	74,0
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EIN, FUNCAS.

25. koadroa Okupazio-egitura (enpleguaren sektore-osaera), 1960-2020

Sektorea	1960		1975		1990		2020	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
Nekazaritza	41,1	41,7	20,9	23,4	7,2	11,0	2,9	4,0
Industria	23,1	23,2	36,8	27,2	35,7	22,6	27,3	13,9
Eraikuntza	7,2	6,8	8,8	9,6	8,5	9,4	6,4	6,6
Zerbitzuak	28,6	28,3	33,5	39,8	48,6	57,0	63,4	75,4
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EIN, FUNCAS.

Nafarroako ekoizpenaren eta enpleguaren egitura sektorialaren bilakaera aztertuta, zerbitzuen garrantzia hazi egin dela eta lehen sektoreak garrantzi handia galdu duela ikus daiteke. Industria-sektorea 1960ko hamarkadan hasi zen hedatzen, eta Nafarroako ekonomian zuen garrantzia hazten joan zen, hamarkadaren erdialdean puntu gorenera iritsi zen arte. Ondoren, behera egiten hasi zen, baina inguruko ekonomietan baino polikiago. Eraikuntzaren jokaera, berriz, aldakorra izan da denboran zehar. Mende honetako lehen urteetan gora egin zuen eraikuntzak, eta Nafarroako ekonomiaren hazkundearen motor nagusietako bat izan zen (Estatu osoan bezala). Azken urteetan, ordea, joera hori gelditu egin da, sektoreak jasan zuen "adreiluaren krisiaren" ondorioz.

Ekoizpenaren eta enpleguaren egitura sektoriala antzekoa izan da Nafarroan eta Estatuan, baina xehetasunez aztertuz gero, alde batzuk ikus daitezke bi egitura ekonomikoen artean. Zehazki, nekazaritzako ekoizpenaren partaidetza % 3,3ra jaitsi zen 2020an Nafarroan (2019an % 4,1ekoa izan zen). Estatuan, berriz, % 3,5ko partaidetza izan zuen sektore horrek (aurreko ekitaldian % 2,9koa).

Zerbitzuen sektorearen partaidetza, berriz, igo egin zen Nafarroan zein Estatuan, baina Estatuan hazkundera handiagoa izan zen. Hala, 2020an zerbitzuek ekoizpenaren % 74,0ko

partaidetza izan zuten Estatuan, eta % 60koa Nafarroan. Azkenik, 2020an industria-ekoizpenaren partaidetza % 16,3koa izan zen Estatuan eta % 30,1koa Nafarroan.

26. koadroa Nafarroaren parte-hartzea Espainia osoan, 2020

Sektorea	% Nafarroa/Espainia	
	BEG	Enplegua
Nekazaritza	1,74	1,04
Industria	3,35	2,83
Eraikuntza	1,91	1,39
Zerbitzuak	1,47	1,21
Guztira	1,81	1,44

Iturria: EIN.

Nekazaritzak eta eraikuntzak antzeko partaidetza dute Nafarroako eta Estatuako ekonomietan, baina aldea handiagoa da industria-sektorean eta zerbitzuen sektorean. Zehazki, 2020an industria-ekoizpenaren partaidetza Espainian baino ehuneko 13,8 puntu handiagoa izan zen Nafarroan (2019an, ehuneko 14,8 puntu handiagoa). Zerbitzuen sektorearen partaidetza, berriz, ehuneko 14,0 puntu handiagoa izan zen Estatuan, Nafarroan baino (2019an, ehuneko 15,6 puntu).

Enpleguaren egitura sektorialaren bilakaera aztertuta, joera berak errepikatzen dira. Izan ere, aipatutako produkzio-sistemaren eraldaketa lotuta dago produkzio-ehunaren eraldaketarekin.

27. koadroa Balio erantsi gordina Nafarroako biztanle bakoitzeko

(Espainiako batez besteko oinarriaren indizea=100)

Urtea	BEG biztanle bakoitzeko
2011	125,4
2012	126,1
2013	125,5
2014	123,5
2015	123,2
2016	124,4
2017	123,8
2018	123,3
2019	123,7
2020	130,8

Iturria: EIN.

Era berean, azken urteetan Nafarroako ekonomiak izandako hazkundearen ondorioz, biztanle bakoitzeko balio erantsia Estatuan baino handiagoa da Nafarroan (% 30,8 handiagoa 2020an). Estatu mailan, Nafarroako ekonomia industrian espezializatu da, eta horrek eragin du Nafarroako industriaren garapena eta ongizatea Espainiakoak baino handiagoak izatea.

Lehen sektorea

Sektore honek lurraldeko enpleguari eta ekoizpenari egiten dion ekarpena ikaragarri jaitsi da azken urteetan, baina, hala ere, Nafarroako ekonomiaren oinarritzako jarduera bat izaten jarraitzen du. 2020an enpleguaren % 2,9 eta BEGaren % 3,3 lehen sektoreari zegozkion. Horrez gain, nekazaritzako elikagaien industria sostengatzen du, eta industria horrek garrantzi eta dinamikotasun handiak ditu Nafarroan, lurraldeko ekonomiaren hazkundeari eragiten baitio.

Hain zuzen ere, Nafarroako lehen sektorea –nekazaritza, abeltzaintza eta basoak–, tradizioz, elikagai- eta aberastasun-iturri nagusia izan da bertako biztanleentzat. Joan den mendeko 60ko eta 70eko urteetan industriaren booma iritsi zenean, lehen sektoreak garrantzia galdu zuen, eta industria-ekoizpenak hartu zuen garrantzia. Dena den, zorionez, Nafarroako landa-eremuak hazten eta modernizatzen jarraitu du azken hamarkada hauetan.

Zentzu horretan, nabarmentzekoa da Cerdena Garalurrek bi proiektu jarri dituela martxan Nafarroako Mendialdean belaunaldien arteko erreleboa eta lehen sektorea indartzeko. Negozio eta jarduera bideragarriak martxan jarri nahi dituzten pertsona ekintzaileak eremu horretara erakartzea da helburua. Proiektuek EBren finantzaketa jaso dute, 2014-2020 aldiko Landa Garapenerako Programaren bidez.

Proiektuetako baten izena “Lehen sektorearen balorizazioa” da, eta tokiko nekazaritzako elikagaien sektoreari balioa ematea du helburu. Horretarako, gertuko produktu osasuntsuen eta jasangarrien kontsumoa sustatzen du Nafarroako Mendialdeko biztanleen artean.

Bigarren proiektua “Hartu Lekukoa” da, eta Nafarroako Mendialdeko negozioetan erreleboa sustatzea du helburu, ekintzailetzaren alternatiba bideragarri gisa. Eta errelebo hori sustatzeko, Cederna Garalurrek garatutako metodologian oinarrituta, hiru negozioren errelebo-zikloa osatzen saiatuko dira; horretarako, zergen eta marketinaren gaineko aholkularitza espezializatua eskainiko diete arduradun berriei.

Era berean, aipatzekoa da Nafarroako Foru Erkidegoak natura-biodibertsitate handia duela, eta hori izugarrizko abantaila da. Hegoaldeko edozein herrialdek dituen ekosistema nagusiak ditu Nafarroak. Izan ere, Ebro Bailara du hegoaldean, Espainiako potentzialtasun ekonomiko handienetakoa duen eremua, eta ia basamortua den eremu zabal bat ere badu hegoaldean, Errege Bardea. Nafarroaren erdialdeko eremua oso aberatsa da, lur ona eta orografia egokia izateaz gain, bertako laboreentzako euri-kantitate egokia egiten baitu han. Ipar-mendebaldeko eremuan eskualde atlantikoa dago, hezea, ederra eta menditsua. Bertan, abeltzaintza eta basoak bizimodua ateratzeko iturri garrantzitsuak dira. Azkenik, ipar-ekialdeko eremuan Pirinioen aurreko Nafarroa dago. Bertan, Zaraitzu eta Erronkari bailarak daude, ederrak izateaz gain, nekazaritzaren eta ingurumenaren ikuspegitik garrantzi handia dutenak.

Azkenik, Ciudad Agroalimentaria de Tudela (CAT) proiektua aipatu behar da. Nafarroako hidrogeno berdeko lehen lantegia hartuko du bere baitan proiektuak, 40 megavatioko (MW) elektrolizagailu bat instalatuta. Foru Erkidegoan bektore energetiko hori ezartzeko lehen pausoa izango da proiektua. Tokiko enpresek euren burua energia garbiarekin hornitzeko balioko du horrek, baita eskualdeko, lurraldeko edo ondoko erkidegoetako beste industria eremu batzuk hornitzeko ere. Eta hori guztia, biltegiratzearen eta errepide bidezko garraioaren bidez.

Industria

Gaur egun, Espainiako eremu industrializatuenetako bat da Nafarroa. Azken hamarkadetan, funtsezko ekoizpen-jarduera bilakatu da lurralderako. 2020an Nafarroako enpleguaren % 27,3 eta BEGaren % 30,1 zegozkion industriari.

Estatistika Institutu Nazionalak emandako datuen arabera, honako hauek dira jarduera-sektore nagusiak: Elikadura-industria, Motordun ibilgailuen, atoi en eta erdi-atoi en fabrikazioa, eta Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik. Hain zuzen ere, 2019an hiru jarduera horiei egokitu zitzaizkien Nafarroako industria-sektoreko enpleguaren % 47,3, eta sektoreak izandako diru-sarreraren % 53,5.

Industria-ehunari dagokionez, Nafarroan ETEak nagusitzen dira. Hala, 250 langiletik gorako 35 enpresa baino ez ziren zenbatu 2020an, Camerdataren (Espainiako Merkataritza Ganberak osatutako sozietatea) datu-basearen arabera.

Industria-enpresa gehienak Iruñean, Nafarroako ipar-mendebaldean, Erriberagoitian eta Tuteran kokatzen dira.

Sektoreko azken berritasunen artean, enpresen eraldaketa digitala aipatu behar da, dagoeneko errealitate bat baita, neurri handi batean, pandemiari esker. Ekonomiaren eraldaketa martxan zegoen, eta pandemiak aldaketa-prozesua azkartu du Nafarroako industriaren zatirik handiengan. Nafarroako enpresa industrialen % 82,2 eraldaketa digitaleko prozesuetan lanean ari dira dagoeneko, lehiakorragoak izateko.

“Nafarroako industriaren egoeraren diagnostikoa eta analisisia 4.0 eta eraldaketa digitalari dagokienez, 2020” Nafarroako Gobernuaren egitasmoetako bat da, Nafarroako industria-ehunean eraldaketa digitalaren fenomeno bultzatzeko eta haren inguruan sentsibilizatzeko asmoz sortua.

Nafarroako industriak baikortasunez ikusten du epe laburreko etorkizuna, haien eraldaketa-planak aurrera eramaten ari baitira gehienak, normaltasun berriaren erronkei eta oztopoei aurre eginda. Digitalizazioa giltzarria izan daiteke Nafarroako enpresen etorkizunerako, dakartzan onurengatik: prozesuen eraginkortasuna, sendotasuna eta kalitatea. Gainera, arlo honetan trebetasun erabakigarriak dituzten pertsonak

kontratatzea erraztu dezake eta, era berean, komunitatean aurkitzeko zailak diren langile espezifikoak kontratatzeko aukera ematen du. Digitalizazioa ezinbestekoa da krisialditik azkarrago irteteko.

Eraikuntza

Mendearen hasieran sektoreak Nafarroan izan zuen garapen garrantzitsua zapuztu egin da azken urteetan, jarduerak bizi izandako krisi ezagunaren ondorioz. Dena den, 2020an Nafarroako enpleguaren % 6,4 eta BEGaren % 6,6 eraikuntza-sektoreari zegozkion.

Gaur egun, gainera, aipatzekoa da eraikuntza-sektorearen eraldaketa digitala bultzatzen ari dela Nafarroa. Pandemiak ezohiko egoeran jarri du ekonomiaren sektore hau, baina enplegua mantentzea lortu du eta, etorkizunari begira, sektoreak kualifikazio altuagoko langileak eskatuko dituela aurreikusten da, prestakuntza espezializatuagoa dutenak; era berean, parekidetasun handiagoa izango du sektoreak.

Digitalizazioan, energia-eraginkortasunean edo birgaitze kualifikatuan oso espezializatuak diren lanpostuak ekarriko dituzte Europako Funtsen laguntzek. Hori dela eta, Nafarroako ACP elkarte lanean ari da Lanbide Heziketa indartzeko eta sortzen diren langileak espezializazio horietarako trebatuta egon daitezen.

Zerbitzuak

Azken urteetan zerbitzuen sektorearen profila oso dinamikoa izan da, eta egonkor mantendu izanagatik nabarmendu da. Horrez gain, ziklo ekonomikoarekiko mendekotasun txikiagoa eta etengabeko hazkunde orokorra izan ditu. Ondorioz, Nafarroako ekoizpen-ehunean duen partaidetzak ere gora egin du apurka. 2020an enpleguaren % 63,4 eta BEGaren % 60,0 zegozkion zerbitzuen sektoreari, eta enpresen ia erdiak Iruñean eta Iruñeko eskualdean zeuden.

Osasun-zerbitzuak, hezkuntza, merkataritza, bankuak eta aholkularitzak nabarmentzen dira Nafarroan, haien kalitateagatik eta garrantziagatik. Azken urteetan, internetek eta teknologia berriek izan duten gorakadaren ondorioz, gero eta enpresa gehiago espezializatu dira eremu horretan.

Ostalaritzari eta turismoari dagokienez, nabarmentzekoa da Nafarroako Enplegu Zerbitzuak, Ostalaritza eta Turismo Elkarteak eta CITI ingeniarien elkargoak online plataforma bat jarri dutela martxan, turismo-sektoreko lan-eskaintzak eta prestakuntza biltzen dituenak. Sektorearen kontratatazio-beharrak arin eta azkar ebazteko aukera emango du webguneak. 4.500 enpresak eta 18.000 langilek osatzen dute Nafarroako turismo-sektorea, eta langile horietatik 14.000k besteren konturakoak dira.

Gainera, aipatzekoa da Nafarroako Gobernuak bi urteko talka-plan bat jarri duela martxan, COVID-19ak turismo-sektorean eragindako kalteei aurre egiteko. Nafarroako turismoarentzat lehentasuna duten segmentuak birdefinitzen ditu planak, eta honakoak lehenesten ditu: landa-turismoa eta familia-turismoa; naturako jarduerak, kirola eta osasun-turismoa. Aldi berean, tokiko eta gertuko turismoa bultzatzen ditu.

COVID-19aren ondorengo errealitate berrira egokitutako produktuak, baliabideak eta turismo-esperientziak bultzatzea da helburua, jende-pilaketarik ez duten eta osasun-protokolo egokiak betetzen dituzten helmugak eskainiz. Nafarroako Gobernuak sektoreko enpresen eta elkarten ekarpenak jaso ditu, egoera berrira egokituko den turismo-eskaintza bat adosteko.

4. IKUSPEGI OROKORRA

Pandemiaren ondorioz, 2020an erori egin zen mundu mailako jarduera. Testuinguru horretan, Nafarroako BPGa -% 8,3 murriztu zen (aurreko ekitaldian % 2,7 hazi zen), eta bertan behera geratu zen 2014an hasitako etenik gabeko hazkundera.

Kontzeptua	28. koadroa		Bilakaera orokorra		
	2016	2017	2018	2019	2020
<i>(Urte arteko aldakuntza-tasa)</i>					
NAFARROA					
- BPG	2,9	3,2	2,9	2,7	-8,3
- Enplegua	1,2	4,2	1,2	2,4	-3,6
- Langabezia-tasa ⁽¹⁾	12,5	10,2	10,0	8,2	10,1
- KPI ⁽²⁾	1,8	0,6	1,3	1,3	-0,6
ESPAINIA					
- BPG	3,0	3,0	2,4	2,0	-10,8
- Enplegua	2,7	2,6	2,7	2,3	-2,9
- Langabezia-tasa ⁽¹⁾	19,6	17,2	15,3	14,1	15,5
- KPI ⁽²⁾	1,6	1,1	1,2	0,8	-0,5

(1): Biztanleria aktiboaren %.

(2): Aldakuntza abendutik abendura.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN (BAI, Biztanleria Oinarria, 2011).

Hala, Nafarroan gehiago murriztu zen BPGa Eurogunean baino (-% 6,7ko jaitsiera 2020an, ELGAre arabera). Ondorioz, atzerapauso txiki bat izan zen Europako ekonomia nagusiekin bat egiteko prozesuan.

Bestetik, FUNCAS Aurrezki Kutxen Fundazioaren arabera, 2020an Autonomia Erkidego guztietan murriztu zen BPGa, oro har. Balear Uharteetan eta Kanarrietan jaitsi zen gehien (-% 20,1 eta -% 16,9, hurrenez hurren). Lurralde horietan mendekotasun handia dute turismoarekiko eta, hortaz, modu berezian eragin zien pandemiak. Katalunia eta Madrilgo Erkidegoa izan ziren hurrengoak; -% 11,9ko jaitsiera izan zuten bi kasuetan. Aitzitik, Murtzian (-% 6,8), Extremaduran (-% 6,9) eta Gaztela Mantxan (-% 7,2) murriztu zen gutxien BPGa, erkidego horietan nekazaritzako elikagaien sektoreak (pandemiak mesede egin zion sektore gutxienetako bat) duen garrantziari esker.

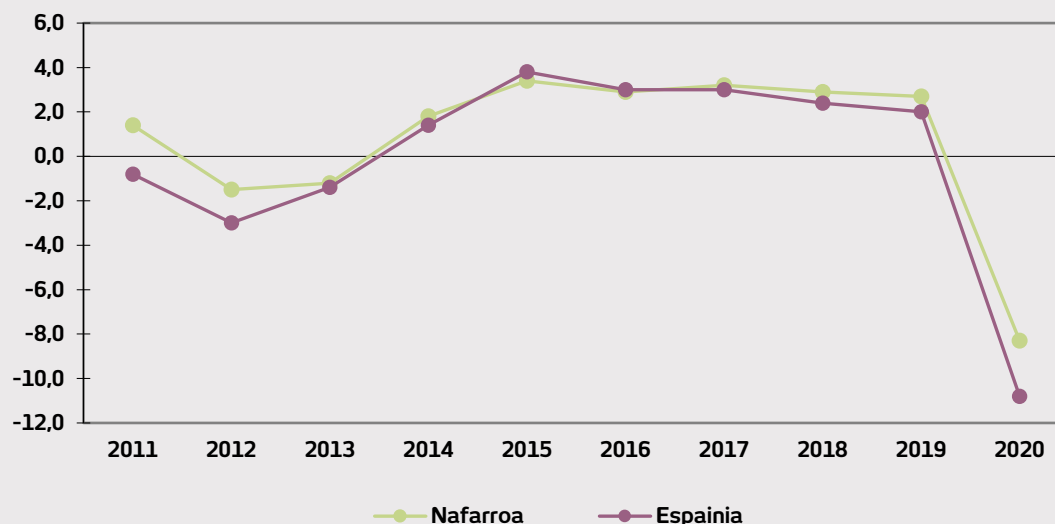
Lan-merkatuari dagokionez, EINen Biztanleria Aktiboaren Inkestaren arabera, 2020an -% 3,6 jaitsi zen okupazio-tasa Nafarroan; Estatuan antzekoa izan zen jaitsiera (-% 2,9). Bestalde, langabezia-tasak gora egin zuen modu orokorrean: % 10,1era igo zen Nafarroan, eta % 15,5era Estatuan.

Petrolio-upelaren prezioa jaitsi egin zen 2020an. Ondorioz, prezioen urte arteko tasak negatiboak izan ziren martxotik aurrerako ondoko hilabeteetan (Estatuan apiriletik aurrera), eta negatiboak izan ziren ekitaldiaren itxierara arte Nafarroan zein Estatuan. Hala, 2020ko inflazio-tasa metatua (abendutik abendura) -% 0,6koa izan zen Nafarroan eta -% 0,5koa Estatuan (% 1,3koa eta % 0,8koa 2019aren amaieran, hurrenez hurren).

Azkenik, aipatzekoa da 2021eko lehen hiruhilekoan Nafarroako ekonomiak urte arteko $-2,2\%$ ko jaitsiera izan duela. Hala, aurreko bi hiruhilekoetako jaitsieraren erritmoa apaldu egin da (urte arteko $-5,9\%$ ko jaitsierak 2020ko hirugarren eta laugarren hiruhilekoetan), baina oraindik ere negatiboak dira hazkunde-tasak. Dena den, aurreikuspenen arabera, ekitaldi honen amaierarako suspertuko da Nafarroako ekonomia.

9. grafikoa BPGaren bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua, EIN.

4.1 PRODUKZIOA

2020an $-8,3\%$ murriztu zen Nafarroako BPGa (aurreko ekitaldian $2,7\%$ hazi zen), eta $-10,8\%$ Estatukoa (2% ko hazkundera aurreko ekitaldian).

Nafarroako urte arteko hazkunderen hiruhilekoko profila ere antzekoa izan zen: lehen hiruhilekoan jarduera apur bat jaitsi zen ($-2,9\%$), bigarren hiruhilekoan jaitsiera handia izan zuen konfinamenduaren eraginez ($-18,5\%$) eta azken bi hiruhilekoetan apaldu egin zen jaitsiera-erritmoa ($-5,9\%$ hirugarren zein laugarren lauhilekoetan).

Eskaintzari dagokionez, 2020an atzera egin zuen lau sektore handien hazkunderak: industria-sektoreak $-9,5\%$ ko jaitsiera izan zuen, zerbitzuek $-7,9\%$ koa, eraikuntzak $-7,6\%$ koa eta lehen sektoreak $-2,2\%$ koa (aurreko ekitaldian, hurrenez hurren, $2,2\%$, $2,9\%$, $3,4\%$ eta 1% ko hazkunderak).

29. koadroa Barne produktu gordinaren (BPG) bilakaera

(Urte arteko aldakuntza-tasa erreala)

Kontzeptua	2018	2019	2020
NAFARROA(*)			
- Nekazaritza	2,0	1,0	-2,2
- Industria	1,8	2,2	-9,5
- Eraikuntza	3,6	3,4	-7,6
- Zerbitzuak	3,8	2,9	-7,9
- Guztira	2,9	2,7	-8,3
ESPAINIA(*)			
- Nekazaritza	7,5	-2,3	5,3
- Industria	0,6	1,7	-9,6
- Eraikuntza	4,1	4,3	-14,5
- Zerbitzuak	2,6	2,2	-11,1
- Guztira	2,4	2,0	-10,8

() Oinarrizko prezioetarako balio erantsi gordina sektoreen kasuan, merkatu-prezioetarako BPGa guztizkoaren kasuan.*

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

Azterketa industria-sektorerera ekarrita, Industria Produkzioaren Indizea (IPI) -% 10,9 murriztu zen Nafarroan (2019an % 9,8 hazi zen); sektoreko enpleguak, berriz, % 1,1 egin zuen gora (-% 0,4ko jaitsiera aurreko ekitaldian). Dena den, industria-giroak eta eskariek (egungoek zein aurreikusitakoek) beheranzko bilakaera izan zuten 2019arekin alderatuta, eskarien zifrak positibo mantendu baziren ere.

30. koadroa Industria Sektoreko Adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2018	2019	2020
Industria Produkzioaren Indizea (IPI) ⁽¹⁾	-0,5	9,8	-10,9
Industria-giroa ⁽²⁾	3	3	-10
Egungo eskaerak ⁽²⁾	9	10	-22
Aurreikusitako eskaerak ⁽²⁾	13	7	4
Industria-enplegua	0,3	-0,4	1,1

(1): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.

(2): Erantzunen saldoak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

Eraikuntzari dagokionez, lizitazio ofizialaren beheranzko erritmoa indartu egin zen eta -% 44,7ra iritsi zen 2020an (aurreko ekitaldian -% 3,2koa izan zen). Hasitako etxebizitzek -% 11,8 egin zuten behera (2019an % 14,4ko hazkundea) eta amaitutako etxebizitzek hazkunde-erritmoa % 14,7ra jaitsi zen (aurreko ekitaldian % 20,8koa izan zen). Hala, sektoreko enplegua -% 3,7 murriztu zen 2020an.

31. koadroa Eraikuntza Sektoreko Adierazleak

Kontzeptua	(Urte arteko aldakuntza-tasa)		
	2018	2019	2020
Zementuaren itxurazko kontsumoa*	9,3	9,8	-14,0
Lizitazio ofiziala ⁽¹⁾	82,7	-3,2	-44,7
Hasitako etxebizitzak ⁽²⁾	-3,2	14,4	-11,8
Amaitutako etxebizitzak ⁽²⁾	14,9	20,8	14,7
Enplegua	19,5	-9,0	-3,7

(*): Oficemen-eko bazkideen (Ipar Eremua: Aragoi, Nafarroa, EAE eta Errioxa) zementuaren itxurazko kontsumoari egiten dio erreferentzia.

(1): Seopan.

(2): Etxebizitza Ministerioa.

Iturria: Nafarroako Gobernua, EIN.

Zerbitzuei dagokienez, sektorea heterogeneoa denez, aldeak daude aztertutako azpisektoreetako adierazleen artean. Dena den, 2020an beheranzko bilakaera gailendu zen.

Hala, aztertutako sektoreko adierazle guztiek tasa negatiboak izan zituzten 2020an: hoteletako gaualdiak -% 63,9 murriztu ziren, aire-trafikoko bidaiariak -% 65,5, autobideetako ibilgailu arinen trafikoa -% 26,3 eta ibilgailu astunena -% 9,4 (% 3, % 18,5, % 4,7 eta % 1,6ko hazkundeak 2019an, hurrenez hurren). Dinamika horren ildotik, Nafarroako sektoreko enplegua -% 5,2 jaitsi zen 2020an.

32. koadroa Zerbitzuen Sektoreko Adierazleak

Kontzeptua	(Urte arteko aldakuntza-tasa)		
	2018	2019	2020
Hoteletako gaualdiak	2,1	3,0	-63,9
Aire-trafikoko bidaiariak	24,1	18,5	-65,5
Ibilgailu arinen trafikoa autobideetatik	2,4	4,7	-26,3
Ibilgailu astunen trafikoa autobideetatik	10,6	1,6	-9,4
Enplegua	-0,2	5,7	-5,2

Iturria: AENA, Nafarroako Estatistika Institutua, EIN.

4.2 ESKARIA

Barne-eskaria

Pandemiaren eraginez jarduerak behera egin zuenez (Nafarroan -% 8,3 murriztu zen jarduera 2020an; 2019an, berriz, % 2,7 hazi zen), barne-eskariak ehuneko -7,5 puntu negatiboko jaitsiera izan zuen (2019an ehuneko 2,1 puntu positiboko hazkundeak).

Barne-eskariaren osagaiei dagokienez, 2020an kontsumo publikoaren hazkundeak baino ez zuen gora egin (% 5,1eko hazkundeak, eta aurreko ekitaldian % 3,4koa). Kontsumo pribatuak eta, batez ere, inbertsioak tasa negatiboak izan zituzten (-% 8,9ko eta -% 13,2ko beherakadak 2020an, eta % 2,1eko eta % 1,9ko hazkundeak 2019an, hurrenez hurren).

Kontsumoari eta inbertsioari lotutako adierazleak aintzat hartuta, ibilgailuen eta ibilgailu industrialen matrikulazioek are gehiago egin zuten behera 2020an (-% 28,5 eta -% 32,1, eta aurreko ekitaldian, berriz, -% 5,2 eta -% 8,2, hurrenez hurren). Bestalde, hitzarmenetan itundutako soldata-igoerak % 1,81era jaitsi ziren (2019an % 2,28).

33. koadroa Kontsumo- eta inbertsio-adierazleak

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

Kontzeptua	2018	2019	2020
Ibilgailuen matrikulazioa	2,9	-5,2	-28,5
KPI ⁽¹⁾	1,3	1,3	-0,6
Soldata-igoera ⁽²⁾	1,48	2,28	1,81
Ibilgailu industrialen matrikulazioa	25,9	-8,2	-32,1

(1): Aldakuntza-tasa abendutik abendura.

(2): Hitzarmenetan itundua.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, EIN eta Enplegu eta Gizarte Ekonomiako Ministerioa.

Kanpo-merkataritza

2020an, pandemiaren eraginez, Nafarroako kanpo-merkataritza nabarmen jaitsi zen; izan ere, modu esanguratsuan murriztu ziren esportazioak (-% 13,5) zein inportazioak (-% 15,6).

34. koadroa Kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan

(M euro)

Kontzeptua	2018	2019	2020*	% Δ 20/19
Esportazioak, guztira	9.145,3	10.205,4	8.832,3	-13,5
Inportazioak, guztira	4.855,8	5.465,0	4.609,8	-15,6
Saldoa, guztira	4.289,5	4.704,4	4.222,5	-10,2

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Zehazki, 2020an 8.832,3 milioi eurora murriztu ziren kanpo-salmentak, hau da, -% 13,5 murriztu ziren aurreko ekitalditik. Kanpotik egindako erosketak, berriz, 4.609,8 milioi eurora jaitsi ziren, hau da, urte arteko -% 15,6ko jaitsiera izan zuten. Gauzak hala, merkataritza-balantzaren saldo positiboa 4.222,5 milioi eurora murriztu zen (2019an 4.704,4 milioi eurokoa zen). Inportazioen gaineko esportazioen estaldura-tasa, berriz, % 191,6ra igo zen (% 186,7koa zen aurreko ekitaldian).

35. koadroa Nafarroako esportazioak eta inportazioak, herrialdeen eta sektoreen arabera

(M euro)

Kontzeptua	ESPORTAZIOAK					INPORTAZIOAK				
	2018	2019	2020*	%	% Δ 20/19	2018	2019	2020*	%	% Δ 20/19
GUZTIRA (guztizkoak)	9.145,3	10.205,4	8.832,3	100,0	-13,5	4.855,8	5.465,0	4.609,8	100,0	-15,6
HERRIALDEEN ARABERA (guztizkoak)										
– Frantzia	1.578,7	1.779,5	1.521,5	17,2	-14,5	642,6	574,7	522,3	11,3	-9,1
– Alemania	1.420,8	1.688,3	1.451,3	16,4	-14,0	1.294,5	1.423,2	1.133,3	24,6	-20,4
– Italia	884,2	999,8	781,1	8,8	-21,9	334,8	326,4	277,4	6,0	-15,0
– Erresuma Batua	446,3	580,5	527,7	6,0	-9,1	119,1	114,2	110,3	2,4	-3,4
– Portugal	429,5	430,3	390,2	4,4	-9,3	237,0	235,2	190,7	4,1	-18,9
– EB-27 guztira	6.551,2	7.193,4	6.045,5	68,4	-16,0	3.717,9	4.130,2	3.583,3	77,7	-13,2
– Europako gainerakoak	465,8	400,9	431,9	4,9	7,7	186,0	192,0	127,8	2,8	-33,4
– Estatu Batuak	381,9	496,2	532,8	6,0	7,4	54,5	172,2	127,0	2,8	-26,2
– Beste helmuga batzuk	1.746,4	2.114,9	1.822,1	20,6	-13,8	897,4	970,6	771,7	16,7	-20,5
SEKTOREEN ARABERA (guztizkoak)										
– Lehen sektorea	656,4	718,7	724,5	8,2	0,8	449,8	443,3	401,8	8,7	-9,4
– Nekazaritzako elikagaien industria	574,6	629,2	631,3	7,1	0,3	238,7	229,9	226,4	4,9	-1,5
– Industria kimikoa	188,1	259,3	208,3	2,4	-19,7	255,1	377,5	385,4	8,4	2,1
– Material plastikoak, kautxua	316,7	341,0	353,1	4,0	3,5	306,1	299,4	253,2	5,5	-15,4
– Metal komunen manufaktura	696,0	745,7	674,1	7,6	-9,6	595,9	539,1	479,9	10,4	-11,0
– Makinak, material elektrikoa	2.172,0	2.167,3	2.031,6	23,0	-6,3	1.320,6	1.737,0	1.391,3	30,2	-19,9
– Garraiorako materiala	3.871,8	4.665,2	3.600,6	40,8	-22,8	1.060,1	1.156,8	942,5	20,4	-18,5
– Gainerakoak	669,7	679,0	608,8	6,9	-10,3	629,5	682,0	529,3	11,5	-22,4

(*) Behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Geografia eremu handiei dagokienez, Europa (EB-27) izan zen kanpo-merkataritzaren jatorri eta helmuga nagusia Nafarroarentzat. 2020an Europara egin zituzten esportazioen % 68,4, eta handik inportatu zuten guztizkoaren % 77,7. Hain zuzen ere, Frantziara eta Alemaniara egin ziren kanpo-salmenten % 17,2 eta % 16,4, eta handik egin ziren kanpoko erosketen % 11,3 eta % 24,6, hurrenez hurren.

Muga-zergen partidei dagokienez, 2020an, batez ere, garraio-materiala nabarmendu zen. Izan ere, esportazioen % 40,8 eta inportazioen % 20,4 garraio-materialarekin lotutakoa izan zen. Hala, Nafarroako kanpo-merkataritzaren bilakaera baldintzatu zuen, neurri handi batean.

4.3 PREZIOAK ETA SOLDATAK

Pandemiaren ondorioz jarduerak behera egin zuen 2020an, eta, agertoki horretan, Brent petrolio-upelaren prezioa -% 35,9 jaitsi zen urte osoan zehar. Hala, ekitaldiko lehen lau hilabeteetan urte arteko tasa negatiboak izan zituzten prezioek Nafarroan. KPIak urte arteko tasa negatiboak izan zituen Nafarroan martxotik abendura; beherakadaren abiadura apur bat moteldu zen ekainean, abuztuan, irailean eta abenduan.

Hala, 2020an metatutako inflazio-tasa (abendutik abendura) $-0,6\%$ koa izan zen Nafarroan ($1,3\%$ koa aurreko ekitaldiaren itxieran). Ekitaldi osoko urteko batez besteko tasa ere $-0,6\%$ koa izan zen ($1,2\%$ koa izan zen aurreko ekitaldian).

36. koadroa Prezioen bilakaera Nafarroan

(Urte arteko aldakuntza-tasa)

NAFARROA	2018	2019	2020
KPI			
Orokorra ⁽¹⁾	1,7	1,2	-0,6
Orokorra ⁽²⁾	1,3	1,3	-0,6
– Elik. eta alkoh. gabeko edariak	1,1	3,2	1,5
– Alkoholdun edariak, tabakoa	1,2	0,7	0,2
– Jantziak eta oinetakoak	1,0	0,8	0,7
– Etxebizitza	3,2	-4,0	-1,7
– Etxeko tresneria	0,8	0,4	0,8
– Osasuna	2,1	1,5	0,9
– Garraioak	0,0	5,8	-5,0
– Komunikazioak	1,7	0,2	-4,2
– Aisialdia eta Kultura	-0,4	0,7	-2,1
– Irakaskuntza	1,1	0,2	1,7
– Hotelak eta jatetxeak	2,9	0,5	0,9
– Beste batzuk	1,3	1,0	2,0
Nekazariak Jasotako Prezioen Indizea			
Orokorra	5,6	-1,0	2,0
– Nekazaritza-produktuak	9,5	-0,6	0,0
– Baso-produktuak	2,9	6,7	7,3
– Animalia-produktuak	0,6	-1,8	4,2

(1): Urteko batez besteko aldakuntza.

(2): Abendutik abendura.

Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua eta EIN.

Azterketa 2020ko abenduko urte arteko aldakuntzara ekarrita eta ondasun talde ezberdinei dagokienez, petrolioaren prezioaren beherakadaren ildotik, Nafarroan garraioak izan zuen prezio-jaitsierarik handiena (-5%); jarraian, komunikazioek ($-4,2\%$), aisialdiak eta kulturak ($-2,1\%$) eta etxebizitzek ($-1,7\%$). Aitzitik, talde hauek izan zuten inflaziorik handiena: beste batzuk, irakaskuntza, eta elikagaiak eta alkoholik gabeko edariak (2% , $1,7\%$ eta $1,5\%$, hurrenez hurren).

Nafarroako nekazariak jasotako prezioak 2% hazi ziren 2020an (-1% 2019an); izan ere, basoko produktuen zein animalia-produktuen prezioak hazi egin ziren ($7,3\%$ ko eta $4,2\%$ ko igoerak; aldiz, aurreko ekitaldian $6,7\%$ eta $-1,8\%$, hurrenez hurren), eta nekazaritzako produktuen prezioak mantendu egin ziren (2020an ez zuten ez atzera ez aurrera egin).

Azkenik, lan-kostuei dagokienez, 2020an ordu efektibo bakoitzeko soldata-kostuaren hazkunde-erritmoa $5,6\%$ ra igo zen Nafarroan (2019an $2,4\%$ koa izan zen). Langile eta hilabete bakoitzeko soldata-kostua, berriz, $-0,1\%$ jaitsi zen Foru Erkidegoan (aurreko ekitaldian $1,9\%$ hazi zen).

37. koadroa Soldata-adierazleak

Kontzeptua	2018	2019	2020
Soldata-kostuak (urte arteko aldakuntza-tasa)			
– Soldata-kostua ordu efektibo bakoitzeko	1,7	2,4	5,6
– Soldata-kostua langile eta hilabete bakoitzeko	1,8	1,9	-0,1
Hitzarmenak			
– Hitzarmen kopurua	226	182	151
– Eragina jasandako langileak	103.345	82.108	91.254
– Adostutako soldata-igoera	1,48	2,28	1,81

Iturria: Lan Kostuaren Hiruhilekoko Inkesta (EIN) Lan eta Ekonomia Sozialeko Ministerioa (2021eko otsaileko hitzarmenetako datuak).

4.4 LAN-MERKATUA ETA DEMOGRAFIA

Lan-merkatua Nafarroan

Pandemiaren eraginaren ondorioz, 2020an beherakada historikoa izan zuen jarduerak Nafarroan eta Estatu osoan. Horren aurrean, okupazioak hazteari utzi zion ekitaldi horretan, eta nabarmen jaitsi zen. Aldi berean, langabezian zeuden biztanleen kopurua nabarmen igo zen bi eremu geografikoetan. Pandemiaren ondoz ondoko olatuen arabera, dinamika ezberdina izan zen hiruhilekotik hiruhilekora; baina, orokorrean, egoerak okerrera egin zuen ekitaldiak aurrera egin ahala.

Lehenik eta behin, biztanleria aktiboari erreparatuko diogu. 2020an -% 1,7 egin zuen behera Nafarroan eta 309.500 pertsonatara jaitsi zen. Horietatik 278,4 mila pertsona okupatuak ziren (-% 3,6ko jaitsiera) eta 31,1 mila pertsona langabezian zeuden (aurreko ekitaldian baino % 20,1 gehiago). Era berean, Estatuko biztanleria aktiboak ere behera egin zuen 2020an (-% 1,3); izan ere, okupazioak behera egin zuen (-% 2,9) eta langabetuen kopuruak gora (% 8,7).

Hala, 2020an % 57,1era jaitsi zen Nafarroako jarduera-tasa (% 58,6koa zen aurreko urtean). Gizonezkoen tasak (% 62,5 2020an eta % 63,5 2019an) zein emakumezkoenak (% 52 eta % 53,9, hurrenez hurren) egin zuten behera. Hortaz, bi sexuen arteko diferentziala handitu egin zen 2020an Foru Erkidegoan (2019an ehuneko 9,6 puntukoa izatetik 2020an ehuneko 10,5 puntu izatera). Estatu mailan jarduera-tasa % 58,6tik (2019) % 57,4ra jaitsi zen 2020an.

Nafarroako langabeak aintzat hartuta, 2020an % 20,1 hazi zen langabetuen kopurua, 31,1 mila pertsonara arte; hala, bertan behera geratu zen 2014tik 2019rako beheranzko joera. Gizonen zein emakumeen langabeziak egin zuen gora (% 33,9 eta % 6,6, hurrenez hurren). Estatu-mailan ere langabeen kopurua igo egin zen 2020an (% 8,7) oro har, bi sexuetan (% 9,9ko igoera gizonetan eta % 7,7koa emakumeetan).

Behin puntu honetara iritsita, ohar batzuk eman behar dira 2020ko langabeziaren hazkundea ongi ulertzeko. Horrekin lotuta, kontuan izan behar da aurrez aipatu ditugun

langabezia-datuek ez dituztela barne hartzen Aldi Baterako Enplegu Erregulazioko Espediente (ABEEE) bat duten pertsonak, Europako arauak gai honi buruz diotenarekin bat. Estatu mailan 2020ko apirilaren amaieran heldu zen langabezia-tasa bere maila gorenera (pandemiaren lehenengo olatua, erabateko konfinamendua). Egun horietan hiru miloi eta erdi pertsona zeuden langabezian, eta 2020ko amaierarako 755.000 pertsonatara jaitsi zen kopurua.

Dinamika hori kontuan hartuta, langabezia-tasak modu orokorrean egin zuen gora 2020an. Hala, langabezia-tasa 2019an % 8,2koa izatetik 2020an % 10ekoa izatera pasatu zen Foru Erkidegoan: Gizonen zein emakumeen kasuan egin zuen gora tasa horrek Nafarroan (% 10 eta % 10,1 2020an, eta % 7,4 eta % 9,2 aurreko ekitaldian, hurrenez hurren), baita Estatuan ere (% 13,9 eta % 17,4 2020an, eta % 12,4 eta % 16 aurreko ekitaldian, hurrenez hurren). Estatu mailan % 15,5era igo zen langabezia-tasa (% 14,1 2019an); Europako erregistrorik altuenetako bat da.

38. koadroa Biztanleria aktiboa, enplegua eta langabezia

(urteko batezbestekoak, milakotan)

Eremua		2019			2020		
		Gizonak	Emakumeak	Guztira	Gizonak	Emakumeak	Guztira
Nafarroa	Aktiboak izan daitezkeenak	264,2	272,7	536,9	266,6	275,2	541,8
	Aktiboak	167,7	147,1	314,8	166,5	143,0	309,5
	Okupatuak	155,3	133,6	288,9	149,9	128,5	278,4
	Langabeak	12,4	13,6	25,9	16,6	14,5	31,1
	Jarduera-tasa	63,5	53,9	58,6	62,5	52,0	57,1
	Langabezia-tasa	7,4	9,2	8,2	10,0	10,1	10,0
	Erregistratutako langabezia*	14,2	19,0	33,2	17,4	23,2	40,6
Espainia	Aktiboak izan daitezkeenak	19.094,5	20.174,8	39.269,3	19.241,9	20.336,9	39.578,8
	Aktiboak	12.273,4	10.753,7	23.027,1	12.108,9	10.624,4	22.733,3
	Okupatuak	10.745,6	9.033,7	19.779,3	10.429,7	8.772,7	19.202,4
	Langabeak	1.527,8	1.720,0	3.247,8	1.679,3	1.851,6	3.530,9
	Jarduera-tasa	64,3	53,3	58,6	62,9	52,2	57,4
	Langabezia-tasa	12,4	16,0	14,1	13,9	17,4	15,5
	Erregistratutako langabezia*	1.328,4	1.835,2	3.163,6	1.663,0	2.225,1	3.888,1

(): Abendua.*

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2011. 2021eko otsaileko datuak) eta SEPE.

Txostenaren aurreko edizioetan bezala, jarraian labur aztertuko dugu langabezia, Estatuko Enplegu Zerbitzu Publikoan (SEPE) erregistratutako langabeziaren ikuspegitik. Horretarako, aintzat hartu beharko da, kasu zehatz honetan, eskainitako informazioa abenduari dagokiola, eta ez ekitaldi osoari.

Zentzu horretan, iturri horren arabera, 2020ko abenduan 40,6 mila langabetu zeuden Foru Erkidegoko SEPEren bulegoetan erregistratuta, aurreko urtean baino % 22,3 gehiago. Halaber, Estatuari dagokionez, 2020ko abenduan 3.888,1 mila langabetu zeuden erregistratuta, aurreko urtean baino % 22,9 gehiago.

Biztanleria Aktiboaren Inkesta berriro ere aintzat hartuta (urteko batezbesteko datuak), nabarmentzekoa da langabezia-tasan alde handiak izan zirela adinaren arabera; hala, gazteenek zituzten balio altuenak (salbuespenak albuespen). Zehazki, Nafarroako 20 eta 24 urte artekoen artean langabezia-tasa % 26,4koa zen 2020an. Zerrendan hurrengoak 16 eta 19 urte artekoak izan ziren (% 23,5), ondorengoak 25 eta 54 urte artekoak (% 9,6) eta, azkenik, 55 urte edo gehiago zituztenak (% 7).

39. koadroa Langabezia-tasa adin-tarteen arabera. Urteko batezbestekoak

Eremua	Urtea	Langabezia-tasa adin-tarteen arabera. Urteko batezbestekoak (%)				
		16-19	20-24	25-54	55 eta gehiago	Guztira
Nafarroa	2018	42,4	22,9	9,2	7,3	10,0
	2019	45,5	20,1	7,9	4,9	8,2
	2020	23,5	26,4	9,6	7,0	10,0
Espainia	2018	49,7	31,0	14,0	13,3	15,3
	2019	45,2	29,8	12,9	12,2	14,1
	2020	54,3	35,1	14,5	12,1	15,5

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2011. 2021eko otsaileko datuak).

Aurreko ekitaldiarekin alderatuta, Foru Erkidegoan gazteenen kasuan baino ez zen murriztu langabezia-tasa (2019an % 45,5ekoa izatetik 2020an % 23,5ekoa izatera); bilakaera hori lotuta dago Nafarroan adin horretako biztanleria ez-aktiboa hazi izanarekin. Gainerako adin-tarteetan igo egin zen langabezia-tasa 2019tik 2020ra (% 20,1etik % 26,4ra 20 eta 24 urte arteko pertsonen kasuan; % 7,9tik % 9,6ra 25 eta 54 urte artekoen kasuan; eta % 4,9tik % 7ra helduenen kasuan).

Estatu mailan, pertsona helduenen kasuan izan ezik, langabezia-tasak modu orokorrean egin zuen gora, eta gazteenek izan zuten tasarik altuena (% 54,3 2020an).

Biztanleria okupatuaren sektorekako dinamikari dagokionez, Nafarroan 2020an industria-sektorean baino ez zen hazi enpleguaren bolumena (% 1,1). Enpleguak behera egin zuen lehenengo sektorean (-% 7,8), zerbitzuetan (-% 5,2) eta eraikuntzan (-% 3,7). Zenbaki absolututan, hirugarren sektorean suntsitu zen gehien enplegua (2019an baino 9.800 okupatu gutxiago). Hain zuzen ere, Nafarroako enpleguaren nukleoa biltzen du hirugarren sektoreak (guztizkoaren % 63,8 2020an), eta pandemiaren esparruan hartutako neurri murriztaileen eragina gehien pairatu zuen sektorea izan zen, beste sektoreen aldean interakzio handiagoa baitu gizartearekin.

Estatuan sektore guztietan murriztu zen enplegua 2020an, modu orokorrean (-% 4 lehen sektorean, -% 3 zerbitzuetan, -% 2,6 eraikuntzan eta -% 2,3 industrian). Kasu honetan ere, zenbaki absolututan hirugarren sektoreak izan zuen beherakada handiena (446.200 okupatu gutxiago).

40. koadroa Enpleguaren bilakaera, sektore ekonomikoen arabera. Urteko batezbestekoak

(m pertsona)

Eremua	Urtea	Lehen sektorea	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak
Nafarroa	2018	11,8	75,2	17,8	177,4
	2019	10,2	74,9	16,2	187,6
	2020	9,4	75,7	15,6	177,8
Espainia	2018	812,6	2.708,3	1.221,8	14.585,1
	2019	797,3	2.763,1	1.277,9	14.941,0
	2020	765,3	2.698,2	1.244,1	14.494,8

Iturria: EIN (Biztanleria Aktiboaren Inkestako biztanleria-oinarria, 2011. 2021eko otsaileko datuak). (EJSN-09).

SEPEn erregistratutako kontratuak aintzat hartuta, 2020an nabarmen jaitsi ziren, oro har, aztertu ditugun bi geografia-eremuetan. Hala, ekitaldi horretan 305.030 kontratu jakinarazi ziren Nafarroan; alegia, -% 23,5eko jaitsiera esanguratsua izan zen. Estatuan, berriz, 15.943.061 kontratu jakinarazi ziren, hau da, aurreko urtean baino -% 29,2 gutxiago.

Kontratu motaren arabera, Nafarroan eta Estatuan aldi baterako kontratuak (-% 23,4 eta -% 29,3, hurrenez hurren) zein kontratu mugagabeak (-% 24,7 eta -% 28,4ko jaitsierak, hurrenez hurren) murriztu ziren, eta horrek eragin zuen kontratazio totala ere jaiste. Gainera, kontuan izan behar da erregistratutako kontratu guztien % 90 baino gehiago aldi baterakoak izan zirela.

41. koadroa SEPEren bulegoetan erregistratutako kontratuak

Eremua	Urtea	Mugagabeak			Aldi baterakoak				Kontratuak, guztira
		Hasierako mugagabea	Konbertsioak	Guztira	Obra eta Zerbitzua	Behin-behinekoak	Gainerakoak	Guztira	
Nafarroa	2018	14.430	11.454	25.884	90.283	180.078	88.736	359.097	384.981
	2019	14.009	11.593	25.602	91.337	193.380	88.498	373.215	398.817
	2020	10.446	8.836	19.282	75.109	137.937	72.702	285.748	305.030
Espainia	2018	1.446.936	837.988	2.284.924	8.274.521	9.830.653	1.901.583	20.006.757	22.291.681
	2019	1.323.913	835.521	2.159.434	8.193.202	10.341.952	1.817.633	20.352.787	22.512.221
	2020	936.513	609.097	1.545.610	6.241.088	6.777.227	1.379.136	14.397.451	15.943.061

Iturria: SEPE.

Halaber, autonomoen gaineko ohar bat ematea komeni da, kolektibo horri ere eragin baitio pandemiak. Zentzu horretan, EINek egindako BAiren arabera, urteko batez besteko kopuruei dagokienez, 2019an baino norberaren konturako -16.200 langile gutxiago zenbatu ziren 2020an Estatuan; Nafarroan, ordea, aurreko urtean baino 900 gehiago.

Gizarte- eta lan-giroari dagokionez, aztertutako bi geografia-eremuetan aurreko ekitaldian baino hitzarmen gutxiago negoziatu zituzten 2020an. Hala, 2020an negoziatutako hitzarmenen jaitsiera hauek izan ziren: Nafarroan -% 17 eta Estatu mailan -% 27,1. Bestalde, hitzarmen kolektibo horien eraginpeko langileak % 11,1 areagotu ziren Foru Erkidegoan eta -% 24,9 murriztu ziren Estatuan.

42. koadroa Hitzarmen kolektiboak eta grebak

Eremua	Urtea	Hitzarmen kolektiboak			Grebak*			Lan egin gabeko lanaldiak
		Kopurua	Eragindako langileak	Adostutako soldata-igoera	Kopurua	Langile parte-hartzaileak	Greba bakoitzeko langileak	
Nafarroa	2018	226	103.345	1,48	47	2.481	53	3.407
	2019	182	82.108	2,28	102	5.412	53	18.668
	2020	151	91.254	1,81	37	1.249	34	3.653
Espainia	2018	5.589	11.423.657	1,73	726	338.671	466	907.631
	2019	4.590	10.717.663	2,24	898	264.454	294	858.401
	2020	3.346	8.049.272	1,91	487	151.496	311	540.579

* Ez ditu jasotzen greba orokorretako datuak. 2020ko datuak urtarrila-abendua bitarteko aurrerapenari dagozkio.

Iturria: Lan eta Ekonomia Sozialeko Ministerioa. 2021eko otsaileko hitzarmenen datuak. 2021eko martxoko greben datuak.

Laneko gatazkei dagokienez, 2020an, oro har, behera egin zuten greben kopuruak, grebek eragindako langileen kopuruak eta lan egin gabeko lanaldiek. Zentzu horretan, grebek -% 63,7 egin zuten behera Nafarroan eta -% 45,8 Estatuan. Bestetik, grebek eragindako langileen kopuruak -% 76,9 eta -% 42,7 egin zuen behera, hurrenez hurren. Eta lan egin gabeko lanaldiek -% 80,4 eta -% 37, hurrenez hurren.

Biztanleria

2019an % 1 hazi zen Nafarroako biztanleria, eta 654.214 biztanlera iritsi zen. Estatuan ere gora egin zuen biztanle kopuruak (% 0,6), 47.026.208 biztanlera arte.

2019an 5.371 pertsona jaio ziren Nafarroan (aurreko ekitaldian baino % 0,5 gutxiago) eta 5.568 pertsona hil (aurreko ekitaldian baino % 4,3 gutxiago). Horrenbestez, saldo begetatibo negatiboa -197 pertsonakoa izan zen, eta apaldu egin zen aurreko ekitaldiko beharazko erritmoa (2018an -421 pertsonako saldo begetatibo negatiboa).

Estatuan, 360.617 jaiotza erregistratu zituzten 2019an (-% 3,3 gutxiago) eta 418.703 heriotza (-% 2,1 gutxiago). Horrenbestez, saldo begetatibo negatiboa -58.086 pertsonakoa izan zen (aurreko ekitaldian -54.944 pertsonakoa izan zen saldo begetatibo negatiboa).

43. koadroa Biztanleriaren mugimendu naturala.

Eremua	Urtea	Biztanleria	Ezkontzak	Jaiotzak	Jaiotza-tasa (%)	Heriotzak	Heriotza-tasa (%)	Hazkunde begetatiboa
Nafarroa	2015	640.476	2.616	6.007	9,4	5.680	8,9	327
	2016	640.647	2.383	5.894	9,2	5.727	8,9	167
	2017	643.234	2.295	5.746	8,9	5.844	9,1	-98
	2018	647.554	2.050	5.398	8,3	5.819	9,0	-421
	2019	654.214	2.050	5.371	8,2	5.568	8,5	-197
Espainia	2015	46.624.382	165.172	420.290	9,0	422.568	9,1	-2.278
	2016	46.557.008	171.023	410.583	8,8	410.611	8,8	-28
	2017	46.572.132	168.989	393.181	8,4	424.523	9,1	-31.342
	2018	46.722.980	162.743	372.777	8,0	427.721	9,2	-54.944
	2019	47.026.208	161.389	360.617	7,7	418.703	8,9	-58.086

Iturria: Biztanleriaren mugimendu naturala (EIN). 2020ko abenduko datuak.

Ezkontzei dagokienez, 2019an Nafarroan aurreko ekitaldiko bolumen berbera izan zuten (2.050). Estatuan, berriz, 161.389 ezkontza erregistratu zituzten, aurreko ekitaldian baino -% 0,8 gutxiago.

Azkenik, aipatzekoa da 2019an Nafarroak migrazio-saldo positiboa izan zuela, 384 pertsonakoa, pertsona gehiagok immigratu zuten emigratu baino. Gazteen artean 268 pertsonako migrazio-saldo positiboa izan zuten, 16 eta 64 urte artekoen kasuan 141 pertsonakoa, eta helduen artean -25 pertsonako migrazio-saldo negatiboa.

44. koadroa Nafarroako migrazio-saldoak, adinaren arabera (autonomia artekoak)

Urtea	Adin estratuak			Guztira
	-16	16-64	+ 64	
2012	106	527	-6	632 (*)
2013	45	-123	4	-75 (*)
2014	306	373	3	680 (*)
2015	337	812	48	1.196 (*)
2016	362	837	-22	1.174 (*)
2017	431	225	-31	625
2018	403	391	-103	691
2019	268	141	-25	384

* 2017ra arte EINek ez zuen zuzendu migrazio-saldoa kalkulatzeko egiten zuen akats bat. Akats hori lotuta zegoen 0 urteko biztanleen barne-migrazioarekin.

Iturria: Migrazio-mugimenduak (EIN) 2020ko abenduko datuak.

4.5 FINANTZA-SEKTOREA

Ikuspegi orokorra

2020a berezia izan zen, eta hori islatuta geratu da herrialdeen eta pertsonen errealitate ekonomikoan, errealitate sozialean eta eguneroko bizitzan. Beste krisialdi batzuen kasuan ez bezala, pandemia honek (covid-19) sortutako krisiak ez zuen zerikusirik jarduera ekonomikoarekin eta finantzarioarekin, eta, zalantzarik gabe, krisi globala izan zen. Beste

bi faktore espezifiko ere izan zituen krisialdiak. Batetik, egoeraren etengabeko jarraipena egin zen (ia) dimentsio guztietan. Bestetik, adostasuna lortu zuten politika ekonomikoko neurriak azkar hartzeko (neurri monetarioak, fiskalak eta finantzarioak), krisialdiaren eragin ekonomikoa eta enpleguan izandako eragina gutxitzeko.

Instituzioen arteko jarduerari eta finantza-merkatuei dagokienez, sistemari baliabide likidoak ematera bideratutako ekintzak nabarmendu behar dira, banku zentralek antolatuak (Erreserba Federala eta Europako Banku Zentrala). Bestetik, ekintza horiez gain, ekonomia suspertzera bideratutako laguntza zuzenen pakete ezberdinak ere jarri zituzten martxan. Horien artean, Next Generation EU (NGEU) funtsak nabarmentzen dira, zenbatekoarengatik eta aplikatzeko gertutasunarengatik.

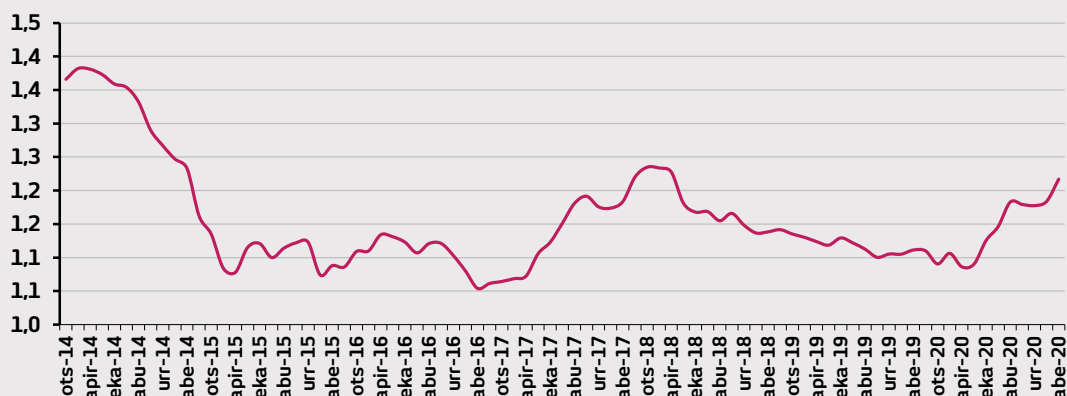
Zeharkako euskarri horrez gain, herrialde bakoitzak laguntzeko neurri zuzenak jarri zituen martxan, mugikortasunerako eta harreman sozialetarako murrizketen ondorioz jardueran izandako geldialdia konpentsatzeko. Espainian martxan jarritako neurrien artean, ABEEEak nabarmentzen dira, aurreko krisialdian ez bezala. Izan ere, jarduera asko murriztu arren, pertsonen enpleguarekiko lotura mantentzea lortu zuten ABEEE-ek. Hain zuzen ere, jardueraren suspertzea izan zen giltzarria. Apirilean 3,4 milioi pertsona zeuden ABEEE egoeran, eta abenduan 0,7 milioi pertsona. Dena den, inpaktua desberdina izan zen jardueraren arabera.

Pandemiaren eragina oso nabaria izan zen urtearen bigarren eta hirugarren hiruhilekoetan. Kutsatzeek jarraitzen dutenez (olatuak), atzeratu egin da 2020ko laugarren hiruhilekorako espero zen suspertzea. Dena den, badirudi 2021eko apirilean baieztatzen ari dela suspertze hori. Testuinguru horretan, 2020an zehar etengabe doitu behar izan zituzten aurreikuspenak eta suspertzearen erritmoa eta maila (2021 eta 2022rako). Dena den, nolabaiteko adostasuna dago honen inguruan: BPGa eta enplegua 2022an iritsiko dira pandemiaren aurreko mailara, eta herritarrek immunizazioa lortzearen arabera (txertaketa-planak) izango da suspertze hori. Hain zuzen ere, immunizazioa da normaltasunera itzultzeko eta jarduera berreskuratzeko bermea.

Egoera horren emaitzak eragina izan zuen Espainiako gordailu-erakundearen ibilbidean. Kreditua oso lagungarria izan zen kreditu-erakundearen balantzea hobetzeko. Eremu pribatuak hazkunde apalagoa izan zuen (1,22 bilioi euro, +% 2,6), eta aurreko krisialdian baino zor-egoera hobea zuen krisi honi aurre egiteko (2008an 1,87 bilioi euro). Baina, batez ere, familien aurrezki-tasak zifra historikoa lortu zuen¹. Ondorioz, hazi egin ziren sektore pribatuko kreditu-erakundearen gordailuak (+% 9,1 eta +% 5,2, Espainian eta EAEn).

¹ Espainiako familien aurrezki-tasa –errenta gordin erabilgarriaren gainean– % 14,6koa izan zen 2020an. 2019an eta 2018an, berriz, % 6,3koa eta % 5,7koa (EIN). Kontsumoa murriztu zelako eta ziurgabetasunaren aurrean jendeak aurreikuspenaren alde egin zuelako hazi zen aurrezki-tasa.

10. grafikoa Kanbio-tasa: Euroa versus Dolarra*

(*): Eguneko batez besteko balioen batezbestekoa
Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina.

Covid gaitzaren pandemiaren ondorioz, 2020an ziurgabetasun eta aldakortasun maila handiak izan ziren, eta horrek guztiz baldintzatu zuen urte hartako burtsa-jarduerak. Testuinguru horretan, 2020an joera ezberdinak izan zituzten burtsako indize nagusiek, baina, kasu guztietan, 2019an baino datu okerragoekin. Batetik, IBEX-35 (-% 15,5) eta Erresuma Batuko FTSE (-% 14,3) indizeek izandako jaitsierak nabarmentzen dira. CAC-40 (-% 7,1) eta Eurostoxx 50 (-% 5,1) indizeek ere behera egin zuten, baina apur bat gutxiago. Dax-Xetrak, berriz, bilakaera positiboarekin itxi zuen urtea (+% 3,5). Bestetik, Estatu Batuetako merkatuek hazkunde handia izan zuten, martxoko beherakadaren ondotik. Dow Jones (+% 7,2) eta Nasdaq Composite (+% 43,6) indizeek irabaziak izan zituzten, eta Japoniako Nikkei indizeak ere gora egin zuen (+% 16,0).

45. koadroa Burtsa-indize nagusien bilakaera

Urtea	Ibex-35 (Madril)	CAC-40 (París)	Dax-Xetra (Frankfurt)	FT-SE 100 (Londres)	Dow Jones (New York)	Nikkei (Tokio)	Eurostoxx 50	Nasdaq Composite
2018	8.539,9	4.730,7	10.559,0	6.728,1	23.327,5	20.014,8	3.001,4	6.635,3
2019	9.549,2	5.978,1	13.249,0	7.542,4	28.538,4	23.656,6	3.745,2	8.972,6
2020	8.073,7	5.551,4	13.718,8	6.460,5	30.606,5	27.444,2	3.552,6	12.888,3
<i>Urte batetik besterako aldakuntza (%)</i>								
2018	-15,0	-11,4	-18,7	-11,7	-6,1	-12,2	-14,8	-4,5
2019	11,8	26,4	25,5	12,1	22,3	18,2	24,8	35,2
2020	-15,5	-7,1	3,5	-14,3	7,2	16,0	-5,1	43,6

Oharra: Abenduaren 31n.

Iturria: Ekonomia Adierazleen datu-basea. Ekonomia eta Ogasun Ministerioa.

Gizarte osoaren digitalizazioak izandako azelerazioa izan zen 2020ko gertakaririk esanguratsuenetako bat. Finantza-zerbitzu birtualek bultzada garrantzitsua jaso zuten. Horren ondorioz, eta bankuetan egindako berrantolaketen eraginez, behera egin zuen erakunde kopuruak, batez ere, banku-bulegoen kopuruak. Zehazki, 2015ean baino 26 gordailu-erakunde gutxiago zeuden 2020an Espainian; horietatik 4 azken ekitaldian itxi zituzten. Bestetik, aldi horretan 117 eta 8.622 bulegoren galera garbia izan zuten Nafarroan eta Espainian. Batez beste, urtean 23 eta 1.724 bulego gutxiago, hurrenez

hurren. 2020an 7 eta 1.552 bulegokoa izan zen galera garbia, aurreko urteetako antzekoa.

46. koadroa Kreditu-erakundeak eta EFC

Kontzeptua	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Erakunde kopurua. Guztira	262	250	245	238	232	226
Gordailu-erakundeak	217	206	205	198	195	191
Espainiako gordailu-entitateak	135	124	122	115	114	113
EFC/ECAOL	44	43	39	39	36	34

Oharra: Erakunde kopurua. Guztizkora arteko aldea atzerriko sukurtsalei (gordailu-erakundeak) eta kreditu ofizialari (1 erakunde) dagokie.

Iturria: Espainiako Bankua.

47. koadroa Gordailu-erakundeak. Bulego kopurua

Urtea	Nafarroa	Espainia
2015	569	30.921
2016	531	28.643
2017	508	27.320
2018	485	26.011
2019	459	23.851
2020	452	22.299

Iturria: Espainiako Bankua.

Azkenik, testuinguru horretan, eta gero eta digitalagoa den gizarte bati arreta emateko zerbitzu birtualak eskaintzearen erronkarekin lotuta, 2020an finantza-jarduerari lotutako enplegua doitzen jarraitu zuten, eta hala jarraituko dute 2021ean ere.

48. koadroa Afilazioa finantza-jardueretan

Urtea	Finantza- eta aseguru-jarduerak		Finantza-jarduerak, aseguruak eta pentsio-funtsak izan ezik	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
2017	3.358	320.856	2.372	209.215
2018	3.374	322.402	2.401	207.022
2019	3.254	319.956	2.265	203.334
2020	3.302	318.834	2.307	201.961

Oharra: Afilazioa, urte bakoitzeko abenduaren 31n. Erregimen orokorra

Iturria: Gizarte Segurantza eta SEPE.

Kredituaren bilakaera nafarroan

Esparru orokorra

Kreditu-erakundeen balantzeak nabarmen igo ziren 2020an. Neurri handi batean, igoera horretan eragina izan zuten agintariek pandemiaren eraginei aurre egiteko martxan jarritako likidezia finantzarioko programek. Hala, kreditu-erakundeen aktiboa 2,82 bilioi eurora igo zen Estatu osoan; igoera handia izan zen, 2019arekin alderatuta (+% 8,0). Igoera horrek modu argian hautsi zuen 2008ko krisialdiaz geroztiko desapalankamendu-finantzarioko prozesua.

Kredituaren bilakaerari esker, neurri handi batean, hazi egin zen kreditu-erakundearen balantzea. 2020aren itxieran 1,93 bilioi eurokoa zen haien saldoa, eta 2019an 1,74 bilioi eurokoa (+% 10,7). Eraitza horrek agerian uzten du kreditu berriek sortutako saldoa handiagoa izan zela emandako kredituen amaiera-erritmoa baino. Ondorioz, eragile ekonomikoak gehiago zorpetu ziren. 2019az geroztik ikus zitekeen joera hori, baina 2020an areagotu egin zen. Bestetik, akzioak eta partaidetzak ez diren baloreek ere urte arteko igoera izan zuten (+% 9,3), eta 0,35 bilioi euroko saldoa eskuratu zuten. Sektorizatu gabeko aktiboak (-% 1,8) eta akzioen eta partaidetzen (-% 0,5) partiden jardura, berriz, jaitsi egin zen, eta 0,30 eta 0,25 bilioi eurotan kokatu ziren, hurrenez hurren.

Aktiboaren egitura egonkor mantendu zen aztertutako aldirian. Kredituari egokitu zitzaion jardueraren zatirik handiena (% 68,3); akzioak eta partaidetzak ez diren baloreak (% 12,3), sektorizatu gabeko aktiboak (% 10,6) eta akzioak eta partaidetzak (% 8,9) izan ziren hurrengoak. 2019tik 2020rako bilakaerari erreparatuta, hazi egin ziren kreditu-jardura (+% 10,7) eta akzioak eta partaidetzak ez diren baloreen ekarpena (+% 9,3). Aldiz, behera egin zuten sektorizatu gabeko aktiboak (-% 1,8) eta akzio eta partaidetzak (-% 0,5).

49. koadroa Kreditu-erakundearen aktiboaren osaera

Kontzeptua	<i>(M euro)</i>					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Guztira	2.760.089	2.646.981	2.652.154	2.575.633	2.612.781	2.822.237
Kredituak	1.767.655	1.718.815	1.766.467	1.726.181	1.740.034	1.926.952
Baloreak, akzioak eta partaidetzak izan ezik	415.493	365.826	329.531	326.042	316.424	345.785
Akzioak eta partaidetzak	246.274	243.811	259.266	236.416	252.012	250.781
Sektorizatu gabeko aktiboak	330.667	318.529	296.890	286.994	304.311	298.719

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Beste sektore egoiliar batzuei (BSE) emandako saldoa izan zen kredituaren partida nagusia (% 63,5). 2020an 1,22 bilioi eurora igo zen partida hori, urte arteko hazkunde apal batekin (+% 2,6). Nolanahi ere, bolumen hori aurreko krisialdikoa baino askoz txikiagoa da. Aldi hartan, familiei eta enpresei emandako kreditua 1,87 bilioi eurokoa izan zen (2008. urtean). Horrek erakusten duenez, enpresek eta familiek finantza-egoera hobea dute oraingo krisiari aurre egiteko. Era berean, kreditu-erakundearen kaudimena eta balantzearen kalitatea hobekia dira. Dena den, enpresen eta familien diru-sarrerak murriztearen ondoriozko berankortasunaren hazkunde potentzialak eta luzamenduak eta abaldun mailegurik gabeko aldiak amaitzeak baldintzatu egin ditzakete kreditu-erakundearen balantzeak 2021ean.

Bestetik, sistemari berari bideratutako kredituak urte arteko hazkunde handia izan zuen (+% 72,3), eta 328.167 milioi euroko saldoarekin itxi zuen 2020a. Halaber, hazi egin zen administrazio publikoei emandako kreditua (+% 15,4), eta sektore ez-egoiliarrei bideratutakoa (+% 2,8) ere bai, neurri txikiagoan bada ere. 77.198 eta 297.154 euroko saldoak izan zituzten. Azken finean, eragile ekonomiko guztiek hedatu zuten haien kreditu-zorroa 2020an, eta kreditu-sistemaren beraren dinamismoa nabarmendu zen.

Kredituaren egiturari dagokionez, beste sektore egoiliar batzuen partidarena (edo sektore pribatuarena) izan zen jardueraren zatirik handiena (% 63,5). Kreditu-sistema (% 17,0), sektore ez-egoiliarra (% 15,4) eta Administrazio Publikoa (% 4,0) izan ziren hurrengoak. Dena den, sektore pribatuaren ekarpena murriztu egin zen 2019arekin alderatuta (ehuneko -5,0 puntu), baita kanpo-jardueraren ekarpena ere (ehuneko -1,2 puntu). Kreditu-sistemaren ekarpena (ehuneko +6,1 puntu), berriz, asko handitu zen, eta sektore publikoarena (ehuneko +0,2 puntu) mantendu.

50. koadroa Kreditu-erakundeak. Kreditua agenteen arabera

Kontzeptua	(M euro)					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Guztira	1.767.655	1.718.815	1.766.467	1.726.181	1.740.034	1.926.952
Kreditu-sistema	164.206	163.053	234.694	211.861	190.494	328.167
AP	89.972	88.471	78.110	68.956	66.922	77.198
Beste sektore egoiliar batzuk	1.327.123	1.276.140	1.253.944	1.208.315	1.193.526	1.224.433
Beste ez-egoiliar batzuk	186.354	191.151	199.719	237.049	289.092	297.154

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kredituaren jomuga Estatuan

Beste sektore egoiliar batzuei emandako kreditua hauen bidez bideratzen da: merkataritza-kreditua, eperako beste zordun batzuk¹ eta beste mailegu batzuk (ageriko zordunak, errentamendu finantzarioa eta kobrantza zalantzagarriko kredituak).

2008az geroztik lehen aldiz, 2020an hazi egin zen eperako beste zordun batzuen kreditu-zorria (+% 4,2), eta 1,08 bilioi eurora iritsi zen. Dena den, 2008ko zorpetze mailatik behera geratu zen (2008an 1,64 bilioi euro; 2020an % 34,2 gutxiago). Portaera horrek baieztatu egin zuen aldi horretan erregistratutako desapalankamendu finantzarioaren prozesua. Bestetik, merkataritza-kredituak behera egin zuen, 2019arekin alderatuta (-% 16,6), baita beste mailegu batzuen partidak ere (-% 3,8). Nolanahi ere, eperako beste zordun batzuen hazkundeak (+% 4,2) konpentsatu egin zuen jaitziera hori, eta, ondorioz, hazi egin zen sektore pribatura bideratutako kreditua ere (+% 2,6).

Hala, eperako beste zordun batzuen ekarpena indartu egin zen (guztizkoaren % 88,0), beste mailegu batzuen (% 8,6) eta merkataritza-kredituaren (% 3,4) aurrean.

¹ 2017az geroztik, Espainiako Bankuak ez du informazio bereizirik eskaintzen eperako beste zordun batzuen inguruan, berme erreal batean oinarritzen diren eta hipoteka modalitatearen pean sinatzen diren kredituei dagokienez. Aldaketa hori Europar Batasuneko sailkapen-eredurako egokitzapena dela-eta gertatu da (EBZ).

51. koadroa Kreditu-erakundeak. Kredituak, motaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

(M euro)

Kontzeptua	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Guztira	1.327.123	1.276.140	1.253.944	1.208.315	1.193.526	1.224.433
Merkataritza-kreditua	42.640	45.058	48.764	48.723	50.561	42.162
Eperako beste zordun batzuk	1.098.012	1.064.196	1.047.827	1.037.809	1.034.061	1.077.559
Beste mailegu batzuk	186.471	166.886	157.353	121.783	108.904	104.712

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Bestetik, gordailu-erakundeek¹ emandako kreditua 1,17 bilioi eurora iritsi zen 2020an, hau da, urte arteko bilakaera positiboa izan zuen (+% 3,5). Horrek hautsi egin zuen 2009az geroztiko beheranzko joera jarraitua. Hala ere, 2009an eskuratutako balio maximoa baino % 34,5 baxuagoa izan zen 2020ko bolumena. Horrek agerian uzten du aldi horretako despalkamendu finantzarioa.

Bilakaera ezberdina izan zen emandako kredituaren helburuaren arabera. Ekoizpen-jarduerak (+% 8,2) eta kontsumo iraunkorreko ondasunak (+% 16,6) finantzatzera bideratutako kreditu-eragiketa berriek gora egin zuten, baina murriztu egin zen etxebizitzak erosteko eta birgaitzeko (-% 1,3) eta beste helburu batzuetarako (-% 4,0) emandako kredituen saldoa. Hala, hauek izan zuten pisurik handiena: enpresa-finantzazioa (% 47,2), etxebizitzak erostea eta birgaitzea (% 42,0), "beste batzuk" (% 6,6) eta kontsumo iraunkorreko ondasunei dagokien kreditua (% 4,2).

Dena den, aipatzekoa da aintzat hartutako jardueren kreditu-saldoa 2009koa baino baxuagoa izan zela. Kontsumo iraunkorreko ondasunen kreditu-saldoa baino ez zen igo 2009arekin alderatuta. Zehazki, ekoizpen-jardueretara, etxebizitzak erostera eta birgaitzera eta beste helburu batzuetara bideratutako kreditua 2009an baino % 42,9, % 23,6 eta % 42,2 baxuagoa izan zen, hurrenez hurren. Kontsumo iraunkorreko ondasunen saldoaren bolumena, berriz, 2009koa baino % 11,3 handiagoa izan zen.

52. koadroa Gordailu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

(M euro)

Kontzeptua	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Guztira	1.274.656	1.222.541	1.199.079	1.150.231	1.135.590	1.174.944
Ekoizpen-jarduerak	619.954	582.060	570.220	523.942	512.107	554.073
Etxebizitzak erostea eta birgaitzea	541.032	524.780	511.355	508.235	500.474	493.951
Kontsumo iraunkorreko ondasunak	20.576	24.464	30.975	35.418	42.635	49.727
Beste kreditu batzuk	93.094	91.237	86.529	82.636	80.374	77.193

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

¹ Kreditu-erakundeen azpitaldea, bankuek, aurrezki-kutxek eta kreditu-kooperatibek osatua.

11. grafikoa Kreditu-erakundeak. Kreditua, jomugaren arabera. Beste sektore egoiliar batzuk (BSE)

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Kredituaren bilakaera Nafarroan

Nafarroako kreditu-jarduerak urte arteko hazkundea izan zuen 2020an (+% 8,1), sektore publikoaren eta pribatuaren hazkundeei esker (+% 35,1 eta +% 6,4, hurrenez hurren). Bi horien ekarpena ezberdina izan zen (% 7,6 eta % 92,4). Guztira, 17.372 milioi eurokoa zen 2020aren itxierako kreditu-saldoa. Hala, amaitu egin zen 2008ko finantza-krisian hasitako desapalankamendu-finantzarioko prozesua.

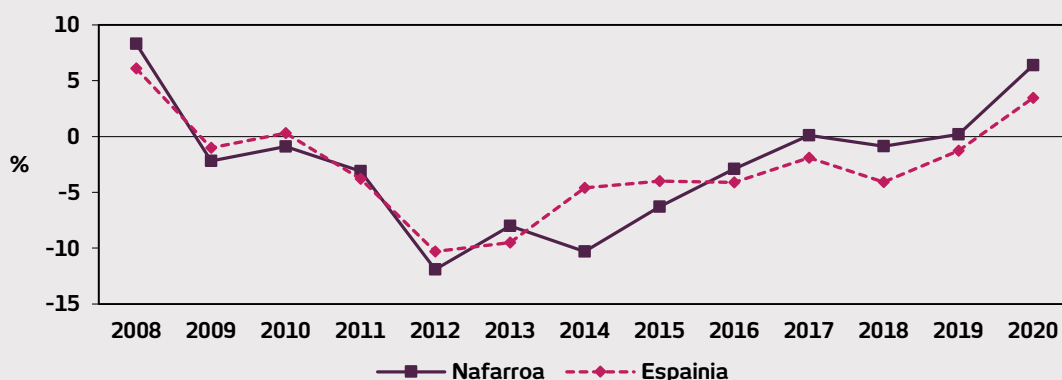
53. koadroa Gordailu-erakundeak. Kreditua, agenteen eta lurraldearen arabera

Lurraldea	Urtea	(M euro)		
		AP	BSE	GUZTIRA
Nafarroa	2018	1.100	15.052	16.152
	2019	982	15.082	16.063
	2020	1.327	16.044	17.372
Espainia	2018	65.740	1.150.228	1.215.968
	2019	63.786	1.135.590	1.199.375
	2020	74.357	1.174.944	1.249.301

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Estatu mailan ere hazi egin zen kreditu-jarduera (+% 4,2). Sektore publikoari emandako kreditu-saldoak (+% 16,6) zein sektore pribatuari emandakoak (+% 3,5) izan zuten eragina igoera horretan. Hain zuzen ere, sektore pribatuaren kreditu-saldoa izan zen kredituaren partida nagusia (guztizkoaren % 94,0). Hala, Estatuko kreditu-saldo bizia 1,25 bilioi eurokoa izan zen 2020an. Estatuko kredituaren guztizkoari % 1,4ko ekarpena egin zion Nafarroak (2019an % 1,3koa).

12. grafikoa Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuei emandako kredituaren bilakaera

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Beste adierazle batzuk: hipoteken eraketa eta ibilgailuen matrikulazioa

Etxebizitza bat erosteko Estatu osoan gauzatutako hipoteken kopuruak nabarmen egin zuen behera 2020an. Zehazki, 333.721 hipoteka gauzatu zituzten, 2019an baino askoz gutxiago (-% 7,6). Hala, 2014an hasitako hobekuntza-sekuentzia amaitu zen. Halaber, Nafarroan asko jaitsi zen hipoteka berrien kopurua (-% 15,6); 3.804 hipoteka berri eratu zituzten 2020an, guztira. Aurreko ekitaldian ere behera egin zuten hipotekek (-% 4,9).

Funtsean, jarduerak urte osoan zehar izandako geldialdia erakusten du jaitsiera horrek. Hala, bigarren seihilekoko susperraldia ez zen nahikoa izan lehenengo seihilekoko bilakaera txarrari buelta emateko. Atzera begiratuta, hipoteka gehien eratu ziren urtearekin alderatua (2006), jaitsiera oso esanguratsua izan zen Estatuan (-% 75,1) eta Nafarroan (-% 71,4).

Estatuan eratutako hipoteken zenbatekoa ere jaitsi egin zen 2020an, 45.020 milioi eurora arte (-% 0,8). Nolanahi ere, hipoteka kopurua (-% 7,6) baino gutxiago jaitsi zen hipoteken zenbatekoa. Hortaz, hipoteka bakoitzaren batez besteko zenbatekoak gora egin zuen eta 134.904 euroan kokatu zen (+% 7,4). Halaber, nabarmentzekoa da zenbateko hori 2008ko zenbatekoaren (139.655 euro) oso antzekoa dela. Bestetik, Nafarroan behera egin zuen eratutako hipoteken balioak (-% 13,1), eta 451 milioi euroan geratu zen. Hala ere, galera hori txikiagoa izan zen eratutako hipoteka kopuruaren galera baino. Ondorioz, hazi egin zen hipoteka bakoitzaren batez besteko balioa (118.678 euro; +% 3,0).

54. koadroa Etxebizitzen gaineko hipoteka berrien eraketa

Kontzeptua	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Espainia						
Hipoteka kopurua	246.767	282.707	312.843	348.326	361.291	333.721
Zenbatekoa guztira (milioi €)	26.339	31.037	36.665	43.285	45.383	45.020
<i>Batez besteko zenbatekoa (mila €)</i>	<i>106,74</i>	<i>109,79</i>	<i>117,20</i>	<i>124,27</i>	<i>125,61</i>	<i>134,90</i>
Nafarroa						
Hipoteka kopurua	389	405	430	514	519	451
Zenbatekoa guztira (milioi €)	103,11	101,45	105,72	108,46	115,22	118,68
<i>Batez besteko zenbatekoa (mila €)</i>	<i>3.769</i>	<i>3.990</i>	<i>4.069</i>	<i>4.739</i>	<i>4.508</i>	<i>3.804</i>

Iturria: Hipoteken Estatistika. EIN. Geuk egina.

Bestetik, notario aurrean moldatutako hipoteken kopuruak gora egin zuen¹. Zehazki, Estatuan ia bikoiztu egin zen zifra hori 2019ko datuekin alderatuta (+% 64,9). 2019an 39.543 hipoteka moldatu zituzten, eta 2020an, 65.224 (+25.681 hipoteka). Hala, hamarkada batez moldatutako hipoteken kopuruak beheranzko joera izan ondoren, aldagai horrek gora egin zuen berriro ere. Nafarroan ere gora egin zuten hipoteken moldaketek, baina neurri txikiagoan (+% 3,3), eta 190 hipoteka moldatu zituzten 2020an.

Hipoteka betearazpenei² dagokienez, 2020an ohiko etxebizitzaren gaineko 9.407 prozedura hasi zituzten Estatu osoan, aurreko urtean baino askoz gehiago (+% 27,4). 2014an estatistika hori egiten hasi zirenetik izandako lehen gorakada izan zen. Egoera horrek izan zuen isla Nafarroan ere, eta 54 ziurtagiri erregistratu zituzten 2020an (+% 63,6ko urte arteko tasa).

55. koadroa Ibilgailuen matrikulazioaren bilakaera. Turismoak

Kontzeptua	(Unitate kopurua)					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Espainia	1.034.232	1.147.007	1.234.932	1.321.437	1.258.251	851.211
Nafarroa	10.690	10.814	12.314	13.243	11.449	8.381

Iturria: Anfac. Geuk egina.

Finantzatzen diren ondasunetan zentratutako adierazleen berrikuspen honekin amaitzeko, aipatzekoa da 2020an jaitsiera handia izan zuen ibilgailuen matrikulazioak³. Estatu osoan 851.211 ibilgailu matrikulatu zituzten; 2019an, berriz, 1.258.251 ibilgailu matrikulatu zituzten (-% 32,3 eta 407.040 ibilgailu gutxiago). Nafarroan ere behera egin zuen matrikulazio kopuruak (-% 26,8), eta guztira 8.381 turismo matrikulatu zituzten 2020an.

¹ Zehazki, hauei egiten die erreferentzia: nobazioa (hipoteka kontratatu ondoren egiten den eta kontratua berriro negoziatzeko aldean borondateen akordio berri bat eskatzen duen edozein aldaketa), hartzekodunaren subrogazioa (banketxez aldatzea, eta, beraz, kontratuak baldintza berriak izatea) eta zordunaren subrogazioa (hipotekaren titularra aldatzea, titular berriaren onarpenarekin; kontratuaren baldintzetan aldaketak egon daitezke edo ez). Hauek dira adierazitako aldaketen alderdi nagusiak: epea, zenbatekoa, erreferentzia mota eta/edo aplikatutako diferentziala.

² Hipoteka baten karga ezarrita duen ondasun higiezin baten salmenta agintzen duen prozedura exekutiboa, zordunak hipotekan ezarritako betebeharrak ez betetzeagatik.

³ Hainbat faktorek bultzatuta, bizitako krisi-egoeraz gain. Hain zuzen ere, Nafarroan 2021eko urtarrietik maiatzera metatutakoa 2019an (pandemiaren aurretik) erregistratutako zifra baino % 35,2 baxuagoa da oraindik.

Berankortasunaren bilakaera¹

Pandemiak jarduera ekonomikoan izandako inpaktu negatiboak eragina izan zuen enpresen eta familien finantza-egoeran ere. Ondorioz, haien finantza-betebeharrak betetzeko zailtasunak izan zituzten, eta, hala, gordailu-erakundearen kreditu-kalitateak okerrera egin zuen. Dena den, agintariek martxan jarritako politikak arindu egin zuten eragin negatibo hori, eta zalantzezko kreditua apur bat murriztu zen (-% 3,8). Hala ere, murrizketa hori aurreko ekitaldietakoa baino apalagoa izan zen; 2014tik 2019ra bi digituko urte arteko tasak izatera iritsi ziren. Bestetik, sektore pribatuari emandako kredituaren bolumena nabarmen hazi zen 2020an (+% 3,5). Hala, berankortasun-ratioa² apur bat jaitsi zen, eta % 4,4an kokatu zen (ehuneko -0,4 puntu).

56. koadroa **Gordailu-erakundeak. Zalantzezkoen edo berankortasunaren guztizko tasaren bilakaera. Beste sektore egoiliar batzuk**

(M euro)

Urtea	Zalantzezko kobrantzak	Kredituak*	(Zalantzezkoak/ Kredituak) x100
2015	129.984	1.274.653	10,2
2016	112.275	1.222.511	9,2
2017	94.174	1.199.106	7,9
2018	67.199	1.150.231	5,8
2019	54.301	1.135.590	4,8
2020	52.224	1.174.937	4,4

(*): Beste sektore egoiliar batzuei emandako funtsak

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Dena den, emaitza hori kontuz hartu behar da. Izan ere, datozen hilabeteetan nabarmen haz daiteke ratio hori, honen ondorioz: *“Batetik, baliteke kreditua duen pertsonak haren diru-sarreraren fluxuan eragin negatiboa jasaten duen unea ez etortzea bat ez-ordaintzearen unearekin; eta, bestetik, laguntza-programak amaitzean ez-ordaintzeak pilatu egin daitezke, luzamenduak eta emandako abalik gabeko aldiak amaitzen diren unean”*. (Espainiako Bankua).

Testuinguru horretan, aipatzekoa da jarduera-segmentu guztietan eutsi ziotela berankortasun-tasari 2020an. Zehazki, ekoizpen-jardueren ratioa % 5,1era jaitsi zen (ehuneko -0,4 puntu), familien segmentuaren ratioa % 3,9ra (ehuneko -0,2 puntu) eta beste helburu batzuei dagokiena ia erdira, % 3,8ra (ehuneko -2,2 puntu).

Ekoizpen-jardueren xehetasunei dagokienez, sektore handi guztietan egin zuen behera ratioak. Eraikuntza-sektorean³ erregistratu zen jaitsierarik handiena (ehuneko -2,8 puntu), baina sektore horrek izan zuen berandutze-tasarik handiena ere (% 9,2). Halaber, lehen sektorea (% 5,5; ehuneko -0,5 puntu) eta industria (% 4,9; ehuneko -0,7 puntu) nabarmentzen dira, eta jarraian zerbitzuen sektorea ere (% 4,8; ehuneko -0,3 puntu).

¹ Ez dugu autonomia-erkidegoen arabera bereizitako informaziorik.

² Ordaindu gabeko edo kobrantza zalantzagarriko kredituen ehunekoa, emandako finantzaketa osoari dagokionez.

³ Kalte handia jasan zuen krisialdiaren aurreko kreditu-hedapenagatik eta jarduera horren ondorengo gainbeheragatik (aktiboen balio-galera, salmenten beherakada, enpresa-likidazioak, etab.).

Sektore horietan berankortasunak beheranzko bilakaera izan zuen kontuan hartutako jarduera-adar guztietan. Dena den, bilakaera horrek okerrera egin dezake 2021ean. Izan ere, aurreikuspenen arabera berankortasunak gora egingo du¹, eta, ondorioz, kreditu-eskaintza gogortu egingo da.

57. koadroa **Gordailu-erakundeak. Zalantzazkoen edo berankortasun-tasaren bilakaera, kredituaren helburuen arabera. Beste sektore egoiliar batzuk**

(Gutzizkoaren gaineko % zalantzagarriak)

Kontzeptua	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zalantzazkoak guztira	10,2	9,2	7,9	5,8	4,8	4,4
Ekoizpen-jarduerak	14,9	13,3	10,4	7,0	5,5	5,1
Nekazaritza eta arrantza	10,2	9,1	7,5	6,3	6,0	5,5
Industria	11,2	9,1	8,8	6,3	5,6	4,9
Eraikuntza	30,9	29,7	24,5	14,4	12,0	9,2
Zerbitzuak	14,4	13,0	9,9	6,7	5,1	4,8
Higiezinak	27,4	25,4	18,2	8,9	5,2	4,9
Finantzak (ez banka)	2,1	2,1	0,3	0,2	0,2	0,3
Merkataritza eta konponketak	12,9	11,5	10,5	9,2	8,5	7,0
Garraioa eta biltegiak	13,2	8,3	6,4	5,3	4,8	4,3
Ostalaritza	17,2	14,6	10,8	7,9	5,8	5,4
Beste zerbitzu batzuk	9,9	8,8	8,7	7,2	5,3	5,8
Beste helburu batzuk/familiak	5,5	5,4	5,3	4,8	4,1	3,9
Etxebizitzak erostea eta birgaitzea	4,7	4,6	4,6	4,0	3,3	3,0
Beste batzuk	10,1	10,0	9,2	8,9	8,0	7,8
Gainerakoak	16,6	7,0	13,2	7,5	6,0	3,8

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Bestetik, familien kasuan ere behera egin zuen etxebizitzak erosteko eta birgaitzeko kredituen berandutze-tasak (% 3,0; ehuneko -0,3 puntu), baita beste helburu batzuetarako kredituenak ere (% 7,8; ehuneko -0,2 puntu). Dena den, enpresen finantzaketaren kasuan ez bezala (+% 8,2), behera egin zuen familiei emandako kredituen bolumenak² (-% 0,5). Dena den, zalantzazko kreditua (-% 6,1) baino gutxiago jaitsi zenez, familien berankortasun-tasak behera egin zuen (% 3,9 2020an).

¹ Espainiako Bankua, Espainiako banku-maileguei buruzko inkesta: 2021eko urtarrila.

² Kontsumo pribatuaren beherakadaren (hasieran, konfinamenduaren ondorioz; gero, familien etorkizuneko egoera ekonomikoaren gaineko ziurgabetasunagatik) eta etxebizitzak erostearekin lotutako jardueraren beherakadaren ondorioz (Espainiako Bankua).

**58. koadroa Gordailu-erakundeak. Zalantzazko kredituaren bilakaera, helburuen arabera.
Beste sektore egoiliar batzuk**

	<i>(Meuro)</i>					
Kontzeptua	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zalantzazkoak guztira	129.984	112.275	94.175	67.196	54.301	52.224
Ekoizpen-jarduerak	92.186	77.335	59.493	36.725	28.302	27.986
Nekazaritza eta arrantza	1.824	1.706	1.506	1.310	1.275	1.217
Industria	11.773	9.407	9.121	6.397	5.473	5.169
Eraikuntza	12.947	11.304	8.053	3.932	2.914	2.408
Zerbitzuak	65.641	54.918	40.813	25.086	18.640	19.192
<i>Higiezinak</i>	<i>36.670</i>	<i>30.275</i>	<i>19.759</i>	<i>8.299</i>	<i>4.559</i>	<i>4.023</i>
<i>Finantzak (ez banka)</i>	<i>2.067</i>	<i>1.690</i>	<i>274</i>	<i>162</i>	<i>136</i>	<i>185</i>
<i>Merkataritza eta konponketak</i>	<i>8.659</i>	<i>7.768</i>	<i>7.506</i>	<i>6.657</i>	<i>6.366</i>	<i>5.829</i>
<i>Garraioa eta biltegiak</i>	<i>3.652</i>	<i>2.278</i>	<i>1.920</i>	<i>1.582</i>	<i>1.432</i>	<i>1.513</i>
<i>Ostalaritza</i>	<i>4.612</i>	<i>3.881</i>	<i>2.889</i>	<i>2.014</i>	<i>1.545</i>	<i>1.885</i>
<i>Beste zerbitzu batzuk</i>	<i>9.981</i>	<i>9.026</i>	<i>8.465</i>	<i>6.373</i>	<i>4.601</i>	<i>5.757</i>
Beste helburu batzuk/familiak	34.720	33.652	32.712	29.505	25.337	23.804
Etxebizitzak erostea eta birgaitzea	25.188	23.930	23.274	20.127	16.374	14.789
Beste batzuk	9.532	9.722	9.438	9.378	8.963	9.015
Gainerakoak	3.078	1.288	1.970	966	662	434

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Azkenik, zalantzazko kredituaren saldoak hobera egin zuen nabarmen, aurreko urtearekin alderatuta. 2019an 54.301 milioi eurokoa izatetik, 2020an 52.224 milioi eurokoa izatera pasatu zen (-% 3,8). Dena den, zalantzazko kredituaren beheranzko bilakaeraren abiadura moteldu egin zen. Izan ere, 2014an behera egiten hasi zenetik, % 10etik gorako urte arteko jaitsierak izan zituen zalantzazko kredituak. Bestetik, orokorrean, kontuan izandako segmentu guztietan egin zuen behera zalantzazko kredituaren saldoak, baina zerbitzuen sektorearen kasuan gora egin zuen (+% 3,0), adar hauetan erregistratutako igoeren ondorioz: ostalaritza (+% 22,0), beste zerbitzu batzuk (+% 25,1), garraioa eta biltegiatzea (+% 5,7) eta finantzak (ez banka) (+ %36,0). Hala, jarduera horien kasuan 2020an gora egin zuen emandako kredituen¹ eta zalantzazko kredituen saldoak, eta, ondorioz, behera egin zuen berankortasun-tasak. Dena den, bilakaera hori aldatu egin daiteke, kredituak emateko irizpideak gogortu izanaren ondorioz.

4.6 GORDAILUEN BILAKAERA NAFARROAN

Estatuko kreditu-erakundeetako gordailuak

Kreditu-erakundeen pasiboen posizioak asko igo ziren 2020an, eta gordailuetako saldoa² 2,06 bilioi eurora igo zen (+% 11,4). Emaitza horrek jardueraren suspertzea baieztatzen du. Izan ere, 2008an erregistratutako balio gorenera (2,37 bilioi euro) hurbildu zen. Gordailuko saldoak gora egin zuen sektore pribatuko (+% 8,7), kreditu-sistemako (+% 45,6) eta

¹ Batez ere, ICO abalen bidez.

² Kontuan izan behar da ez dagoela pasibo-posizioetako aurrezkiaren neurri osorik; hortaz, gordailu-figurerantz bideratzeaz gain, beste inbertsio-xede batzuetara lekualdatu ahal izan dira, hala nola funtsetara, baloreetara edo beste forma batzuetara (higiezinak, esaterako).

Administrazio Publikoetako (+% 16,3) eragile ekonomiko guztien kasuan, baina behera kanpo-sektorearen kasuan (-% 9,7). Oro har, kreditu-erakundearen pasiboaren bi herenak (% 66,5) beste sektore egoiliar batzuenak dira, % 18,0 kreditu-sistema propioarenak, % 11,6 sektore ez-egoiliarrarenak eta % 3,9 sektore publikoarenak. Kreditu-sistemaren ekarpenak izandako igoera (ehuneko +4,2 puntu) nabarmendu behar da, gainerako figuren kaltetzearen aurrean.

59. koadroa Kreditu-erakundeak. Kreditu-erakundeetako gordailuak, agenteen arabera

Kontzeptua	(M euro)					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Guztira	1.940.297	1.866.552	1.866.973	1.836.493	1.848.536	2.059.616
• Kreditu-sistema	302.810	288.158	327.483	287.838	253.978	369.743
• AP	77.058	54.371	61.722	71.785	69.445	80.754
• Beste sektore egoiliar batzuk	1.261.388	1.242.580	1.202.893	1.212.837	1.259.938	1.369.547
• Beste ez-egoiliar batzuk	299.061	281.444	274.874	264.033	265.174	239.571

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Beste sektore egoiliar batzuek egindako gordailuak, batez ere, aurrezki erako edo ageriko posizioen bidez egin zituzten (guztizkoaren % 85,0); 1,16 bilioi eurora iritsi ziren azken ekitaldian. Gainera, beste sektore egoiliar batzuen gordailuen gorakadak (urte arteko % 14,0ko igoera) baldintzatu zuen hein handi batean jarduerak orokorrean izandako igoera (% 8,7). Gainerako posizioen pisua txikia izan zen: eperako gordailuek % 11,7 eta gainerako osagaiek¹ % 3,3; eta portaera oso ezberdinak izan zituzten (-% 18,4 eta +% 6,2, hurrenez hurren). Emaidza horrek argi uzten du ageriko gordailuen eta eperako gordailuen arteko aldea. Izan ere, azken horiek erakargarritasuna galdu dute –errentagarritasun eskasa eta/edo ia errentagarritasunik ez dutelako–, eta lehentasuna ematen zaio baliabideak eskuragarri izateari. Halaber, aipatzekoa da “beste batzuk” motako gordailuen ekarpena jaitsi egin zela (2007an % 20,1 eta 2020an % 3,3).

60. koadroa Kreditu-erakundeak. Gordailuak moten arabera. Beste sektore egoiliar batzuk

Kontzeptua	(M euro)					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Guztira	1.261.388	1.242.580	1.202.893	1.212.837	1.259.938	1.369.547
• Agerikoak	650.098	753.624	857.135	931.257	1.021.213	1.164.410
• Aurrezkia	508.753	403.567	286.365	231.450	196.656	160.440
• Eperakoa	102.537	85.389	59.393	50.130	42.069	44.697

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Gordailuen bilakaera Nafarroan

2020an 20.053 milioi eurora arte hazi zen Nafarroako gordailuetako saldoa (+% 9,1); hala, saldoak gora egin du ondoz ondoko bost ekitalditan. Estatuan ere goranzko bilakaera izan zuten gordailuek, eta gordailu-erakundearen jardueraren bolumena 1,41 bilioi eurora iritsi

¹ Barne hartzen ditu aktiboen aldi baterako lagapena, aktiboen transferentziagatik eraturako pasiboak, finantza-pasibo hibridoak eta mendeko gordailuak.

zen (+% 9,4). Hala, Nafarroak Estatuko gordailuei egindako ekarpena % 1,4ean mantendu zen.

Gordailuen bezero-segmentu nagusia beste sektore egoiliar batzuen izan zen Nafarroan (% 95,1) zein Estatuan (% 94,4), eta 2019arekin alderatuta goranzko bilakaera izan zuen sektore horrek bietan (+% 8,8 eta +% 9,1). Sektore publikoak ere gora egin zuen (+% 13,7 eta +% 15,4).

61. koadroa Gordailu-erakundeak. Beste sektore egoiliar batzuen eta Administrazio Publikoen gordailuak.

(M euro)

Lurraldea	Urtea	AP	BSE	GUZTIRA
Nafarroa	2018	931	16.440	17.371
	2019	867	17.519	18.386
	2020	986	19.067	20.053
Espainia	2018	70.862	1.165.030	1.235.892
	2019	68.817	1.218.981	1.287.798
	2020	79.416	1.329.870	1.409.286

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

Aurrezkiaren beste adierazle batzuk

Familien aurrezki asko igo zen 2020an, eta familien errenta gordin erabilgarriaren % 14,7 izatera iritsi zen Estatuan. Aurreko urteko tasa (% 6,3; ehuneko +8,5 puntu) baino askoz altuagoa zen hori, eta aurreko krisialdian erregistratutakoa baino altuagoa ere; 2009an % 11,3koa izan zen aurrezki-tasa. Emaitza hori bat dator finantza-erakundeetako gordailuei buruzko emaitzarekin.

Aurrezki-tasaren igoera horrek Covid-19aren eragina erakusten du. *“Kontsumo pribatua asko jaitsi da, errentak baino askoz gehiago; izan ere, mugikortasuna eta hainbat jardura (adibidez, aisialdia) mugatu dituzte, eta ziurgabetasunez betetako osasun-egoeraren eta egoera ekonomikoaren aurrean, familiek zuhurtzia handiz jokatu dute, eta aurrezki-bolumen handia sortu dute, ezinbestean”* (Espainiako Bankua). Zehazki, familien errenta gordin erabilgarria apur bat jaitsi zen 2019arekin alderatuta (-% 3,3), baina aurrezki gordin asko igo zen (+% 126,6). Urtean zehar kontsumoari ezarritako mugen eta ziurgabetasunak bultzatutako badaezpadako aurrezkien ondorioz egin zuen gora aurrezki gordinak.

62. koadroa Familien errenta gordin erabilgarria eta aurrezki

(M euro)

Kontzeptua	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Familiak						
• Errenta gordin erabilgarria	682.172	700.591	722.935	744.939	764.593	739.585
• Aurrezki gordin	48.990	49.249	41.767	41.798	48.037	108.844
• Aurrezki-tasa (%)	7,2	7,1	5,8	5,7	6,3	14,7

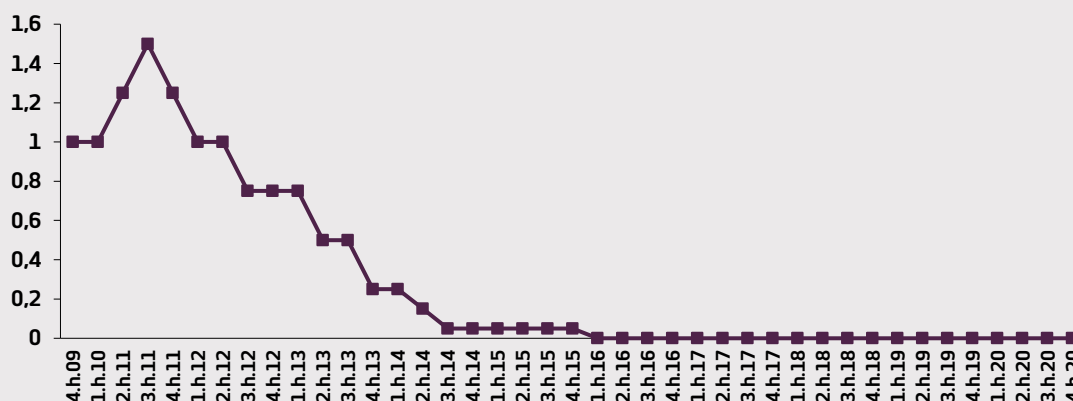
Iturria: Espainiako Kontabilitate Nazionala. Kontu ez-finantzarioak. Geuk egina.

Interes-tasaren, kostuaren eta ordainketaren bilakaera

Europako Banku Zentralak (EBZ) aldaketarik gabe mantendu ditu finantzaketa-eragiketarako erreferentziazko interes-tasak, % 0an, pandemiak ekonomian izandako eragina konpentsatzeko. Maila horretan daude 2016az geroztik. Gainera, ez dute tasak aldatzerik aurreikusten, inflazioaren aurreikuspenak modu irmoan % 2ra gerturatzeko direla ikusi arte, kopuru hori gainditu gabe.

Interes-tasak baxuak izateak eragina du kreditu-erakundearen eragiketen emaitzetan. Izan ere, bezero-segmentu ezberdinen kredituen eta gordailuen kobrantzaren eta ordainketaren arteko bitartekaritza-marjina murriztu egiten da. Ondorioz, bitartekaritza-marjina hori hobetzeko helburuz, erakundeek beste diru-iturri batzuetara jotzen dute, esaterako, komisioetara.

13. grafikoa Birfinantzaketako interes-tasaren bilakaera. Europako Banku Zentrala

Iturria: Europako Banku Zentrala. Geuk egina.

Familiatzako eta enpresentzako finantza-eragiketa berrietan aplikatzen diren interes-tasak jasotzen ditu atxikitako koadroak. Zehazki, emandako kredituei dagokienez, behera egin zuten etxebizitzetara, kontsumora eta beste helburu batzuetara bideratutako maileguen tasek. Enpresa-finantzaketa, berriz, garestitu egin zen, batez ere, zenbateko altuko kredituen kasuan. Bestetik, gordailuen ordainketen interes-tasak askoz ere baxuagoak izan ziren –ia nuluak, % 0 ingurukoak–. Interes-tasa horiek agerian uzten dute familien zein sozietate ez-finantzarioen aurrezkiek errentagarritasun eskasa¹. Sozietate ez-finantzarioen kasuan, interes-tasak asko jaitsi ziren aurreko ekitaldiarekin alderatuta.

¹ Horrek mesede egiten die inbertsio finantzarioko edo ez-finantzarioko beste modalitate batzuei (inbertsioa bigarren etxean eta/edo etxea inbertsio gisa erabiltzea, adibidez).

63. koadroa Kreditu-erakundeak. Familietarako⁽²⁾ eta sozietate ez-finantzarioetarako eragiketa berriei aplikatutako interes-tasak (TEDR)⁽¹⁾

Kontzeptua	2017	2018	2019	2020
<i>(%)</i>				
FAMILIETARAKO MAILEGUAK ETA KREDITUAK ⁽²⁾				
– Etxebizitza ⁽³⁾	1,83	1,99	1,69	1,51
– Kontsumoa ⁽³⁾⁽⁴⁾	7,24	6,92	6,66	6,32
– Beste helburu batzuk ⁽³⁾	3,36	3,27	3,04	2,77
SOZIETATE EZ-FINANTZARIOETARAKO MAILEGUAK ETA KREDITUAK				
– Zorpekoak	1,55	1,74	1,56	1,44
– 250.000 €-ra arteko kredituak ⁽³⁾	2,33	2,05	1,87	1,87
– 250.000 eta 1.000.000 € arteko kredituak ⁽³⁾	1,68	1,50	1,40	1,51
– 1.000.000 € baino gehiagoko kredituak ⁽³⁾	1,51	1,53	1,23	1,37
FAMILIEN GORDAILUAK ⁽²⁾				
– Agerikoak	0,04	0,03	0,03	0,01
– Eperakoak ⁽³⁾	0,08	0,05	0,04	0,02
• 1 urte arte	0,07	0,05	0,02	0,01
• 2 baino gehiago	0,08	0,17	0,18	0,15
SOZIETATE EZ-FINANTZARIOEN GORDAILUAK				
– Agerikoak	0,10	0,08	0,07	0,01
– Eperakoak ⁽³⁾	0,16	0,37	0,38	0,01
• 1 urte arte	0,17	0,39	0,36	0,01
• 2 baino gehiago	0,33	0,74	0,92	0,13

(1) TEDR: Definizio mugatuko tasa efektiboa, hau da, komisiorik gabeko UTB.

(2) Familiak eta familien zerbitzura dauden irabazi-asmorik gabeko erakundeak.

(3) Batez besteko tasa haztatua, produktu desberdinei dagokienez, epearen arabera. Abenduaren 31n.

(4) 2010eko maiatzetik, kreditu-txartelen bidez emandako kreditua ere sartzen da.

Iturria: Espainiako Bankuaren Estatistika Buletina. Geuk egina.

5. NAFARROAKO ENPRESEN AZTERKETA EKONOMIKO-FINANTZARIOA

Kapitulu honetan Nafarroako enpresen bilakaera ekonomiko-finantzarioaren azterketa egingo dugu, baita enpleguaren produktibitateari buruzko zenbait gairena ere. Urtero Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentralari informazioa bidaltzen dioten Nafarroako enpresen gaineko ustiapen espezifiko batetik atera dugu azterketa honetarako erabilitako informazioa. Kasu honetan, 70 enpresak eman zuten informazioa 2018ko eta 2019ko¹ ekitaldietan.

5.1 JARDUERA: DIRU-SARRERAK, KOSTUAK ETA EMAITZAK

Aztertutako Nafarroako 70 enpresen emaitzen kontu bateratuan oinarrituta, enpresen magnitude esanguratsuenek 2018an eta 2019an izandako bilakaera ageri da jarraian, diru-sarrerei, gastuei eta emaitzei dagokienez. Zehazki, enpresa horiek 7.746.261 mila euro fakturatu zituzten 2019an, 2018an baino % 14,2 gehiago.

64. koadroa Nafarroako enpresen emaitzen kontu erantsia

Aldagaia	2018		2019		Aldakuntza-tasa % Δ 19/18
	(m euro)	%	(m euro)	%	
Ustiapeneko diru-sarrerak	6.785.349	100,0	7.746.261	100,0	14,2
Bitarteko kontsumoak	5.192.215	76,5	6.209.601	80,2	19,6
Balio erantsi gordina	1.593.134	23,5	1.536.660	19,8	-3,5
Langile-gastuak	886.183	13,1	956.397	12,3	7,9
Ustiapenaren emaitza ekonomiko gordina	706.951	10,4	580.263	7,5	-17,9
Amortizazioak eta hornidurak	355.410	5,2	325.948	4,2	-8,3
Ustiapenaren emaitza ekonomiko garbia	351.541	5,2	254.315	3,3	-27,7
Finantza-karga garbia	-154.256	-2,3	-185.817	-2,4	20,5
Ohiko jardueren emaitza	505.797	7,5	440.132	5,7	-13,0
Ezohiko jardueren emaitza	289.082	4,3	-74.420	-1,0	-125,7
Zergen aurreko emaitza	794.879	11,7	365.712	4,7	-54,0
Zergak	71.184	1,0	90.253	1,2	26,8
Ekitaldiko emaitza garbia	723.695	10,7	275.459	3,6	-61,9
Cash-flow	1.079.105	15,9	601.407	7,8	-44,3

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala.

Kostuen egituraren bilakaeraren azterketaren arabera (kostu-partiden partaidetza, fakturazioarekiko), bitarteko kontsumoek hazkunde nabarmena izan zuten 2019an: % 19,6ko hazkundera, 2018arekin alderatuta. Haien partaidetza ere hazi egin zen, eta fakturazioaren % 80,2koa izan zen 2019an; 2018an, aldiz, % 76,5koa.

Pertsonalaren gastuei dagokienez (% 7,9ko hazkunde nominala izan zuten 2019an), diru-sarrerekiko partaidetza apur bat jaitsi zen (% 12,3 2019an eta % 13,1 2018an).

¹ Urte horretakoa da eskuragarri dagoen azken informazioa.

Bestetik, finantza-karga garbiak 2019an izandako aldakuntza nabarmendu behar da, haren saldo negatiboa % 20,5 hazi baitzen 2018arekin alderatuta; fakturazioaren gaineko pisua, berriz, -% 2,4koa izan zen 2019an, eta -% 2,3koa 2018an. Ezohiko emaitzek izandako jaitsiera nabarmena ere aipatzekoa da: -74.420 milioi euroko balio negatiboa izan zuten 2019an, eta 289.082 milioi eurokoa 2018an; hala, fakturazioaren -% 1,0 izatera pasatu ziren (2018an % 4,3).

Aipatu ditugun kostu-partiden bilakaeraren ondorioz, 2019an asko okertu ziren enpresa-emaitzak, aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Zentzu horretan, ustiapenaren emaitza garbia fakturazioaren % 3,3koa izan zen 2019an (% 5,2koa 2018an). Zergen aurreko emaitzaren partaidetza (-% 54ko jaitsiera nominala izan zuen), berriz, % 4,7ra jaitsi zen 2019an (% 11,7koa zen 2018an).

Funtsean, nabarmentzekoa da ustiapeneko diru-sarrerak hazi baziren ere, Nafarroako enpresen emaitzak nabarmen okertu zirela, batez ere, bitarteko kontsumoak eta pertsonalaren gastuak hazi egin zirelako, eta ezohiko emaitzak asko okertu zirelako.

5.2 INBERTSIOA-FINANTZAKETA

2018-2019 aldian aztertutako Nafarroako enpresen laginaren balantze bateratuaren azterketak enpresen magnitude esanguratsuenen bilakaera erakusten du, egindako inbertsioei eta finantzaketari dagokienez.

Inbertsioen kapituluari buruz honako alderdiak nabarmendu behar dira:

- 2019an murriztu egin zen aktibo finkoak guztizko aktiboaren gainean zuen partaidetza (2018an % 64,7 ordezkatetik 2019an % 62,5 ordezkatzera pasatu zen). Gainera, -% 4,8ko jaitsiera nominala erregistratu zen.
- Ibilgetu immaterialak, ibilgetu materialak eta ibilgetu finantzarioak izandako jaitsieren ondorioz murriztu zen aktibo finkoaren pisua. Ibilgetu immaterialak % 7,1eko ordezkaritza izan zuen 2019an, eta % 8,2koa 2018an. Ibilgetu materialaren partaidetza (magnitude honek nahiko ongi neurtzen du inbertsioaren bilakaera, ondasun finkoekin eta ukigarriekin lotutako zentzu klasikoan) % 20,2ra jaitsi zen 2019an (% 20,8koa izan zen 2018an), eta -% 4,6ko jaitsiera nominala izan zuen. Ibilgetu finantzarioaren pisua, berriz, % 35,3koa izan zen 2019an, eta % 35,8koa 2018an.
- Aktibo zirkulatuazalean egindako inbertsioek guztizko aktiboaren gainean izan zuten partaidetza hazi egin zen (% 37,5eko partaidetza 2019an, eta % 35,3koa 2018an), eta % 5eko hazkunde nominala izan zuten.

- Zordunen (% 27,3 2019an eta % 25 2018an, % 6,0ko hazkunde nominala erregistratu ondoren) eta izakinen partidek (% 7,1 2019an eta % 6,2 2018an) gora egin zuten, eta testuinguru horretan hazi zen zirkulatzailleek guztizko aktiboaren gainean zuten pisua. Diruzaintzaren pisua, berriz, apur bat jaitsi zen (% 3,1 2019an eta % 3,6 2018an).

Finantzaketarekin lotutako daturik esanguratsuenei dagokienez, hauek nabarmendu behar dira:

- Finantzaketa iraunkorraren pisua pixka bat jaitsi zen, eta epe laburreko finantzaketaren pisua mantendu. Testuinguru horretan, hazi egin zen horniduren pisu erlatiboa.
- Pasibo finkoaren pisu erlatiboa murriztu egin zen apur bat. Izan ere, gora egin zuen ondare garbiaren partaidetzak (pasibo finkoaren guztizkoaren % 51,3 izatera pasatu zen; 2018an % 49,8), eta behera epe luzerako besteren baliabideen partaidetzak (% 12,2 2019an eta % 14,0 2018an)
- Kosturik gabeko baliabideen partaidetza hazi egin zen (pasiboaren guztizkoaren % 23,1 2019an, eta % 21,2 2018an), eta kostua duten baliabideena jaitsi (% 10,3 2019an eta % 12,3 2018an). Testuinguru horretan, epe laburreko finantzaketaren pisu erlatiboa mantendu egin zen.
- Azkenik, maniobra-funtsak (aktibo zirkulatzaillea ken epe motzeko hartzekodunak) % 122,7ko igoera nominala izan zuen. Ondorioz, guztizko pasiboaren gain zuen partaidetza % 4,1era igo zen (2018an % 1,8koa zen).

65. koadroa Nafarroako enpresen balantze erantsia

(m euro)

Aldagaia	2018		2019		Aldakuntza-tasa % Δ 19/18
	(m euro)	%	(m euro)	%	
AKTIBOA, GUZTIRA	10.162.026	100,0	10.026.574	100,0	-1,3
AKTIBO FINKOA	6.576.731	64,7	6.263.584	62,5	-4,8
Ibilgetu immateriala	828.270	8,2	715.241	7,1	-13,6
Ibilgetu materiala	2.110.769	20,8	2.013.628	20,1	-4,6
Ibilgetu finantzarioa	3.637.692	35,8	3.534.715	35,3	-2,8
ZIRKULATZAILEA	3.585.295	35,3	3.762.990	37,5	5,0
Izakinak	630.424	6,2	710.381	7,1	12,7
Zordunak	2.586.927	25,5	2.741.167	27,3	6,0
Diruzaintza	367.944	3,6	311.442	3,1	-15,4
PASIBOA, GUZTIRA	10.162.026	100,0	10.026.574	100,0	-1,3
PASIBO FINKOA	6.484.195	63,8	6.372.153	63,6	-1,7
Ondare garbia	5.057.110	49,8	5.144.098	51,3	1,7
Epe luzerako besteren baliabideak	1.427.085	14,0	1.228.055	12,2	-13,9
EPE MOTZEKO HARTZEKODUNAK	3.402.675	33,5	3.356.278	33,5	-1,4
- Kostua dutenak	1.245.049	12,3	1.035.665	10,3	-16,8
- Kosturik gabekoak	2.157.626	21,2	2.320.613	23,1	7,6
HORNIDURAK	275.156	2,7	298.143	3,0	8,4

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala.

5.3 ERRENTAGARRITASUNA ETA LOTUTAKO MAGNITUDEAK

Aztertutako Nafarroako enpresen laginaren errentagarritasun ekonomikoa (zergen aurretik kalkulatuta) jaitsi egin zen 2019an, aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Zehazki, errentagarritasun hori % 5,3koa izan zen 2019an, eta % 10,7koa 2018an.

66. koadroa Nafarroako enpresen errentagarritasuna

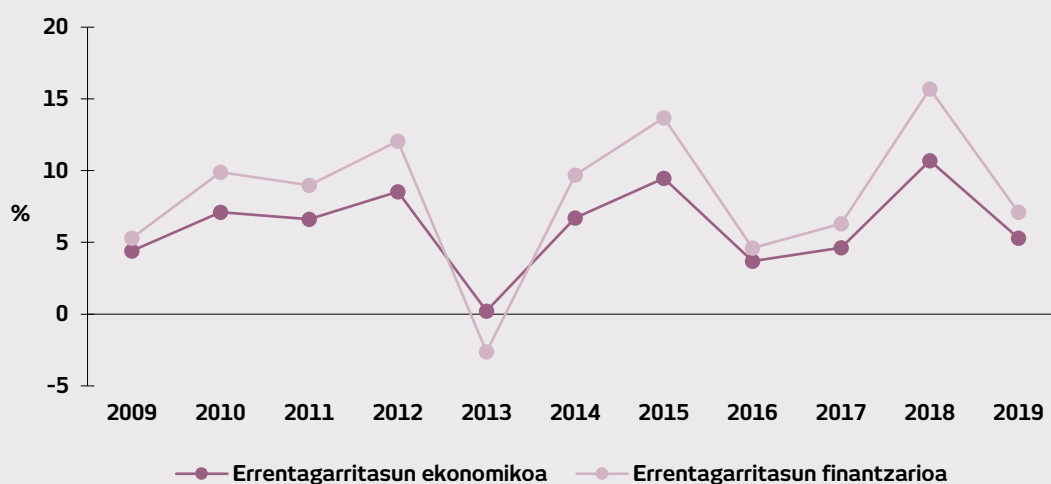
Ratioak (%)	2015	2016	2017	2018	2019
AKTIBO GARBIAREN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	9,5	3,7	4,6	10,7	5,3
Jasotako finantzaketa-interesak / Kostua duten besteren baliabideak	3,0	2,8	2,4	2,2	1,9
BALIABIDE PROPIOEN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	13,7	4,6	6,3	15,7	7,1
Zorpetze-ratioa	41,5	46,7	45,1	39,5	33,9
Apalankamendu finantzarioa*	6,5	0,9	2,2	8,5	3,4

(*): Errentagarritasun ekonomikoa - besteren finantzaketaren kostua.

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala.

Errentagarritasun finantzarioa (zergen aurretik kalkulatua) ere nabarmen jaitsi zen 2019an, eta % 7,1ean kokatu zen (% 15,7 2018an) Errentagarritasun ekonomikoa izandako jaitsierak eragin zuen errentagarritasun finantzarioaren beherakada. Izan ere, zorraren kostuak jaitsiera apala izan zuen, eta apalankamendu finantzarioa nabarmen jaitsi zen 2019an, % 3,4ra arte (% 8,5 2018an).

14. grafikoa Nafarroako enpresen errentagarritasuna

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala.

5.4 ENPLEGUAREN PRODUKTIBITEA

Aurreko ataletan egindako analisi ekonomiko-finantzarioa osatzeko, aztertutako Nafarroako enpresen lagineko enpleguaren produktibitatearekin lotutako alderdi batzuk aipatuko ditugu labur.

67. koadroa Enpleguaren produktibitatea

Ratioak	(m euro)				
	2015	2016	2017	2018	2019
BEG/langile	78,2	81,1	79,0	79,0	80,2
Enpleguaren batez besteko kostua	44,6	47,0	47,8	47,8	49,9

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala.

Zehazki, langile bakoitzeko balio erantsia 80,2 mila eurora igo zen 2019an, hau da, % 1,4ko hazkundea izan zuen aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Enpleguaren batez besteko kostua, berriz, 49,9 mila eurokoa izan zen, aurreko urtean erregistratutakoa baino % 4,6 altuagoa.

5.5 NAFARROAKO ENPRESEN DIAGNOSTIKO EKONOMIKO-FINANTZARIOA. SINTESIA

Aurreko ataletan aipatutako informazioaren laburpen gisa, Nafarroako enpresen 2019ko egoera ekonomiko-finantzarioarekin lotutako aldeko eta kontrako alderdi nagusiak aipatuko ditugu jarraian.

Aldeko alderdien artean, hauek nabarmentzen dira:

- Ustiapeneko diru-sarrerek igoera nabarmena izan zuten.
- Langile-gastuen pisu erlatiboa jaitsi egin zen, hazkunde nominala izan arren.
- Finantza-karga garbiaren saldo negatiboa hazi egin zen.
- Kostua duten epe laburreko hartzekodunen pisu erlatiboa murriztu egin zen (jaitsiera nominal nabarmena izan zuten, era berean).
- Zorpetze-kostua jaitsi egin zen.

Aurkako alderdiei dagokienez, aipatzekoak dira:

- Bitarteko kontsumoen ehuneko pisua nabarmen igo zen, eta sortutako balio erantsiaren pisuak behera egin zuten.
- Ezohiko emaitzak nabarmen jaitsi ziren.
- Ibilgetu materialaren ehuneko pisuak behera egin zuten (era berean, jaitsiera nominala izan zuten).
- Emaitzak nabarmen okertu ziren, behera egin baitzuten errentagarritasun finantzarioak eta ekonomikoak.

5.6 ESPAINIAKO ENPRESA EZ-FINANTZARIOEN ENPRESA-EMAITZAK

Espainiako enpresa ez-finantzarioen 2020ko emaitzen inguruko alderdi nagusiak aipatuko ditugu atal honetan, labur. Horretarako, Espainiako Bankuaren Hiruhilekoko Balantzeen Zentrala¹ izango da informazio-iturri nagusia. Hark emandako informazioa Estatuko egoerari buruzkoa da, baina ongi erakusten du COVID-19ren krisiak zer nolako eragin esanguratsua izan zuen Nafarroako enpresen bilakaera ekonomikoan eta finantzarioan.

¹ 2020ko lau hiruhilekoetako informazioa bidali duten Espainiako 889 enpresa ez-finantzariok osatutako lagin baten emaitzak (lagin hori ezberdina izaten da urtero, eta manufaktura-industriak izaten du ordezkartzarik handiena). Enpresa ez-finantzarioen sektorearen balio erantsi gordinaren %11,0 ordezkutzen dute.

68. koadroa **Emaitzen kontua. Urte arteko bilakaera (enpresa berei dagozkien hazkunde-tasak, aurreko urteko aldi berarekiko)**

OINARRIAK	Hiruhilekoko Balantzeen Zentrala ^(*)		
	2018 I-IV / 2017 I-IV	2019 I-IV / 2018 I-IV	2020 I-IV / 2019 I-IV
Enpresa kopurua/Nazioko guztizko estaldura	1.032/% 13,0	1.026/% 13,0	889/% 11,0
1. Produkzioaren balioa (diru-laguntzak barne)	5,1	0,2	-20,0
Negozio-zifraren zenbateko garbia eta ustiapenaren bestelako diru-sarrerak	6,7	-1,2	-20,4
2. Bitarteko kontsumoak (tributuak barne)	6,5	-0,3	-19,5
Erosketa garbiak	6,6	-2,5	-25,4
Beste ustiapen-gastu batzuk	5,0	4,3	-10,3
S.1. BALIO ERANTSI GORDINA FAKTOREEN KOSTUAREKIKO (1-2)	2,2	1,3	-20,9
3. Langile-gastuak	3,2	3,4	-4,8
S.2. USTIAPENAREN EMAITZA EKONOMIKO GORDINA (S.1.-3)	1,2	-0,8	-36,8
4. Diru-sarrera finantzarioak	15,5	9,5	-13,4
5. Gastu finantzarioak	-5,0	-6,0	-6,4
6. Amortizazioak eta ustiapen-hornidurak	0,6	1,2	-0,2
S.3. OHIKO EMAITZA GARBIA (S.2 + 4 -5 -6)	9,3	3,9	-50,8
7. Besterentzeen eta narriaduraren ondoriozko emaitzak	—	-48,7	—
8. Arrazoizko balioaren aldakuntzak eta gainerako emaitzak	-80,2	-22,9	45,5
9. Mozkinen gaineko zergak	-10,5	-27,7	-38,7
S.4. EKITALDIAREN EMAITZA (S.3 + 7 + 8 -9)	89,6	-12,3	-68,2
EKITALDIAREN EMAITZA / BEG (S.4 / S.1)	43,8	38,3	16,2
ERRENTAGARRITASUNAK			
R.1. Aktibo garbiaren ohiko errentagarritasuna (zergen aurretik)	6,6	6,9	4,6
R.2. Jasotako finantzaketa interesak/kostua duten besteren baliabideak	2,2	2,0	1,9
R.3. Baliabide propioen ohiko errentagarritasuna (zergen aurretik)	9,8	10,6	6,5
R.4. Aldea: errentagarritasuna – kostu finantzarioa (R.1. - R.2.)	4,3	4,9	2,7

(*): Zutabe horietako datu guztiak hiruhilekoko datuen batezbesteko haztatu moduan kalkulatu dira.

Iturria: Espainiako Bankua.

Jarduera ekonomikoak pandemiaren ondorioz izandako aurrekaririk gabeko jaitsierak asko baldintzatu zuen enpresen sektoreak 2020an izandako bilakaera. Errentagarritasuna nabarmen jaitsi zen, eta enpresa askoren finantza-posizioa okertu egin zen.

Hala, Balantzeen Zentralaren hiruhilekoko laginaren arabera, enpresen soberakin arruntak eta errentagarritasun maila asko jaitsi ziren. Jaitsiera hori handiagoa izan zen sektore batzuetan, hala nola industrian, merkataritza eta ostalaritzan, edo informazioa eta komunikazioan.

Gainera, 2020an aktiboaren gaineko zorraren ratioa mantendu egin zen orokorrean, baina soberakinekin lotuta kalkulatzeko den ratioak gora egin zuen, eta interesak ordaintzera bideratutako ehunekoa ere handitu egin zen. Hala, ratioak azken urteetan izandako beheranzko joera eten egin zen. Ondorioz, nabarmen handitu zen finantza-presio altua duten enpresen ehunekoa.

Hiruhilekoko Balantzeen Zentralaren arabera, 2020an lagin honetako enpresetan % 20,9ko jaitsiera nominala izan zuen balio erantsi gordinak (BEG), aurreko ekitaldiarekin

alderatuta. 2019an, berriz, % 1,3 igo zen BEGa. Tasa hori kalkulatzeko lagineko sektoreak Kontabilitate Nazionaleko pisuekin haztatuz gero, antzeko jaitsiera lortzen da, % 21,7koa.

Langile-gastuak % 4,8 murriztu ziren, soldaten hazkundea moteldu egin zelako eta, batez ere, murriztu egin zirelako batez besteko plantilla eraginkorrak.

2020an % 5,6 jaitsi zen enplegu eraginkorra, aldi horretako batezbestekoa kontuan hartuta. Batez ere, aldi baterako langile kopurua murriztu zen, % 18,4ko jaitsierarekin. Langile finkoen kopuruak ere behera egin zuen, baina gutxiago (% 2,8). Sektoreen araberrako datuek erakusten dutenez, enpleguaren gutxitzea orokorra izan zen, eta aztertutako jarduera-adar guztiei eragin zien, hori bai, intentsitate ezberdinarekin. Sektore hauek izan zituzten jaitsierarik handienak: merkataritza eta ostalaritza, industria eta "gainerako jarduerak" izenekoa (% 6,9, % 4,6 eta % 6ko jaitsierak, hurrenez hurren).

Batez besteko soldatak apur bat igo ziren 2020an, zehazki, % 0,9. Aurreko urtean % 2,3koa izan zen hazkundea. Sektoreen araberrako banaketak agerian uzten du merkataritza eta ostalaritza sektorean igo zirela gehien kostu horiek, % 2,5. Hori lotuta dago, hein handi batean, sektore horretako enpleguaren jaitsiera soldatarik baxuena zuten langileen artean kontzentratu izanarekin.

Langile-gastuak ez ziren jarduera bezainbeste jaitsi. Ondorioz, 2020an asko murriztu zen emaitza ekonomiko gordina, % 36,8. Sektoreek ekonomian duten pisuaren arabera haztatuz kalkulaturako tasek erakusten dutenez, soberakin horren jaitsiera handiagoa izan zen (% 44,2). Izan ere, krisiak gehien kaltetutako adarrek ordezkari oso txikia dute Hiruhilekoko Balantzeen Zentralaren laginean. Diru-sarrera finantzarioek ere behera egin zuten (% 13,4).

Horren guztiaren ondorioz, % 50,8 murriztu zen ohiko emaitza garbia. Bestetik, ezohiko gastuek eta diru-sarrerek eragin negatibo gehigarria izan zuten azken emaitzaren gainean, batez ere, inbertsio finantzarioen balioak behera egin zuelako.

Testuinguru horretan, ohiko errentagarritasunaren ratioak nabarmen jaitsi ziren 2020an, eta eten egin zen aurreko urteetako goranzko joera. Zehazki, aktiboaren ohiko errentagarritasuna ehuneko 2 puntu baino gehiago murriztu zen, eta baliabide propioena ehuneko 4 puntu baino zertxobait gehiago; % 4,6 eta % 6,5ekoak izan ziren, hurrenez hurren.

Aktiboaren errentagarritasuna sektoreen arabera banatuta, argi ikusten da beherakada orokorra izan zela, baina intentsitate ezberdinarekin. Jaitsiera handienak merkataritza eta ostalaritzaren adarrean erregistratu ziren, adierazle hori ehuneko 8 puntu baino gehiago jaitsi baitzen, % 5era arte. Industrian ehuneko 6 puntu baino zerbait gutxiago murriztu zen, % 1,7ra arte. Eta, informazioaren eta komunikazioen adarrean % 16tik % 9,8ra jaitsi zen.

Azkenik, 2020an enpresa askok handitu egin zuten haien zorpetze maila, beste arrazoi batzuen artean, COVID-19aren pandemiaren testuinguruan sortutako likidezia-behar handiagoari aurre egiteko. Sektoreka aztertuta, adar hauetan handitu zen ratio hori: energia, industria eta, batez ere, informazioa eta komunikazioak.

3. LEHEN SEKTOREA

1. IKUSPEGI OROKORRA

1.1. BILAKAERA ESTATU MAILAN

Ikuspegi orokorra

Lehen sektorea izan da Estatuan 2020an Covid-19aren pandemiaren eragina gutxien jasan duen makrosektorea, gutxienez, ekoizpena gauzatzeari buruzko datuetan, eta urtearen zati handiengan jarduera orori traba egin dioten zailtasun logistikoetatik harago. Lehen mailakoak dira asetzen dituen beharrak ere, eta horregatik, barneko edo kanpoko merkatuak eginiko produktu nagusien eskaria ez dirudi ahuldu denik, nahiz eta salbuespen deigarriren bat badagoen.

Estatu mailan suspertze-urtea izan da ekoiztakoaren amaierako balioari dagokionez, datu hori % 2,4 igo baita 2019tik, eta alderantzikatu egin da joera; izan ere, urte hartan, nekazaritzaren adarreko ekoizpenak -% 0,9 egin zuen behera, eta hala, eten egin zen 2014tik 2018ra elkarren segidako igoerak izan zuen lau urteko joera. Antzekoa gertatu zen hamarkadaren lehen zatian: 2009an jaitsiera izan zen (finantza-krisi handiarekin), lau urte goranzkoak izan ziren (2009-2013) eta beheraldi txiki bat 2014an. Hazkundearen erritmoa eta goranzko joera argiak dira hamarkada osoan, eta oro har, egonkortasuna dago adarren eta produktu moten arabera.

Igoeren hamarkada da eta, batez ere, Espainiako hiru ekoizpen-kategoria nagusien igoera sendoa nabarmentzen da: txerriak, frutak eta barazkiak, eta % 16,4ko, % 18,7ko eta % 19,1eko pisua dute, hurrenez hurren, sektorearen guztizkoan.

2019ko beherakada, Espainian, batez ere, frutetan izan zen (-% 12,1), eta 2020an, kategoria horren jaitsiera ia erabat konpentsatu da (+% 12,2). Igoera horrek, zerealenarekin batera (+% 28,9, 2008tik izandako guztizko balio altuenera iritsita), konpentsatu egiten du barazkien gelditzea (-% 0,2) eta oliba-olioaren ekoizpenaren jaitsiera handia (-% 45,5). Jaitsiera horren arrazoi nagusia zera da, zenbait landare-espeziez uzta eskasa emateko joera dutela uzta oparoko aldi baten ondoren.

Guztira, landare-ekoizpenak animalienak baino gehiago egin du aurrera (+% 3,1 eta +% 1,6, hurrenez hurren). Deigarria da behikiak, goranzko joeran zegoenak, geldialdia izan duela (-% 5,6), eta haragi-espezia nagusia da, txerriak alegia, haragien artean gorantz egiten jarraitzen duena (% 3,3), nahiz eta gorakadaren erritmoa moteldu. Kontrastea egiten du horrek haragiarenak ez diren ekoizpen nagusien igoerarekin: esnea (% 3,9) eta arrautzak (% 19,8). Arrazoiak prezioak izan dira, jaitsi egin baitira haragi guztietan, ardikian eta ahuntz-haragian izan ezik; behikia prezioan eta kantitatean jaitsi da; esnea eta arrautzak, berriz, igo egin dira prezioan eta kantitatean.

Balio Erantsi Gordinak goranzko bidea hartu du (+% 4,4), hiru urteko aurrerakada handiaren ostean bi urteko atzeraldia izan ondoren. Nekazaritza-errenta, Balio Erantsi Gordinetik

amortizazioak, dirulaguntzak eta zergak kendu ondoren, ehuneko berdinean dago. Nekazaritza-errentaren estatistikan, Lan Unitateka ere neurtzen da nekazaritza-errenta, eta neurri horren bilakaeran, deigarria da adierazleak mendeko segida historiko osotik urtetik urterako igoera handienetako bat izan duela, eta jauzi hori lehendik zetorren joera baten testuinguruan koka daiteke. Lotu liteke hori pandemiak produktuen eskaria pixka bat indartu izanarekin; eta horrez gain, presioa sortu du ekoizpena ahalik eta langile gutxienekin lortzeko ere.

Ministerioaren estatistikako prezio orokorren indizeek % 0,5eko aurrerapena ematen dute nekazaritzaren adarrerako 2020an; % 1,8koa landare-adarrerako eta -% 1,2 animalien adarrerako. Kantitateetan, estimatutako aldakuntza agregatuak % 1,9, % 1,3 eta % 2,9koak dira hurrenez hurren, eta hortik etorritako moneta-balioaren aldakuntzak % 2,4, % 3,1 eta % 1,6koak dira.

Urtetik urterako aldakuntza kateatuek aukera ematen dute, adibidez, azken bosturtekoaren alderaketa egiteko, eta hori horrela, prezioen aldakuntzak -% 1,4koak dira nekazaritzan, -% 4,7koak barazkietan eta % 3,5ekoak animalietan, 2020ko balioa 2015ekoarekin alderatuta. Kantitateetan, % 11,9ko, % 10,2ko eta % 15,8ko aurrerapenak estimatuko lirateke, eta horrek aurrerapen hauek ekarriko lituzten salmenten balioetan: % 12,6, % 7,9 eta % 21,2. Azken horien arrazoia, batez ere, txerriak da, aurrerakada handiena izan duen kategoria delako, eta neurri txikiagoan, barazkiak eta frutak nekazaritza arloan. Bost urteko aldi horren alderaketan, BEGk % 16,7 egin du aurrera, eta nekazaritza-errentak, % 15,9.

69. koadroa Espainiako nekazaritza-sektorearen makromagnitudeak

(M euro)

Kontzeptua	2019	2020*	% Δ 2020/2019		
	Balioa	Balioa	Balioa	Kopurua	Prezioa
A.- Nekazaritza-adarreko ekoizpena	51.668,7	52.919,4	2,4	1,9	0,5
• Landare-ekoizpena	29.993,3	30.921,0	3,1	1,3	1,8
• Animalia-ekoizpena	19.907,1	20.232,6	1,6	2,9	-1,2
• Zerbitzu-ekoizpena	557,8	554,0	-0,7	0,4	-1,1
• Bigarren mailako jarduerak, ez- nekazaritzakoak, ez-bereizgarriak	1.210,5	1.211,8	0,1	0,2	-0,1
B.- Bitarteko kontsumoak	23.603,0	23.631,4	0,1	2,0	-1,9
C.- (A-B) Balio erantsi gordina	28.065,7	29.288,0	4,4	1,7	2,6
D.- Amortizazioak	5.460,7	5.592,5	2,4	0,1	2,3
E.- Beste dirulaguntza batzuk	5.729,1	5.899,2	3,0	-	-
F.- Beste zerga batzuk	450,5	471,1	4,6	-	-
G.- (C-D+E-F) Nekazaritza-errenta	27.883,6	29.123,6	4,4	-	-

(*): 2021eko urtarrileko 2. estimazioa. Ekoizleak jasotako oinarritzko prezioen arabera.

Iturria: Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

1.2. BILAKAERA NAFARROAN

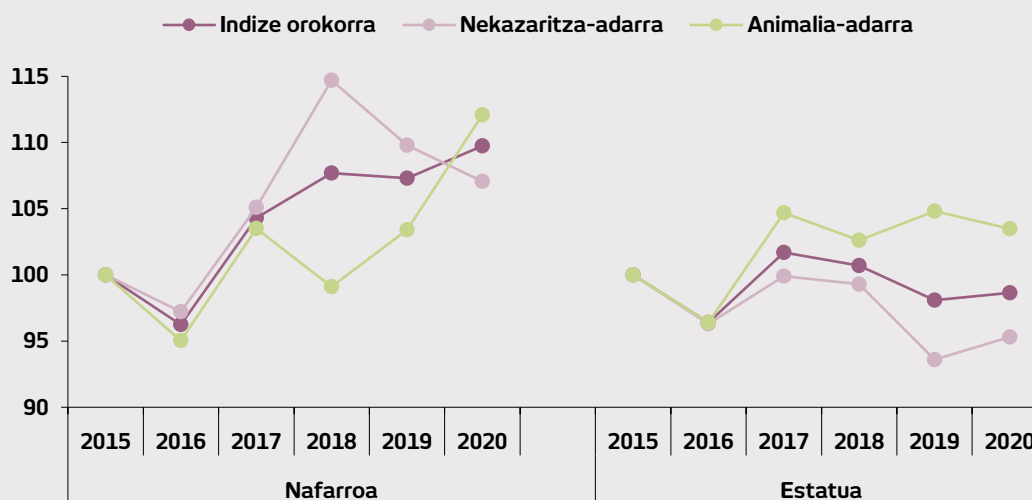
Sektorearen makromagnitudeak

Nafarroan, Estatuari lotuta aipatu ditugun aldakuntzak ez dira eskuratu edo argitaratu maiztasun berdinarekin, eta ezin da, beraz, alderaketa zehatzik egin, baina egin daitezke hurbilketa batzuk beste bide batzuetatik. Prezioei dagokienez, Foru Erkidegoko Nekazaritza Koiunturaren Buletinak indize orokor bat kalkulatu du nekazaritza-sektorearentzat, eta bertan, nekazaritzako ustiatzietako titularrek "jasotako prezio orokorren" urtetik urterako aurrerapena % 1,6koa izan da 2020an, honako hauek osatuta: animalien ekoizpena merkatzea (-% 1,7), eta nekazaritzakoa garestitzea (% 4,2). Gainera, basozaintzan eta basogintzan % 4,5eko aurrerapena kalkulatu da.

Estaturako aipatu dugun bost urteko alderaketa osatzeko, Nafarroan, urtetik urterako indizeen kateatzeak 2015eko datua baino % 7,1 gorago kokatzen du jasotako prezioen datu orokorra 2020an, eta kasu honetan, barazkien arloko adierazlea nahiko gaintetik dago (+% 11,8koa 5 urtean, eta basogintzaren arloan izandako % 11ren oso antzekoa), eta askoz apalago animalien arlokoa (+% 1,3).

15. grafikoa Nekazaritzako ekoizleek jasotako prezioen indizeak

(Indizea 2015=100)

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

Jakina, lehen Estatuarekin lotuta aipatu dugunarekin dagoen alde horrek zerikusia du Nafarroan arrakasta gehien duten kategoriak, oro har, Estatukoen berdinak izatearekin, baina pisu desberdinekin; barazkiek garrantzi erlatibo handiagoa dute guztizkoan, eta txerrikiak pisu proportzional txikiagoa izateaz gain, azken urteetan Erkidegoan utzi egin zitzaion espezie hori hiltzeari.

Prezio-indize horiek kategoriaka eta produktuka ere eskaintzen dira, eta bi adarretarako aldakuntzekiko koherentziaz, ikusten dugu gehienak garestitu egin direla landareen arloan, eta merkatu, berriz, abeltzaintzaren arloan.

Garrantzitsuena fruten prezioek izandako gorakada handia da (% 30,3), eta horrekin batera, mahastizaintzak atzerakada handia (-% 18,7) izan du, 2019koari kateatuta. Bi urtetan, konpentsatu egin da mahastizaintzako eta ardogintzako indize honetan 2018an izandako % 50etik gorako igoera. Barazkiek ez dute fruten adinako gorakadarik izan, baina % 6,4 egin dute aurrera.

Bost urteko alderaketa aplikatuta ikusten da zerealak 2015eko prezioen batezbestekoaren % 3,1 gaintetik leudekeela; lekaduna % 1,9 gaintetik, eta patata, % 38,2. Aldiz, industria-laboreak -% 20,4 merkatu dira; % 17,7ko igoera izan da bazketan, % 42,8 artekoa frutetan (fruitu lehorretan, aldiz, -% 49,7), +% 21,6koa barazkietan eta -% 14ko atzerakada ardoan.

2020ko abeltzaintzako balantzea hau litzateke: -% 7,8 behikian, -% 4 ardikian, -% 17,6 ahuntzetan, -% 2,6 txerrikian, -% 4,7 untxian, eta -% 11 ganadu bizian; hegaztiak izan dira haragi-kategorian igoera izandako bakarrak (+% 0,6); eta aldiz, animalia-jatorriko beste produktuak garestitu dira: esnea (% 4,7) eta arrautzak (% 5,8). 2015etik 2020rako bost urte horien alderaketan -% 4,9 izango genuke behikian, -% 5,1 ardikian, -% 16,7 ahuntz-haragian, % 17,3ko igoera txerrikian, -% 19,1 hegaztietan, -% 3,6 esnean, -% 8,1 arrautzetan eta -% 1,1 ganadu bizian.

Nafarroako nekazaritzari eta abeltzaintzari buruzko kapituluetan jasotako 2020ko kantitateen adierazleek erakusten dute errendimendu adierazgarriak dituzten kultiboen tona kopuruaren agregatua -% 0,3 murriztu dela 2019tik; abeltzaintzaren atalean, hildako tona kopuruak -% 4,2 egin du behera haragi arloaren adierazle orokor gisa, eta esnearen ekoizpena % 1,6 igo da.

Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritza

Nafarroako nekazaritzako eta abeltzaintzako produktuen eta elikagaien eskariak igoera handia izan du Estatutik kanpo azken hamarkada honetan, eta pandemiaren zero urtea ez da salbuespena izan. Balantza komertziala eurotan aztertzen badugu animalien, landareen eta elikadura-industriaren adarrean, arreta pizten duen lehen gauza da 2020an, balantza orokorraren grafikoak jarraitu egin duela indartsu igotzen, 2019ko norabide berdinean. 2019an % 15,3 zabaldu zen eta 2020an beste % 16,3 zabaldu da.

Baina arrazoi desberdinengatik izan da; izan ere, 2020aren salbuespenezko izaera nabaritzen da inportazioen jaitsieran. Aztertutako hiru azpisektoreetan hautsi egin da inportazioaren goranzko joera, edo gutxienez, aurrekaririk gabeko beherakada izan dugu aztertu dugun aurreko hamarkadako aldian. Orotara, -% 10,1eko jaitsiera izan da 2019tik, eta abeltzaintzaren sektorean, -% 20,7ra iritsi da jaitsiera. Hala, abeltzaintzaren adarra indarrez sartu da balantza positiboaren eremuan, nahiz eta hamarkadaren lehen erdian balantza nuluan egon, inportazioak eta esportazioak oso berdinduta.

Bitartean, esportazioen arloan ere bilakaera berdina izan dute hiru adarrek, igoyeraren baitan moteltzearena, alegia, aurreko urtetik. Salbuespena da abeltzaintzaren kasuan 2019ko datua errepikatu egiten dela (-% 0,3). Landareenak % 3,3 egin du aurrera, elikagaienak % 2,5 eta hiruren guztizkoak % 2,3. Hiru adarrak hamarkada bat lehenago zuten mailaren bikoitzean daude, eta balantza garbiak bikoitza gainditu du, adar berdinetako inportazioak herena igotzetik gertu baitaude aldi horretan bertan. Nekazaritzako elikagaien sektorearen pisua, ikus daitekeen moduan, kanpoko trukeen merkatuan askoz handiagoa da lehen mailako jarduerak Nafarroako ekonomian duten pisua baino, eta lehen esan dugun moduan, % 3 inguruan dago.

Esportazioaren igoera sendo eta jarraituaren baitan, 2020ko igoerak ez du alde handirik 2018koarekin. Urte hartan ere, igoyeraren erritmoa ez zen oso azkarra izan. Inportazioetan, 2020ko maila 4 urte lehenagokoaren antzekoa izan da.

70. koadroa Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritza. Nafarroa

(M euro)

Muga-zergen atala	Esportazioak		Inportazioak	
	2019	2020	2019	2020
Animalia biziak eta animalia-erreinuko produktuak	204,4	203,8	178,2	141,4
Landare-erreinuko produktuak, gantzak eta olioak	504,2	520,7	261,2	260,5
Elikagaien industrietako produktuak	616,1	631,3	259,6	226,4
Nekazaritzako elikagaien sektorea	1.324,7	1.355,8	699,0	628,3
Nekazaritzako elikagaien sektoreak esportazio-inportazioen guztizkoan duen partaidetzaren %	13,1	15,4	12,8	13,6

Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua, Aduanen Zuzendaritza Nagusiaren datuetatik abiatuta.

Biztanleria okupatua

Lan-indarrari dagokionez, atzerakada nabarmena izan dute Nafarroak zein Estatuak, baina koherentzia izan du beherazko joera izandako azken fasearekin, hau da, Espainiaren kasuan azken 3 urteekin eta Nafarroaren kasuan azken 2 urteekin. Biztanleria Aktiboaren Inkestako zifrak dira. Probintzietako laginak txikiak izan daitezke eta nahiko aldakuntza handiak isla ditzakete urte bakoitzaren erdialdeko egoeraren "argazki" honetan. 2019an, BAIK estrapolatu zuen Nafarroan nekazaritzako lanetan aritzen zirenak 12.500 inguru zirela inkestan jasotako erantzunetan oinarrituta. 2020ko ekainerako, 9.500 ingurukoa zen zifra, askoz txikiagoa, baina Estatuan bezala, ez da oso desberdina hamarkada erdialdean

lortutako "ibar" mailarekin, edo ez da hamarkadaren hasieran, krisialdi sakonagoan, izandako zifrak bezain baxua.

Urtero ekainean jasotzen den datua denez, beti egon daiteke, lehen aipatutako laginen kontu horri lotuta ez ezik, hain urtarokoa den eta ustekabeko eragileek eta aldakuntza biologikoek hainbeste eragiten dioten jarduera bateko kanpaina zehatzen inpaktuari lotuta. Gainera, 2020an, baliteke pandemiak inpaktu handia sorrarazi izana, neurketa zein hilabetetan egin zen aintzat hartuta. Lehen esan dugun moduan, kalkulaturako datua badirudi bat datorrela joerarekin eta lehenagoko gutxienekoekin, eta konfinamenduak hasi eta handik 3 hilabetera, erdietsia zen normalizazioaren lehen fasea. Normaltasun hura ez zen inoiz erabat galdu nekazaritzan eta abeltzaintzan, uztek eta hazkuntzak aurrera jarraitu behar izan baitzuten, eta behar-beharrezko produktuen eskaera, ez jaisteaz gain, une batzuetan ere, produktuak pilatzeagatik, igo ere egin zen ohiko urteetako datuekin alderatuta.

71. koadroa Enplegua lehen sektorean*

(m pertsona)

Urtea	Nafarroa	Espainia
2011	7,1	735,9
2012	8,6	722,3
2013	15,5	753,1
2014	13,4	739,3
2015	9,4	740,4
2016	9,8	760,2
2017	10,1	832,6
2018	14,2	822,5
2019	12,5	809,3
2020	9,6	763,4

()*: Ekaineko datuak aurkeztu dira, uste baita adierazgarriagoak direla sektoreko enpleguaren urtaro-bilakaeraren barruan.

Iturria: Biztanleria Aktiboaren Inkesta. EIN.

1. NEKAZARITZA-AZPISEKTOREA

Pandemiaren eragina ez zen nabaritu Nafarroako nekazaritza-azpisektorearen adierazle nagusietan. Jarduera arlo hau oso egonkorra da epe luzean, epe laburrean hainbat faktorek baldintzatzen badute ere. Eta kudeatzaileek barneratuta dute etengabe egokitzen joatearen ohitura. Gainera, oinarrizko beharrak estaltzen dituzten produktuak ekoizten dituztenez, babestuta egon dira gorabehera ekonomikoen aurrean. Barazkigintza sektore nagusia da eskualde batzuetan, adibidez, Erriberan. Horri esker, inbertsio eta laguntza garrantzitsuak erakartzen jarraitzen du sektoreak, eta lortutako kalitateak beste sektore batzuei lagun diezaieke, hain zuzen ere, pandemiak asko kaltetu dituen sektoreei, hala nola ostalaritza gastronomikoari edo turismoari, oro har.

Etxeko kontsumoa hazi egin zen kanpoko kontsumoarekin alderatua, eta baliteke horrek prezioei eragin izana, HORECAren kanaletan marjina handiagoak ezartzen direlako. Baina adierazleen talde bakar batean ere (prezioak, kopuruak edo errendimenduak) ez zen hauteman Covid-19aren eraginarekin lotu daitekeen anomaliarik. Gainera, makinarian egindako inbertsioek goranzko joerarekin jarraitu zuten, indartsu.

Pandemiak egoera orokorrean eragin izanaren zantzurik ez izatearekin batera, beste urte batzuetan gertatu bezala, produktu ezberdinek joera eta aldakuntza oso anitzak eta independenteak izan zituzten. Oro har, 2017an eta 2019an kategoria gehienek balantze negatiboa izan zuten, eta 2018an eta 2020an, aldiz, balantze positiboak, egonkortasuna erakusten dutenak. Urtekako joera hori –eta urte arteko ohiko gorabehera handiak, epe ertainean konpentsatzen direnak– oso argi ikusten da ardo-ekoizpenean, aurrerago aipatuko dugun moduan. Dena den, berritasun nabarmenena Nafarroako “baratzearena” da. Izan ere, aztertutako laginean kontuan hartutako barazki nagusien ekoizpena hamarkadako handiena izan zen, tona kopuruari dagokionez.

1.1 EKOIZPENAK ETA AZALERAK

Nafarroan landatutako azaleraren % 59,5 lehorrekoa da, eta % 36,1 ureztatua. Azken urteetan hazkunde apal baina jarraitua izan dute azken horiek. Labore belarkaren hektarea kopuruaren ehunekoa egonkor mantentzen da % 89,2aren inguruan; labore zurkarek, berriz, % 10,8 hartzen dute (barne hatzen ditu mahastiak, olibadiak eta fruta-arbolak). Geografia mailan, ipar-mendebalde atlantikoan bazkak nabarmentzen dira, erdiko zerrendan zerealak eta Ebroko ibarrean barazkiak eta mahastiak. Komunitatearen banaketa honakoa izan zen 2020an: % 32,3 laboreak, % 52,1 basoa, % 7,8 belardi eta larreak, eta % 7,8 beste gainazal batzuk.

72. koadroa Lur landuen erabilera

(m Ha)

Kontzeptua	2019			2020			% Δ 20/19		
	Lehorreko a	Ureztatua	Guztira	Lehorreko a	Ureztatua	Guztira	Lehorreko a	Ureztatua	Guztira
Labore belarkarak	171,6	85,2	256,8	170,4	85,2	255,6	-0,7	0,0	-0,5
Labore zurkarak	13,0	17,5	30,5	12,7	18,1	30,8	-2,3	3,3	0,9
Laboreak guztira	184,6	102,7	287,3	183,1	103,3	286,4	-0,8	0,6	-0,3

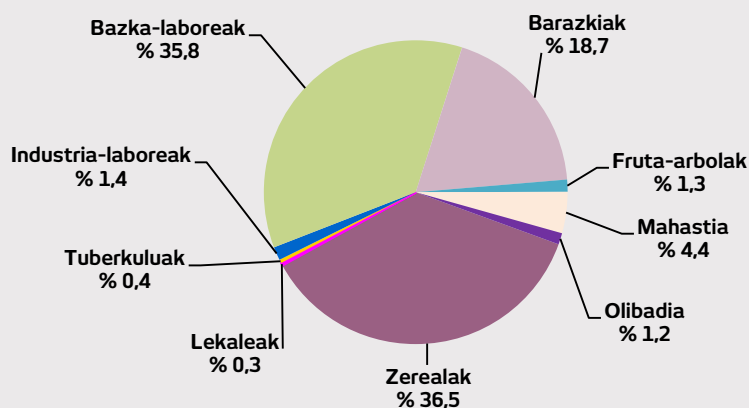
Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua. *Kategoria bakoitzeko guztizkoetan ez daude sartuta laborantza txikiak.*

Foru Erkidegoko nekazaritzaren egoeraren gaineko iturriek informazio jarraitua eskaintzen dute produktuen eta kategorien inguruan. Ez dituzte barne hartzen ohikoak ez diren edo gutxiengoa diren ekoizpenak, baina epe laburreko eta luzeko bilakaeren berri izateko balio dute, bai azalerari dagokionez, bai tona kopuruari dagokionez; eta, hortaz, hektarea bakoitzeko errendimenduari dagokionez.

Azalerari erreparatuta, laboreen ia bi heren zerealak izan ziren 2020an (% 65,4), % 10,4 bazkak, % 8,1 barazkiak, % 6,1 mahastiak, % 3,8 industria-laboreak, % 2,5 olibadiak, % 2,2 fruta-arbolak, % 1,3 lekadunak eta % 0,1 tuberkuluak.

Azken bi horiek izan ziren 2020an urte arteko jaitsiera nabarmenak izan zituzten bakarrak (-% 23,2 eta -%9,1, hurrenez hurren). Hazkunde handienak, berriz, olibadiak (+% 5,3) eta barazkiek (+% 3,8) izan zituzten. Zerealen azalera -% 0,6 baino ez zen murriztu, eta laboreen guztizkoak -% 0,3ko aldakuntza baino ez zuen izan.

16. grafikoa Ehuneko araberako banaketa nekazaritzako ekoizpen nagusietan, 2020

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua. *Kategoria bakoitzeko guztizkoetan ez daude sartuta laborantza txikiak.*

Nolanahi ere, ekoiztiko tona kopuruari dagokionez, zerealak eta bazka parean kokatu ziren (% 36,5 eta % 35,8), eta barazkiek askoz ere pisu handiagoa hartu zuten (% 18,7).

Tona kopuruaren % 4,4 mahastiei zegokien, % 1,4 industria-laboreei, % 1,3 fruta-arbolei, % 1,2 olibadiei, % 0,4 tuberkuluei eta % 0,3 lekadunei.

2020an kategoria hauetan jaitsi zen gehien tona kopurua: industria-laboreak (-% 17,8), fruta-arbolak (-% 12,7), lekadunak (-% 9,1) eta tuberkuluak (-% 9). Hazkunde handienak, berriz, olibadiak (+% 52,9), mahastiek (+% 21,5) eta barazkiek (+% 9,5) izan zituzten. Zerealek % 1,2 egin zuten aurrera, eta laboreen guztizkoak % 2,1.

Hamarkadako bilakaerari dagokionez, zerealen eta barazkien ekoizpenaren tona kopuruak izan du goranzko joerarik handiena –betiere produktu nagusiak barne hartzen dituen lagin honi dagokionez–. Goranzko joera izan dute, era berean, olibadiak eta industria-laboreak; beheranzko joera apala tuberkuluek; eta beheranzko joera handia fruta-arbolek edo lekadunek. Kasu guztietan ematen dira epe laburreko gorabeherak eta aldaketak eta, aldi berean, epe luzeko joerak ere ikus daitezke.

73. koadroa Nafarroako nekazaritzako ekoizpen nagusiak

Kontzeptua	2019	2020	% Δ 20/19
Zerealak	998.572	1.010.080	1,2
Lekaleak	7.901	7.186	-9,1
Tuberkuluak (patatak)	11.779	10.723	-9,0
Industria-laboreak	48.065	39.492	-17,8
Bazka-laboreak	1.008.075	991.455	-1,6
Barazkiak	473.418	518.481	9,5
Labore zurkarak	162.402	190.053	17,0
– Fruta-arbolak	40.802	35.620	-12,7
– Mahastiak	100.233	121.766	21,5
– Olibadia, olioak	21.367	32.667	52,9
Guztira	2.710.211	2.767.470	2,1

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua. Kategoria bakoitzeko guztizkoetan ez daude sartuta laborantza txikiak.

Kategoriarik hedatuenak eta masiboenak, zerealenak, hamarkada bat lehenago baino azalera zertxobait txikiagoa hartzen zuen 2020an, baina hektarea bakoitzeko errendimendua hobetu egin zen. Aztertutako zerealen azaleraren bi bosten garia ziren, beste bi bosten garagarraziren, eta bosten bat beste ekoizpen batzuei zegokien. Bilakaerak argi erakusten ditu zereal mota ezberdinen artean eta zerealen eta bazken artean lursailak txandakatzearen eraginak. Zereal mota horietako batzuk askoz gutxiengoagoak dira eta ordezkopapera betetzen dute urte solteetan; hortaz, gorabehera handiak ageri dira estatistikan.

Garagarrak beheranzko bilakaera izan zuen eta, bigarren urtez, gariak baino azalera txikiagoa hartu zuen. Gariaren tona kopurua aldendu egin zen 2019an argi eta garbi lehen aldiz, baina 2020an murriztu egin zen bien arteko aldea. Izan ere, eten egin zen garagarraren pisuaren 3 urteko beheranzko joera eta gariaren pisuaren 2 urteko goranzko joera. Artoak azalera egonkorra mantendu du hamarkadan zehar eta joera ezberdinetako 3 hirurteko igaro ditu (gora, behera eta, gaur egun, beste 3 urte gora eginez), epe luzeko tarte egonkor baten barruan.

74. koadroa Zereal-aleen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2019		2020		% Δ 20/19	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Garia	79.582	428.994	77.440	417.977	-2,7	-2,6
Garagarra	77.253	319.902	77.715	334.364	0,6	4,5
Oloa	12.057	57.668	10.973	49.569	-9,0	-14,0
Arroza	2.155	11.587	1.924	12.994	-10,7	12,1
Artoa	15.280	175.740	16.106	184.569	5,4	5,0
Zekalea	99	284	33	99	-66,7	-65,1
Tritikalea	2.191	4.396	3.244	10.508	48,1	139,0

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Lekadunen kategoriaren baitan, ekoizpen nagusia ilar lehorrarena izan zen 2020an, eta 2014ko mailara itzuli zen 2016an eta 2017an gehieneko azalerara iritsi ondoren; urte horietan, gaur egungoaren ia bikoitza izan zen ilar lehorraren azalera. Baba lehorra da lekadunen kategorian nolabaiteko garrantzia duen beste produktu bat. Honek jaitsiera handia izan zuen azken hirurtekoan (2017-20), 2015aren eta 2018aren artean izandakoaren antzekoa; dena den, azken biurtekoan moteldu egin zen beheranzko erritmoa. Zalkeak behera egiten jarraitu zuen, eta haren urteko azalera duela hamarkada batekoaren herena izan zen, gutxi gorabehera. Aldiz, zalkearen erabilera areagotu egin zen bazken kapituluaren barruan. Ekoizpenari dagokionez, ilar lehorraren balioa ere hamarkadaren hasierakoaren herena izan zen. Baba lehorraren balioa, berriz, mantendu egin zen. Ilarraren jaitsiera bortitzaren ondorioz, lekadunen kategoriaren tona kopurua ere heren batera murriztu zen, 2016ko gehienekoarekin alderatuz gero.

75. koadroa Lekaleen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2019		2020		% Δ 20/19	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Babarrun lehorra	115	253	94	200	-18,3	-20,9
Baba lehorra	1.330	3.082	1.499	4.098	12,7	33,0
Ilar lehorra	2.868	4.263	1.819	2.439	-36,6	-42,8
Zalkea	697	303	434	449	-37,7	48,1

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

76. koadroa Tuberkuluen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2019		2020		% Δ 20/19	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Sasoi erdiko patata	206	8.329	174	7.087	-15,5	-14,9
Patata berantiarra eta hazitarakoa	168	3.450	166	3.636	-1,2	5,4
Patata (guztira)	374	11.779	340	10.723	-9,1	-9,0

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Tuberkuluen arloan, patataren barietate nagusiak –sasoi erdikoa– eta patata berantiarren eta hazitarakoaren baturak urte arteko aldaketa nabarmenak izan

zituzten. Dena den, epe ertainean datuak egonkor mantendu ziren azken lau urteetan, bai azalerari dagokionez, bai ekoizpenari dagokionez.

Industria-laboreen artean, batetik, erremolatxa dago, azukrea ekoiztera bideratua; tona kopuru handia izaten du erremolatxak, baina azalera txikia. Bestetik, olioia ekoiztera bideratutako laboreak ditugu, hala nola ekilorea eta koltza; azken bi horiek hedadura handiagoa hartzen dute, eta egonkorragoak dira. Hain zuzen ere, 2018ko azalaren bi bosten baino ez zituen hartu erremolatxak 2020an, eta jasotako tona kopurua azken gehieneko kopuruaren (2017) herena baino ez zen izan. Koltzaren kasuan, 2014az geroztiko handienak izan ziren azalera zein pisua 2020an.

77. koadroa Industria-laboreen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2019		2020		% Δ 20/19	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Azukre-erremolatxa	361	27.346	199	14.213	-44,9	-48,0
Ekilorea	4.366	7.245	4.379	7.719	0,3	6,5
Koltza	6.005	13.474	6.242	17.560	3,9	30,3

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Animalientzako bazka-laboreen artean, badirudi azken urteetan egonkortu egin direla azalera delikatuak. Zalkeak, ordea, igoera nabarmena izan zuen 2020an, eta azalera handieneko laboreak izatera pasatu zen, ondoz ondoko 7 urtez gora egin ondoren. Erabilera aldatu izanak eragin zuen gorakada. Dena den, bosgarrena izan zen tona kopuruari dagokionez. Hauek kokatu ziren aurretik: ray-grass belarra, aldi baterako belardia eta bazka-artoa, zeinak oso egonkor mantendu diren azken urteetan, eta alpapa, zeinak behera egiteari utzi dion eta egonkortu egin den. Zalkearen kasuan ez bezala, ilar lehorrak ez zuen gora egiten jarraitu 2020an bazka-erabilerarako, eta gainerako erabilerak ere ez ziren areagotu, aurrez ikusi dugun moduan.

78. koadroa Bazka-laboreen azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2019		2020		% Δ 20/19	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Bazka-artoa	4.494	198.331	4.599	182.238	2,3	-8,1
Ray-Grass	5.226	184.509	5.177	181.949	-0,9	-1,4
Alpapa	5.801	231.971	5.883	232.735	1,4	0,3
Bazka-zalkea	6.449	112.577	6.882	120.761	6,7	7,3
Bazka-ilarra	1.058	18.592	746	11.805	-29,5	-36,5
Aldi baterako belardia	6.602	262.095	6.602	261.967	0,0	0,0

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Barazkiak dira Nafarroako kategoria izarra. 2020an gehieneko azalera eta gehieneko tona kopurua eskuratu zituzten, labore hedatuak (brokoliak) bi adierazleetan behera egin arren. Tomatearen atzetik, gehien ekoizten den barazkia da brokolia.

Barazkiei eskainitako azalera % 3,8 hazi zen 2020an, eta berriro ekin zion goranzko ibilbideari. 2013az geroztik heren bat baino gehiago hazi da. Izan ere, urte hartaz geroztik hazi egin dira azalera handieneko hainbat labore, hala nola ilar berdea, tomatea, azalorea, zainzuria, baba berdea edo arto gozoa. Hektarea gehien hartzen dituen laboreak ere, brokoliak, gora egin zuen 2018ra arte, baina azken biurtekoan moteldu egin zen haren hazkundera; hala, 2018an 6.000 hektarea inguru hartzetik, 2020an 5.000 hektarea baino gutxiago hartzera pasatu zen. Baina jaitsiera hori konpentsatu egin zen. Izan ere, 1.000 hektareatik gorako 10 laboreen artean, brokolia alde batera utzita, baba berdeak baino ez zuen azalera apur bat galdu.

Tona kopuruari dagokionez, 2016ko ekoizpen-gailurrean baino 45.000 tona gehiago ekoitzi ziren 2020an, 518.000 tona inguru. Hazkunde horren ia erdia tomateari dagokio (+24.389 tona), eta gainerakoa, hein handi batean, honakoen igoerei: azalorea (12.000 baino gehiago), arto gozoa, leka eta beste hazkunde txikiago batzuk. Igoera horiek konpentsatu egin zituzten jaitsierak. Piperrarena (-7.200 tona) izan zen jaitsierarik nabarmenena (dagoeneko jarraitua da beheranzko bilakaera). Barazki hori hirugarren postuan geratu zen 2016an, tona kopuruari dagokionez (tomatearen eta brokoliaren atzetik). 2020an, aldiz, seigarren postuan geratu zen, aurre hartu baitzioten, ordena honetan, azalorak, tipulak eta ilar berdeak. Hiru labore horiek hazkunde handia izan dute azken urteetan.

Piperraren hazkundera eta ondorengo geldialdia brokoliaren bilakaeraren antzekoa izan da hamarkada honetan zehar; brokoliak ere gorakada nabarmena izan zuen 2016an. Tomateak ere gehieneko kopurua eskuratu zuen urte hartan, baina hamarkadan zehar gorabehera gutxiago izan ditu.

Hamarkadako testuinguru horretan, produktu asko –horietako asko pisu handienekoen artean– haien gehieneko mailan kokatu ziren 2020an, hala nola zainzuria, kuia, kuiatxoa, azalorea, tipula, ilar berdea eta arto gozoa. Aitzitik, 2013az geroztiko tona kopuru txikiena eskuratu zuten piperrak edo alberjiniak.

Tona kopuruaren urte arteko aldakuntzak oso ohikoak dira barazkien artean, eta horietako askok bi digituko hazkundeak izan zituzten 2020an: leka (+% 41,9), azalorea (+% 32,3), letxuga (+% 31,4), kuiatxoa, espinaka, arto gozoa, esparragoa, tomatea, zerba eta orburua. Jaitsierarik handienak (bi digitukoak), berriz, hauek izan zituzten: eskarola (-% 31,6), kalonjeak, alberjina, piperra eta endibia.

79. koadroa Barazkien azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2019		2020		% Δ 20/19	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Azak	250	4.246	179	4.438	-28,4	4,5
Zainzuria	1.763	6.779	2.020	7.995	14,6	17,9
Letxuga	348	7.481	409	9.829	17,5	31,4
Eskarola	172	5.643	127	3.857	-26,2	-31,6
Espinaka	687	12.736	809	15.342	17,8	20,5
Zerba	217	5.049	185	5.668	-14,7	12,3
Kalonjeak	247	1.517	194	1.050	-21,5	-30,8
Errukula	119	972	136	1.196	14,3	23,0
Kardua	191	10.118	236	9.723	23,6	-3,9
Borraja	37	1.930	36	1.950	-2,7	1,0
Endibia	56	1.624	52	1.414	-7,1	-12,9
Kuia	160	8.176	195	8.199	21,9	0,3
Kuiatxo	135	8.190	145	10.250	7,4	25,2
Alberjina	102	5.869	83	4.202	-18,6	-28,4
Tomatea	1.995	146.745	2.117	171.134	6,1	16,6
Piperra	935	28.287	823	21.109	-12,0	-25,4
Orburua	1.163	13.835	1.279	15.216	10,0	10,0
Azalorea	1.824	37.615	2.071	49.752	13,5	32,3
Brokolia	5.307	72.474	4.878	71.794	-8,1	-0,9
Tipula	329	23.810	364	25.062	10,6	5,3
Leka	689	9.717	1.012	13.790	46,9	41,9
Ilar berdea	2.671	20.844	2.791	21.619	4,5	3,7
Baba berdea	1.823	14.893	1.740	14.038	-4,6	-5,7
Arto gozoa	1.173	24.868	1.357	29.854	15,7	20,0

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Azkenik, labore zurkaren egoera laburtu dugu koadro batean: fruta-arbolak, mahastiak eta olibadiak. Amaitu berri den hamarkadan ibilbide ezberdinak izan dituzte labore horiek: fruta-arbolen 2020ko tona kopurua hamarkadaren hasierako kopurua baino heren bat txikiagoa izan zen, gutxi gorabehera; olibadiak bikoiztu egin zuten haien produktua; eta mahastiek ez zuten orduko zifra baino askoz altuagoa lortu –urte arteko aldakuntza nabarmenak izan arren–.

Aldakuntza horiei dagokie, hain zuten ere, beste desberdintasun bat. Olibadiak eta bi mahasti motek 4 eta 5 ekitaldi artean daramatzate joera aldatzen, igoerak eta jaitsierak txandakatuz. Fruta-arbolek, berriz, behera egin zuten hirugarren urtez jarraian, erritmo oso konstantearekin.

Azalaren bilakaera bat etorri zen horrekin guztiarekin, baina aldakuntzak apalagoak izan ziren. Izan ere, hektareen adierazlea mantsoago aldatzen da. Gainera, zuhaitz-labore mota hauen guztien labore-aldiak askoz ere luzeagoak izaten dira. Nolanahi ere, fruta-arbolen guztizko azalera +% 2,6 hazi zen 2020an, nahiz eta hamarkadaren erdialdeko zifren ia berdinek erregistratu.

Gainerako azalera-aldakuntzak honakoak izan ziren: +% 1 labore zurkarek, guztira; aldaketarik ez Errioxa Jatorri Izendapeneko mahastietan (% 0,0); -% 2,2ko jaitsiera Nafarroa Jatorri Izendapeneko mahastietan; +% 2,2ko hazkundera beste ardo batzuen atal urrian; +% 5,3 olibadietan.

Fruta-arbolen tona kopuruak -% 12,7 egin zuen behera. Hala, 2017-2020 arteko jaitsiera metatua -% 34,5koa izan zen, eta azken gehieneko esanguratsuenetik (2014) izandako beherakada, -% 47,3koa. Olibadiak hazkunde biribila izan zuten, % 52,9koa, Errioxa jatorri-izendapenak % 6,8koa, Nafarroa jatorri-izendapenak % 33,2koa, ardo minoritarioek % 30,1koa, mahasti guztiek % 21,6koa eta labore zurkara guztiek % 17,1koa.

Fruta-arbolen barruan, tona kopuruaren % 82 baino gehiago sagarrei, madariei eta mertxikei zegokien. Dena den, 2020an behera egin zuen kuota horrek, hiru ekoizpen handi horiek izan baitziren lagineko fruta-arbolen artean behera egin zuten bakarrak, minoritarioen arteko elorri beltzaz gain.

Hala, madariondoek eta mertxikondoek 3 jaitsiera-urte pilatu zituzten, eta sagarrondoek 4. Madariondoak jarraitu zuen tona kopuru handieneko laborea izaten, baina 2020ko emaitza 2014aren erdia izan zen, gutxi gorabehera, eta 2017koa baino % 43,5 baxuagoa. Hirurtekoko alderaketa horretan, mertxikondoak antzeko beherakada izan zuen (-% 41,1), baita sagarrondoak ere 2016 eta 2020 artean, jaitsierez osatutako lau urtetan (-% 55,2). Desberdintasuna honakoa da: madariondoa hamarkada bat lehenagoko antzeko mailara itzuli zen; tarte horretan, ordea, mertxikondoak pisuaren heren bat inguru galdu zuen, eta sagarrondoak ia erdia. Gainerako espezie guztiek gora egin zuten 2020an, baina ez dute hainbesteko pisurik.

80. koadroa Labore zurkaren azalera eta ekoizpena

Kontzeptua	2019		2020		% Δ 20/19	
	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)	Aza. (ha)	Ekoiz. (Tm)
Sagarrondoa	424	11.492	428	8.743	0,9	-23,9
Udareondoa	966	14.639	919	12.866	-4,9	-12,1
Gereziandoa	316	775	278	1.132	-12,0	46,1
Mertxikondoa / nekt.	452	9.603	403	7.844	-10,8	-18,3
Aranondoa	81	641	70	761	-13,6	18,7
Elorri beltza	95	810	83	240	-12,6	-70,4
Almendrondoa	3.445	2.522	3.716	3.664	7,9	45,3
Intxaurrondoa	225	320	262	370	16,4	15,5
Errioxa jatorri-izendapeneko mahastia	7.135	43.814	7.135	46.781	0,0	6,8
Nafarroa jatorri-izendapeneko mahastia	10.326	56.001	10.097	74.567	-2,2	33,2
Olio-olibadia	6.917	21.367	7.282	32.667	5,3	52,9

Oharra: Ez dira sartu zuhaitz sakabanatuak.

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

1.2 NEKAZARITZAKO PREZIOAK ETA EKOIZPENAREN BALIOA

Nekazaritzaren gaineko estatistika horrek berak xehetasun handiz jasotzen ditu Nafarroako nekazariak jasotako prezioak. Datu horiek, tona kopuruari buruzko datuekin batera, aukera ematen dute bolumen ekonomikoak kalkulatzeko.

Prezioei dagokienez, zereal nagusiek antzeko balioak izan zituzten, epe luzean oso egonkortuak. Tuberkuluen kasuan, patata berantiarraren prezioak progresiboki gora egin zuela ikus daiteke, eta justu kontrakoa gertatu zen sasoi erdiko patatarekin. Zainzuriak, Nafarroako labore bereizgarriak, ezohiko bilakaera izan zuen: kiloko 2,25 eurotik 3,25 eurora igo zen hamarkadaren lehen herenean, maila horretan egonkor mantendu zen 2016 eta 2018 artean, eta hasierako mailara jaitsi zen berriro ere azken biurtekoan. Orburuaren kurba ere antzekoa izan zen, baina ez hain nabarmena: 4 urtez prezioek gora egin ondoren, 3 urtez apurka behera egin zuten. Piperraren prezioaren ibilbidea, berriz, gutxi gorabehera kontrakoa izan zen: hamarkadaren hasierako antzeko balioetara itzuli zen barazki garrantzitsu hori. Beste barazki batzuen portaera oso ezberdina izan zen, hala nola tomatearena edo arto gozoarena. Aztertutako aldian ia ez ziren igo horien prezioak. 2020ko garestitzea (+% 11,9) ia salbuespen bat izan zen tomatearen kasuan, erkidegoan pisurik handiena duen barazkiaren kasuan.

Fruta nagusiek tona kopuruan izandako jaitsierak bat etorri ziren denboran prezioen epe luzeko goranzko joerarekin, nahiz eta joera horrek epe motzean gorabeherak izan. Zentzu horretan, igoerarik handiena mertxikak izan zuen 2020an, % 69,1 garestitu baitzen.

Hamarkada honetan zehar nabarmenak izan dira ardoaren prezioaren gorabeherak: 2 urtez behera egin ondoren, ardo gorriaren prezioak ezohiko hazkunde apala izan zuen 2020an. Ardo beltzaren prezioak, berriz, behera egiten jarraitu zuen, baina intentsitate txikiagorekin.

Ondorioz, gariaren guztizko balio ekonomikoaren goranzko joera eten egin zen, garagarra gelditu jarraitu zuen, eta artoak "v" formako profila osatzen jarraitu zuen, balioa poliki baino modu jarraituan berreskuratzen jarraitu baitzuen. Tuberkuluek aldakuntza txikiagoa izan zuten agregatu ekonomiko honetan.

Bien bitartean, barazki eta fruta batzuk diru-sarreraren guztizko balioaren murrizte-ziklo baten barruan daude, duela urte batzuk gehienekoa erregistratu ondoren. Hori da piperraren, orburuaren, madariaren, esparragoaren edo espinakaren kasua. Tomatea gehieneko balioetara itzuli zen 2020an, eta hamarkada honetan lehen aldiz, piperraren aurretik kokatu zen, salmentei dagokienez. Beste barazki batzuek beheranzko joera dute, adibidez, letxugak, baina 2020an guztizko balioa berreskuratu zuen; ilar berdearen joera goranzkoa da. Fruta-arbolen kasuan, sagarren eta mertxiken guztizko diru-sarrerak askoz egonkorragoak izan ziren fruta horien prezioaren eta tona kopuruaren adierazleak baino; haien prezioak eskura dagoen eskaintzaren arabera aldatzen direla esan nahi du horrek.

81. koadroa Nekazaritzako produktu nagusien prezio eta balio guztizkoak

Produktua	Nekazariak jasotako prezioak (euro/100 kg)			Ekoizpenaren balio estimatua (m euro)		
	2019	2020	% Δ 20/19	2019	2020	% Δ 20/19
Garia	18,55	18,90	1,9	79.578,39	78.997,65	-0,7
Garagarra	17,36	16,69	-3,9	55.534,99	55.805,35	0,5
Artoa	18,04	19,21	6,5	31.703,50	35.455,70	11,8
Sasoi erdiko patata	38,13	35,40	-7,2	3.175,85	2.508,80	-21,0
Patata berantiarra	25,18	27,38	8,7	868,71	995,54	14,6
Zainzuria	267,75	224,95	-16,0	18.150,43	17.984,75	-0,9
Letxuga	55,41	60,46	9,1	4.145,22	5.942,61	43,4
Espinaka	64,56	58,91	-8,8	8.222,36	9.037,97	9,9
Tomatea	11,38	12,73	11,9	16.699,58	21.785,36	30,5
Piperra	70,33	80,57	14,6	19.894,25	17.007,52	-14,5
Orburua	71,41	67,40	-5,6	9.879,57	10.255,58	3,8
Ilar berdea	25,40	25,49	0,4	5.294,38	5.510,68	4,1
Sagarra	45,52	56,71	24,6	5.231,18	4.958,16	-5,2
Udarea	55,65	66,42	19,4	8.146,60	8.545,60	4,9
Mertxika	39,61	67,00	69,1	3.803,71	5.255,48	38,2
Ardo beltz berria (€/HI)	64,88	51,64	-20,4	--	--	--
Ardo gorri berria (€/HI)	76,32	77,61	1,7	--	--	--

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

1.3 NEKAZARITZA-MAKINETAKO INBERTSIOA

Kapituluaren hasieran aipatu dugun moduan, Nafarroan erregistratutako nekazaritzako makinaren erosketa berriek argi uzten dute pandemiak eta 2020ko konfinamenduak ez zutela oztopatu sektorearen bilakaera eta modernizazioa; gainera, balio handieneko bi kategoriek urte arteko hazkunderik handienak izan zituzten. Katgoria nagusiak, traktoreenak, aurreko urteetan baino hazkunde nabarmenagoa izan zuen, hamarkada osoan goranzko joera argia izan arren.

Arrastatutako makinak autopropulstsatuen aurretik kokatu ziren lehen aldiz. Izan ere, makina autopropulstsatuek eta atoiak ez zuten hazkunderik izan 2020an, eta epe luzeko joera egonkorrekin jarraitu zuten.

82. koadroa Nafarroan erregistratutako nekazaritzako makineriaren balorazioa

Kontzeptua	(m euro)		
	2019	2020	% Δ 20/19
Traktoreak	19.372	25.059	29,4
Motokultoreak eta autopropulstsatuak	7.947	7.859	-1,1
Atoiak	1.028	1.309	27,3
Arrastatutako nekazaritzako makinak	7.243	9.113	25,8
Makinak, guztira	35.591	43.340	21,8

Oharra: Makineriaren balioan BEZa sartu gabe dago.

Iturria: Nekazal Koiunturaren Buletina. Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

2. ABELTZAINZA-AZPISEKTOREA

2020ari buruzko txosten honetan aurreko urteetako adierazle berdinak aztertuz gero, Nafarroako abeltzaintzan ez da Covid-19aren krisiaren eragin nabarmenik nabaritu. Biztanleriaren edo ekonomiaren edozein sektoretan bezala, jarduerak zaildu egin ziren pandemiaren ondorioz, baina azken hamarkadako joeraren arabera izan ziren emaitzak aztertutako neurketa gehienetan.

Dena den, izan zen salbuespenen bat –abereen hilketa-fasearekin lotuta soilik–. Printzipioz, ez dirudi salbuespen horiek zuzeneko loturarik izan zutenik gaixotasun birikoak eragindako krisiarekin, eta hark ekarritako alarma-egoerarekin eta aldi baterako konfinamendurekin. Nafarroako hiltegiatan hildako behi-aziendaren kopuruak ezohiko igoera izan zuen 2020an. Aldi berean, hegaztien hilketak joera-aldaketa nabarmena izan zuen, eta behera egin zuen bat-batean. Prezioen gaineko atalaren arabera, dena den, 2020an jasotako datu batzuk nahiko ezberdinak dira aurreko urteetako portaerekin alderatuta. Prezioen adierazleak, hain sentikorra eta malgua izanik, ekitaldiko ezohiko egoerak eragina izan zuela erakutsi dezake.

Nafarroako Gobernuak laguntza batzuk eman zizkion sektoreari, zehazki, pandemiaren eragin ekonomikoa eta komertzialak arintzera bideratuta. Baliteke laguntza horiek azpisektorearen jarduera maila mantentzen lagundu izana. Dena den, arlo honetako laguntzek ibilbide luzea dute, eta ez ziren 2020an bakarrik eman.

Azpisektoreak bere egiturazko arazo propioak ditu eta, zalantzarik gabe, arazo horiek pisu handiagoa izan zuten pandemiak eragindako gorabeherak baino. Hala, azpisektoreak esperientzia zabala du presio handiko egoerei aurre egiten, kostuak eta prezioak oso doitu dauden egoerei aurre egiten, hain zuzen ere. 2020aren zati handi batean ostalaritzak asko murriztu behar izan zuen jarduera. Horrek, zalantzarik gabe, eragin egin zion ostalaritzaren bidez banatzen zen haragi-ekoizpenari. Ziur aski, gehiago eragin zion haragi-ekoizpenari, kanal beraren bidez banatzen diren beste batzuei baino: esnea, arrautzak, etab.

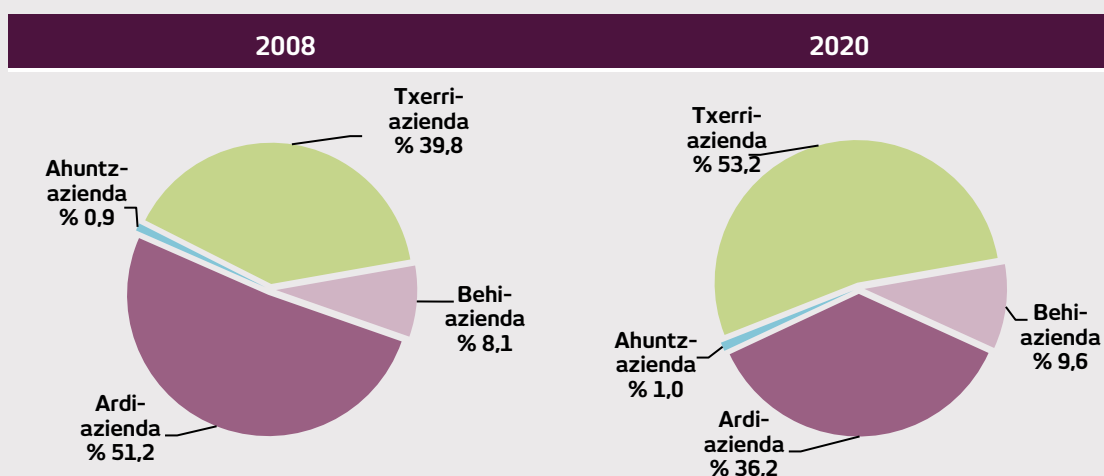
Hala, marjina txikiagoa uzten duten kanalen bidez bideratu zen familien kontsumoa. Nolanahi ere, kapitulu honek aztertzen dituen eta ekoizpen-ustiatzei eragiten dieten prezioei eta emaitza ekonomikoei dagokienez, aipatzekoa da tentsio ekonomiko-produktiboa egiturazkoa dela izatez, eta zentzu horretan ere ez zen aldaketa handirik izan.

Presio horien pean, sektorea industrializatzen ari da etengabe, eta horrek talka egiten du eredu nagusiaren aurkako ereduarekin, zeinek honakoen aldeko apustua egiten duten etorkizunerako: haragi gutxiago kontsumitzea, animalien ongizate handiagoa, negutegi-efektuko gasen igorpena murriztea, lursailak eta larreak modu arrazionalen erabiltzea, negozioaren transferentzia modu ordenatuan egitea (belaunaldien artean edo jabetza duten abeltzainetatik kudeatzaile-papera betetzen dutenetara), etab.

2.1 ABELTZAINZA-ERROLDA

Nafarroako abere mota nagusien abelburu kopuruaren gaineko datuak emango ditugu hemen: behi-azienda, ardi-azienda, ahuntz-azienda eta txerri-azienda. Azken hori da ugariena eta azken hamarkadan goranzko joera argia izan du. Horri esker, 2015ean ardi-azienda gairitu zuen. Txerri-aziendaren hazkundeak gorabehera batzuk izan baditu ere, ardi-aziendaren beherakada oso lineala izan da. Bilakaera horiek Estatuko bilakaeraren oso antzekoak dira. Dena den, Nafarroan baino hamarkada bat lehenago hasi zen Estatuan txerri-azienda gailentzen, abere kopuruari dagokionez.

17. grafikoa Nafarroako abere-azienden ehunekoen bilakaera

Iturria: Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

2007az geroztik aztertutako behi- eta txerri-aziendaren inguruko datuei dagokienez, 2020an maximo historikoetara iritsi ziren. Behi-aziendaren kasuan, aurreko gehieneko kopurua 2018koa izan zen eta, txerri-aziendaren kasuan, 2010ekoa. Behi-aziendaren kasuan, batez ere, urte jakin batzuetan gertatu da hazkundera, eta urte horietan aurreranzko jauzi esanguratsuak eman dira. Txerri-aziendaren kasuan, berriz, urte batetik bestera tartekatu egin dira goranzko jauziak eta beherakadak.

Aitzitik, ardi-aziendak behera egiten jarraitu zuen 2020an eta ondoz ondoko hamargarren urtez gutxieneko historikora iritsi zen. Ahuntz-aziendaren kopurua 2014az geroztiko baxuena izan zen. Dena den, arlo hau hain minoritarioa izanik, ohikoak dira gorabeherak. Nafarroan honakoak izan ziren 2020ko aldakuntzaren ehunekoak: % 2,7 behi-azienda, -% 1,7 ardi-azienda, -% 2 ahuntz-azienda eta % 5,5 txerri-azienda. Kasu honetan, aldakuntzaren zeinuak bat datoz Estatuarekin (% 0,5, -% 0,3, -% 0,3 eta % 4,6). Hamar urteko tartean, Nafarroan honakoak izan ziren aldakuntza metatuak, hurrenez hurren: % 10,7, -% 27,8, % 14,9 eta % 4,1. Estatuan honakoak: % 9,2, -% 16,8, -% 8,7 eta % 27,1.

83. koadroa Abeltzaintza-errolda (urte bakoitzeko azaroan)

(unitateak)

Eremua	Urtea	Behi-azienda	Ardi-azienda	Ahuntz-azienda	Txerri-azienda
Nafarroa	2016	115.737	508.138	12.985	647.096
	2017	122.293	498.116	13.010	650.250
	2018	122.566	480.251	12.947	610.897
	2019	120.170	475.306	13.012	650.029
	2020	123.450	467.020	12.755	685.605
Espainia	2016	6.257.057	15.962.892	3.088.035	29.231.595
	2017	6.465.747	15.963.106	3.059.731	29.971.357
	2018	6.510.592	15.852.525	2.764.790	30.804.102
	2019	6.600.333	15.478.615	2.659.112	31.246.043
	2020	6.636.428	15.439.218	2.651.041	32.676.652
% Nafarroa/Espainia	2020	1,9	3,0	0,5	2,1

Iturria: Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

2.2 ABERE-EKOIZPENA ETA EMAITZA EKONOMIKOAK

Esne-ekoizpena eta emaitza ekonomikoak

Azken bost urteetan oso egonkorra izan da Nafarroako esne-ekoizpena, baina 2020an bi berezitasun izan ziren. Behi-esneak guztizkoaren % 94,3 hartu zuen, eta aurreko 3 ekitaldietan baino gehiago hazi zen (+% 1,7), hazkunde txikia izan arren. Ardi-esnea izan zen jasotako litro guztien % 5,6, eta behera egin zuen apur bat (-% 0,7). Behi-esneak izandako antzeko bilakaera izan zuen ardi-esneak ere: pixkanakako igoera hamarkadaren lehen erdian, jauzi nabarmena erdialdean (bereziki, 2016an) eta maila horretan egonkortzea hurrengo urteetan. Ahuntz-esneak beheranzko joera izan du hamarkadan zehar, eta 2020an justu-justu iritsi zen guztizko ekoizpenaren % 0,1era; gainera, -% 25,8 egin zuen atzera.

Nafarroako Teknologien eta Nekazaritzako Elikagaien Azpiegituren Institutuak, haren Berrikuntza, Teknologia eta Kudeaketa Sailaren bidez, abeltegien emaitzen kontuak erregistratzen ditu urtero, eta magnitude ekonomiko nagusien batezbestekoak eskaintzen ditu, hala nola behi-esnari eta ardi-esnari buruzkoak. Lehen koadro honetan jasota daude.

2020an 44tik 41era murriztu ziren behi-esnearekin lotutako negozioak, eta 25etik 24ra ardi-esnearekin lotutakoak. 6 urtetan ia heren bat murriztu dira lehenengo lagineko abeltegiak, eta zazpiren bat bigarren laginekoak.

Hemen ikus daitekeenez, ardi-esnearen ustiategi batek, batez beste, behi-esnearen ustiategi batek baino hiru aldiz animalia gehiago izaten ditu; animalia bakoitzeko ekoizpena 65 aldiz handiagoa da behi-esnearen kasuan, ardi-esnearen kasuan baino; ardi-esnearen prezioa, gutxi gorabehera, 5 aldiz handiagoa da behi-esnearena baino eta, hala ere, ustiategi bakoitzeko salmentak 5 aldiz baxuagoak dira; dirulaguntzak, proportzioan, handiagoak dira ardi-esnearen negozioan; eta animalia bakoitzeko marjina garbia 7 aldiz

handiagoa behi-esnearen negozioan, baina 3 aldiz handiagoa baino ez lan-unitatetan neurtuz gero.

84. koadroa Esne-ekoizpena

Urtea	<i>(m litro)</i>			
	Behia	Ardia	Ahuntza	Guztira
2011	186.301	7.534	411	194.246
2012	191.507	10.365	399	202.271
2013	194.382	11.281	361	206.024
2014	208.408	11.570	343	220.321
2015	233.074	12.460	348	245.882
2016	239.499	15.432	255	255.185
2017	238.643	15.043	297	253.984
2018	241.712	15.752	274	257.738
2019	242.154	14.661	270	257.085
2020	246.329	14.564	200	261.093

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua

Batezbestekoen bilakaerak, ustiategi kopuruaren murrizketekin batera, kontzentrazio-prozesu bat ematen ari dela adieraz dezake. Behi-esnearen negozioarekin lotutako diru-sarrerek gorakada handia izan dute ondoz ondoko 4 urtetan, 400.000 euroko batezbestekotik gaur egungo 511.071 eurora arte. Preziora pasatu dute kostuen hazkunde ia osoa. Batez ere, kostu aldakorrek egin dute gora, baina kostu finkoak ere gora egiten ari dira pixkanaka. Marjina garbiak gorakada handia izan zuen 2017an –urte hartan hasi zen ustiategi bakoitzeko diru-sarreraren guztizkoaren goranzko joera indartsua–, eta gero hazkundea apaltzen joan da gutxika.

Esnetarako ardiei dagokienez, diru-sarreraren guztizkoak bost urte daramatza ia mugitu gabe, urte arteko hazkunde oso txikiarekin; gastuen bilakaera ere antzekoa zen, baina 2019an asko hazi zen, diru-sarreraren guztizkoak prezioen bidez konpentsa zezakeena baino gehiago; hala, marjina, 2015 eta 2018 artean oso egonkortuta egon bazen ere, 2019an murriztu egin zen. 2020an normaldu egin zen gastuen hazkundea, eta dirulaguntzak 2015az geroztiko maila berdintsuan geratu ziren –2018a izan zen salbuespena, dirulaguntzen batezbestekoa zertxobait altuagoa izan baitzen–. Hala, marjina garbia suspertzen ari da arinki, baina ez da 2015-2018 arteko maila egonkorrera iristen.

85. koadroa Esetarako behien eta ardien ustiategien batezbesteko emaitza ekonomikoak

Kontzeptua	Esetarako behiak		Esetarako ardiak ^(*)	
	2019	2020	2019	2020
DATU TEKNIKO-EKONOMIKOAK				
Ustiategien laginak	44	41	25	24
Eskulana (GLU)	3,0	3,5	2,0	2,1
Behi/ardi kopurua ustiategiko	125	134	373	375
Azalera Ha.	49,8	58,7	27,6	29,6
Behi/ardi-esnearen ekoizpena	10.068	10.158	149	156
Esnearen prezioa (euro/1.000 litro)	337,01	342,17	1.531,44	1.495,25
EKOIZPENA ETA EMAITZAK (euro)				
Produktu gordina	469.669,49	511.071,74	100.854,25	102.543,28
+ Diru-laguntzak	13.016,11	14.696,66	6.151,19	6.178,58
- Elikadura-gastuak	183.617,75	206.511,77	28.527,46	28.706,79
- Gastu aldakorrak	77.824,25	89.855,56	11.146,00	11.527,16
= Marjina gordina	221.243,59	229.401,07	67.331,98	68.487,91
- Gastu finkoak, eskulana	153.696,87	162.991,51	42.351,09	41.404,27
= Marjina garbia	67.546,72	66.409,55	24.980,89	27.083,64
EMAITZA UNITARIOAK (euro)				
Marjina garbia behia/ardia	539,92	497,19	66,97	72,22
Marjina garbia GLU	36.399,95	34.210,22	12.366,78	13.211,53

(*): Latxa ardiaren ustiategiak: 12 esnearenak, 8 eraldatutako gaztarenak eta 5 bienak.

Iturria: INTIA-ITG, Nafarroako Nekazaritzako Elikagaien Teknologia eta Azpiegituren Institutua, BTG Departamendua (Berrikuntza, Teknologia eta Gestioa).

Haragi-ekoizpena eta emaitza ekonomikoak

Urte askotako datuak barne hartzen dituen estatistika bat ere egin du INTIA-ITGk, behi-haragiaren eta ardi-haragiaren negozioen batezbesteko ekonomikoak jasotzen dituen. Kasu honetan txerri-haragiaren datuak ere gehitu dira, eta atal honetako bigarren koadroan aztertuko ditugu. Haragi-ekoizpenaren laginari dagokionez, haragitarako behien ustiategien kopurua esnetarako behien ustiategiarena baino askoz txikiagoa dela ikus daiteke. Ardi-aziendaren kasuan alderantziz gertatzen da: haragi-ustiategiak apur bat gehiago dira. Haragi-ekoizpenari dagokionez, batez besteko bolumen ekonomikoa oso antzekoa da bi espezieen artean –esne-ekoizpenaren kasuan, ardi-esnearen bolumen ekonomikoa txikiagoa da-. Dena den, behi-haragiaren salmentagatik diru-sarrerak % 16,5 altuagoak dira ardi-haragiarenak baino. Era berean, behi-haragi kiloaren prezioa % 6,1 altuagoa da ardi-haragiarena baino. Azterketa honetan kontuan izan behar da ustiategi batzuek haragi-ekoizpena eta esne-ekoizpena konbinatzen dituztela, eta zenbaketa batzuk ezberdinak izan daitezke, abeltegi batzuetan eta besteetan irizpide ezberdinak erabiltzearen ondorioz; adibidez, elikadura-gastuei dagokienez, kasu askotan bi erabileratarako animaliei buruzko datuak izango baitira.

2020ko laginean ikus daitekeenez, behi-aziendaren negozioak ondoz ondoko 3 urte zeramatzan marjina garbi negatiboarekin, eta produktu gordinak beheranzko joerarekin jarraitzen zuen. Beheranzko joera hori argia zen, salmenta handiak izan ziren ezohiko urteak (2012 eta 2016) alde batera utzita. Dirulaguntzak nahiko egonkor mantendu ziren 2016az geroztik, baina ez negozioaren kontuak berdintzeko adina. Abeltegi askotan esne-jardueraren marjina erabili behar izaten dute kontuak berdintzeko. Batezbestekoen

arabera, haragi-negozioak kontuak berdintzea lortu zuen 2014an, 2016an edota 2017an, baina ez du marjina garbi positibo esanguratsurik izan 2012az geroztik. Marjina garbiak izandako galerak 2019an baino apur bat okerragoak izan ziren 2020an, baina ez 2018an bezain txarrak.

Ardi-aziendaren kasuan, 2013an erregistratutako urte txarraren ondoren askoz hobe zen egoera, baina 2018an asko hazi ziren gastuak eta gero egonkortuta geratu ziren; urte hartan dirulaguntzen igoera batek konpondu zuen arazoa, baina 2019an jaitsi egin zen dirulaguntzen zenbatekoa, eta marjina gordina balio negatiboetan sartu zen. 2020an apur bat hobetu zen produktu gordina, eta kontuak berdintzea lortu zuten, ez ordea prezioak igotzearen bidez (prezioak jaitsi egin ziren), ustiatgien errendimendua beste bide batzuen bidez estutuz baizik.

86. koadroa Haragitarako behien eta ardien ustiatgien batezbesteko emaitza ekonomikoak

Kontzeptua	Haragitarako behiak		Haragitarako ardiak	
	2019	2020	2019	2020
EZAUGARRIAK				
Ustiatgien laginak	24	26	29	27
Eskulana (GLU)	1,0	1,0	1,2	1,2
Behi/Ardi kopurua ustiatgiko	60	60	690	713
Azalera Ha.	38,2	37,2	40,7	42,6
Txahal/arkume ekoizpena, kg. behi/ardiko ^(*)	215,6	230,6	20,4	21,5
Txahal/arkume salneurria kiloko	4,05	3,83	3,85	3,61
EKOIZPENA ETA EMAITZAK (euro)				
Produktu gordina	64.176	64.396	55.385	55.266
+ Diru-laguntzak	10.227	10.007	12.548	12.668
- Elikadura-gastuak	32.627	35.855	36.459	35.855
- Gastu aldakorrak	14.263	13.093	9.590	9.818
= Marjina gordina	27.512	24.615	21.885	24.615
- Gastu finkoak	31.282	29.569	24.282	24.852
= Marjina garbia	-3.769	-4.618	-2.398	-237
EMAITZA UNITARIOAK (euro)				
Marjina garbia behia/ardia	-62,47	-76,53	-3,48	-0,33
Marjina garbia GLU	-3.908	-4.636	-2.302	-231

(*): Haragi-kiloak: behi aziendaren kasuan, kanaleko kiloak. Ardi-aziendaren kasuan, kiloak bizirik.

Iturria: INTIA-ITGren memoria, Nafarroako Nekazaritzako Elikagaien Teknologia eta Azpiegituren Institutua, BTG Departamendua (Berrikuntza, Teknologia eta Gestioa).

Txerri-ustiatgiei dagokienez, behi-ustiatgien bilakaera txarrarekiko aldea are nabarmenagoa izan zen 2020an, batez ere, abeltegi mota nagusien negozioa indarrez handitu zelako, ziklo osoko ekoizpeneko negozioa, hain zuzen ere. Jauzi kuantitatiboa izan zuen modalitate horrek, txerrikumeen hazkuntzaren modalitateak ez bezala.

2020an ziklo osoko abeltegi bat gehiago baino ez zen zenbatu, baina beste adierazle batzuek hazkunde nabarmena izan zuten, hala nola abeltegi bakoitzeko eme kopuruak, eta saldutako txerrikume eta txerri gizendu kopuruak. Hazkunde horiek bat datoz diru-sarreraren hazkundearen proportzioarekin. Dena den, gastuak are gehiago hazi ziren, aurreko urtean ez bezala, orduan ezohiko jaitziera izan baitzuten gastuek. 2020ko igoerak konpentsatu egin zuen aurreko urteko jaitziera, eta guztiz gainditu zuen, ekoizpena

handitu izanaren zantzu berriak eta argiak izan baitziren. Ustiategi bakoitzeko Gizakiaren Lan Unitateen adierazleak erakusten du hori: batezbestekoa 2,8koa izatetik 3,6koa izatera pasatu ziren. Hortaz, marjina ez zen diru-sarreraren proportzio berean hazi.

Hain zuzen ere, marjina ez zen ekoizpenaren proportzioan hazi, eta ez zion jarraipenik eman aurreko urteetako goranzko joera orokorrari, 2015 edo 2018 bezalako urte txarretan gorabeherak izan arren lortutako goranzko joerari. Gainera, txerrikumeen salmenta-negozioaren marjina murriztu egin zen, 2015ean eta 2018an baino are gehiago. Marjina horrek goranzko ibilbidea izan zuen 2020ra arte, ziklo osoko marjinak izandakoaren oso antzekoa.

87. koadroa INTIA-ITGren kudeaketa tekniko-ekonomikoaren kontrolpean dauden txerri-ustiategiaren emaitzak

Kontzeptua	Txerrikumeen ekoizpena ⁽¹⁾		Ziklo itxia ⁽²⁾	
	2019	2020	2019	2020
EZAUGARRI TEKNIKO-EKONOMIKOAK				
Aztertutako ustiategi kopurua	7	7	13	14
Urdanga kopurua ustiategiko	200	189	319	517
Urdanga bakoitzeko saldutako txerrikumeak	24	24	1	1
Urdanga bakoitzeko saldutako txerri gizenduak	0,4	0,4	21	20
Urdanga bakoitzeko saldutako txerriak, guztira	24	24	23	21
Saldutako txerrikumeen batezbesteko pisua (kg)	21,8	23,6	10,8	14,9
Saldutako txerri gizenduen batezbesteko pisua (kg)	113,6	114,3	111,9	111,3
Saldutako txerrikume + txerri gizendu kopurua	4.831	4.551	7.184	10.907
Txerrikumearen batezbesteko salneurria (euro)	51,69	50,17	35,91	37,02
Txerri-kiloaren batezbesteko salneurria (euro)	1,30	1,27	1,31	1,29
GLU guztira	1,2	1,3	2,8	3,6
EMAITZA EKONOMIKOAK (euro)				
Produktu gordina	272.845	256.920	1.050.726	1.585.985
- Gastu aldakorrak	157.166	166.486	649.110	1.036.733
Marjina gordina	115.679	90.434	401.617	549.252
- Gastu finkoak	59.680	61.830	186.061	299.545
Marjina garbia	55.999	28.604	215.556	249.706

(1): 3 ustiategik 26,04 kg-ko batezbesteko pisua duten txerrikumeak ekoizten dituzte, eta 4 ustiategik titia kendutako 7,56 kg-ko txerrikumeak saltzen dituzte.

(2): Ustiategi horiek saltzen duten % 80 baino gehiago txerri gizendua da.

Iturria: INTIA-ITGren memoria, Nafarroako Nekazaritzako Elikagaien Teknologia eta Azpiegituren Institutua, BTG Departamendua (Berrikuntza, Teknologia eta Gestioa).

Abereen hilketarekin lotutako adierazleek ere abeltzaintza-azpisektorearen egoera erakusten dute, zehazki, Nafarroako hiltegiei dagozkien adierazleek. Abereak ez dira zertan hazi diren erkidegoan hil behar. Ondorioz, deskonexioak gertatzen dira, txerri-aziendaren kasuan bezala. Aurreko puntuan azaldu dugun moduan, txerri-produktuen kategoria hazten ari da Nafarroan zein Estatuan. Atxikitako koadroan ikus daiteke 2017an asko jaitsi zela hiltegietatik irten zen txerri-haragiaren tona kopurua, Nafarroako txerri-hiltegi bat itxi izanaren ondorioz.

Gainera, txerri-hilketak jarraipena eman zion 2019ko joerari (beheranzkoa). 2020an espezie guztien kasuan eman zitzaion jarraipena aurreko urteko joerari, untxien hilketaren kasuan izan ezik. Tona kopuru handieneko bi moten joera-aldaketak areagotu eta

baieztatu egin ziren 2020an. Behi-aziendaren datua 2018koa baino % 74 handiagoa izan zen. Hegaztien kasuan, berriz, bat-batean gelditu zen 2018ra arte erregistratutako hazkunde handia, are modu argiagoan 2020an; hala, % 11,2ko jaitsiera metatua izan dute hegaztiak azken biurtekoan. Bigarren urtez jarraian, ardi-aziendak behera egin zuen, eta zaldi-aziendak gora. Dena den, bi kasuetan, orokorrean, askoz lehenago hasi ziren joera horiek. Ahuntz-aziendak behera egin zuen ondoko ondoko 3. urtez, eta untxi-aziendak gehieneko kopurura eskuratu zuen, 2019an jaitsiera bat izan ondoren.

88. koadroa Nafarroan hildako azientaren kanaleko pisua

(Tm)

Urtea	Behi-azienda	Ardi-azienda	Ahuntz-azienda	Txerri-azienda	Zaldi-azienda	Hegaztiak	Untxiak	Guztira
2016	5.517,9	3.621,5	32,7	22.241,2	3.475,8	92.127,2	2.661,3	129.677,8
2017	5.551,1	3.265,7	48,7	2.062,3	3.723,7	94.619,4	2.644,4	111.915,3
2018	5.472,6	3.349,6	48,4	2.112,6	3.200,3	97.939,5	2.763,7	114.886,7
2019	7.295,5	3.102,6	41,0	2.016,7	3.669,9	94.055,2	2.526,1	112.707,0
2020	9.522,2	2.780,3	33,3	1.961,7	3.789,7	86.930,5	2.957,0	107.974,7
% Nafarroa/Espainia	1,41	2,43	0,33	0,04	39,77	5,06	5,77	1,42

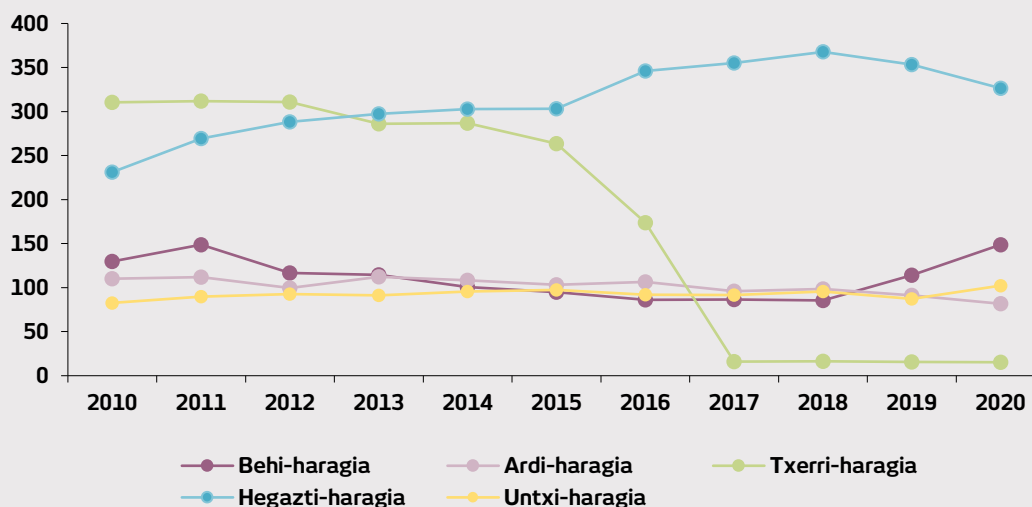
Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Ministerioa.

Honakoak izan ziren urte arteko aldakuntzak: % 30,5 behi-azienda, -% 10,4 ardi-azienda, -% 18,7 ahuntz-azienda, -% 2,7 txerri-azienda, % 3,3 zaldi-azienda, -% 7,6 hegaztiak, % 17,1 untxiak eta -% 4,2 guztizkoa. Guztizko aldakuntzan eragin handia izan zuen hegaztien bilakaerak. Hain zuzen ere, hauek dira azienda horiek hiltegi-tako haragiaren guztizkoaren gainean izan zituzten kuotak, hurrenez hurren: % 8,8, % 2,6, % 0,03, % 1,8, % 3,5, % 80,5 (hegaztiak) eta % 2,7.

Hegaztien kasuan, tona kopurua ia hirukoiztu egin zen 2006-2018 tartean. 2009ko krisiaren testuinguruan zuzenketa beherakada bat izan zen, gero gaintitu zutena. 2020ko beherakada antzekoa izan zen, baina 2019an hasia zen beheranzko joera, pandemiaren aurretik. Behi-aziendaren kasuan, ia 15 urtez beheranzko joera argia izan ondoren, 2020an gora egin zuen: kasu honetan ere ez zen 2020ko fenomeno bat izan, goranzko abiadura bat etorri baitzen 2019an hasitako joerarekin. 2006az eta 2011z geroztiko baliorik altuenak eskuratu zituen behi-aziendak. 2004tik 2018rako bilakaera aztertuta, urteko tona kopurua erdia baino gehiago murriztu zela ikus daiteke, jaitsiera ia lineal batean, 2011n izandako igoera alde batera utzita.

18. grafikoa Nafarroako abere-ekoizpena (kanaleko pisua)

(Indizea 1990=100)

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua.

2.3 ABERE-PRODUKTUEN PREZIOAK

Azkenik, kapituluan zehar aztertu ditugun espezie nagusien prezioak bildu ditugu. Covid-19aren krisiagatik izan ala ez, 2020ko datuek –dena den, ez lagineko guztiek– argi uzten dute sektorearentzat oso zaila dela gero eta altuagoak diren kostuak azken preziora eramatea. Gainera, produktu hauek azken hamarkadan izandako bilakaeraren ildotik irten ziren beherakada horietako batzuk.

Adibidez, antxumearen prezioak urte arteko beherakada handia izan zuen, ohikoa baino askoz handiagoa. Arkumearenak ere behera egin zuen apur bat, baina azken urteetako tartearen barruan; dena den, aztertutako tarteko baliorik baxuena izan zuen 2020an. Txahalaren edo urteko behi-aziendaren kasuan, 2020an aldatu egin zen joera eta behera egin zuen, aurreko urteetan gutxika gora egin eta gero egonkortu ondoren. Txerri-aziendaren kasuan, 2019an gora egin zuen prezioak, eta 2020an egonkortu egin zen igoera hori. Behi-azienda zaharren kasuan ere, hautsi egin zen ia guztiz egonkorra zen egoera, eta behera egin zuen. Eta baserriko oilaskoak ozta-ozta hobetu zuen aurreko urtean eskuratutako gutxieneko prezioa.

Haragia ez diren produktuen egoera ez zen askoz hobea izan eskura ditugun datuen arabera, baina kasu honetan izan ziren hazkundeak. Adibidez, hazi egin ziren behi-esnearen eta oilo-arrautzen prezioak, eta ardi-esnearen jaitsiera txikia izan zen. Lehenengo kasuan –behi-haragiarekin gertatzen denaren aurkakoa–, prezioak gora egin zuen apur bat, urtetan mugitu gabe egon ondoren. Bigarren kasuan, beheranzko joera konpentsatu zen, zati batean. Hirugarren kasuan, berriz, aldi luze batean zehar egonkor mantendu ondoren, 2019an hasitako jaitsiera arinari jarraipena eman zitzaion.

89. koadroa Animalia-produktuen prezioak. Urteko batezbestekoak

	<i>(euro)</i>			
Produktua	2018	2019	2020	% Δ 20/19
Hornidurarako azienda (100 kg/Bizirik)				
– Txahala	226,83	225,23	217,43	-3,5
– Behia	118,80	118,80	99,73	-16,1
– Arkumea	411,50	405,60	373,65	-7,9
– Antxumea	546,21	540,44	445,57	-17,6
– Txerri gizendua	113,47	134,88	132,73	-1,6
– Baserriko oilaskoak	109,92	90,67	91,17	0,6
– Untxiak	184,08	198,50	189,17	-4,7
Abere-produktuak				
– Behi-esnea (100 litro)	31,03	31,18	33,03	5,9
– Ardi-esnea (100 litro)	109,07	104,58	103,33	-1,2
– Oilo-arrautzak (100 dozena)	125,12	107,09	113,27	5,8

Iturria: Nafarroako Gobernua. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Departamentua.

4. INDUSTRIA

1. IKUSPEGI OROKORRA

1.1 JARDUERAREN BILAKAERA

Nafarroako industria-sektorearen jarduera nabarmen murriztu zen 2020an, pandemiaren eraginaren ondorioz. Zentzu horretan, Nafarroako industriaren balio erantsi gordinak -% 9,5eko jaitsiera izan zuen (% 2,2ko hazkundea aurreko urtean). Estatuan ere antzeko jaitsiera izan zuen adierazle horrek (-% 9,6 2020an eta % 1,7 2019an).

2020ko hiruhileko ezberdinei erreparatuta, Nafarroan pandemiak bigarren hiruhilekotik aurrera izugarritzko eragina izan zuela ikus daiteke, eta urteak aurrera egin ahala pixkanaka suspertzen joan zela (-% 1,7; -% 24,0; -% 6,3; -% 5,8). Gauza bera gertatu zen Estatuan, non joera antzekoa izan zen (-% 5,4, -% 24,3, -% 5,0, -% 3,6).

90. koadroa Industriako ekoizpen-jardueraren bilakaera

Urtea	IPI* - Nafarroa	IPI* - Estatia
2011	-2,1	-1,6
2012	-8,0	-6,7
2013	-1,6	-1,7
2014	3,9	1,5
2015	2,2	3,3
2016	0,7	1,6
2017	-2,1	2,9
2018	-0,5	0,7
2019	9,8	0,7
2020	-10,9	-9,2

(*): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.

Iturria: Nafarroako Gobernuo Ekonomia eta Ogasun Departamentua (NEI) eta EIN.

Nafarroako Estatistika Institutuak egindako Industria Ekoizpen Indizearen (IPI) azterketak ere erakusten ditu pandemiaren ondorioak. Hala, IPIak -% 10,9ko jaitsiera nabarmena izan zuen 2020an (aurreko urtean % 9,8 hazi zen). Estatuan ere antzera egin zuen behera (-% 9,2 2020an eta % 0,7 2019an).

91. koadroa Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, ondasunen jomuga ekonomikoaren arabera

Kontzeptua	2018	2019	2020
Bitarteko ondasunak	7,3	-2,1	-6,7
Ekipo-ondasunak	-2,8	18,4	-18,0
Kontsumo-ondasunak	0,9	0,0	-7,6
Energia	-12,1	45,5	-12,3

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua (NEI).

Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera ondasunen helmuga ekonomikoaren arabera aztertuz gero, helmuga ekonomiko guztien kasuan IPIa murriztu egin zela ikus daiteke. Zehazki, bitarteko ondasunek -% 6,7ko beherakada izan zuten,

ekipamendu-ondasunek -% 18koa, kontsumo-ondasunek -% 7,6koa eta energiak -% 12,3koa.

92. koadroa Nafarroako Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera, jarduera-adarraren arabera

Kontzeptua	2018	2019	2020 (%)
Nekazaritzako elikagaien industria	-1,6	3,6	-6,5
Metalurgia eta produktu metalikoak	2,7	6,1	-10,9
Papera, zura eta altzariak	8,8	0,0	-9,5
Garraiorako materiala	0,1	13,3	-22,6
Beste manufaktura-industria batzuk	3,5	-1,2	-2,1

Iturria: Nafarroako Estadistika Institutua (NEI).

Azkenik, Industria Ekoizpenaren Indizearen (IPI) bilakaera jarduera-adarren arabera aztertuta, 2020an erregistratutako portaera askoz okerragoa izan zen 2019koa baino (batez ere, pandemiaren kalteen eraginez). Oro har, jarduera-adar guztiek egin zuten okerrera eta, batez ere, Garraio-materialek (-% 22,6, eta 2019an % 13,3) eta Metalurgia eta produktu metalikoek (-% 10,9, eta 2019an % 6,1). Jaitsiera apalagoa izan zuten Papera, zura eta altzariak (-% 9,5, eta 2019an aldakuntzarik ez), Nekazaritzako elikagaien industriak (-% 6,5, eta 2019an % 3,6) eta Beste manufaktura-industria batzuek (-% 2,1, eta 2019an -% 1,2).

1.2 ENPRESAK ETA ENPLEGUA

EINek emandako datuen arabera, sektorekako enpleguaren jokabidea aztertzean ere ikusten da 2020an Nafarroako jarduerak izandako jaitsiera, enpresa gutxiago erregistratu baitziren.

93. koadroa Industria-sektorean langile eta enpresa kopuruak izandako bilakaera

Urtea	Enpresak	% Δ	Enplegua	% Δ
2011	2.617	-1,4	70,7	--
2012	2.539	-3,0	68,6	-3,0
2013	2.456	-3,3	67,3	-1,9
2014	2.460	0,2	66,9	-0,6
2015	2.447	-0,5	64,4	-3,7
2016	2.436	-0,4	67,2	4,3
2017	2.438	0,1	75,0	11,6
2018	2.445	0,3	75,2	0,3
2019	2.451	0,2	74,9	-0,4
2020	2.350	-4,1	75,7	1,1

Iturria: INE eta geuk egina. (Enplegua, milaka langiletan).

EINek emandako informazioa aintzat hartuta, 2020an % 4,1 murriztu zen industria-enpresen kopurua, 2.350 enpresa izatera iritsi arte (2.451 zenbatu ziren 2019an). Langileen kopurua % 1,1 igo zen (2019an -% 0,4) eta 75,7 mila langilera iritsi ziren (2019an 74,9 mila langile zenbatu ziren).

2. INDUSTRIA EGITURA

Jarraian Nafarroako industria-sektorea aztertuko dugu. Nafarroako ekonomiarentzako sektore garrantzitsuenak zein diren ezagutzea da helburua.

Horretarako, azpisektore bakoitzak sortzen dituen enplegua eta diru-sarrerak aztertuko ditugu lehenik eta behin, eskuragarri dauden EINen industria-inkestaren azken datuetan oinarrituta (2019). Halaber, enpresa-ehuna aztertuko dugu enpresen tamainaren arabera, EINeko Enpresen Direktorio Nagusiko (DIRCE) datuetan oinarrituta. Eta lurraldeko industria-enpresa nagusiak ere identifikatuko ditugu (kasu honetan, Camerdatako merkataritza-ganberen datu-baseko informazioa hartuko dugu aintzat).

2.1 JARDUERA-AZPISEKTORE NAGUSIAK IDENTIFIKATZEA

EINen industria-inkestak bildutako datuen arabera, 2019an 73.926 langile zituen Nafarroako industria-sektoreak eta 21.881 milioi euro fakturatu zituen. Nafarroako industria-sektorean lan egiten zuten pertsonak Estatuko industria-sektoreko langileen % 2,6 osatzen zuten, eta fakturazioa Estatukoaren % 3,3koa zen.

Nafarroako industria-sektoreko jarduera-azpisektore bakoitzaren partaidetzari dagokionez, eta EJSN-2009ren datuen arabera, honakoak izan ziren jarduera nagusiak: Elikagaien industria (% 19,2), Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa (% 16,9), Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoa izan ezik (% 11,3) eta Makineria eta ekipoen fabrikazioa (% 8,5). Sektore horietan bildu zen Nafarroako industria-enpleguaren % 47,3.

Horien ondoren hauek kokatu ziren: Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa (% 6,1), Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa (% 5,3), Metalurgia (% 4,1), Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa (% 3,3), Papergintza (% 3,2), Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza (% 2,5), Edariaren fabrikazioa (% 2,4), Beste produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa (% 2,4) eta Farmazia-produktuen fabrikazioa (% 2,1). Gainerako jardueren pisua, aldiz, % 2tik beherakoa izan zen.

94. koadroa Nafarroako industria-sektoreak sortutako enplegua eta diru-sarrerak, jarduera-azpisektoreen arabera, 2019

Sektorea (EJSN-2009)	Enplegua Kopurua	Diru-sarrerak (m euro)
Elikagaien industria	14.205	3.594.467
Edarien fabrikazioa	1.787	515.949
Ehungintza	383	53.160
Jantzigintza	458	58.590
Larrugintza eta oinetakogintza	222	22.072
Zuraren eta kortxoaren industria	1.165	157.536
Papergintza	2.382	815.331
Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreprodukzioa	1.011	142.379
Industria kimikoa	1.128	340.910
Farmazia-produktuen fabrikazioa	1.551	411.400
Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	3.935	829.775
Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	1.773	460.718
Metalurgia; burdinazko eta altzairuzko produktuen eta ferroaleazioen fabrikazioa	3.121	1.048.195
Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik	8.318	1.706.600
Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa	614	75.113
Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	4.515	925.396
Makineria eta ekipoen fabrikazioa	6.304	2.084.519
Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoien fabrikazioa	12.463	6.041.622
Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	318	66.010
Altzarien fabrikazioa	803	82.117
Beste manufaktura-industria batzuk	783	47.152
Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa	2.456	224.053
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza	1.883	1.747.064
Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	827	98.684
Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena	1.107	207.580
Gainerako jarduerak	414	124.652
Industria, guztira	73.926	21.881.044

Iturria: EIN, Industria Inkesta.

Jarduera sektore bakoitzaren diru-sarrerei dagokienez, honako hauek izan ziren sektore nagusiak: Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoien fabrikazioa (% 27,6) eta Elikagaien industria (% 16,4). Sektore horiek bildu zuten Nafarroako industriak 2019an sortutako balio erantsiaren % 40 baino gehiago.

Sektore hauen partaidetza ere esanguratsua izan zen: Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoak izan ezik (% 9,5), Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza (% 8,0), Makineria eta ekipoen fabrikazioa (% 7,8), eta ehuneko baxuagoarekin, Metalurgia (% 4,8), Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa (% 4,2), Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa (% 3,8), Paperaren industria (% 3,7), Edarien fabrikazioa (% 2,4) eta Beste produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa (% 2,1). Gainerako jarduera-sektoreen garrantzia ez zen % 2ra iritsi.

95. koadroa Jarduera-adar desberdinek industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2019

Sektorea (EJSN-2009)	Enpleguaren %	Sektorea (EJSN-2009)	Diru-sarreraren %
Elikagaien industria	19,2	Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrik.	27,6
Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrik.	16,9	Elikagaien industria	16,4
Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik	11,3	Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua izan ezik	9,5
Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrik.	8,5	Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza	8,0
Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	6,1	Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa	7,8
Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	5,3	Metalurgia	4,8
Metalurgia	4,2	Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	4,2
Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalaz.	3,3	Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	3,8
Papergintza	3,2	Papergintza	3,7
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornik.	2,5	Edariaren fabrikazioa	2,4
Edariaren fabrikazioa	2,4	Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	2,1
Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	2,4	Farmazia-produktuen fabrikazioa	1,9
Farmazia-produktuen fabrikazioa	2,1	Industria kimikoa	1,6
Zuraren eta kortxoaren industria	1,6	Makin. eta ekipoen konponketa eta instalazioa	1,0
Industria kimikoa	1,5	Hondakinen bilketa, tratam. eta deuseztapena	0,9
Hondakinen bilketa, tratam. eta deuseztapena	1,5	Zuraren eta kortxoaren industria	0,7
Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduktzioa	1,4	Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduktzioa	0,7
Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	1,1	Gainerako jarduerak	0,6
Altzarien fabrikazioa	1,1	Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	0,5
Beste manufaktura-industria batzuk	1,1	Altzarien fabrikazioa	0,4
Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa	0,8	Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa	0,3
Jantzigintza	0,6	Jantzigintza	0,3
Gainerako jarduerak	0,6	Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	0,3
Ehungintza	0,5	Ehungintza	0,2
Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	0,4	Beste manufaktura-industria batzuk	0,2
Larrugintza eta oinetakogintza	0,3	Larrugintza eta oinetakogintza	0,1
Industria, guztira	100,0	Industria, guztira	100,0

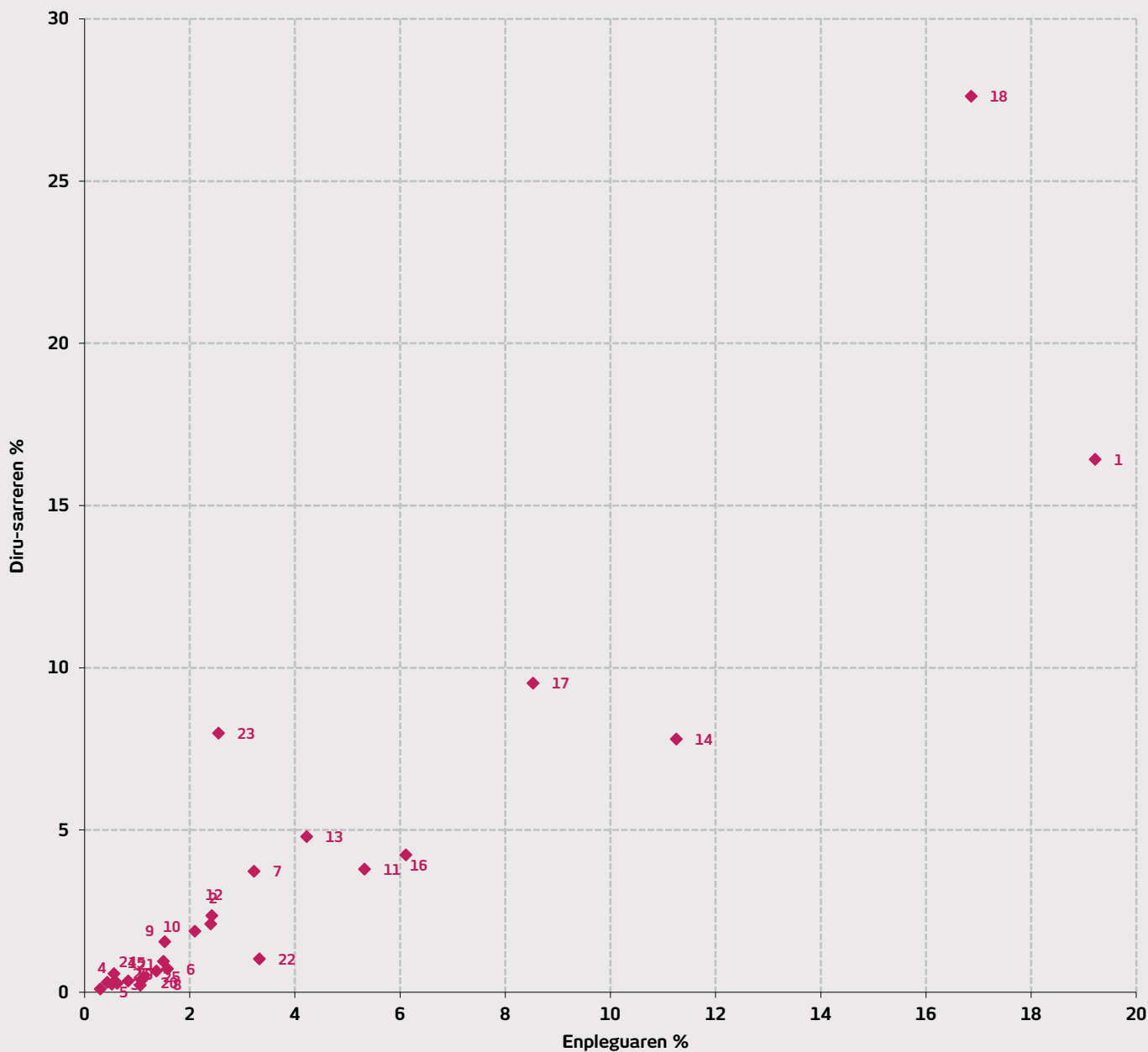
Iturria: EIN, Industria Inkesta eta geuk egina.

Nafarroako industria-sektoreko jarduerarik garrantzitsuenak identifikatzen jarraitzeko, interesgarria da enplegua eta diru-sarrerak modu bateratuan aztertzea, jarduera-sektoreka.

Hala, honako jarduera hauek izan ziren esanguratsuenak Nafarroako industria-sektorean: Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa, Elikagaien industria, Produktu metalikoen fabrikazioa makineria eta ekipoak izan ezik, eta Makineria eta ekipoen fabrikazioa.

Era berean, aurrez aipatutakoek baino garrantzi txikiagoa izan arren, nabarmentzekoak dira jarduera hauek ere: Makineria eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa, Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa eta Metalurgia.

19. grafikoa **Jarduera-azpisektore desberdinek Nafarroako industriako enpleguaren eta diru-sarreraren guztizkoan duten partaidetza, 2019**

1 Elikagaien industria	14 Produktu metalikoen fabrik., makineria eta ekipamd. izan ezik
2 Edarien fabrikazioa	15 Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa
3 Ehungintza	16 Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa
4 Jantzigintza	17 Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makiner. eta ekipoen fabrik.
5 Larrugintza eta oinetakogintza	18 Ibilgailu motordunen, atoen eta erdi-atoen fabrikazioa
6 Zuraren eta kortxoaren industria	19 Bestelako garraio-materialen fabrikazioa
7 Papergintza	20 Altzarien fabrikazioa
8 Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduktzioa	21 Beste manufaktura-industria batzuk
9 Industria kimikoa	22 Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa
10 Farmazia-produktuen fabrikazioa	23 Energia elektrik., gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza
11 Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	24 Uraren bilketa, arazketa eta banaketa
12 Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	25 Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena
13 Metalurgia	26 Gainerako jarduerak

Iturria: EIN, Industria Inkesta eta geuk egina.

2.2 ENPRESEN TAMAINA, AZPISEKTOREEN ARABERA

Behin Nafarroako industriaren jarduera nagusiak identifikatuta, atal honetan enpresen kopurua aztertuko dugu tamainaren arabera, jarduera-sektore ezberdinetako enpresa-ehunaren ezaugarrietan gehiago sakontzeko.

96. koadroa Industria-enpresen kopurua, neurriaren eta jarduera-sektorearen arabera, 2020

SEKTOREA (EJSN-2009)	1-5 l angile	6-49 langile	50-99 langile	100-249 langile	> 250 langile	Guztira	Industria osoaren %
Produktu metalikoen fabrikazioa, makineriarena eta ekipoena izan ezik	250	227	12	11	3	503	21,4
Elikagaien industria	176	132	18	17	15	358	15,2
Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa	96	53	6	1	0	156	6,6
Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa	48	66	10	12	4	140	6,0
Zuraren eta kortxoaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza izan ezik	84	42	1	0	0	127	5,4
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura	117	8	0	0	1	126	5,4
Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreproduktzioa	78	26	1	0	0	105	4,5
Edarien fabrikazioa	53	37	5	1	0	96	4,1
Produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa	48	39	3	3	1	94	4,0
Altzarien fabrikazioa	58	17	2	0	1	78	3,3
Uraren bilketa, arazketa eta banaketa	61	8	0	1	1	71	3,0
Kautxuzko produktuen eta plastikoen fabrikazioa	25	26	8	7	2	68	2,9
lbigailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioa	19	21	6	3	10	59	2,5
Hondakinen bilketa, tratamendua eta deuseztapena; balorizazioa	23	28	0	2	0	53	2,3
Beste manufaktura-industria batzuk	33	17	1	0	0	51	2,2
Metalurgia; burdinazko eta altzairuzko produktuen eta ferroaleazioen fabrikazioa	9	18	5	5	2	39	1,7
Industria kimikoa	16	15	5	0	1	37	1,6
Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	10	15	5	2	2	34	1,4
Jantzigintza	21	10	0	0	0	31	1,3
Ehungintza	19	7	1	1	0	28	1,2
Produktu informatikoaren, elektronikoaren eta optikoaren fabrikazioa	12	13	0	3	0	28	1,2
Beste erazketa-industria batzuk	10	10	0	0	0	20	0,9
Papergintza	3	11	1	4	1	20	0,9
Larrugintza eta oinetakogintza	8	4	1	0	0	13	0,6
Farmazia-produktuen fabrikazioa	1	2	0	1	2	6	0,3
Deskontaminazio-jarduerak eta hondakinak kudeatzeko beste zerbitzu batzuk	2	1	0	0	0	3	0,1
Mineral metalikoen erazketa	0	0	0	2	0	2	0,1
Bestelako garraio-materialen fabrikazioa	0	1	0	1	0	2	0,1
Hondakin-uren bilketa eta tratamendua	1	1	0	0	0	2	0,1
Antrazitararen, harrikatzaren eta lignitoaren erazketa	0	0	0	0	0	0	0,0
Petrolio gordinaren eta gas naturalaren erazketa	0	0	0	0	0	0	0,0
Erazketa-industriari laguntzeko jarduerak	0	0	0	0	0	0	0,0
Tabakoaren industria	0	0	0	0	0	0	0,0
Koke-fabrikak eta petrolio-finketa	0	0	0	0	0	0	0,0
Guztira	1.281	855	91	77	46	2.350	100,0

Iturria: EIN-Enpresen Direktorio Nagusia-DIRCE (enpresak autonomia-erkidegoen, jarduera nagusiaren eta soldatapekoen estratuen arabera) eta geuk egina.

EINek emandako informazioaren arabera, 2020an 2.350 industria-enpresa zituen Nafarroak, batez ere, jarduera hauetara bideratuak: Produktu metalikoen fabrikazioa, makineriarena eta ekipoen izan ezik (% 21,4) eta Elikagaien industria (% 15,2). Bi sektore horietakoak ziren Nafarroako industria-enpresen % 36,6.

Enpresa kopuru txikiagoarekin, hauek kokatu ziren distantzia apur batera: Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa (% 6,6); Beste ezein lekutan sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa (% 6,0); Zuraren eta kortxoaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza izan ezik (% 5,4); Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornikuntza (% 5,4); Arte grafikoak eta euskarri grabatuen erreprodukzioa (% 4,5); Edarien fabrikazioa (% 4,1); Beste produktu mineral ez-metalikoen fabrikazioa (% 4,0); Altzarien fabrikazioa (% 3,3); eta Uraren bilketa, arazketa eta banaketa (% 3,0). Gainerako jardueren partaidetza % 3koa baino txikiagoa izan zen.

2.3 ENPRESA NAGUSIAK

Amaitzeko, Foru Erkidegoko industria-enpresa nagusien analisi labur bat egingo dugu jarraian.

Camerdataren (Espainiako Merkataritza Ganberak osatutako elkartea) datu-basearen arabera, 2020an 250 langiletik gorako 36 industria-enpresa zeuden. Enpresa horiek zein diren, zein udalerritan dauden eta zein jarduera duten azaltzen da honako koadro honetan (EJSN-2009ren arabera).

97. koadroa Nafarroako industria-entesa nagusiak, 2020

Entesa	Udalerría	Enplegu-estrategia	Jarduera
SAS AUTOSYSTEMTECHNIK SA	Arazuri	+ 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
ACCIONA ENERGIA SA	Mutiloa	+ 500	Beste mota batzuetako energia elektrikoaren ekoizpena
VOLKSWAGEN NAVARRA SA	Arazuri	+ 500	Ibilgailu motordunen fabrikazioa
NORDEX ENERGY SPAIN SAU	Barasoain	+ 500	Motorren eta turbinen fabrikazioa, aireontzietara, autoetara eta ziklomotorretara bideratutakoak izan ezik
ULTRACONGELADOS VIRTO SA	Azagra	+ 500	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
VISCOFAN SA	Iruñea	+ 500	Plastikozko ontzien eta bilgarrien fabrikazioa
M TORRES DISEÑOS INDUSTRIALES SA	Elortz	+ 500	Beste erabilera zehatz batzuetarako makineriaren fabrikazioa
KYB SUSPENSIONS EUROPE SA	Asiain	+ 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
CEMENTOS PORTLAND VALDERRIVAS SA	Iruñea	+ 500	Zementuaren fabrikazioa
UVE SA	Tutera	+ 500	Beste ganadu-ustiategi batzuk
DANA AUTOMOCION SA	Iruñea	+ 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
ZF AFTERMARKET IBERICA SL	Corella	+ 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
SIEMENS GAMESA RENEWABLE ENERGY EOLICA SL	Sarriguren	+ 500	Beste mota batzuetako energia elektrikoaren ekoizpena
GENERAL MILLS SAN ADRIAN SL	San Adrián	500 baino gehiago	Espezieen, saltsen eta gozagarrien elaborazioa
INTEGRACION DE SERVICIOS NAVARROS SL	Orkoién	+ 500	Garbiketarekin lotutako beste jardura batzuk
FAGOR EDERLAN TAFALLA SC	Tafalla	+ 500	Burdinaren galdaketa
EDITORIAL ARANZADI SAU	Zizur Txikia	251- 500	Liburuen edizioa
GESTAMP NAVARRA SA	Iruñea	251- 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
Congelados de Navarra SA	Arguedas	251- 500	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
ACCIONA BLADES SA	Sarriguren	251- 500	Motorren eta turbinen fabrikazioa, aireontzietara, autoetara eta ziklomotorretara bideratutakoak izan ezik
IBERFRUTA-MUERZA SA	Azagra	251- 500	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
TECNOCONFORT SA	Iruñea	251- 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
APERITIVOS Y EXTRUSIONADOS SA	Ribaforada	251- 500	Beste elikagai-produktu batzuen elaborazioa
PIHER SENSORS & CONTROLS SA	Tutera	251- 500	Osagai elektronikoen fabrikazioa
SMURFIT KAPPA NAVARRA SA	Cordovilla (Galar)	251- 500	Paperaren eta kartoi ondulatuaren fabrikazioa - Paperezko eta kartoi-zko ontzien eta bilgarrien fabrikaz.
TIMAC AGRO ESPAÑA SA	Orkoién	251- 500	Ongarrien eta konposatu nitrogenodunen fabrikazioa
VEGETALES DE NAVARRA SLU	Milagro	251- 500	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserb.
BS COCINADOS SL	Funes	251- 500	Prestatutako plateren eta otorduen elaborazioa
BENTELER MPPV AUTOMOTIVE MANUFACTURING ESPAÑA SL	Arazuri	251- 500	Ibilgailu motordunen ordezkari piezen eta osagarrien handizkako merkataritza
GUARDIAN INDUSTRIES NAVARRA SL	Tutera	251- 500	Beira lauaren fabrikazioa
FAURECIA EMISSIONS CONTROL TECHNOLOGIES PAMPLONA S	Orkoién	251- 500	Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa
ZALAIN TRANSFORMADOS SL	Zalain Zoko	251- 500	Altzairuzko hodien, hoditerien, profil hutsen eta haien osagarrien fabrikazioa
3 P BIOPHARMACEUTICALS SL	Noain	251- 500	Oinarritzko farmazia-produktuen fabrikazioa
GELAGRI IBERICA SL	Milagro	251- 500	Beste prozesatu batzuk eta fruta eta barazkien kontserbak
MANUFACTURAS DEL ALUMINIO PAMPLONA SECTO	Orkoién	251- 500	Burdinazkoak ez diren beste metal batzuen fundizioa

Iturria: Nafarroako Merkataritza eta Industria Ganbera. Camerdata datu-basea.

3. SIDERURGIA

3.1 IKUSPEGI OROKORRA

Covid-19aren agerpenak eragindako osasun-larrialdiak guztiz irauli zuen mundu mailako agertoki ekonomikoa, eta aurrekaririk gabeko krisi ekonomiko eta soziala ekarri zituen. Gainerako sektoreek bezala, siderurgia-industriak ere jasan zuen egoera horren eragina. Nazioarteko hornidura-kateak aldatu edo eten egin ziren, funtsezkotzat hartu ez ziren jarduera batzuen eskaintza eten egin zen, eta urruntze sozialeko neurrien edo mugikortasuna murrizteko neurrien aurrean mundu mailako eskaria erori egin zen.

Testuinguru horretan, Europako Batzordeak hainbat neurri hartu zituen Europako altzairuaren sektorea babesteko. Zehazki, 2018an hirugarrenen inportazioen hazkunde posibleari eta Estatu Batuek ezarritako muga-zergei aurre egiteko hartutako neurriak hedatu zituen Batzordeak, merkataritza-fluxuen desbideratzea saihesteko. Tokiko horniduraren gabeziaren ondorioz, prezioek gora egin zuten eta epemugak luzatu egin ziren. Egoera horren aurrean segurtasun-aldia adostutako datetatik harago luzatzearen alde egin zuen sektoreak, Europako produktu siderurgikoek kalte ekonomikorik ez jasateko.

Halaber, zirkularrak eta klimatikoki neutroak izango diren produktuen merkatu berriak sortzeko helburua ezartzen duen Europako Itun Berdearekin bat eginez, sektoreko enpresa nagusiek Next Generation EU Suspertze Funtzak eskuratzeko asmoa zuten, 2050ean karbonoan neutroa izango den altzairu-ekoizpena bermatzeko eta negutegi-efektuko gasen igorpena murrizteko helburuz, hala, sektorearen mundu mailako lehiakortasuna handitzeko.

Zentzu horretan, World Auto Steelek automobilgintzako ingeniari-tza-programa berri bat kaleratu zuen azaroan, "Steel E-Motive programme", etorkizuneko mugikortasunean altzairuaren erabilera ziurtatzera bideratutako egitasmo berria. Azken finean, mugikortasun-ibilgailuen ingurune bat sustatu nahi du programak, ingurumenaren ikuspegitik eskuragarria, segurua eta eraginkorra izango den zerbitzu baten gisa (MaaS).

Covidaren pandemiaren eraginak gorabehera, ekitaldia positiboa izan zen altzairuaren ekoizpenarentzat, pandemiak espero baino eragin txikiagoa izan baitzuen eskarian. Izan ere, urtearen bigarren erdian jarduera berraktibatu egin zen, eta horrek eragina izan zuen, hein batean.

Testuinguru horretan, eta World Steel Associationek argitaratutako datuen arabera, 2020an 1.877,5 milioi tonara igo zen altzairuaren ekoizpena mundu mailan, hau da, aurreko ekitaldian baino % 0,2 gehiago ekoitzi zuten. Kontsumoa, berriz, 1.771,8 milioi tonakoa izan zen, aurreko urtean baino % 0,2 baxuagoa.

Ekoizpenaren bilakaera geografia eremuen arabera aztertuta, bilakaera beheranzkoa izan zen aztertutako herrialde guztietan, Txinan izan ezik – mundu mailako altzairu-ekoizle nagusia –. Txinan azken urteetako goranzko bilakaera mantendu zuten, eta 2020ko ekitaldian 1.000 milioi tonatik gora ekoizti zituzten (+% 7,0). Bestetik, tradizioz siderurgikoak izan diren herrialdeek, hala nola AEBk eta Kanadak, Japoniak edo Indiak, bi digituko jaitsierekin amaitu zuten ekitaldia, eta 80-100 milioi tona inguruko ekoizpen-bolumenarekin. Halaber, hurbilagoko merkatuetan % 9,8 eta % 19,4 arteko jaitsierak izan zituzten, hala nola Alemanian (35,7 milioi tona), Italian (20,4 milioi tona), Frantzia (11,6 milioi tona) edo Espainian (11 milioi tona). Azkenik, EB-27 multzoaren (134,7 milioi tona) altzairuaren ekoizpenak % 11,4ko jaitsiera nabarmena izan zuen.

98. koadroa Altzairu gordinaren ekoizpena

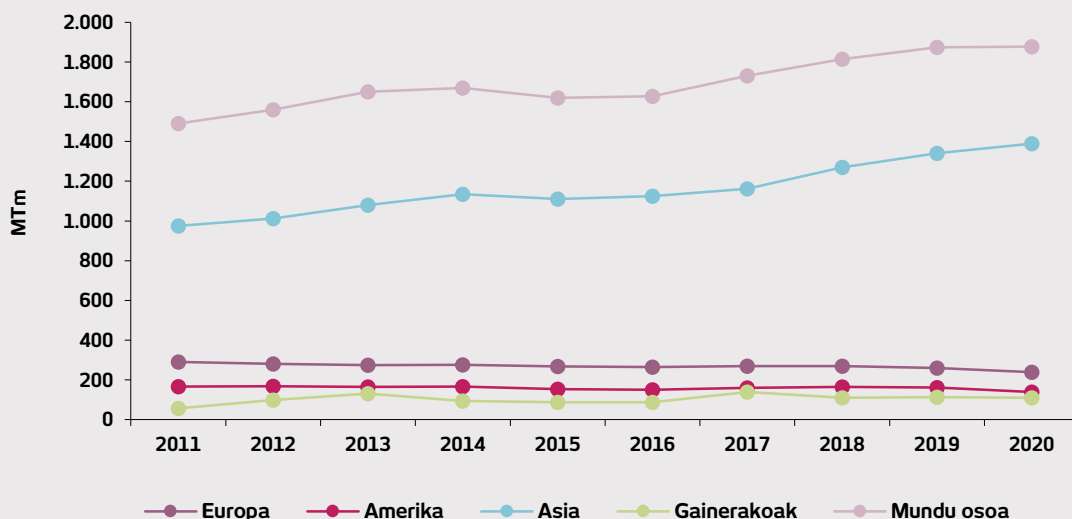
Herrialdea	2019			2020		
	M Tm	% Δ	%	M Tm	% Δ	%
AEB eta Kanada	100,7	0,7	5,4	83,7	-16,9	4,5
Japonia	99,3	-4,8	5,3	83,2	-16,2	4,4
Txina	995,4	8,2	53,1	1.064,8	7,0	56,7
India	111,4	1,9	5,9	100,3	-10,0	5,3
Alemania	39,6	-6,6	2,1	35,7	-9,8	1,9
Italia	23,2	-5,3	1,2	20,4	-12,1	1,1
Frantzia	14,4	-6,5	0,8	11,6	-19,4	0,6
Erresuma Batua	7,2	-1,4	0,4	7,1	-1,4	0,4
Espainia	13,6	-4,9	0,7	11,0	-19,1	0,6
EB-27*	152,0	-6,1	8,1	134,7	-11,4	7,2
Mundu osoa	1.874,4	3,4	100,0	1.877,5	0,2	100,0

2020ko otsailaren 1era arte, EB-28.

Iturria: World Steel Association (lehen IISI).

2020ko ekitaldian aldaketa gutxi izan ziren altzairu gordinaren mundu mailako ekoizpen-maparen banaketan, eta Asiako kontinenteak jarraitu zuen munduko jardueraren zatirik handiena hartzen, ia guztizkoaren hiru laurden (% 74,0). Europako ekonomia garatu handien multzoari dagokio munduko altzairu-ekoizpenaren % 12,8, eta Amerikako ekonomiari % 7,4.

20. grafikoa Altzairuaren mundu mailako ekoizpena

Iturria: World Steel Association.

Aurrez aipatu dugun moduan, mundu mailako produktu siderurgikoen kontsumoari dagokionez, ekoizpen-zifrek behera egin zuten apur bat (-% 0,2) 2019arekin alderatuta. Herrialdeka egindako azterketak erakusten duenez, altzairuaren ekoizpenaren kasuan bezala, Txina izan zen goranzko aldakuntza izan zuen herrialde bakarra (+% 9,1). Hala, Asiako erraldoiak ia 1.000 milioi tona kontsumitu zituen (995 milioi tona). Kontuan hartutako gainerako herrialdeetan, berriz, produktu siderurgikoen kontsumoa asko jaitsi zen 2020ko ekitaldian, % 10etik gora kasu guztietan. Nolanahi ere, azken hamarkadako bigarren zifrarik altuena eskuratu zen altzairuaren kontsumoari dagokionez.

99. koadroa Siderurgia-produktuen kontsumoa

	2019			2020		
	M Tm	% Δ	%	M Tm	% Δ	%
AEB eta Kanada	110,6	-2,9	6,2	92,2	-16,6	5,2
Japonia	63,2	-3,4	3,6	52,6	-16,8	3,0
Txina	911,9	9,1	51,4	995,0	9,1	56,2
India	102,6	6,1	5,8	88,5	-13,7	5,0
Alemania	35,1	-11,4	2,0	31,1	-11,4	1,8
Italia	25,0	-1,2	1,4	19,9	-20,4	1,1
Frantzia	13,6	-4,9	0,8	11,6	-14,7	0,7
Erresuma Batua	10,2	-5,6	0,6	9,0	-11,8	0,5
Espainia	13,2	-4,3	0,7	11,7	-11,4	0,7
EB-28	158,6	-5,4	8,9	140,6	-11,3	7,9
Mundu osoa	1.775,1	3,7	100,0	1.771,8	-0,2	100,0

Iturria: World Steel Association.

3.2 ESPAINIAKO SIDERURGIA

2020ko ekitaldian mundu mailako industria siderurgikoak bizi izandako egoera zailak, pandemia ez hedatzeko agintariek hartutako neurriak barne –alarma-egoeraren iragarpena eta, ondorioz, ekonomia guztiz ixtea–, eragina izan zuen Espainiako siderurgia-sektorean ere. Zehazki, Estatuko siderurgiaren magnitude nagusiek erakusten dutenez, sektorearen dinamikotasuna galdu egin zen, behera egin baitzuten ekoizpen-bolumenak (-% 18,0), esportazioak (-% 16,2), inportazioak (-% 13,2) eta ageriko kontsumoak (-% 11,6).

100. koadroa Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak*

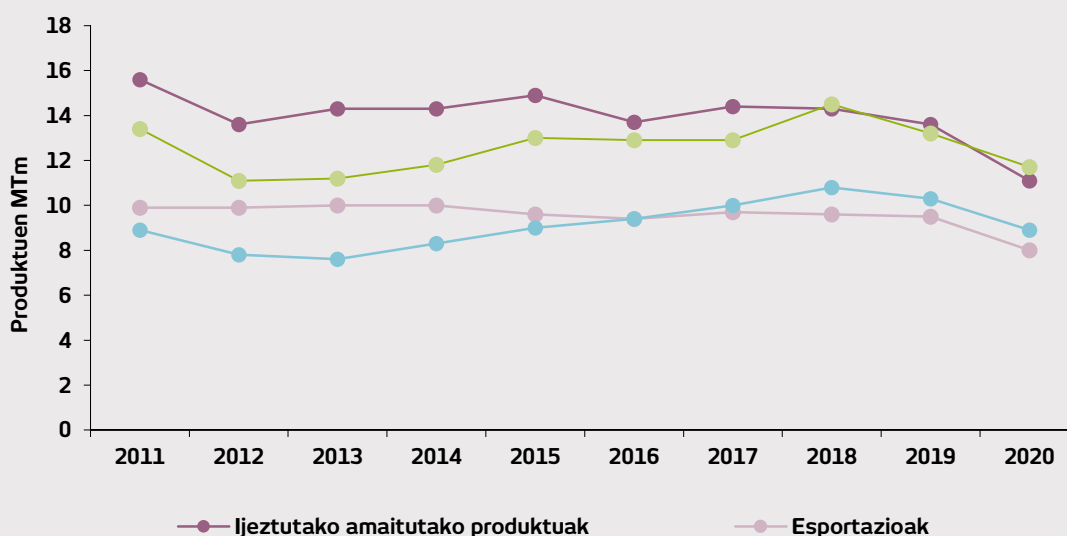
Urtea	Produkzioa	Esportazioak	Inportazioa	Ageriko kontsumoa	(mila Tm)
2013	14.294	9.978	7.634	11.183	
2014	14.280	9.969	8.307	11.840	
2015	14.888	9.628	8.989	13.043	
2016	13.658	9.415	9.447	12.957	
2017	14.441	9.710	9.972	13.258	
2018	14.320	9.649	10.761	13.838	
2019	13.588	9.494	10.286	13.236	
2020	11.142	7.957	8.926	11.694	

(*): Ekoizpena eta ageriko kontsumoa altzairu gordinari dagozkio, eta kanpo-merkataritza, berriz, siderurgia-produktu guztiei.

Iturria: Unesid.

Balio absolutuei dagokienez, 11.142 mila tona altzairu ekoitzi zituzten, 2019an baino apur bat gutxiago (2.446 mila tona gutxiago), eta 2007ko zifretatik oso urrun (7.857 mila tona gutxiago), urte hartan erregistratu baitzuten altzairuaren inoizko ekoizpen mailarik altuena. Kanpo-merkataritzaren bilakaerari dagokionez, 8.926 mila tona inportatu ziren (2019an baino 1.360 mila tona gutxiago), krisiaren aurreko balioetatik oso urrun (2007an baino 6.112 tona gutxiago). Esportazioek, berriz, aurreko ekitaldiarekin alderatuta behera egin bazuten ere (7.957 mila tona, aurreko urtean baino 1.537 tona gutxiago), krisiaren aurreko urteetako kuota baino apur bat altuagoa eskuratu zuten (2007an baino 153 mila tona gehiago). Azkenik, ageriko kontsumoa asko jaitsi zen krisiaren aurreko aldiarekin alderatuta (-11.707 mila tona). Aldi hartan erregistratu zituzten ageriko kontsumoaren baliorik altuenak.

21. grafikoa Espainiako siderurgia-sektoreko magnitude nagusiak

Iturria: Unesid.

Inportatutako lehengai nagusien bilakaeraren inguruko informazioak erakusten duenez, gainerako partiden kasuan bezala, kontuan hartutako hiru lehengai moten kontsumoa asko jaitsi zen munduko ekonomia nagusiak itxi izanaren eta lantegi siderurgikoak gelditu izanaren ondorioz. Hala, koke bihurtutako produktua nabarmen jaitsi zen 2020an, erdira murriztu baitzen (-% 53,8). Burdin-mea eta pelletaren (-% 35,9) eta txatarren (-% 16,2) kontsumoa ere jaitsi egin zen. Lehengaien prezioek, berriz, portaera ezberdinak izan zituzten. Koke bihurtutako produktua asko jaitsi zen (-% 34,4), eta txatarren prezioa apur bat (-% 2,0). Burdin-mea eta pelletaren prezioak, ordea, gora egin zuen pixka bat (% 2,2).

101. koadroa Inportatutako lehengaiak

Urtea	Koke bihurtutako produktua		Burdin-mea eta pelleta		Txatarra	
	Kontsumoa (m Tm)	Prezioa (euro/Tm)	Kontsumoa (m Tm)	Prezioa (euro/Tm)	Kontsumoa (m Tm)	Prezioa (euro/Tm)
2011	2.505	218,3	5.144	127,4	4.930	384,0
2012	2.260	174,0	4.506	99,9	4.346	372,9
2013	2.528	128,9	6.259	102,9	4.925	318,1
2014	1.632	105,2	5.699	73,7	4.960	331,7
2015	1.720	102,0	6.288	50,7	5.144	292,2
2016	1.768	107,5	6.010	52,0	4.004	263,5
2017	1.767	207,3	6.572	76,3	4.242	321,0
2018	1.621	191,7	6.556	74,5	4.040	345,1
2019	780	188,2	5.557	91,6	4.024	304,4
2020	360	123,5	3.562	93,6	3.370	298,3
Hazkundera %						
19-20	-53,8	-34,4	-35,9	2,2	-16,2	-2,0

Iturria: Unesid.

Espainiako siderurgia-sektoreak 2020an bizi izandako zailtasunek eragina izan zuten sektoreko enpleguan, behera egiten jarraitu baitzuen. Guztira 21.186 langile zuzen

zituzten UNESID elkarteko enpresek: aurreko urtean baino % 3,8 gutxiago, hau da, 848 lanpostu gutxiago. Pandemiarekin lotutako efektuek eragina izan zuten langile kopuruaren gutxitzean. Pandemiaren ondorioz enpresa askok kaleratze masiboak eraman zituzten aurrera, edo ABEEE espedienteetara jo zuten, lan-karga murriztu egin zelako eta altzairuaren mundu mailako eskaria erori egin zelako. Halaber, deslokalizazioarekin lotutako arazoek, energiaren kostu altuak eta lehiakortasun faltak ere kalte egiten jarraitu zioten sektorearen enplegua sortzeko gaitasunari.

Egoera horren aurrean, kalitatezko enpleguaren, emakumeak bultzatzearen eta prestakuntza dualaren alde egin zuen siderurgia-sektoreak. Horrekin lotuta, Unesid elkarteak Mujeres de Acero (Altzairuzko Emakumeak) egitasmoa bultzatu zuen *“sektoreko talentu femeninoa ezagutzera emateko eta emakumezko profesional berriak industriara erakartzeko; siderurgia-sektorean %91koa da enplegu finkoaren tasa, eta emakumezkoen batez besteko soldata herrialdeko batezbestekoaren bikoitza da¹”*.

Halaber, Europako Altzairuaren Trebetasunen Programaren (ESSA) lan-esparruaren barruan, prestakuntza profesional dualaren programa garatzeko orduan unibertsitateekin batera lan egiteko beharrari eutsi zion sektoreak, kualifikazio eta prestakuntza maila altuko langileak izateko helburuz.

Ingurumenari dagokionez, jasangarritasunarekiko eta sektorearen deskarbonizazioarekiko konpromisoa indartu zuten, benetako ekonomia zirkular bat ezartzearen bidez. Era berean, sektorean inbertitzea eta sektorea indartzea ahalbidetuko duen araudi-esparru bat txertatzearen alde egin zuten, hala, Estatuko siderurgiaren lehiakortasuna bermatzeko eta 2050erako ekoizpen-prozesuetako neutraltasun-helburuak betetzeko.

Azkenik, eta Suspertze Mekanismoaren funtsak xede izanik, enpresek aurrera jarraitu zuten haien trantsizio ekologikoko eta eraldaketa digitaleko planekin, eta alderdi horretan agintariek duten eragiteko gaitasuna nabarmendu zuten, *“ez daitezten 2022ko bultzada bat bakarrik izan, baizik eta datozen urteetarako egiturazko aldaketa baten motorra”*.

¹ Unesiden 53. Batzar Orokorraren prentsa-oharra:
https://unesid.org/docs/20210617_nprensa_unesid_junta_general.pdf

4. NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN INDUSTRIA

4.1 NAZIOARTEKO EGOERA

Europar Batasuneko Nekazaritzako Elikagaien Industrien Konfederazioaren azken txostenaren arabera, 2020an argi eta garbi okerrera egin zuen ekoizpenak urtean zehar, pandemiaren eraginez. 2020ko bigarren hiruhilekoan % 8,8koa izan zen jaitsiera.

102. koadroa Europar Batasuneko nekazaritzako elikagaien industriako ekoizpenaren bilakaera

Urtea	Aldia	% Δ
2019	I. hiruhilekoa	1,3
	II. hiruhilekoa	-0,3
	III. hiruhilekoa	0,0
	IV. hiruhilekoa	-0,3
2020	I. hiruhilekoa	0,9
	II. hiruhilekoa	-8,8
	III. hiruhilekoa	6,7
	IV. hiruhilekoa	-1,8

Iturria: CIAA.

Europar Batasuneko ehun-ekonomikoaren sektore esanguratsua izan da nekazaritzako elikagaien industria tradizioz. Herrialde gehienetan industria-sektore nagusia da, automobilgintza-industriaren aurretik. Dena den, Covidaren pandemiak sektorean eragin argia izan bazuen ere, EIT Fooden arabera, Europako nekazaritzako elikagaien sektoreko kate osoa gai izan zen berehalako aldaketa azkarrak egiteko. Aldaketa horiek inpaktu positiboa izan zuten Covid-19aren pandemian zehar, eta egokitzeko gaitasuna izan zen bizirauteko giltzarria. Sektorearen batasuna ere aldeko faktorea izan zen, kanpoko arrisku baten aurrean denen onura lortzean jarri baitzuten arreta. Hain zuzen ere, urteko hirugarren hiruhilekoan % 6,7 hobetu zen ekoizpena eta jarduera suspertu egin zen.

Eskura ditugun azken datuen arabera (2017ko ekitaldiari dagozkionak), 1,205 bilioi euroko fakturazioa izan zuen sektoreak EB-25en, aurreko ekitaldian (1,192 bilioi euro) baino % 1,1 handiagoa. Zifra hori, gainera, Europar Batasuneko industriaren % 15,2 da. Bestetik, enpleguaren % 15,5 eta sortutako balio erantsiaren % 12,2 dagokio nekazaritzako elikagaien industriari. 291.000 enpresak osatzen dute sektorea, eta 4,82 milioi langile enplegatzen ditu.

Sektore tradizionala izan arren, enpresa txikiz eta ertainez osatuta dago. 250 langile edo gutxiagoko enpresek osatzen dute sektorearen % 99,2, eta 2017an sektorearen fakturazioaren % 57,3 eta enpleguaren % 42,2 enpresa horiena izan zen. Azkenik, Frantzia, Alemania, Italia, Erresuma Batua eta Espainia dira ekoizle nagusiak. Herrialde horiena izan zen 2017ko fakturazioaren % 67.

Amaitzeko, aipatzekoa da enpresen % 88 jakinaren gainean dagoela eraldaketa digitalak eskaintzen dituen aukera berriez, eta horietatik % 59k eraldaketa digitala aprobeztatzeko

beharrezko gaitasunak dituela. Zehazki, enpresen % 58k produktu edo zerbitzu berriak garatzeko teknologian inbertitu du dagoeneko, eta % 74k produkzio-prozesuak hobetzeko inbertsioa egin du.

4.2 SEKTOREA ESPAINIAN

Estatistika Institutuaren (EIN) Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) arabera, 2020an nabarmen egin zuen behera Espainiako elikagaien industriaren jarduerak, pandemiaren eraginez. Zehazki, Elikagaien sektoreko IPIa -% 4,91 murriztu zen 2020an (% 2,1 2019an); Estatuan handiagoa izan zen jaitsiera (-% 9,6, eta 2019an % 0,7).

Elikagaien eta Edarien Industrien Espainiako Federazioaren (FIAB) Urteko Txosten Ekonomikoaren arabera, ostalaritza-kanalaren gaineko murrizketek eta turismoa gelditzeak eragin zuten, batez ere, ekoizpenaren jaitsiera. Dena den, txostenaren arabera, elikagaien eta edarien industria-sektorea izan zen pandemiaren astinduari ongien eutsi ziona. Hala, manufaktura-industriak eta ekonomia orokorrak baino gutxiago egin zuen behera.

103. koadroa Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera

Urtea	Elikagaiak*	Industria, guztira*
2016	2,4	1,8
2017	0,3	3,2
2018	0,2	0,2
2019	2,1	0,7
2020	-4,9	-9,6

(% Δ)

(*): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.
Iturria: Estatistika Institutu Nazionala.

Nekazaritza, Elikadura eta Ingurumen Ministerioak 2019aren gainean emandako informazioaren arabera, nekazaritzako elikagaien sektoreak Estatuko industria-jardueraren gailurrean jarraitzen du, 125.841,8 milioi euroko fakturazioarekin (industriari dagokion fakturazio osoaren % 22,8). 30.573 enpresak eta 506.200 langilek osatzen dute sektorearen ehuna (industria osoaren % 21,5). Emakumezkoen enplegu-tasa % 39,5koa da, gainerako manufaktura-industrietan (% 26,9) baino altuagoa. Aldi berean, industriaren guztizkoaren balio erantsiaren % 18,9 elikagaien eta edarien industriari dagokio.

EBn gertatzen den bezala, Espainian ere sektorea oso atomizatuta dago (2019an enpresen % 96,1ek 50 langile baino gutxiago zituen, eta % 79k, 10 langile baino gutxiago). Dena den, sektoreko enpresa handiek hartzen dute produkzioaren % 70, teknologikoki garatuenak izan ohi dira eta nazioarte mailan lan egiten dute (atzerriko kapitalaren presentzia esanguratsuekin). Enpresa txikiek eta ertainek, berriz, eremu geografiko murriztagoetan egiten dute lan.

Hortaz, nekazaritzako elikagaien sektorea Espainiako ekonomiako lehen industria-sektorea da, zalantzarik gabe. Gainera, haren jarduera propioaren bidez aberastasuna sortzeaz gain, ekonomiaren gainerako esparruei ere mesede egiten die zeharka, beste sektore batzuekin duen harremanagatik eta arrastatzeko gaitasunagatik. Nekazaritzako elikagaien industriak haren hornitzaileei egindako erosketek eragiten duten jarduera ekonomikoaren bidez sortzen dira zeharkako efektu horiek. Eskari horri erantzuteko helburuarekin, hornitzaileek, aldi berean, gehiago erosten diete haien hornitzaile propioei, eta horrek ere balio erantsia sortzen du.

Azkenik, egungo osasun-krisiaren ondorioz, inbertsio-funts handiek nekazaritzako elikagaien sektorera zuzendu dute haien begirada. Sektore honen tamaina eta lehiakortasuna handitzeko aukera bat da, eta horrek nekazaritzari ere eragingo dio. Hori dela eta, eragiketa korporatibo asko ari dira ematen. Joera hori argi eta garbi erakusten dute ProA Capitalek Pastas Gallo enpresa erosi izanak, edo MCH eta Ardianek Carnica Palacios enpresa eskuratu izanak. Nekazaritzako elikagaien sektoreak, agerikoa den moduan, nekazaritzan du oinarria, eta nekazaritza ere inbertitzaileen fokuari azpian dago; hala erakusten du Abacek Agroponente erosi izanak edo Aurica funtsak Agrosolar eskuratu izanak.

4.3 SEKTOREA NAFARROAN

Nekazaritzako elikagaien industria Nafarroako ekonomiaren baitako sektorerik esanguratsuenetakoa bat izan da tradizioz, eta hala izaten jarraitzen du gaur egun ere. Zehazki, EINEk emandako 2019ko datuen arabera, elikagaien eta edarien industriak (nekazaritzako elikagaiak) sortzen du industria osoaren enpleguaren % 19,2 (Nafarroako industrian eragin handiena duten azpisektoreen artean lehena da, Ibilgailu motordunen, atoiaren eta erdi-atoiaren fabrikazioaren aurretik), eta industriako balio erantsi gordinaren % 16,4 (kasu honetan bigarrena da, balio erantsi gordinaren % 27,6 sortzen duen ibilgailu motordunen azpisektorearen atzetik).

104. koadroa Nafarroako nekazaritzako elikagaien industria, 2020

Tamaina	Enpresa kopurua	%, Guztizkoarekiko
1-5 langile	229	50,4
6-49 langile	169	37,2
50-99 langile	23	5,1
> 100 langile	33	7,3
Guztira	454	100,0

Iturria: Nafarroako Merkataritza eta Industria Ganbera eta Gizarte Segurantzaren Diruzaintza Nagusia.

EINEk emandako informazioaren arabera, 2020an nekazaritzako elikagaien industriara bideratutako 454 enpresa zeuden Nafarroan. Enpresa kopurua -% 16,8 murriztu zen 2019arekin alderatuta, ziur aski pandemiaren ondorioz.

Bestetik, enpresa horien tamaina langile kopuruaren arabera aztertuz gero, argi geratzen da enpresa txikiak eta ertainak nagusitzen direla enpresa-ehunean. Enpresen % 50,4k 6 langile baino gutxiago zituzten, % 37,2k 6 eta 49 langile artean eta, azkenik, gainerako % 12,4ak 50 enplegatu baino gehiago.

Sektoreko enpresa garrantzitsuenei dagokienez, ondorengo taulan agertzen dira 250 langiletik gorakoak (guztira, 10 enpresa), eta zein herritan dauden, zein jarduera burutzen duten eta dagokien enplegu-estrategia ere adierazten da. Aipatutako enpresetako lau 500 langiletik gorakoak dira (General Mills San Adrián SL, Ultracongelados Virto SA, UVE SA eta Viscofan SA).

105. koadroa Nafarroako nekazaritzako elikagaien enpresa nagusiak, 2020

Enpresa	Udalerría	Enplegu-estrategia	Jarduera nagusia
Ultracongelados Virto S.A.	Azagra	+ 500	Kontserba begetalak
UVE SA	Tutera	+ 500	Edozein motatako pentsu konposatuen elaborazioa
General Mills San Adrián SL	San Adrián	500 baino gehiago	Beste elikagai-produktu batzuen elaborazioa
Viscofan SA	Iruñea	+ 500	Beste elikagai-produktu batzuen elaborazioa
Iberfruta-Muerza SA	Azagra	251- 500	Zuku eta kontserba begetalen fabrikazioa
Gelagri Iberica SL	Milagro	251- 500	Zuku eta kontserba begetalen fabrikazioa
BS cocinados SL	Funes	251- 500	Zuku eta kontserba begetalen fabrikazioa
Congelados de Navarra SA	Arguedas	251- 500	Kontserba begetalak
Vegetales de navarra SLU	Milagro	251- 500	Fruta eta beste produktu begetal batzuen garbiketa, sailkapena eta ontziratzea.
Aperitivos y Extrusionados SA	Ribaforada	251- 500	Beste elikagai-produktu batzuen elaborazioa

Iturria: Nafarroako Merkataritza eta Industria Ganbera. Camerdata datu-basea.

Nafarroako industriaren egituraren ezaugarri nagusiak aztertuta, industria honen jardueraren aldagai nagusien bilakaera aztertuko dugu jarraian. 2020an 454 enpresa zeuden sektorean (2019an 546 enpresa), hau da, nekazaritzako elikagaien sektoreko enpresa-ehuna -% 16,8 murriztu zen.

106. koadroa Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako enpresen kopuruaren eta enpleguaren bilakaera

Urtea	Enpresak	% Δ	Enplegua	% Δ	Batez besteko enplegua
2011	577	-1,4	11.897	0,0	20,6
2012	579	0,3	11.773	-1,0	20,3
2013	566	-2,2	11.419	-3,0	20,2
2014	560	-1,1	11.999	5,1	21,4
2015	552	-1,4	12.457	3,8	22,6
2016	545	-1,3	12.989	4,3	23,8
2017	546	0,2	13.524	4,1	24,8
2018	539	-1,3	13.614	0,7	25,3
2019	546	1,3	15.016	10,3	27,5
2020	454	-16,8	--	--	--

Iturria: INE eta geuk egina.

Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriaren Industria Produkzioaren Indizeak ere (IPI, jardueraren bilakaeraren adierazle gisa erabiltzen dena) jaitziera nabarmena izan zuen

2020an, -% 6,5koa (2019an % 3,6). Jaitsiera hori bat dator Nafarroako industria-sektorearen IPIak izandako beherakadarekin (-% 10,9).

107. koadroa Industria Produkzioaren Indizearen (IPI) bilakaera

Urtea	(% Δ)	
	Nekazaritzako elikagaiak	Industria, guztira*
2013	-2,2	-1,6
2014	0,4	3,9
2015	3,8	2,2
2016	1,3	0,7
2017	-2,3	-2,1
2018	-1,6	-0,5
2019	3,6	9,8
2020	-6,5	-10,9

(*): Egutegiaren arabera zuzendutako datuak.
Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Sektoreko kanpo-merkataritzaren bilakaeraren azterketak erakusten duenez, esportazioek hazkunde apal bat erregistratu zuten 2020an (% 2,5) eta 631,3 milioi euroko balioa izan zuten. Inportazioak, berriz, nabarmen jaitsi ziren (-% 12,8), 226,4 milioi eurora arte.

Kanpo-merkataritzaren bilakaera horri lotuta, sektoreko merkataritza-balantzaren superabita 404,9 milioikoa izan zen 2020an, 2019koa baino askoz saldo handiagoa (356,5 milioi euro). Estaldura-tasa, berriz, % 278,8koa izan zen 2020an (2019an, aldiz, % 237,3koa).

108. koadroa Nekazaritzako elikagaien kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan

Urtea	Esportazioak		Inportazioak		Merkataritza-balantza	Estaldura-tasa %
	(M euro)	% Δ	(M euro)	% Δ		
2011	395,3	18,3	142,4	1,6	252,9	277,6
2012	402,6	1,8	163,1	14,5	239,5	246,8
2013	493,1	22,5	211,6	29,8	281,5	233,0
2014	512,9	4,0	203,5	-3,8	309,4	252,0
2015	538,8	5,1	217,8	7,0	321,0	247,4
2016	553,6	2,7	237,3	9,0	316,3	233,3
2017	567,4	2,5	238,2	0,4	329,2	238,2
2018	574,6	1,3	238,7	0,2	335,9	240,7
2019	616,1	7,2	259,6	8,8	356,5	237,3
2020	631,3	2,5	226,4	-12,8	404,9	278,8

Iturria: Aduanen Zuzendaritza Nagusia.

Sektoreak Nafarroan duen jarduera aztertzen amaitzeko, sektoreko 5 enpresak soilik osatutako laginaren jardueraren emaitzak agertzen dira jarraian, Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentralak emandako datuen arabera.

Enpresen guztizkoak 124.015 mila euro fakturatu zituen 2019an, aurreko ekitaldian baino -% 2,2 gutxiago (126.817,00 mila euro 2018an).

109. koadroa Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 5 enpresatako lagin baten emaitzen kontu agregatua

Kontzeptua	2018		2019		% Δ 18/19
	(m euro)	%	(m euro)	%	
Ustiapeneko diru-sarrerak	126.817,00	100,0	124.015	100,0	-2,2
Bitarteko kontsumoak	96.176,00	75,8	92.638	74,7	-3,7
Balio erantsi gordina	30.641,00	24,2	31.377	25,3	2,4
Langile-gastuak	12.474,00	9,8	13.463	10,9	7,9
Ustiapenaren emaitza ekonomiko gordina	18.167	14,3	17.914	14,4	-1,4
Amortizazioak eta hornidurak	6.586,00	5,2	9.532	7,7	44,7
Ustiapenaren emaitza ekonomiko garbia	11.581	9,1	8.382	6,8	-27,6
Finantza-karga	-10.517	-8,3	-18.750	-15,1	78,3
Ohiko jardueren emaitza	22.098	17,4	27.132	21,9	22,8
Ezohiko jardueren emaitza	9.062	7,1	154	0,1	-98,3
Zergen aurreko emaitza	31.160	24,6	27.286	22,0	-12,4
Zergak	2.701,00	2,1	1.153	0,9	-57,3
Ekitaldiko emaitza garbia	28.459	22,4	26.133	21,1	-8,2
Cash-flow	35.045	27,6	35.665	28,8	1,8

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala.

Kostuen egituraren bilakaeraren azterketaren arabera (kostu-partiden partaidetza, fakturazioarekiko), bitarteko kontsumoen jaitsiera txiki bat ikus daiteke. 2019an % 74,7ko partaidetza izan zuten bitarteko kontsumoek (2018an % 75,8koa). Balio erantsiaren partaidetzak, berriz, gora egin zuen apur bat; % 25,3koa izan zen 2019an, eta % 24,2koa 2018an.

Langile-gastuek diru-sarreraren gainean zuten pisua % 10,9ra igo zen 2019an (% 9,8koa izan zen 2018an), eta amortizazioen eta horniduren partaidetza % 7,7ra igo zen 2019an (2018an % 5,2koa). Bestetik, karga finantzarioak -% 15,1eko partaidetza izan zuten fakturazioan (2018an -% 8,3koa), eta ezohiko emaitzak nabarmen jaitsi ziren.

Testuinguru horretan, ekitaldiko emaitza garbia apur bat jaitsi zen, eta diru-sarreraren gaineko partaidetza % 21,1koa izan zen 2019an (2018an % 22,4koa).

110. koadroa Nafarroako nekazaritzako elikagaien industriako 15 enpresatako laginaren errentagarritasuna

RATIOAK	2017	2018	2019
AKTIBO GARBIAREN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	6,2	22,5	0,2
Jasotako finantzaketa-interesak / Kostua duten besteren baliabideak	2,2	1,5	1,2
BALIABIDE PROPIOEN ERRENTAGARRITASUNA (zergen aurretik)	9,1	25,3	21,3
Zorpetze-ratioa	41,3	11,7	15,6
Apalankamendu finantzarioa*	4,0	21,0	-1,0

() Errentagarritasun ekonomikoa - besteren finantzaketaren kostua.*

Iturria: Espainiako Bankuaren Balantzeen Zentrala

Azkenik, nabarmen behera egin zuten aztertutako lagineko enpresen errentagarritasun ekonomikoak eta errentagarritasun finantzarioak (zergen aurretik) ere. Zehatzago esanda, errentagarritasun ekonomikoaren jaitsiera nabarmendu zen, bereziki. Errentagarritasun ekonomikoa % 0,2koa izan zen 2019an (2018an % 22,5koa). Errentagarritasun finantzarioa % 21,3koa izan zen (2018an % 25,3koa), zorpetze-kostua apur bat jaitsi zen (2019an % 1,2 eta 2018an % 1,5), eta zorpetze-ratioa hazi egin zen (2019an % 15,6 eta 2018an % 11,7).

5. AUTOMOBILGINTZA

5.1 NAZIOARTEKO EGOERA

la hamarkada batez etenik gabeko hazkundea izan ondoren, 2018 eta 2019 biurtekoan ibilgailuen mundu mailako matrikulazioa oso gutxi handitu zen, eta 2020an aurrekaririk gabeko krisialdian sartu zen automobilgintza-industria. Sektoreak bizi duen eraldaketa handiak eragindako ziurgabetasun-egoerari pandemiaren eragin kaltegarriak gehitu zitzaizkion 2020an. Hainbat astez mundu osoko egileen eta hornitzaileen jardura gelditu izanak eragin nabarmena izan zuen sektoreko magnitude nagusietan.

Eta, hori guztia, mugikortasun garbi eta jasangarriaren gaineko presioaren testuinguruan. Egileentzat eta balio-kate osoarentzat erronka ugari dakartzan agertokia osatzen du hainbat faktoreren nahasketak, hala nola CO₂aren igorpenen gainean indarrean sartu diren neurri gero eta zorrotzagoak, egileek energia anitzeko plataforma modularrak txertatu izanak edo ibilgailuen eraldaketa digitalak. Oraingoz, Europar Batasunean, gasolina edo diesela darabilten autoak edo auto hibridoak matrikulatzea ez da baimenduta egongo 2035etik aurrera¹. Ondorioz, askoz lehenago utzi beharko liokete mota horretako autoak fabrikatzeari. Fabrikatzaile gehienek epemuga laburragoan bete nahi dute neurri hori.

Hain ezohikoa izan den urte honetan, laguntzen mobilizazio azkarra izan da sektorearentzako oxigeno-baloi bakarra. Laguntza horiek, marken eta kontzesionarioen merkataritza-ahaleginari batuta, krisiaren eragina apaltzen lagundu dute, apur bat bada ere.

Halaber, 2020a berezia izan arren, ez zuen lortu sektoreko enpresa-kontzentrazioaren dinamika aldatzerik. Hala, automobilgintzako nazioarteko (Italia-Frantzia-AEB) talde berri bat jaio zen, "Stellantis", Fiat, Chrysler eta PSA taldea batuta. Hain zuzen ere, 14 marka biltzen ditu taldeak, eta mundu mailako ibilgailuen laugarren fabrikatzaile handiena da². Aldi berean, urtearen hasieran Nissan-Renault aliantzak arriskuan ikusi zuen haren etorkizuna, gobernantzan arazo batzuk izan baitzituzten. Krisialdiak, ordea, bien arteko harmonia sustatu zuen, eta 2025etik aurrera ibilgailuak partekatutako plataformetan ekoitziko dituztela iragarri zuten.

Hala ere, pandemia hasi zenetik urtebete pasa den honetan, mundu mailako automobilgintza industriak egora zailean jarraitzen du, mikrotxipen merkatua erori egin baita mundu mailan, eta horrek ekoizpen-erritmoa moteltzera behartu ditu egile asko. Beste osagai batzuen kasuan ere gerta litezke hornidura-arazoak, eta horrek ekoizpena geldiaraziko luke berriro ere, industria osoarentzako ondorio garrantzitsuekin. Egoera hori

¹ 2021eko uztaileko iragarpena: EBren helburuak betetzeko hartutako neurria, hain zuzen ere, 2030erako CO₂aren igorpenak % 55 murriztea eta 2055ean neutraltasun klimatiko osoa lortzea.

² Jeep, Chrysler, Dodge, RAM, Citroën, FIAT, Abarth, Opel, Vauxhall, Peugeot, Alfa Romeo, DS Automobiles, Lancia eta Maserati.

zailagoa izango litzateke Europarentzat, autoen elementu giltzarriak –hala nola osagai elektronikoak edo bateria elektrikoak– eskuratzeko orduan mendekotasun handia baitu beste herrialde batzuekiko, batez ere, Asiako herrialdeekiko. Hala, erronka horien aurrean, hornidura-katearen plangintzari are garrantzi handiagoa eman behar zaio sektoreak martxan jarrai dezan. Izan ere, testuinguru honetan, oztopo askori egin beharko zaie aurre pandemiaren aurreko mailara itzuli ahal izateko.

5.2 NAZIOARTEKO EGOERA

Aurrez aipatu dugun moduan, Covid-19aren krisiak gogor kolpatu zuen mundu mailako automobilgintza-industria 2020an. Gertaera horiek ondorio garrantzitsuak izan zituzten ibilgailuen ekoizpenean eta matrikulazioan, eta 2010-2011ko mailara jaitsi ziren. Hala, 78 milioi ibilgailuren mugatik behera kokatu ziren bi balioak.

Ekoizpen-datuekin hasita, mundu osoan 77.621.582 ibilgailu ekoitzi zituzten urte osoan zehar, 2019an (92.175.805) baino % 15,8 gutxiago. Urteetik urtera ekoizpena handitzera ohitutako industria bat izanik, ondoz ondoko hiru urte daramatza jaitsierekin. Hala ere, aurreko biurtekoko jaitsierak apalagoak izan ziren (-% 5,2 eta -% 1,1 2019an eta 2018an).

Fabrikazio-jarduera xeheago aztertuta, argi ikusten da Txina gailentzen dela mundu mailako automobilgintza-industrian. 25 milioi ibilgailutik gorako ekoizpena du Txinak, eta jardueraren jaitsiera txiki batekin amaitu zuen urtea (-% 2 2019arekin alderatuta). Ondorioz, nabarmen hazi zen herrialde horren partaidetza guztizkoarekiko (% 27,9ko partaidetza 2019an eta % 32,5ekoa 2020an). 2020aren gisako ezohiko urte batean, suspertzeko gaitasun handia erakutsi zuen Txinak. Asiako gainerako herrialdeen ekoizpenak, ordea, modu bortitzean egin zuen behera. Japoniak 8 milioi ibilgailu baino gehiago ekoitzi zituen, Hego Koreak 3,5 milioi, Indiak 3,4 milioi eta Tailandiak ia milioi bat eta erdi ibilgailu; guztiek urte arteko aldakuntza-tasa negatiboak izan zituzten fabrikazio-jarduerari dagokionez (-% 16,7, -% 11,2, -% 25 eta -% 29,1). Hala eta guztiz ere, Asia-Ozeaniak jarraitu zuen munduko lurralde ekoizlerik handiena izaten, munduko ekoizpenaren erdia baino gehiago bildu baitzuen (% 57). Hala, nahiko ongi eutsi zion krisiaren astinduari (-% 10,2), batez ere, Txinari esker.

Europak munduko ekoizpenaren ia % 22 bildu zuen, eta nabarmen jaitsi zen ekoizpen-erritmoa (-% 21,6). Herrialde ekoizle guztiek izan zuten beheranzko joera, eta jaitsiera are handiagoa izan zen egile handien artean: % 39,5eko jaitsiera Frantzian (1.316.371 ibilgailu ekoitzi zituzten urtean), % 24,4ko jaitsiera Alemanian (3.742.454 ibilgailu) eta % 28,5ekoa Erresuma Batuan (987.044 ibilgailu). Espainiari dagokionez, 2.268.185 ibilgailu ekoitzi zituen 2020an, aurreko urtean baino -% 19,6 gutxiago. Dena den, munduko rankingeko zortzigarren postua berreskuratzea lortu zuen, Brasili aurre hartuta.

Amerikan % 22,1 jaitsi zen ekoizpena eta 15,7 milioi unitate ekoitzi zituzten, mundu mailako ekoizpenaren % 20,2. AEBk, munduko bigarren ibilgailu-ekoizleak, % 19 murriztu zuen ekoizpena, eta 9 milioi ibilgailuren mugara iritsi zen ia (8.822.399). Ekoizpen

txikiagoarekin baina antzeko bilakaerarekin itxi zuten ekitaldia Mexikok (3.176.600, -% 20,8), Brasilek (2.014.055, -% 31,6) eta Kanadak (1.376.623, -% 28,2).

Azkenik, Afrikak osatzen du agertokia, ekoizpen oso txikiarekin (munduko guztizkoaren % 0,9); 2020an murrizketa handia izan zuen (-% 35,3).

111. koadroa Ibilgailuen ekoizpena. Herrialde nagusiak

Herrialde nagusiak	2019	2020	(unitateak)
			% Δ 20/19
Alemania	4.947.316	3.742.454	-24,4
Espainia	2.822.632	2.268.185	-19,6
Errusia	1.720.116	1.435.335	-16,6
Frantzia	2.175.350	1.316.371	-39,5
Turkia	1.461.244	1.297.878	-11,2
Txekiar Errepublika	1.433.961	1.159.151	-19,2
Erresuma Batua	1.381.405	987.044	-28,5
Eslovakia	1.107.902	985.000	-11,1
Italia	915.291	777.165	-15,1
UE-14	12.241.372	9.202.743	-24,8
UE-27	18.002.188	13.771.638	-23,5
Europa	21.579.464	16.921.311	-21,6
AEB	10.892.884	8.822.399	-19,0
Mexiko	4.013.137	3.176.600	-20,8
Brasil	2.944.988	2.014.055	-31,6
Kanada	1.916.585	1.376.623	-28,2
Amerika	20.148.849	15.690.215	-22,1
Txina	25.750.650	25.225.242	-2,0
Japonia	9.684.507	8.067.557	-16,7
Hego Korea	3.950.614	3.506.774	-11,2
India	4.524.366	3.394.446	-25,0
Tailandia	2.013.710	1.427.074	-29,1
Asia-Ozeania	49.333.841	44.289.900	-10,2
Afrika	1.113.651	720.156	-35,3
Mundua, guztira	92.175.805	77.621.582	-15,8

Iturria: Anfac.

Matrikulazioei dagokienez, % 13,8ko jaitsierarekin amaitu zen urtea, eta 77,9 milioi unitate saldu ziren mundu mailan. Ekoizpenaren arloan bezala, Txina gailendu zen gainerako herrialdeen artean, ez soilik salmenta kopuruarengatik (25,3 milioi), baita salmenten bilakaeragatik ere, % 1,9 bakarrik murriztu baitziren 2019arekin alderatuta. 2019a urte konplikatu izan zen Txinarentzat ibilgailuen salmentari dagokionez (-% 8,2). Gainera, munduko gainerako herrialdeak baino lehenago eragin zion Covid-19aren krisiak. Horrek herrialdearen suspertzea aurreratu zuen, eta denbora errekorrean suspertu zen. Asiako beste bi merkatu handietan, Japonian (4.598.611) eta Indian (2.938.653) beheranzko joera erregistratu zen (-% 11,5 eta -% 23). Eta, zalantzarik gabe, Hego Korea izan zen salbuespena, salmentak % 6,2 areagotzea lortu baitzuen 2020an.

Europan oso zorrotzak izan ziren mugikortasunarekin lotutako murrizketak, eta ibilgailuen salmenta erori egin zen (-% 20,2); 16.705.645 unitate saldu ziren. Pandemiak markatu zuen salmenten bilakaera. Urtearen hasiera positiboa izan zen, eta gero matrikulazioak murrizten joan ziren hilabetez hilabete. Urtearen amaieran apur bat suspertu zen jarduera, baina ez zen nahikoa izan krisialdiaren eraginei aurre egiteko. Espero bezala, Europako ia herrialde guztietan jaitsi ziren salmentak, % 18,6 (Alemanian)

eta % 31,3 (Espainian) artean. Dena den, aldakuntza handi horiek ez zuten Europako merkatu nagusien posizionamendua aldatu. Alemaniak (% 19,6), Frantziak (% 12,6), Erresuma Batua (% 11,8), Italiak (% 9,4) eta Espainiak (% 6,2) jarraitu zuten buruan, eta bost horiek bildu zuten Europako matrikulazioen ia % 60. Testuinguru horretan, beharrezkoa da Turkia nabarmentzea. Izan ere, 2020an alde handiz gaintu zituen aurreko ekitaldiko salmentak, eta 491.947 matrikulazioko merkatu-bolumena izatetik 796.200ra (% 61,8) pasatu zen. Dena den, kontuan izan behar da aurreko bi ekitaldietan beherakada handiak izan zituela.

112. koadroa Ibilgailuen matrikulazioa. Herrialde nagusiak

<i>(unitateak)</i>			
Herrialde nagusiak	2019	2020	% Δ 20/19
Alemania	4.017.059	3.266.749	-18,7
Frantzia	2.755.695	2.100.021	-23,8
Erresuma Batua	2.742.852	1.967.656	-28,3
Italia	2.132.630	1.564.670	-26,6
Espainia	1.501.244	1.030.744	-31,3
Polonia	656.258	510.153	-22,3
Belgika	644.046	511.107	-20,6
EB 27 + EFTA + Erresuma Batua	18.443.305	14.086.918	-23,6
EB, guztira	20.941.321	16.712.424	-20,2
AEB	17.037.088	14.452.892	-15,2
Brasil	2.787.850	2.058.437	-26,2
Kanada	1.937.218	1.527.580	-21,1
Mexiko	1.359.884	976.373	-28,2
Amerika	24.831.716	20.245.466	-18,5
Txina	25.796.931	25.311.069	-1,9
Japonia	5.195.216	4.598.611	-11,5
India	3.816.858	2.938.653	-23,0
Hego Korea	1.795.134	1.905.972	6,2
Australia	1.062.867	916.968	-13,7
Asia-Ozeania-Ekialde ertaina	43.483.277	40.107.260	-7,8
Errusia	1.778.901	1.631.163	-8,3
Afrika	1.179.925	912.863	-22,6
Mundua, guztira	90.436.239	77.978.013	-13,8

Iturria: Anfac.

Amerikako kontinentean 20,2 milioi ibilgailu matrikulatu zituzten (-% 18,5). AEBk % 15,2 murriztu zituen salmentak, 14,4 milioira arte. Mexikon handiagoa izan zen jaitsiera (-% 28,2), eta milioi bat matrikulaziotik behera kokatu zen merkatua. Brasilen (-% 26,2) eta Kanadan (-% 21,1) ere antzeko bilakaera izan zuten salmentek, baina dimentsio oso ezberdineko merkatuak dira (2.058.437 eta 1.527.580 matrikulazio, hurrenez hurren).

Afrikari dagokionez, ekarpen askoz ere txikiagoa egin zuen (912.863 matrikulazio, munduko salmenten % 1,2). Afrikak ere beheranzko joera izan zuen, eta merkatua asko ahuldu zen 2020an zehar (-% 22,6).

5.3 SEKTOREA ESPAINIAN

Osasun krisiak ekarritako krisi ekonomikoak eragina izan zuen automobilgintzako Estatuko industriaren emaitzetan. Ekoizpen-jardueraren eta merkataritza-jardueraren hilabete eta erdi baino gehiagoko geldialdiak, logikoa den moduan, ondorio latzak izan zituen automobilgintza-industriaren fakturazioan¹. 2020an ia 60.000 milioi fakturatu ziren, 2019an baino % 13 gutxiago. Egoera horrek garrantzi handia du. Izan ere, kontuan izan behar da sektoreak garrantzi ekonomiko handia duela Estatuko ekonomian, BPGaren % 8 eta enpleguaren % 9 baitagozkio.

Pandemiak eragindako ezohiko egoeran, 2020an aurrekaririk gabeko jaitsiera izan zen matrikulazio-datuetan (-% 31,3), eta milioi bat pasatxo unitate matrikulatu ziren. Hala, 2014ko mailara itzuli zen sektorea. 2021eko urtarrilean matrikulazio-zergak garestituko zirela jakinarazteak eta Gobernuak autoak erosteko sustatutako laguntzek ere ez zuten lortu salmentei bultzada bat ematea. Estatuko lurzoruko –hor daude automobilgintzako entseina nagusiak– ekoizpenaren jarduera % 19,6 murriztu zen, eta 2.268.185 ibilgailu ekoitzi zituzten urtean. Horietatik ia % 86 (1.951.448) gure mugetatik kanpo saldu zituzten (-% 15,5). Aipatu beharrekoa da Nissanek Bartzelonako Zona Frankoa industrialdeko lantegia itxiko zuela jakinarazi zuela. Ia 2.500 pertsonak lan egiten zuten lantegi hartan².

113. koadroa Espainiako automobil-industriaren ekoizpena, matrikulazioa eta kanpoko merkataritza

Azpisektorea	Produkzioa			Esportazioak			Matrikulazioak (*)		
	2019	2020	%Δ	2019	2020	%Δ	2019	2020	%Δ
Turismoak	2.209.769	1.791.570	-18,9	1.867.477	1.580.297	-15,4	1.258.251	851.210	-32,4
Lur orotakoak	38.522	9.094	-76,4	36.834	8.592	-76,7	-	-	-
Merkataritzako ibilgailu arinak	524.504	430.616	-17,9	387.279	335.280	-13,4	214.922	158.120	-26,4
Industria-ibilgailuak	49.837	36.905	-25,9	18.480	27.279	47,6	24.573	19.245	-21,7
Autobusak	-	-	-	-	-	-	3.498	2.171	-37,9
Guztira	2.822.632	2.268.185	-19,6	2.310.070	1.951.448	-15,5	1.501.244	1.030.746	-31,3

(*): Turismoen matrikulazioak barne hartzen ditu lur orotako matrikulazioak ere.
Iturria: Anfac.

Azterketarekin jarraituz eta ibilgailu moten araberako datuetan sakonduz, turismoen ekoizpena % 18,9 murriztu zen eta 1.791.570 unitate ekoitzi zituzten urtean. Hain zuzen ere, turismoei dagokie ekoizpen osoaren ia % 80. Pisu handiena duen hurrengo segmentuak (% 19), merkataritzako ibilgailu arinek, antzeko portaera izan zuten (-% 17,9), eta 430.616 unitate ekoitzi zituzten ekitaldia. Ibilgailu industrialek (% 1,6) ere behera egin zuten (-% 25,9). Lur orotako ibilgailuen kasuan ikusi zen argien jardueraren etena, % 76,4 murriztu baitzen haien ekoizpena 2020an, 10.000 unitate baino gutxiago ekoitzi.

¹ Automobil eta Kamioien Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte (ANFAC) kideak.

² 2021eko uztaila: Txosten hau egiteko uean Belgikako Punch taldeak eskaintza irmo bat aurkeztu du, Bartzelonako Nissaneko lanpostu gehienak ziurtatuz.

Agertoki bera bizi izan zuten esportazioek, baina modu apalagoan. Hala, turismoen esportazioa % 15,4 jaitsi zen, eta 1.580.297 unitate saldu zituzten gure mugetatik kanpo. Merkataritzako ibilgailu arinen bilakaera antzekoa izan zen (-% 13,4), eta 335.280 unitate esportatu zituzten. Ibilgailu industrialek, berriz, zifra positiboekin itxi zuten ekitaldia: 27.279 unitate esportatu zituzten, aurreko ekitaldian baino % 47,6 gehiago. Lur orotakoen esportazioek, bestalde, jaitsiera handia izan zuten (-% 76,7), eta 8.592 ibilgailu esportatu zituzten.

Nolanahi ere, matrikulazioetan islatzen da ongien krisiaren eragina. Turismoen segmentuan 851.210 matrikulazio izan ziren, 2019an baino % 32,4 gutxiago. Merkataritzako ibilgailu arinen matrikulazioa % 26,4 murriztu zen, eta 158.120 unitate matrikulatu zituzten. Bilakaera bera izan zuten ibilgailu industrialek (-% 21,7), baina askoz ere bolumen txikiagoarekin (19.245 matrikulazio). Azkenik, autobusek izan zuten jaitsierarik handiena (-% 37,9), eta 2.000 matrikulazioen muga justu-justu gaindituta itxi zuten ekitaldia.

114. koadroa Turismoen matrikulazioa marken arabera

Marka nagusiak	2019	2020	(unitateak) %Δ
Seat	111.982	68.721	-38,6
Volkswagen	94.328	66.817	-29,2
Audi	51.114	37.285	-27,1
Škoda	29.388	22.667	-22,9
Volkswagen taldea	286.812	195.490	-31,8
Peugeot	97.936	65.699	-32,9
Opel	69.101	30.223	-56,3
Citroën	67.149	43.820	-34,7
PSA taldea	234.186	139.742	-40,3
Renault	86.420	56.138	-35,0
Toyota	71.696	57.580	-19,7
Hyundai	62.766	45.405	-27,7
KIA	59.523	47.624	-20,0
Ford	57.168	34.776	-39,2
Dacia	55.692	39.394	-29,3
Mercedes	53.719	42.375	-21,1
Nissan	51.557	34.761	-32,6
Fiat	47.115	28.516	-39,5
BMW	46.887	35.229	-24,9
Gainerako markak	198.432	94.180	-52,5
Guztira	1.258.251	851.210	-32,3

Iturria: Anfac.

Ekoirolek Estatuko merkatuan izandako bilakaerari dagokionez, 2020an mundu mailako merkatuan lidergo-aldaketa gertatu zela nabarmendu behar da. Hala, Toyotak lehenengo postua kendu zion Volkswageni, 9,5 milioi ibilgailu salduta. Egoera hori, ordea, ez zen eman Estatuko merkatuan. Seatek jarraitu zuen zerrendaren buruan, 2020an salmentak asko murriztu arren (-% 38,6). Zehatzago esanda, 68.721 unitate salduta eta % 8,1eko pisu erlatiboarekin, Seat lehenengo postuan kokatu zen berriro ere. Volkswagen (66.817) eta Peugeot (65.699) izan ziren hurrengoak, % 29,2ko eta % 32,9ko murrizketak izanda, hurrenez hurren. Antzeko salmentekin eta beheranzko joerarekin, Toyota (57.580 matrikulazio; -% 19,7) eta Renault (56.138 matrikulazio; -% 35) kokatu ziren laugarren eta

bosgarren postuetan. Dena den, sektoreko merkataritza-jarduerarentzat 2020a oso zaila izan zen arren, badirudi Opel izan zela gehien kaltetutako marketako bat. % 56,3 murriztu ziren Opelen salmentak, eta 6. postutik 15. postura pasatu zen 2020an.

115. koadroa Ibilgailuen esportazio nazionalen jomugako herrialde nagusiak

Herrialdea	<i>(unitateak)</i>		
	2019	2020	%Δ
Frantzia	437.550	397.641	-9,1
Alemania	480.687	386.341	-19,6
Erresuma Batua	327.186	241.848	-26,1
Italia	250.455	225.748	-9,9
Turkia	35.560	71.791	101,9
Belgika	87.695	66.116	-24,6
Herbehereak	53.573	43.989	-17,9
Polonia	55.702	42.129	-24,4
Austria	49.516	38.259	-22,7
Portugal	47.194	36.341	-23,0
10 herrialde nagusiak, guztira	1.825.118	1.550.203	-15,1
Gainerakoak	484.952	401.245	-17,3
Esportazioak, guztira	2.310.070	1.951.448	-15,5

Iturria: Anfac.

Azken urteetan zehar gertatu den moduan, eta 2020a ezohikoa izan zen arren, lau herrialdek jaso zuten Estatuko produktuen esportazioaren zatirik handiena, eta lau horiei dagokie gure mugetatik kanpora egindako salmenten % 64,2. Frantzia (% 20,4ko partaidetza) kokatu zen aurrena, Alemaniari (% 19,8) lehenengo postua kenduta, eta Erresuma Batua (% 12,4) eta Italia (% 11,6) izan ziren hurrengoak. Beherakada handiak izan zituzten guztiek (-% 9,1, -% 19,6, -% 26,1 eta -% 9,9). Halaber, beherakadak orokorrak izan ziren testuinguru horretan, Turkiako merkatuaren hazkundea nabarmendu behar da (+% 101,9 eta 71.791 ibilgailu). Etengabeko eskaria izan zuen 2020 osoan zehar eta 5. postura aurreratu zen (2019an 10. postuan zegoen).

116. koadroa Automobilgintza-sektoreko esportazioak eta inportazioak (ibilgailuak gehi osagarriak)

Kontzeptua	<i>(M euro)</i>								
	Esportazioak			Inportazioak			Saldoa: Esportazioak - Inportazioak		
	2019	2020	%Δ	2019	2020	%Δ	2019	2020	%Δ
Turismoak eta lur orotakoak	29.355	26.216	-10,7	18.468	11.936	-35,4	10.887	14.281	31,2
Merkataritza-ibilgailuak, industria-ibilgailuak eta autobusak	6.601	5.300	-19,7	3.412	2.415	-29,2	3.189	2.885	-9,5
Zatiak, pieza eta osagarriak	9.304	7.673	-17,5	13.339	11.162	-16,3	-4.035	-3.489	-13,5
Motorrak eta abiadura-kaxak	2.505	1.714	-31,6	4.666	3.901	-16,4	-2161	-2187	1,2
Guztira	47.765	40.903	-14,4	39.885	29.414	-26,3	7.880	11.489	45,8

Iturria: Anfac.

Merkataritza-balantzari dagokionez, esportazioak % 14,4 gutxitu ziren, 40.903 milioi eurora arte. Inportazioak, berriz, % 26,3 murriztu ziren, eta 29.414 milioi euroko balioa izan zuten. Hala, 11.489 milioi euroko saldo positiboa izan zuen merkataritza-balantzak

(2019an baino % 45,8 handiagoa). Eraitza positibo hori, batez ere, pisu handieneko kategoriaren bilakaeran oinarritu zen, hau da, turismoen eta lur orotakoen bilakaeran, % 31,2ko saldoarekin (14.281 milioi euro). Gainerako ibilgailuak (2.885 milioi euro) batuta, 17.166 milioi eurokoa izango litzateke saldoa.

Azkenik, Espainia pixkanaka elektromugikortasunerantz mugitzen ari bada ere, nabarmentzekoa da Europako azken postuetan jarraitzen duela, Anfacek argitaratutako elektromugikortasunari buruzko barometroaren arabera. Hori dela eta, hiru urte barru, gutxienez, 250.000 ibilgailu elektriko matrikulatuta izatea eta 80.000 eta 110.000 karga-puntu izatea da Gobernuaren helburua.

Anfacen arabera, Espainiak, gutxienez, 700.000 ibilgailu elektriko ekoitzi behar ditu 2030erako Europako merkatu-kuota mantendu nahi badu edo are % 15era arte handitu nahi badu. Horretarako, 2020-40 Automobilgintza Planean hamar ekintza proposatzen ditu Anfacek, mugikortasunaren industria berrirako bidean pausoak emateko, deskarbonizazioaren eta digitalizazioaren funtsezko helburuetan oinarrituta. Baterien balio-katearen zati bat herrialdean txertatzea da nabarmendutako ekintzetako bat. Asmo hori azaldu du orain dela gutxi Volkswagenek (2021eko uztailan), Europan duen hirugarren bateria-fabrika eraiki nahi baitu Espainian.

Halaber, sektorearen garrantzia kontuan hartuta, Gobernuak Bruselari bidalitako Suspertze eta Eraldaketa Ekonomikorako 6 Proiektu Estrategikoen (PERTE) artean – NextGeneration funtsak jaso ahal izateko–, automobilgintza berdearekin eta konektatuarekin zerikusia duen proiektua da aurreratua. Gobernuak 4.295 milioi euro bideratuko ditu proiektu horretara, auto elektrikoek ekoizpena bultzatzeko.

Hala eta guztiz ere, 2021a konplikatu izango da sektorearentzat. Industriari bide luzea geratzen zaio oraindik ere emisiorik gabeko mugikortasunera heltzeko¹. Hala, aurrez aipatu dugun moduan, erronka berriak ditu aurrean, hala nola mikrotxipen gabezia. Hornidura-falta horrek geldialdiak eragin zituen lantegi batzuen ekoizpen-erritmoan, baita ABEEEak ere. Hori guztia, nazioarteko eta Estatuko eskariaren dinamikotasuna oso txikia zen agertoki batean. Gainera, badirudi Plan Renove berriak ez duela hobetuko Estatuko eskaria; bai, ordea, mugikortasun elektrikorako Plan Moves berriak.

Espero bezala, pandemia eta hark auto-egileen jardueran izandako ondorio larriak erabat islatu ziren automobilgintzarako ekipamenduen eta osagaien Espainiako industrian, 30.200 milioi euroko fakturazioa izan baitzuen industria horrek 2020an (-% 15,7), 2015eko balioetara itzulita.

¹ 2030erako 2021ean erregistratutako CO2 igorpenak % 37,5 murrizteko konpromisoa (WLTP araudiaren baitan).

117. koadroa Automobilgintzako ekipoen eta osagaien Espainiako industriaren zifra nagusiak

(M euro)

Kontzeptua	2019	2020	%Δ 20/19
Fakturazioa	35.822	30.200	-15,7
Merkatu nazionaleko salmentak			-18,4
- Ekipo originala	15.068	12.300	-21,0
- Ordezkoak	9.798	7.740	-13,5
Esportazioak	5.270	4.560	-13,9
I+G+b inbertsioa	20.754	17.879	-26,3
Enplegua (langile kopurua)	1.458	1.075	-5,7
	225.400	212.500	

Iturria: Sernauto.

Hortaz, Estatuko hornidura-industriak 1.000 enpresatik gora biltzen ditu, eta 2020an 212.500 langile zituzten guztien artean (-% 5,7). Zifra hori 344.500 pertsonara igotzen da, industriak sortutako enplegu zuzena eta zeharkakoa kontuan hartuz gero.

2020an 1.075 milioi eurokoa izan zen I+G+b inbertsioa, fakturazioaren % 3,6, aurreko urtean baino % 26,3 baxuagoa. Hortaz, nabarmentzekoa da hornidura-industriaren inbertsio-ahalegin handia. Izan ere, industriak badaki garrantzitsua dela inbertitzea, bezeroen behar berrietara egokitzeko eta merkatu konplexu eta zorrotzetan lehiakortasuna bermatzeko.

Estatuko produktuen helmugako merkatuei dagokienez, esportazioak 17.900 milioi eurora hurbildu ziren, hau da, 2019an baino % 14 baxuagoak izan ziren. Hala, esportazioei egokitu zitzaizen sektoreko fakturazioaren ia % 60. EBra egindako salmentek 11.881 milioi euroko balioa izan zuten 2020an (-% 11,8). Frantzia eta Alemania kokatu ziren buruan (3.171 milioi euro eta 3.040 milioi euro, hurrenez hurren). Erresuma Batua (1.204 milioi euro; -% 19,4) eta AEB (949 milioi euro; -% 6,6) ere nabarmendu ziren merkataritza-bazkide garrantzitsu gisa. Estatuko industriarekiko merkataritza-fluxuek behera egin zuten testuinguru horretan, Japoniak (166 milioi euro) erregistratu zuen bilakaera okerreana (-% 37,6). Bi herrialdek, berriz, Txinak eta Eslovakiak, goranzko bilakaera (% 11,5 eta % 5,8) izatea lortu zuten; hala, 492 milioi eurora iritsi zen lehena, eta 325 milioi eurora bigarrena.

Industriaren izaera esportatzaile indartsuari esker, fakturazioaren murrizketa ez zen hain larria izan. Kontuan izan behar da barne-merkatuko salmentak (12.300 milioi euro) gehiago jaitsi zirela (-% 18,4) esportazioak (-% 13,9) baino. Hala, ekipo originalen merkatuak 7.740 milioi euro fakturatu zituen 2020an (-% 21). Ordezkoen merkatua, berriz, beherago kokatu zen 4.560 milioi euroko balioarekin (-% 13,5).

Dena den, nabarmendu beharrekoa da automobilgintza-industriako hornitzaileek ibilgailuen ekoizpenean duten paper garrantzitsua, ekoizpenaren balioaren % 75en erantzuleak baitira. Elektromugikortasunarekin, konektagarritasunarekin eta adimen artifizialarekin lotutako joera berriak erronka handiak dira sektorearentzat, eraikuntza-industriaren kasuan bezala. Automobilgintza-sektorea, ordea, ohituta dago bezeroen aniztasun teknologikora eta kulturalera egokitzen.

5.4 SEKTOREA NAFARROAN

Nafarroak industria-ehun indartsua du, automobilgintzako ehun enpresa hornitzailek baino gehiagok osatua, eta atzerriko multinazionalen presentzia handiarekin. 12.000 pertsona inguruk lan egiten dute sektorean. Industria-egitura sendo horri Volkswagen Navarra gehitu behar zaio, lantegi bereizgarria, Volkswagen taldeak mundu osoan dituen 122 fabriketako bat. Hala, Nafarroako bigarren sektore garrantzitsua da automobilgintza-industria, nekazaritzako elikagaien industriaren atzetik, eta industriako BPGaren laurdena ordezkatzen du. Eta industriako BPGak, aldi berean, Nafarroako BPGaren % 25 ordezkatzen du.

118. koadroa Nafarroako enpresa aktiboak, jarduera nagusia automobilgintza dutenak, 2020.

Enpresa aktiboak	Enpresa kopurua
Ibilgailu motordunen fabrikazioa	9
Ibilgailu motordunen, atoiari eta erdi-atoiari karrozerien fabrikazioa	12
Ibilgailu motordunentzako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioa	48
GUZTIRA	69

Oharra: Jarduera nagusia (291-292-293 taldeak, EJNS 2009).

Iturria: EIN.

Hala, jarduera nagusia automobilgintzaren industriarekin lotuta zuten 69 enpresa aktibo zeuden 2020an Nafarroan: 9 ibilgailu motordunen fabrikaziora bideratuak, 12 ibilgailuentzako karrozeriak fabrikatzera zuzenduak eta 48 osagaien, piezen eta osagarrien fabrikaziora.

119. koadroa Nafarroako enpresa aktiboak, 2020an jarduera nagusia automobilgintza dutenak, enplegu-estratuaren arabera.

Enplegu-estratuak	Enpresa kopurua
≤ 5	29
6-49	21
50-99	6
100-249	3
>250	10
GUZTIRA	69

Oharra: Jarduera nagusia - 29 Ibilgailu motordunen, atoiari eta erdi-atoiari fabrikazioa (EJNS 2009).

Iturria: EIN.

Enpresen lagin horretan arreta jarrita eta enplegu-estratu bakoitzari esleitutako enpresen kopuruari dagokionez, enpresa gehienak beheko tarteetan kokatzen dira. Hala, 29 enpresak 5 langile edo gutxiago zituzten 2020an, eta 21 enpresa hurrengo tartean kokatu ziren, 6 langiletik 49ra arteko tartean. 6 enpresak 50 eta 99 langile artean zituzten, 3k 100 eta 249 langile artean eta, amaitzeko, 10 enpresak 250 enplegatutik gorako plantilla zuten.

120. koadroa Automobilgintzaren sektoreko Nafarroako enpresa nagusiak, 2020

Enpresa	Enplegua	Udalerría
Volkswagen Navarra S.A.	4.754(*)	Arazuri
TRW Automotive España, S.L.	500 baino gehiago	Iruñea
KYB Suspensions Europe, S.A.	500 baino gehiago	Asiain
Dana Automoción, S.A.	500 baino gehiago	Iruñea
SAS Autosystemtechnik SA (Faurecia taldea)	500 baino gehiago	Arazuri
Tecnoconfort S.A	251-500	Iruñea
Gestamp Navarra	251-500	Iruñea
KYB Steering Spain, S.A.	101-250	Orkoien
Grupo Antolin Navarra, S.A.	101-250	Arazuri
Iberica de suspensiones (Sogefi taldea)	101-250	Altsasu
Nano Automotive, S.L.	101-250	Tutera
TI Automotive Pamplona, S.A.	101-250	Aitzoain
Delmon Group Inepsa, S.A.	101-250	Iruñea
Isringhausen Spain S.L.	101-250	Iruñea
Maier Navarra, S.L	101-250	Iraizotz
AISA Navarra (Gcosmos taldea)	101-250	Agoitz
Schnellecke Logistics España S.A.	101-250	Arazuri
Zertan S.A. (Grupo Cebi)	101-250	Lizarra

(*): Langile kopurua abenduaren 31n. Volkswagen Navarraren datua.

Iturria: Geuk egina, Nafarroako Enpresa Direktorioaren eta Nafarroako Merkataritza eta Industria Ganberaren informazioa oinarri hartuta.

Volkswagen Navarra enpresa traktorearen presentziak Nafarroan industria hornitzaile oso berritzailea eta lehiakorra garatzea ahalbidetu du. Osagaien enpresa handi asko Foru Erkidegoan kokatuta daude; horien artean, TRW Automotive, KYB, Dana edo Faurecia nabarmentzen dira. Dinamikotasun handia eta balio-katean gero eta paper esanguratsuagoa izatea dira industria honen ezaugarriak. Dena den, txostenean zehar azaldu dugun moduan, pandemiak eragindako alarma egoerak eta ondoren funtsezkoak ez ziren jarduerak gelditu izanak moteldu egin zuen industria honen ekoizpen-erritmoa. Egoera hori argi eta garbi ikusi zen kanpo-jardueraren bilakaeran. Emaitzak 2019an baino askoz ahulagoak izan ziren, eta horrek asko baldintzatu zuen sektorearen jardueraren garapena, esportatzeko joera handia duen industria baita.

121. koadroa Kanpo-merkataritzaren bilakaera. Automobilak, piezak eta osagarriak*

Kontzeptua	(M euro)				
	2016	2017	2018	2019	2020**
Automobilgintzako esportazioak (1)	3.751,6	3.266,6	3.835,0	4.607,7	3.553,9
Esportazioak, guztira (2)	8.437,6	8.105,9	9.145,3	10.147,3	8.832,3
(1)/(2)	44,5	40,3	42,1	45,4	40,3
Automobilgintzako inportazioak	1.005,3	932,5	1.055,4	1.150,9	940,5

(*): Muga-zergen 87.kapitulua: Automobilak, traktoreak, zikloak eta lurreko gainerako ibilgailuak, piezak eta osagarriak.

(**): Aurrerapen-datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Hala, automobilgintza-sektorearen esportazioen balioa 3.553,9 milioi eurokoa izan zen 2020an, 2019an baino % 22,9 baxuagoa. Nafarroako esportazioen guztizkoak ere behera egin zuen 2020an, baina apalago (-% 13), eta 8.832,3 milioi euroko balioa izan zuen. Horren guztiaren ondorioz, automobilgintza-sektoreak Nafarroako kanpo-merkataritzan zuen partaidetza % 40,3ra jaitsi zen (2019an % 45,4). Hala ere, Nafarroako esportazioen mapan

presentzia handiena izan zuen kapitulua izan zen. Pisu handiena eskuratu zuen hurrengo partidak (Makinak, gailuak eta material elektrikoa, eta haien parteak) % 13,5eko ordezkari izan zuen.

Sektoreko inportazioek 940,5 milioi euroko balioa izan zuten 2020ko ekitaldian, aurreko urtean baino % 18,3 baxuagoa. Inportazioen guztizkoa % 15,7 murriztu zen, 4.609,8 milioi eurora arte. Esportazioen kapituluan bezala, automobilgintzako inportazioen pisu espezifiko oso esanguratsua da Nafarroan (guztizkoaren % 20,4). Kasu honetan, ordea, ia pisu bera du errektoreen, galdaren, makinaren eta gailuen partidak, % 18,7ko ekarpenarekin.

122. koadroa Volkswagen Navarra SA enpresaren jardura-magnitude nagusiak

	<i>(M euro)</i>			
Kontzeptua	2018	2019	2020	% Δ 20/19
Ekoizpen-jardura				
-Ekoizpena (ibilgailu kopurua)	272.272	320.523	242.666	-24,3
Langile kopurua (abenduaren 31n)	4.764	4.867	4.754	-2,3
Diru-sarrerak	3.249,8	3.844,6	3.066,1	-20,2
Emaitza zergen ondoren	65,6	78,0	66,2	-15,1
Cash-Flow gordina	163,6	193,1	183,0	-5,2
Inbertsioak	102,6	61,3	98,8	61,2

Iturria: Volkswagen Navarra, SA.

Kapitularekin jarraituz eta Volkswagen Navarrari dagokionez, 2020an behera egin zuten haren magnitude nagusiek, hainbat faktoreen eraginez. Hala, 2020an 242.666 ibilgailu ekoitzi zituzten, 2019an baino % 24,3 gutxiago. Izan ere, Landabengo lantegian, krisiaren eraginak jasateaz gain, muntaketa-lerroak bi modelo berrirentzako egokitu behar izan zituzten. 2021eko bigarren seihilekoan merkaturatuko dituzte modelo horiek.

Landabengo lantegian Volkswagen Polo modelo bakarrak fabrikatzen zuten 1984az geroztik, eta horregatik zen ezaguna. 2018an, ordea, beste modelo bat ere fabrikatzen hasi ziren, T-Cross. Hala, 2020an T-Cross modelo nagusitu zen eta 136.115 unitate ekoitzi zituzten. Polo modeloaren ekoizpena, berriz, 106.431 unitatekoa izan zen. Horrez gain, Poloren diseinu berriaren aurreserieko 72 auto eta Taigo berriaren 48 auto ekoitzi zituzten. Aurreikuspenen arabera, 2021eko ekainean eta irailean merkaturatuko dituzte modelo horiek. Hala, aurreikuspenak betez gero, 2021. urtea historikoa izango da Volkswagen Navarrarentzat, hiru modelo ezberdin ekoitziko baitituzte.

Helburu horretarako, 2020an enpresak 98,8 milioi euro inbertitu zituen Landabengo lantegian. Inbertsio horretako 50,3 milioi lantegia Taigo modeloari egokitzeko bideratu zituzten, 15,2 milioi Volkswagen T-Cross modeloaren ekoizpenerako lanak amaitzeko, eta 5,9 milioi Polo modelo birdiseinatzeko. Gainerako 27,4 milioiak urtean zehar lantegian egindako hainbat jardueratan inbertitu zituzten.

Hala ere, 66,2 milioi euroko irabaziekin (zergen ondoren) itxi zuen Volkswagenek 2020ko ekitaldia, eta 3.066,1 milioi euroko diru-sarrerekin. Diru-sarrera horien % 95 autoen

salmentatik etorri ziren, eta gainerako % 5a karrozerien, osagaien eta ordezeko piezen salmentatik.

Ekoizpenaren helmugari dagokionez, produktuen % 93,43 herrialde ezberdinetara esportatu zituzten. Alemaniak izan zuen partaidetzarik handiena (% 25), eta haren atzetik kokatu ziren Italia (% 16) eta Frantzia (% 15). Motorizazioei dagokionez, produktuen % 92k gasolina erabiltzen zuten, % 6k diesela eta % 2k gas natural konprimatua (GNC).

Halaber, elektromugikortasunarekin lotuta, Volkswagen taldeak ez du asmorik Espainian ibilgailu elektrikorik ekoizteko, gutxienez, 2022ra arte. 2021ean mundu osoko zortzi lantegitan plataforma modular elektrikoa ezartzeko asmoa du talde alemaniarrek, baina ez Volkswagen Navarran, ezta Seat Martorellen ere.

Gertuko etorkizunari dagokionez, gorabehera berririk ezean, 2021ean 5.255 auto gehiago ekoiztea aurreikusten du Volkswagen Navarrak, hau da, 260.558 ibilgailu. Helburu horrek indarrean jarraituko du egungo agertokia okertzen ez bada, eta Polo eta T-Cross modeloen helmugako herrialde nagusietan mugikortasunari ezarritako murrizketak areagotzen ez badira.

6. PAPERERA

6.1 NAZIOARTEKO EGOERA

Confederation of European Paper Industries-ek (CEPI) emandako datuetatik abiatuta, Paper eta Ore Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak (ASPAPPEL) emandako informazioaren arabera, 2020an 85.100 mila tonara jaitsi zen nazioartean ekoiztutako paper eta kartoi kopurua; hau da, aurreko urtean baino -% 5 gutxiago ekoitzi zen.

123. koadroa Paperaren eta kartoiaren ekoizpena (CEPIko kideak)

Urtea	m Tm	% Δ
2015	90.872	-0,1
2016	90.982	0,1
2017	92.173	1,3
2018	92.200	0,0
2019	89.581	-2,8
2020*	85.100	-5,0

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarteak, CEPIren (Confederation of European Paper Industries) datuetan oinarrituta.

Paperaren ekoizpena herrialdeen arabera aztertuta, eta datuak 2019ari dagozkiola kontuan izanda, Txinaren eta Estatu Batuen artean ekoitzi zuten guztizko bolumenaren erdia baino gehiago (% 52,7). Europari dagokionez, Alemania eta Finlandia nabarmendu ziren, baina haien pisu erlatiboak askoz txikiagoak izan ziren (% 6,5 eta % 2,9, hurrenez hurren).

124. koadroa Paperaren eta kartoiaren ekoizpena, herrialdeka

Herrialdea	<i>(m tona)</i>	
	2019*	% Δ
Alemania	22.070	-2,7
Austria	4.985	-1,4
Belgika	1.766	-9,2
Bulgaria	215	-8,1
Danimarka	68	3,0
Espainia	6.437	4,5
Finlandia	9.711	-7,9
Frantzia	7.323	-7,0
Grezia	274	6,2
Hungaria	790	4,8
Italia	8.957	-2,0
Holanda	2.895	-2,9
Polonia	4.870	0,3
Portugal	2.249	-1,1
Erresuma Batua	3.851	-1,1
Txekiar Errepublika	882	4,6
Eslovakia	732	-2,5
Suedia	9.616	-5,2
Norvegia	1.055	-7,1
Suitza	1.028	-0,6
Brasil	10.650	1,0
Kanada	9.555	-6,1
Txina	108.666	-1,2
Estatu Batuak	69.125	-4,2
India	15.448	1,5
Japonia	25.390	-2,6
Errusia	9.003	0,6

(): Herrialdeen araberako banaketaren kasuan, 2019ko informazioa baino ez dago eskuragarri.*

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

Arreta orearen ekoizpenean jarrita, 2019an Estatu Batuak, Brasil eta Kanada izan ziren eragile nagusiak; hiruren artean osatu zuten ekoizpen osoaren erdia baino gehiago (% 53,8). Europa mailan, Suediak eta Finlandiak % 8 inguruko partaidetzak erregistratu zituzten.

125. koadroa Ore-ekoizpena, herrialdeen arabera

Herrialdea	(m tona)	
	2019*	% Δ
Alemania	2.326	-5,4
Austria	1.629	0,1
Belgika	500	-0,2
Bulgaria	210	2,4
Danimarka	0	--
Espainia	1.657	-3,3
Finlandia	11.418	0,1
Frantzia	1.600	-0,4
Grezia	0	--
Hungaria	0	--
Italia	325	-11,9
Holanda	34	13,3
Polonia	1.181	2,1
Portugal	2.652	-0,6
Erresuma Batua	220	-2,2
Txekiar Errepublika	534	29,0
Eslovakia	688	-0,7
Suedia	11.666	1,2
Norvegia	828	-6,7
Suitza	91	-9,9
Brasil	19.691	-6,6
Kanada	15.572	-4,5
Txina	12.784	5,5
Estatu Batuak	45.274	-3,9
India	2.050	0,0
Japonia	8.368	-2,9
Errusia	8.385	-1,1

(*): Herrialdeen araberako banaketaren kasuan, 2019ko informazioa baino ez dago eskuragarri.

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

6.2 SEKTOREA ESPAINIAN

ASPAPELen Txosten Estatistikoaren arabera, 2020an -% 2,6 murriztu zen paperaren eta kartoiaren ekoizpena Espainian, eta 6.268,5 mila tonakoa izan zen. CEPIren esparruan are gehiago murriztu zen ekoizpena (-% 5).

Halaber, paperaren esportazioak eta inportazioak (2.592,9 mila eta 2.877,3 mila tona, hurrenez hurren) ere jaitsi egin ziren 2020an Espainian (hurrenez hurren, -% 2,2ko eta -% 6,8ko jaitsierak), paperaren ageriko kontsumoa -% 5,1 murriztu baitzen (6.522,9 mila tona). Hala, 2020an Estatuko paperaren merkataritza-balantzaren saldo negatiboa -284,4 mila tonara murriztu zen (2019an -437,3 mila tonakoa izan zen saldo negatiboa).

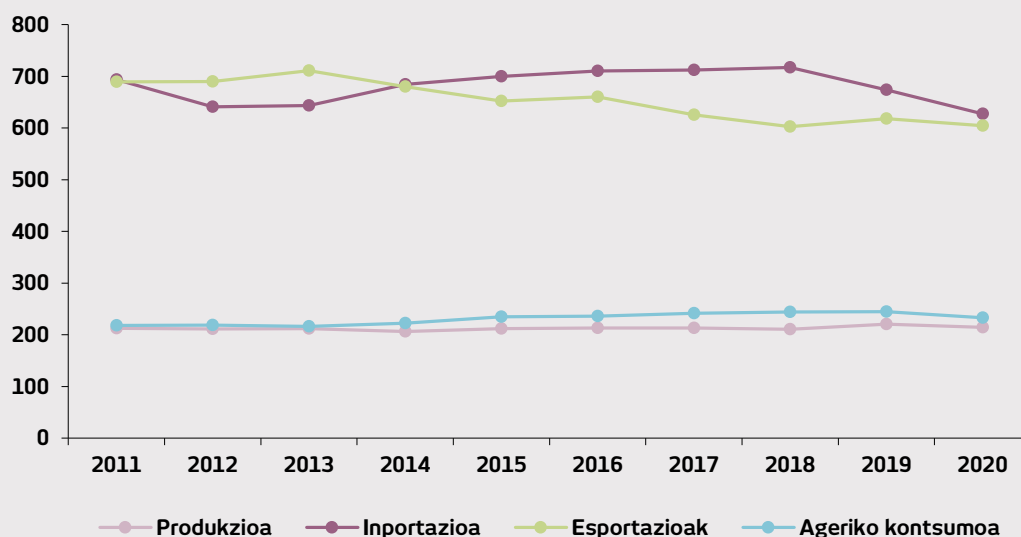
126. koadroa Paperaren eta kartoiaren ekoizpena eta kontsumoa. Espainia, guztira

Urtea	Produkzioa	Inportazioa	Esportazioak	Ageriko kontsumoa
2011	6.202,6	3.180,4	2.955,3	6.427,7
2012	6.176,7	2.938,2	2.957,0	6.157,9
2013	6.181,5	2.950,8	3.047,4	6.084,9
2014	6.035,7	3.136,7	2.915,1	6.257,4
2015	6.195,2	3.208,3	2.796,2	6.607,3
2016	6.218,6	3.256,0	2.830,1	6.644,5
2017	6.217,8	3.266,6	2.681,4	6.802,9
2018	6.156,6	3.288,4	2.584,9	6.860,1
2019	6.436,6	3.088,4	2.651,1	6.873,9
2020	6.268,5	2.877,3	2.592,9	6.522,9

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

22. grafikoa Paperaren sektorearen aldagai nagusien bilakaera Espainian

(Indizea: 1985= 100)

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

Eremu geografiko handien arabera, ohiko joerari jarraituz, 2020an ere EB izan zen Estatuaren merkataritza-bazkide nagusia. EBtik egin ziren kanpo-erosketen % 88, eta EBra egin ziren kanpo-salmenten % 62. Zehatzago esanda, Finlandiatik egin ziren inportazioen % 16 eta Frantziatik beste % 16. Esportazioen kasuan berriz, Portugalera egin ziren esportazioen % 21 eta Frantziara % 20.

Paper mota ezberdinen arabera, 2020an behera egin zuen honakoen ekoizpenak: prentsa eta inprimatzea eta idazketa; beste paper batzuk; eta kartoi iztukatua (-% 33,2, -% 9,2 eta -% 0,5, hurrenez hurren). Honakoenak, berriz, gora egin zuen: uhin-kartoiak; higienikoak eta sanitarioak; eta beste ontzi eta enbalaje batzuk (% 5,1, % 3,2 eta % 0,5, hurrenez hurren).

127. koadroa Ekoizpena eta kontsumoa, paper motaren arabera

(m Tm)

Mota	Produkzioa		Inportazioa		Esportazioak		Ageriko kontsumoa	
	2020	% Δ 20/19	2020	% Δ 20/19	2020	% Δ 20/19	2020	% Δ 20/19
Prentsa eta inprimatzea eta idazketa	638,8	-33,2	852,5	-17,8	777,3	-16,6	714,0	-32,7
Higienikoak eta sanitarioak	802,5	3,2	150,4	-2,3	209,7	10,9	743,1	0,1
Uhin-kartoirako	3.516,6	5,1	917,9	-2,1	956,1	6,7	3.478,4	2,7
– Uhinetarako	1.548,4	2,5	274,0	-12,6	347,4	6,6	1.475,0	-1,6
– Test Liner eta Kraft Liner	1.551,1	12,2	623,2	3,4	528,7	7,8	1.645,5	10,1
– Bikoak eta larruak	417,1	-7,9	20,8	-1,7	80,0	0,4	357,9	-9,2
Kartoi iztukatua	320,0	-0,5	480,3	-10,1	174,2	1,6	626,2	-8,5
Beste ontzi eta enbalaje batzuk	528,5	0,5	345,7	-5,8	412,9	2,6	461,3	-5,8
Beste paper batzuk	462,0	-9,2	130,6	121,5	62,7	3,7	529,9	4,4
Papera eta kartoiak, guztira	6.268,5	-2,6	2.877,3	-6,8	2.592,9	-2,2	6.552,9	-4,7

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

Paper-orearen azpisektoreari dagokionez, 2020an 1.650,1 mila tona ekoitzi ziren, aurreko urtean baino -% 0,4 gutxiago. Era berean, jaitsi egin ziren orearen inportazioa (1.091 mila tona, -% 1eko jaitsierara) eta ageriko kontsumoa (1.713,9 mila tona, aurreko ekitaldiko bolumena baino -% 5,9 gutxiago). Esportazioak, berriz, % 9,6 hazi ziren, eta 1.027,1 mila tonara iritsi ziren.

Hala, orearen Estatuko merkataritza-balantzaren saldo negatiboa -63,9 mila tonara murriztu zen 2020an (-165,4 mila tonako saldo negatiboa izan zuen 2019an), eta estaldura-tasa % 85ekoa izan zen (aurreko ekitaldian % 85ekoa).

Berreskuratutako paperaren ageriko kontsumoa -% 0,4 murriztu zen 2020an eta 5.130,4 mila tonatan kokatu zen.

128. koadroa Ekoizpena eta kontsumoa, ore motaren arabera

(m Tm)

Mota	Produkzioa		Inportazioa		Esportazioak		Ageriko kontsumoa	
	2020	% Δ 20/19	2020	% Δ 20/19	2020	% Δ 20/19	2020	% Δ 20/19
Ore birjinak, guztira	1.650,1	-0,4	1.091,0	-1,0	1.027,1	9,6	1.713,9	-5,9
Paper zaharra (ageriko bilketa)	4.384,7	-0,7	1.467,8	3,5	722,0	5,6	5.130,4	-0,4

Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

Txosten honen aurreko edizioetan egindako lanari jarraipena emate aldera, berreskuratutako paperaren erabilera aztertuko dugu jarraian, adierazle hauen arabera: ageriko bilketa-tasa, erabilera-tasa eta birziklapen-tasa. Ageriko bilketa-tasa (paper zaharraren ekoizpena/paperaren eta kartoiaren kontsumoa): 2020an % 66,9 (2019an % 64,3). Erabilera-tasa (paper zaharraren kontsumoa/paperaren eta kartoiaren ekoizpena): 2020an % 81,8 (aurreko ekitaldian % 80). Birziklapen-tasa (paper zaharraren kontsumoa/paperaren eta kartoiaren kontsumoa): 2020an % 78,3 (aurreko ekitaldian % 75).

6.3 SEKTOREA NAFARROAN

CEPIren eremuan (-% 5) eta Estatuan (-% 2,6) ez bezala, Nafarroan % 2,1 hazi zen paperaren sektoreko paperaren eta kartoiaren ekoizpena 2020an, 513,3 mila tonara arte. Hala, termino erlatiboan, Nafarroako dinamikotasuna handiagoa izan zen Estatukoa baino eta, ondorioz, Nafarroako paperaren sektorearen partaidetza-kuota igo egin zen (2020an Espainiako ekoizpenaren % 8,2, eta aurreko ekitaldian, % 7,8).

129. koadroa Paperaren eta orearen ekoizpena Nafarroan (*)

Kontzeptua	2018	2019	2020	% Δ 20/19
Papera eta kartoia, guztira	476,0	502,5	513,3	2,1

(m Tm)

(*): Orearen ekoizpenari buruzko informazioa ez dago eskuragarri, datuen konfidentzialtasuna dela eta. Iturria: Ore, Paper eta Kartoi Fabrikatzaileen Espainiako Elkarte.

Azterketaren fokua kanpoaldearekin egindako merkataritza-trukeetan jarrita, eta kontuan izanda kasu honetan zifrak monetarioak direla, 2020an -% 18,4 murriztu zen paperaren eta orearen esportazioa Nafarroan, 224.400 mila eurora arte. Inportazioak, berriz, -% 9,6 murriztu ziren, eta 108.600 mila euroan kokatu ziren. Hala, merkataritza-balantzaren saldo positiboa 115.800 mila eurora jaitsi zen (154.900 mila eurokoa izan zen 2019an).

130. koadroa Paperaren eta orearen kanpo-merkataritzaren bilakaera Nafarroan

Urtea	Esportazioak	% Δ	Inportazioak	% Δ	Merkataritza-balantza	% Δ	Estaldura-tasa
2016	238.800	-4,3	115.400	-12,0	123.400	4,4	206,9
2017	290.100	21,5	124.200	7,6	165.900	34,4	233,6
2018	280.000	-3,5	119.500	-3,8	160.500	-3,3	234,3
2019	275.000	-1,8	120.100	0,5	154.900	-3,5	229,0
2020*	224.400	-18,4	108.600	-9,6	115.800	-25,2	206,6

(m euro)

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua, Aduanen Zuzendaritza Nagusiaren datuetan oinarrituta.

Azkenik, paperaren sektoreko Nafarroako enpresa nagusiak jasotzen dira jarraian, modu sintetikoan, eta bakoitza non dagoen eta zer paper mota ekoizten duten adierazten da.

131. koadroa Nafarroako paperaren sektoreko enpresa nagusiak

Enpresak	Kokapena	Jarduera
Smurfit Kappa Navarra	Zangoza, Cordovilla	Orea, kraft papera, uhin-kartoia eta zakuak
Sca Hygiene Spain (Essity Operations Allo)	Allo	Tisu papera
Papelera del Ebro	Viana	Paperaren eta enbalajeen fabrikazioa
Newark San Andrés (Solidus Solutions San Andrés)	Atarrabia	Paperaren eta kartoia fabrikazioa
Bertako	Uharte	Paperaren eta uhin-kartoia fabrikazioa
Papertech	Tutera	Orearen, paperaren eta kartoia fabrikazioa
Papeles el Carmen	Altzuza	Paperezko eta kartoizko artikuluen fabrikazioa
Ibertissue (Sofidel Spain)	Buñuel	Paperezko eta kartoizko artikuluen fabrikazioa
Videcart (Solidus Solutions Videcart)	Ibiriku	Paperaren eta kartoia fabrikazioa

Iturria: Memoriak eta Nafarroako Ganbera.

7. ERAIKUNTZA

2020an bizitako egoerak eragin handia ekarri dio eraikuntza-jarduerari ere, eta izandako inpaktua bi unetan gradua daiteke. Batetik, pandemiaren eragina kontrolatzeko hartutako neurri murriztaileek eragindako inpaktua, funtsezko jardueren kategorian sailkatuta ez egoteagatik kontratu publikoak etetea eta obrak, oro har, gelditzea ekarri zuten neurrien inpaktua, hain zuzen¹. Bestetik, pandemia-egoera luzatzeak izandako inpaktua, baldintzatu egin baititu ekoizpenaren berrantolaketa eta eragileen igurikimenak eta erabakiak, eta horren ondorioak ikusgarriagoak izango dira, batez ere, 2021ean. Azken finean, 2020a kolpe gogorra izan da sektorearentzat, hain justu, 2008an hasitako krisiaren ostean doitze-aldi luze bat izan eta orain suspertze-zantzuak izaten hasia zegoen sektorearentzat.

Eraikuntzako industriaren adierazle nagusiek erakusten dute Estatuan eta Nafarroan sektoreko jardueran izan den inpaktu negatibo hori. Estatuan, zehazki, aztertu diren bost jarduera-adierazleetatik lauk (honi atxikitako taulan daude jasota) datu negatiboekin itxi dute ekitaldia, eta salbuespen bakarra amaitutako etxebizitzaren kopuruak urtetik urtera izandako igoera izan da (% 10,3). Aldiz, hasitako etxebizitzaren bolumenari dagozkion adierazleek (-% 20,2) eta lizitazio-jarduerari (-% 20,1) dagozkion adierazleek beherakada handiak izan dituzte, jarduera gelditu egin delako, ekoizpeneko lehentasunak berrantolatu direlako eta/edo telelanerako sistemak Administrazioaren prozedurara doitu direlako, beste faktore batzuen artean. Ondorioz, Estatuan, zementuaren ageriko kontsumoak ere behera egin zuen (-% 9,7), batez ere martxoan eta apirilean jarduerak izandako geldialdiagatik (Oficemen²). Azkenik, enpleguak jasandako inpaktua txikiagoa izan zen (-% 2,6) eta ABEEE-ek murriztu egin zuten, aukera eman baitzuten jardueraren gelditze behartua izan arren, enpleguari eusteko; hala eta guztiz ere, 2020an eten egin da enpleguaren berreskurapenak azken bost urteetan izandako joera.

Hala, Seopan³ elkartetik gaur egungo ziurgabetasun-egoera nabarmendu dute, jarduera berrezartzeko garrantzitsuak diren askotariko faktoreek baldintzatutako egoera, hain zuzen, eta faktore horien artean daude, pandemia eta haren osasun-ondorioak eraginkortasunez kontrolatzeaz gain, krisi-ekonomikoaren eta enplegu-krisiaren lehengoratzeko eraginkorra, eragileen igurikimenak hobetzea eta inbertsio-erabakien dinamizazioa. Alegia, ziurgabetasun orokorra arinduko duen egoera batera, jarduera normalizatuaren erritmoak berreskuratuko dituen egoerara, itzultzea. Bestalde, eta aurreko krisietan ez bezala, ekintza publikoak krisi honen ondorioen euspenean izandako zeregina aitortu da; hor nabarmentzen dira EBren NEXT Generation funtsak, eta bereziki nabarmentzen da funts horiek eraginkortasunez erabiltzea. Funtsak 35.000 milioi ingurukoak dira eta honako helburu hauek sustatzera daude zuzenduta, besteak beste: etxebizitza eskuratzea eta etxegintza sustatzea, energia-trantsizioa eta ekonomia

¹ SND/340/2020 Agindua, apirilaren 12koa.

² Espainiako zementu-fabrikatzaileen elkarteak.

³ Enpresa eraikitzaileen eta azpiegituren lizitatzaileen elkarteak.

zirkularraren estrategia. Hala ere, eta 2021ean gauden honetan, kezka sortu dute, bereziki, lehengaien horniketan sortutako zailtasunek eta mundu mailako berraktibazioak lehengaien prezioari ekarritako igoera nabarmenak. Aldi berean izan da berraktibazio hori, eta merkatuaren¹ segmentu guztiei eragiten die.

132. koadroa Eraikuntza-sektorearen adierazle batzuen bilakaera

(% Δ)

Kontzeptua	Nafarroa		Espainia	
	2019	2020	2019	2020
Enplegua	-9,0	-3,7	4,6	-2,6
Zementuaren ageriko kontsumoa (*)	9,8	-14,0	9,3	-9,7
Amaitutako etxebizitzak	20,8	14,7	22,1	10,3
Hasitako etxebizitzak	14,4	-11,8	5,3	-20,2
Lizitazio ofiziala	-3,2	-44,7	9,1	-20,1

(*): Oficemeneko bazkide diren enpresek Ipar Eremuan (Aragoi, Nafarroa, EAE eta Errioxa) egindako zementu grisaren barne-salmentak dira.

Iturria: EIN, Seopan eta Oficemen.

Nafarroako eraikuntza-sektoreko zifra handiei erreparatuta, datuek agerian uzten dute bilakaera Estatukoaren antzekoa izan zela, eta ia adierazle guztiek behera egin zuten. Hala, lizitazio ofizialak nabarmen behera egin zuen 2020an Nafarroan (-% 44,7). Behera egin zuten zementuaren ageriko kontsumoak (-% 14) eta hasitako etxebizitzaren bolumenak ere (-% 11,8), baina horiek neurri txikiagoan. Aitzitik, amaitutako etxebizitzek bilakaera positiboa izan zuten ekitaldian (% 14,7) eta Estatuan (% 10,3) baino zifra hobea lortu zuten Nafarroan. Horixe izan zen sektorearen oxigeno-baloi bakarra; izan ere, sektoreko enplegua ere % 3,7 jaitsi zen.

133. koadroa Administrazio Zentralaren, Autonomikoen eta Tokikoaren arteko lizitazio ofizialaren banaketa

(M euro)

Eremua	2019				2020			
	Zentrala	Autonomikoa	Tokikoa	Guztira	Zentrala	Autonomikoa	Tokikoa	Guztira
Nafarroa	5,4	337,7	96,3	439,5	7,2	140,6	95,5	243,2
Espainia	6.334,5	5.990,2	5.863,8	18.188,5	3.315,0	5.012,3	6.213,9	14.541,1

Iturria: Seopan.

Azterketarekin jarraituz eta lizitazio ofizialari dagokionez, lizitatutako bolumena asko jaitsi zen bi lurraldeetan. 243,2 milioi euro lizitatu zituzten Nafarroan, eta 14.541,1 milioi euro Estatu osoan. Bilakaera ezberdina izan zen erakunde lizitatzaillearen arabera.

Hala, 2020aren gisako testuinguru konplikatu batean, Nafarroan Administrazio Zentrala izan zen salbuespena, % 33,3 hazi baitzen haren hornidura. Dena den, hark izan zuen pisurik txikiena lizitatzaillearen mapan (% 3). Erakunde lizitatzaille nagusiak, Administrazio

¹ Eta oso litekeena izango litzateke jada lizitatuta dauden eta gauzatze luzekoak diren obren esleipen-prezioetan desbideratze nabarmenak izatea.

Autonomikoak (% 57,8), jaitsiera handia izan zuen (-% 58,4). Tokiko Administrazioek lizitatutako bolumena, berriz, % 39,3ko partaidetzarekin, egonkor mantendu zen (-% 0,8).

Azterketa hori bera Estatura eramanda, 2020ko lizitazio-jarduera oso ezberdina izan zen Nafarroakoarekin alderatuta. Tokiko Administrazioek izan zuten bilakaerarik onena (% 6). Administrazio Autonomikoaren (-% 16,3) eta Administrazio Zentralaren (-% 47,7) inbertsioek, aldiz, behera egin zuten. Ondorioz, Estatuko lizitatuzaileen mapa orekatuagoa izan zen. Tokiko Administrazioa kokatu zen buruan (% 42,7), ondoren Administrazio Autonomikoa (% 34,5) eta, azkenik, Administrazio Zentrala (% 22,8).

134. koadroa Lizitazio ofiziala obra motaren arabera (2020)

Obra mota	Nafarroa			Espainia		
	M euro	% Δ 20/19	%	M euro	% Δ 20/19	%
Etxebizitzak	55,0	33,9	22,6	700,4	35,9	4,8
Gizarte-ekipamendua	39,6	-46,3	16,3	3.122,2	-5,7	21,5
Gainerako etxegintza	18,6	-42,4	7,7	1.922,5	-37,3	13,2
Etxegintza, guztira	113,2	-23,1	46,5	5.745,0	-16,6	39,5
Garraioak	16,2	-92,7	6,6	4.192,4	-36,6	28,8
Urbanizazioak	76,5	47,4	31,4	2.161,6	4,6	14,9
Hidraulikoak	31,2	96,3	12,8	2.045,6	-9,9	14,1
Ingurumena	6,3	53,4	2,6	396,6	13,8	2,7
Obra zibila, guztira	130,1	-55,5	53,5	8.796,1	-22,1	60,5
GUZTIRA	243,2	-44,7	100,0	14.541,1	-20,1	100,0

Iturria: Seopan.

Obra motaren arabera inbertsioa nola banatu zen aztertuta, Nafarroan antzeko bilakaera izan zuten Obra Zibilak, % 53,5eko partaidetzarekin, eta Etxegintzak, partaidetzaren gainerako % 46,5arekin. Jaitsiera nabarmenak izan zituzten bi obra mota horietako hornidurek (-% 55,5 eta -% 23,1, hurrenez hurren). Inbertsio-kargarik handieneko azpisektorearen barruan, Garraioek (-% 92,7) jasandako jaitsiera handia nabarmentzen da; hala, haren ekarpena % 6,6ra jaitsi zen (2019an % 50,2). Aitzitik, urte arteko bilakaera oso positiboa izan zen Urbanizazioen, Obra Hidraulikoen eta Ingurumenaren kasuan, haien lizitazio-jarduera nabarmen igo baitzen (% 47,4, % 96,3 eta % 53,4). % 31,4ko, % 12,8ko eta % 2,6ko partaidetzak izan zituzten, hurrenez hurren. Etxegintzaren azpisektoreak bilakaera negatiboarekin itxi zuen ekitaldia (-% 23,1). Izan ere, asko jaitsi ziren Gizarte-ekipamendua (-% 46,3) eta Gainerako etxegintza (-% 42,4); % 16,3ko eta % 7,7ko partaidetzak izan zituzten, hurrenez hurren. Hortaz, Etxebizitzaren lizitazio-jarduerak gora egin zuen arren (% 33,9) eta partida horren zenbatekoa altuena izan arren (% 22,6), ez zen nahikoa izan gainerakoaren beherakadak konpentsatzeko.

Azterketa hori bera Estatura eramanda, inbertsio-kargarik handieneko azpisektorearen, hau da, Obra Zibilaren (% 60,5) lizitatutako bolumena % 22,1 murriztu zen. Garraioen (-% 36,6) inbertsioaren bilakaerak, % 28,8ko pisu espezifikoarekin, eta Obra Hidraulikoenaren (-% 9,9) bilakaerak, % 14,1ko partaidetzarekin, eragin zuten murrizketa hori. Bestalde, 2020an inbertsioaren zenbatekoa handitzea lortu zuten Urbanizazioek eta Ingurumeneko obrek, finantziarioaren % 14,9 eta % 2,7 eskuratuta (% 4,6ko eta % 13,8ko igoerak, hurrenez hurren). Lizitazio ofizialaren % 39,5 Etxegintzaren azpisektoreari

dagokio, eta haren urteko balantzea ere negatiboa izan zen (-% 16,6). Izan ere, behera egin zuten Gizarte-ekipamenduak (-% 5,7, eta % 21,5ko pisu espezifiko) eta Gainerako etxegintzak (-% 37,3, % 13,2). Igoera bakarra Etxebizitzen partidak izan zuen (% 35,9); lizitazio-mapan presentziarik txikiena duen partida da (% 4,8).

135. koadroa Hasitako eta amaitutako etxebizitzak

(etxebizitza kopurua)

Eremua	Kontzeptua	Hasitako etxebizitzak			Amaitutako etxebizitzak		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020
Nafarroa	Babestuak	366	219	605	490	327	558
	Libreak	2.170	2.683	1.954	994	1.465	1.498
Espainia	Babestuak	11.903	12.496	11.076	5.191	6.615	8.732
	Libreak	91.477	96.353	75.820	58.853	71.562	77.531

Iturria: Nafarroako Gobernuko Sustapen Departamentua eta Etxebizitza eta Lurzoruaren Zuzendaritza Nagusia.

Etxebizitzen eraikuntzari dagokionez, amaitutako etxebizitzek bilakaera positiboa izan zuten 2020ko ekitaldian Nafarroan eta Estatuan; ez, ordea, hasitako etxebizitzek. Hala, agerian geratu zen 2020an sortutako egoeraren eragina, zeina 2021era eta 2022ra arte luzatuko dela aurreikusten den.

Zehatzago esanda, Estatuan hasitako 86.896 etxebizitza zenbatu ziren (11.076 babestuak eta 75.820 askeak), aurreko ekitaldian baino % 20,2 gutxiago. Etxebizitza askeek (guztizkoaren % 87,3) zein babestuek (gainerako % 12,7a) behera egin zuten (-% 21,3 eta -% 11,4). Nafarroan ere behera egin zuten hasitako etxebizitzek (-% 11,8), kontrako bi joerarekin. Hala, babes ofizialeko etxeek gora egin zuten (% 176,3), eta etxebizitza askeek behera (-% 27,2). Bestalde, etxegintza pribatua (1.954) nagusitu zen publikoaren (605) aurrean, bolumenari dagokionez.

Amaitutako etxebizitzetara dagokienez, Estatuan 86.273 etxebizitza amaitu zituzten 2020an (2019an baino % 10,3 gehiago). Segmentu askekoek (% 8,3) eta, batez ere, babes ofizialekoek (% 32) egin zuten gora; 77.531 unitatera iritsi ziren lehenak, eta 8.732 unitatera bigarrenak. Nafarroan, bestalde, 2.056 unitatera igo zen amaitutako etxebizitzen errolda (2019an baino % 14,7 gehiago). Apur bat hazi zen etxegintza pribatua (% 2,3), baina are gehiago publikoa (% 70,6); 1.498 eta 558 etxebizitza amaitu zituzten, hurrenez hurren.

136. koadroa Eraikuntzan lanean ari den biztanleria

(m pertsona)

Eremua	2018	2019	2020	% Δ 20/19
Nafarroa	17,8	16,2	15,6	-3,7
Espainia	1.221,8	1.277,9	1.244,1	-2,6

Iturria: EIN Biztanleria Aktiboaren Inkesta (2005eko oinarria).

Eraikuntza-sektoreko okupazioari dagokionez, jardueraren geldialdiak eragina izan zuen enpleguan. Hala, 2020an Nafarroan 15,6 mila pertsona zeuden eraikuntza-sektorean lanean (-% 3,7), eta Estatuan 1.244,1 mila pertsona (-% 2,6).

Kapitulu honekin amaitzeko, sektorearen¹ arabera, eraikuntza-jarduerak izaera eragile eta berraktibatzaile garrantzitsua du, beste jarduera ekonomiko batzuk atzerantz eta aurrerantz berekin eramateko gaitasuna du, eta lotuta dago energia-eraginkortasuneko eta ekonomia zirkularreko estrategiekin, garapen jasangarria eta erresilientea lortzeko bidean urratsak egiten ari den gizartean. Hori horrela, honako hau adierazi dute, hitzez hitz: *“eraikuntzak, gainerako sektore ekonomikoak eredu berrira igarotzea sustatzeaz gain, parte-hartze zuzena du eraldaketa horretan, eraikuntza-jasangarriagoaren eta eraginkorragoaren bidez”*.

Industriak etorkizun zaila du aurrean. Aurrekontuen inguruan eta Europako funtsetatik datozen suspertzeko laguntzen kudeaketaren inguruan agintariek hartzen dituzten erabakien mende dago sektorea berriro aktibatzea. Edonola ere, higiezin burbuilak eragindako krisialdian ez bezala, kasu honetan kanpoko eragile batek eragin du krisia. Hortaz, gorabehera gehiago izaten ez bada, sektoreak aurreko krisialdietan baino erresilientzia handiagoa erakutsiko duela espero da.

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=-z9aZXwrr1s&t=7s> (txostenaren bideoa)

8. NAFARROAKO ENPRESA-SAREAREN AZTERKETA

8.1 SARRERA

Txosten honen aurreko edizioetan egindako lanari jarraipena emanez, kapitulu honek Nafarroako eta Estatu osoko enpresa-ehunaren bilakaera eta egitura aztertzen ditu, denbora-ikuspegi zabal batetik (2014-2020 aldia), eta sektore ekonomikoak eta soldatapeko estratuak aintzat hartuta. Horrekin lotuta, kontuan izan behar da EINEko Enpresen Direktorio Nagusia (DIRCE) hartu dela informazio-iturri bakartzat, azterketa homogeneoagoa izateko.

Iturri horrek, EINEko Enpresen Direktorio Nagusiak (DIRCE), ekitaldi bakoitzeko urtarrilaren 1ean aktibo dauden enpresen kopurua hartzen du kontuan. Hortaz, 2020ko datuek ez dute Covid-19aren eragina jasotzen, urteko lehen egunari baitagozkio.

8.2 BILAKAERA OROKORRA

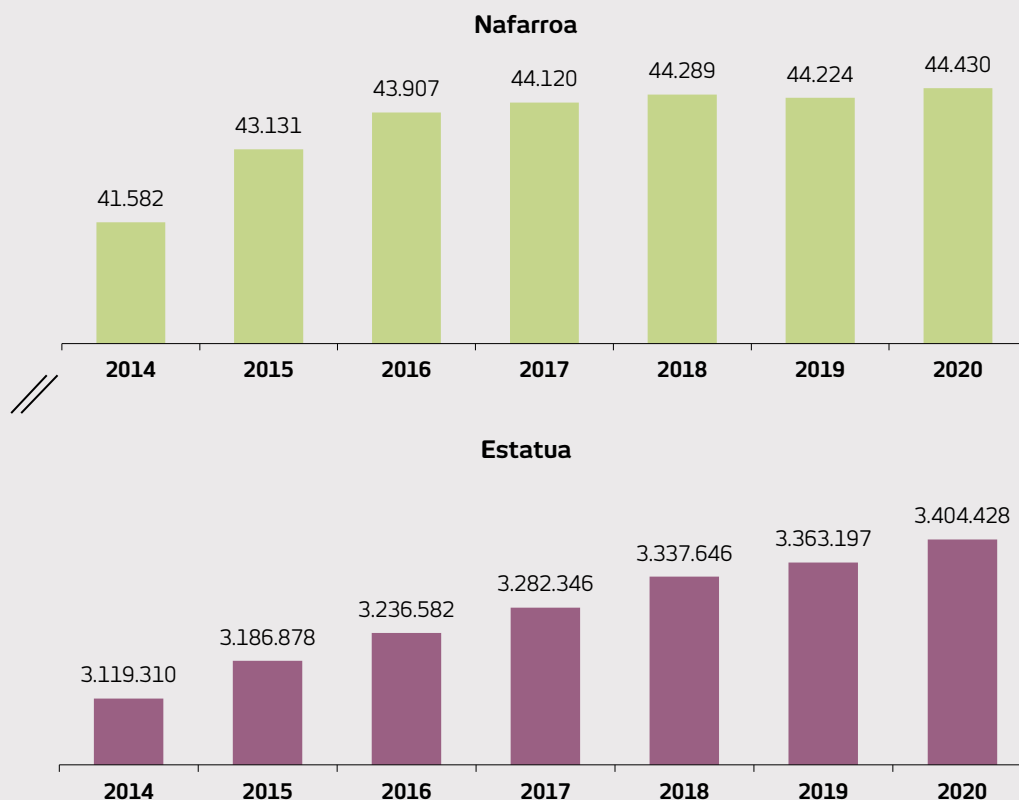
Azken urteetan zehar enpresa aktiboen bolumenaren bilakaera nahiko ezberdina izan da aztertutako bi eremu geografikoetan (Nafarroa eta Estatu osoa). Dena den, hazkundea izan da joera nagusia. Estatuan enpresa aktiboak etenik gabe ugartu ziren 2014 eta 2020 artean. Nafarroan ere urte arteko aldakuntza positiboak izan zituzten, 2019an izan ezik.

Zehazki, 2014an 41.582 enpresa aktibo zeuden Nafarroan, eta 2020an 44.430, hau da, % 6,8 gehiago. Estatuan hazkunde erlatibo handiagoa erregistratu zen, % 9,1ekoa: 2014an 3.119.310 enpresa aktibo zeuden, eta 2020an 3.404.428. Hortaz, enpresa aktiboen kopuruak bi eremuetan egin zuen gora 2014 eta 2020 artean.

Edonola ere, komeni da aintzat hartzea urte arteko aldakuntzak neurri desberdinekoak izan zirela aztertutako bi geografia eremuetan eta, halaber, alde txiki batzuk hauteman zirela eremu bakoitzari zegozkion urte arteko gorabeheren artean.

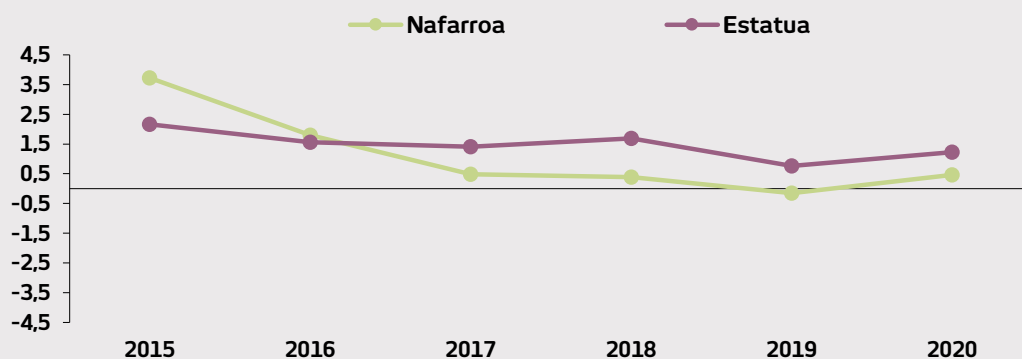
23. grafikoa Enpresa kopuruaren bilakaera

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Nafarroan 2019an baino ez zuen behera egin enpresa aktiboaren bolumenak (-% 0,1). Aztertutako gainerako ekitaldietan gora egin zuen, eta 2015ekoa izan zen hazkunderik handiena (% 3,7). Estatuan ekitaldi guztietan hazi zen enpresa aktiboaren kopurua, eta kasu honetan ere 2015ean hazi zen gehien (% 2,2).

24. grafikoa Enpresa kopuruaren urte arteko aldakuntza

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Gauzak hala, Nafarroako enpresa aktiboek Estatuko guztizkoaren gainean zuten pisu erlatiboa ez zen apenas aldatu 2014 (% 1,33) eta 2020 (% 1,31) artean.

25. grafikoa Pisuaren bilakaera Estatuko guztizkoarekiko (Estatua=100)

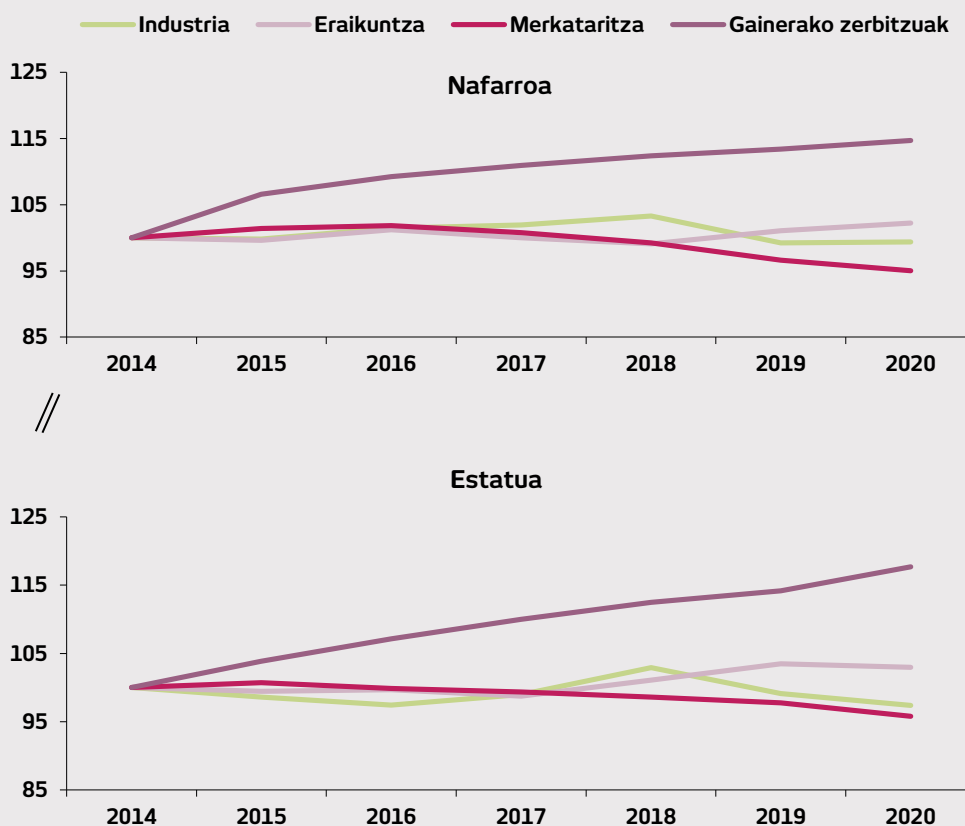
Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

8.3 SEKTORE EKONOMIKOAK

Sektore ekonomikoak honela multzokatu ditugu: industria, eraikuntza, merkataritza eta gainerako zerbitzuak. Hala, 2014 eta 2020 artean Estatuan eta Nafarroan industriako eta merkataritzako enpresen bolumena mantendu egin zen, eta eraikuntzakoak eta gainerako zerbitzuetakoak areagotu egin ziren.

Nafarroan zein Estatuan, merkataritzan murriztu zen gehien enpresen kopurua 2014 eta 2020 artean (-% 5 eta -% 4,2, hurrenez hurren). Bestalde, gainerako zerbitzuen taldea hazi zen gehien bi eremu geografikoetan (% 17,7 Estatuan eta % 14,7 Nafarroako Foru Erkidegoan).

26. grafikoa Enpresen bilakaera, sektore ekonomikoaren arabera (indizea 2014=100)

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Azterketa 2014 eta 2020 ekitaldietara mugatuta, eta Ekonomia Jardueren Sailkapen Nazionalako (EJSN-2009) banaketak aintzat hartuta, handizkako eta txikizkako merkataritza eta ibilgailu motordunen eta motoen konponketa izan ziren partaidetza-kuotarik handiena zuten jarduerak enpresa kopuruari dagokionez, bi ekitaldietan eta bi geografia-eremuetan. Hala, Nafarroan 2020an jarduera hori burutzen zuten 9.208 enpresek autonomia-erkidegoko guztizkoaren % 20,7 osatzen zuten (% 23,3 2014an). Pisu erlatibo hori jarduera horretan Estatuan erregistratutako kuota baino apur bat baxuagoa da (guztizko nazionalaren % 21,3 izan zen 2020an).

137. koadroa Enpresak, atal ekonomikoaren arabera. 2014-2020 konparazioa

Atal ekonomikoa	Nafarroa		Estatua	
	2014	2020	2014	2020
Guztira	41.582	44.430	3.119.310	3.404.428
Erauzte-industriak	36	29	2.481	1.974
Manufaktura-industria	3.128	2.913	176.726	175.039
Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura	549	745	14.826	11.592
Ur-hornidura, saneamendu-jarduerak, hondakinen eta deskontaminazioaren kudeaketa	145	146	6.802	7.010
Eraikuntza	6.146	6.282	408.089	420.118
Handizkako eta txikizkako merkataritza; ibilgailu motordunen eta motoen konponketa	9.692	9.208	758.483	726.573
Garraioa eta biltegiatzea	3.303	3.358	196.828	204.921
Ostalaritza	3.456	3.437	276.674	282.629
Informazioa eta komunikazioak	525	675	56.100	69.369
Finantza- eta aseguru-jarduerak	760	788	69.674	78.851
Higiezinekin lotutako jarduerak	1.206	1.534	137.245	186.023
Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak	4.800	5.408	367.153	428.306
Administrazio-jarduerak eta zerbitzu osagarriak	2.114	2.482	173.439	204.763
Hezkuntza	922	1.460	84.917	112.749
Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuetakoak	1.425	1.716	142.136	171.753
Arte-, jolas- eta entretenimendu-jarduerak	988	1.435	78.187	107.249
Bestelako zerbitzuak	2.387	2.814	169.550	215.509

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Estatu osoko 2020ko datuak alde batera utzita, aztertutako bi geografia-eremuetan, handizkako eta txikizkako merkataritzaren eta ibilgailu motordunen eta motoen konponketaren ondoren, honako hauek nabarmendu behar dira hurrenez hurren: eraikuntza eta jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak. Zehazki, eraikuntza-sektoreko 6.282 enpresa zeuden 2020an Nafarroako Foru Erkidegoan, hau da, erkidegoko enpresen % 14,1 ziren arlo horretakoak (2014an % 14,8); Estatuan 420.118 zeuden, guztizkoaren % 12,3. Jarduera profesional, zientifiko eta teknikoak dagokienez, 2020an, 5.408 enpresa zeuden Nafarroan, hots, foru-erkidegoko guztizkoaren % 12,2; eta Estatuan, 428.306 enpresa, guztizkoaren % 12,6.

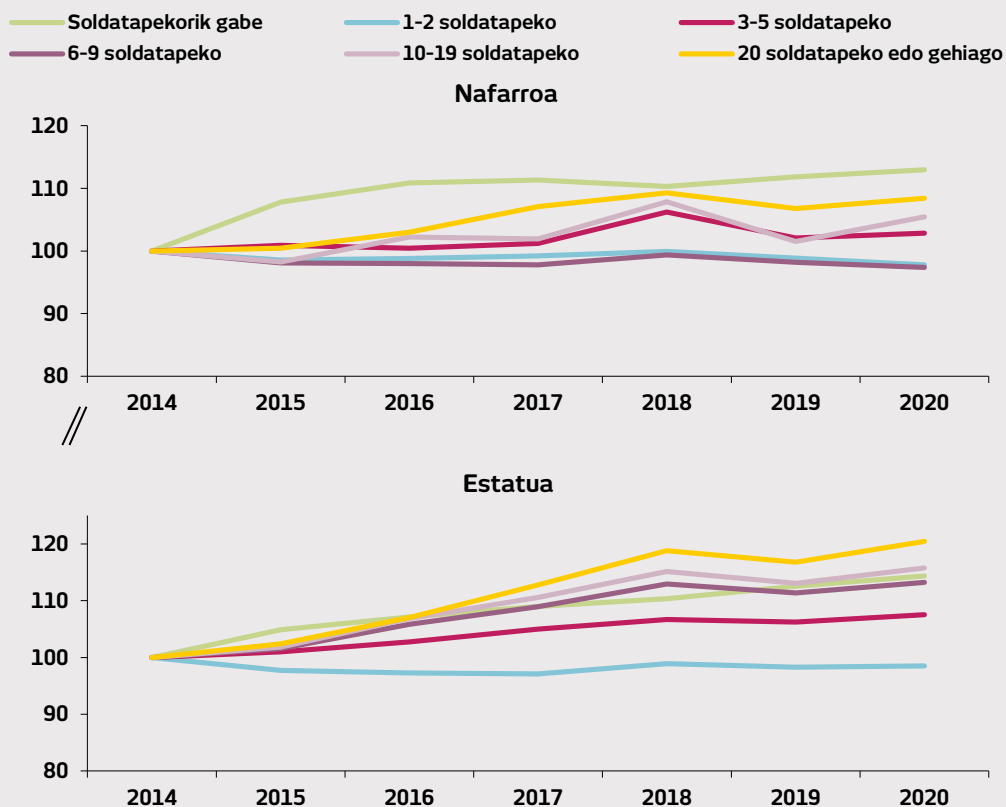
8.4 SOLDATAPEKOEN ESTRATUAK

Soldatapekoen estratuak aztertuko ditugu orain. Lehenik eta behin, estratu ezberdinak multzokatuko ditugu datuak aztertzeko. 2014 eta 2020 artean bilakaera ezberdina izan zuten estratu horiek Nafarroan eta Estatuan, baina soldatapeko bat edo bi zituzten enpresen kopurua modu orokorrean jaitsi zen aldi horretan.

Nafarroan estratu guztietako enpresen kopurua hazi zen, soldatapeko bat edo bi zituztenena eta sei eta bederatzi soldatapeko artean zituztenena izan ezik (-% 2,2ko eta -% 2,6ko beherakadak, hurrenez hurren, 2014 eta 2020 artean). Hazkunderik handiena, berriz, soldatapeko langilerik ez zuten enpresek izan zuten (% 13ko hazkundera aipatutako aldian).

Estatuan, soldatapeko bat edo bi zituzten enpresek baino ez zuten behera egin 2014 eta 2020 artean (-% 1,5). Gainerako kasuetan gora egin zuten, eta hogei soldatapeko edo gehiago zituzten enpresek izan zuten hazkunde erlatiborik handiena (% 20,4).

27. grafikoa Enpresen bilakaera, soldatapekoen tarteen arabera (indizea 2014=100)

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Azterketa 2014 eta 2020 urteetara mugatuta, eta soldatapekoen estratuak modu banakatuagoan aztertuta, honako ondorioa atera dezakegu: soldatapekorik ez zuten enpresen kopurua izan zen handiena bi ekitaldietan, Nafarroan zein Estatuan. Hala, 2020an Foru Erkidegoan zeuden mota horretako 25.118 enpresek erkidegoko guztizkoaren % 56,5 osatzen zuten (2014an % 53,5). Estatuko partaidetza-kuota antzekoa izan zen (Estatuko guztizkoaren % 56,2).

138. koadroa Enpresak, soldatapekoen estratuen arabera. 2014-2020 konparazioa

Enplegu-estratua	Nafarroa		Estatua	
	2014	2020	2014	2020
Guztira	41.582	44.430	3.119.310	3.404.428
Soldatapekorik gabe	22.235	25.118	1.672.483	1.912.010
1-2 soldatapeko	11.565	11.308	921.000	907.192
3-5 soldatapeko	3.851	3.960	284.612	305.986
6-9 soldatapeko	1.666	1.622	110.819	125.472
10-19 soldatapeko	1.133	1.195	70.226	81.298
20-49 soldatapeko	703	742	38.157	46.101
50-99 soldatapeko	210	230	11.223	13.275
100-199 soldatapeko	117	140	5.753	6.906
200-249 soldatapeko	90 ^(*)	28	4.288 ^(*)	1.362
250-999 soldatapeko		72		3.774
1.000-4.999 soldatapeko	12	12	646	880
5.000 soldatapeko edo gehiago	0	3	103	172

^(*) 2014an aipatutako soldatapekoen estratuak ez zeuden banakatuta.

Iturria: Enpresen Direktorio Nagusia (EIN).

Kontuan hartutako bi eremu geografikoetan, soldatapeko bat edo bi zituzten enpresak eta hiru eta bost soldatapeko artean zituztenak izan ziren hurrengoak, ordena horretan. Zehazki, soldatapeko bat edo bi zituzten 11.308 enpresa zeuden Nafarroan 2020an, autonomia-erkidegoko guztizkoaren % 25,5 (2014an % 27,8). Estratu horren partaidetza apur bat handiagoa izan zen Estatuan (% 26,6). Bestetik, Nafarroako 3.960 enpresak, hau da, erkidegoko guztizkoaren % 8,9k (2014an % 9,3) hiru eta bost soldatapeko artean zituzten 2020an. Estratu horretako enpresek antzeko pisu erlatiboa izan zuten Estatuan (% 9).

5. ZERBITZUAK

1. IKUSPEGI OROKORRA

2020an -% 10,8 murriztu zen Estatuko BPGa. Testuinguru horretan, Nafarroan -% 8,3 egin zuen behera.

Azterketa zerbitzuen sektorera ekarrita, 2020an -% 7,9 jaitsi zen Nafarroan eta -% 11,1 Estatuan (aurreko ekitaldian % 2,9 eta % 2,2ko igoerak, hurrenez hurren).

Horretara iritsita, txosten honen aurreko edizioetan bezala, komeni da gogora ekartzea sektorearen heterogeneotasunak zaildu egiten duela sektore osoa batera aztertzea. Hala ere, enplegua da adierazle egonkorrenetako bat. Horrekin lotuta, aipatzekoa da 2020an hirugarren sektoreko okupazio-tasa -% 5,2 jaitsi zela Nafarroan eta -% 3 Estatuan.

2. HEZKUNTZA

2.1 UNIBERTSITATEKOAK EZ DIREN IKASLEEN BILAKAERA

Unibertsitatekoak ez diren ikasleen bilakaera aztertuz hasiko dugu hezkuntzari buruzko kapitulua. 2020/2021 ikasturtean 113.735 ikasle matrikulatu ziren Nafarroako Foru Erkidegoan, aurreko ikasturtean baino apur bat gutxiago (-% 0,8, -883 ikasle). Hala, eten egin zen aurreko ikasturteetako hazkunde jarraitua. Haur Hezkuntzan nabarmena izan zen matrikulazioaren jaitsiera, 1.661 ikasle gutxiagorekin (-% 6,7), eta murrizketa txikiagoa izan zen Lehen Hezkuntzan (-% 0,9; -372). Eta horiek izan ziren unibertsitatekoak ez diren matrikulazioen bilakaeraren joera aldatu izanaren erantzuleak. Dena den, datuak kontuz aztertu behar dira, 2020a ez baitzen ohiko urtea izan. Zentzu horretan, baliteke Covid-19aren krisiak eraginda guraso batzuek txikienen eskolaratzea atzeratzea erabaki izana. Baina faktore koiuntural horri beste errealitate bat gehitu behar zaio, hain zuzen ere, jaiotza kopuruaren jaitsiera. Ezinbestean, errealitate hori ikasgeletan islatzen da.

Unibertsitateko ikasketei dagokienez, 2020/21 ikasturtean aurrekoan baino 551 ikasle gehiago matrikulatu ziren (% 3,5). Guztira 16.491 jaso zituzten Foru Erkidegoko goi mailako hezkuntza-eskaintza osatzen duten bi unibertsitateek, hau da, Nafarroako Unibertsitate Publikoak (7.567 ikasle) eta Nafarroako Unibertsitateak (8.924). Bi kasuetan gora egin zuen matrikulazioak (% 4,6 eta % 2,5, hurrenez hurren).

Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza (DBH)

Hezkuntza maila baxuenak aztertuz hasiko gara. Haur Hezkuntzari buruzko datuak kontuan hartuta, 2020/2021 ikasturtean 22.955 ikasle izan ziren, aurreko ikasturtean baino 1.661 ikasle gutxiago, aurrez aipatu dugun moduan. Matrikulazioak bi sareetan izan zuen beheranzko bilakaera. Dena den, ikasle kopurua gehiago jaitsi zen ikastetxe publikoetan (-% 7,5, eta -% 5,1 itunpeko sareak). Hain zuzen ere, sare publikoak jaso zituen ikasle gehien (gutzizkoaren % 67,5).

139. koadroa Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera.
Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH

Kontzeptua	18/19 ikasturtea	19/20 ikasturtea	20/21 ikasturtea	% Δ aurreko ikasturtean
Haur Hezkuntza	24.242	24.616	22.955	-6,7
– Publikoa	16.302	16.765	15.502	-7,5
– Pribatua	7.940	7.851	7.453	-5,1
Lehen Hezkuntza	42.916	43.188	42.816	-0,9
– Publikoa	27.816	28.352	28.271	-0,3
– Pribatua	15.100	14.836	14.545	-2,0
DBH	27.606	28.031	28.351	1,1
– Publikoa	16.503	16.947	17.294	2,0
– Pribatua	11.103	11.084	11.057	-0,2

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Lehen Hezkuntzari buruzko informazioa aztertuta, azken ikasturtean matrikulazioa apur bat jaitsi zela ikus daiteke (-% 0,9). Hala, 42.816 ikasle matrikulatu ziren, aurreko ikasturtean baino 372 gutxiago. Haur Hezkuntzaren inguruan aipatu dugunaren ildotik, bi sareetan egin zuen behera matrikulazioak, baina kasu honetan jaitsiera handiagoa izan zen itunpeko sarean (-% 2,0), nagusi den sare publikoan baino (-% 0,3). Ikasleen % 66 jaso zituen sare publikoak.

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako (DBH) ikasleen bilakaerari dagokionez, 2020/2021 ikasturtean 28.351 ikasle matrikulatu ziren, aurreko ikasturtean baino % 1,1 gehiago (+320 ikasle). Maila baxuagoetan gertatu zen moduan, DBHn ere askoz ikasle gehiago jaso zituen sare publikoak itunpeko sareak baino (% 61,0 publikoak eta % 39 itunpekoak). Gainera, matrikulazioen bilakaera ere hobea izan zen sare publikoan (% 2,0, eta -% 0,2 itunpekoan).

140. koadroa Euskalduntze maila. Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza eta DBH

Kontzeptua	A	B	D	X	Guztira (%)
Haur Hezkuntza					
- 20/21 ikasturtea	16,4	0,8	28,2	54,5	100
Lehen Hezkuntza					
- 20/21 ikasturtea	19,1	0,2	26,2	54,5	100
DBH					
- 20/ 21 ikasturtea	8,2	0,0	25,0	66,8	100

A: Hezkuntza gaztelaniaz; euskara beste irakasgai bat baino ez da.

B: Irakaskuntza elebiduna.

D: Hezkuntza euskaraz; gaztelania beste irakasgai bat baino ez da.

X: Euskararekin inolako harremanik ez duen hezkuntza.

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Ikasleen hizkuntza-ereduaren araberrako banaketari dagokionez eta datuek erakusten dutenez, Haur Hezkuntzako eta Lehen Hezkuntzako hizkuntza-mapa nahiko antzekoa da; ez, ordea, DBHkoa. Dena den, hiru mailetan gailendu zen X eredia (euskararekin inolako harremanik ez duen hezkuntza). Eredu horretan egin zituzten ikasketak Haur Hezkuntzako eta Lehen Hezkuntzako ikasleen erdiek baino apur batek gehiagok, eta DBHko ikasleen % 66,8k. D eredia (hezkuntza euskaraz; gaztelania beste irakasgai bat baino ez da) kokatu zen bigarren postuan. Hiru hezkuntza mailetan antzeko pisua izan zuen: % 28,2 Haur Hezkuntzan, % 26,2 Lehen Hezkuntzan eta % 25 DBHn. A ereduari dagokionez, (gaztelaniazko irakaskuntza, eta euskara ikasgai gisa), nolabaiteko presentzia izan zuen Lehen Hezkuntzan (% 19,1) eta Haur Hezkuntzan (% 16,4), baina oso partaidetza txikia izan zuen DBHn (% 8,2). B ereduak (irakaskuntza elebiduna) osatu zuen hizkuntza-mapa. Oso presentzia txikia izan zuen Haur Hezkuntzan (% 0,8) eta Lehen Hezkuntzan (% 0,2), eta batere ez DBHn. Hala, Nafarroako ikasleen euskalduntze-tasa (D eredia gehi B eredia) % 29koa izan zen Haur Hezkuntzan, % 26,4koa Lehen Hezkuntzan eta % 25ekoa DBHn.

Erdi-mailako irakaskuntza

Arreta erdi mailako ikasketetara ekarrita eta, zehatzago, Lanbide Heziketako (Oinarrizkoa, Erdi Mailakoa eta Goi Mailakoa) matrikulazioari dagokionez, aurreko ikasturteko portaera-patroia errepikatu zen, eta nabarmen egin zuen gora ikasle kopuruak (% 7,0). Hortaz, indartu egin zen Nafarroako Lanbide Heziketako matrikulazioen goranzko joera. Horretan eragina izan zuen eskaintza gero eta zabalagoa izateak eta ikasleek gero eta interes handiagoa izateak. Gainera, Nafarroako Gobernuaren estrategiak kualifikazio altuko profesionalen kopurua handitzea du helburu, orokorrean, eta Nafarroako enpresa-ehunaren beharretara egokitzen diren profesionalak ugaritzea, zehazki. Helburu hori betetzeko bidean, garrantzi berezia du Lanbide Heziketa Dualak. Modalitate horretan lankidetzeta estua izaten da ikastetxearen eta enpresaren artean, prestakuntza akademikoa eta enpresan bertan jasotzen den prestakuntza praktikoa konbinatzeko helburuz.

141. koadroa Ikasleen bilakaera, zentro motaren arabera.
Heziketa-zikloak eta Batxilergoa

Kontzeptua	18/19 ikasturtea	19/20 ikasturtea	20/21 ikasturtea	% Δ aurreko ikasturtean
Heziketa Zikloak	9.106	9.981	10.681	7,0
– Publikoa	6.563	7.303	7.972	9,2
– Pribatua	2.543	2.678	2.709	1,2
Batxilergoa	8.761	8.802	8.932	1,5
– Publikoa	5.307	5.341	5.369	0,5
– Pribatua	3.454	3.461	3.563	2,9

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Hortaz, 2020/21 ikasturtean 10.000 ikasletik gora matrikulatu ziren Lanbide Heziketan (10.681), aurreko ikasturtean baino 700 gehiago. Informazioa sare motaren arabera banatuta, ikasle kopurua bietan igo zela ikus daiteke. Dena den, hazkundera handiagoa izan zen ikastetxe publikoetan (% 9,2), eta apalagoa itunpeko sarean (% 1,2). Hala, ikastetxe publikoek protagonismo handiagoa eskuratu zuten irakaskuntza maila horretan, eta ikasleen % 74,6 jaso zituzten.

Azterketarekin jarraituz eta Batxilergoari dagokionez, 8.932 ikasle matrikulatu ziren maila horretan, hau da, % 1,5 ugaritu ziren matrikulak. Balore absolututan, 130 ikasle gehiago izan ziren. 2020/21 ikasturtean ere sare publikoak jaso zituen ikasle gehien (% 60,1, eta itunpekoak % 39,9). Dena den, itunpeko sareak bilakaera hobea izan zuen matrikula kopuruari dagokionez (% 2,9, eta publikoak % 0,5).

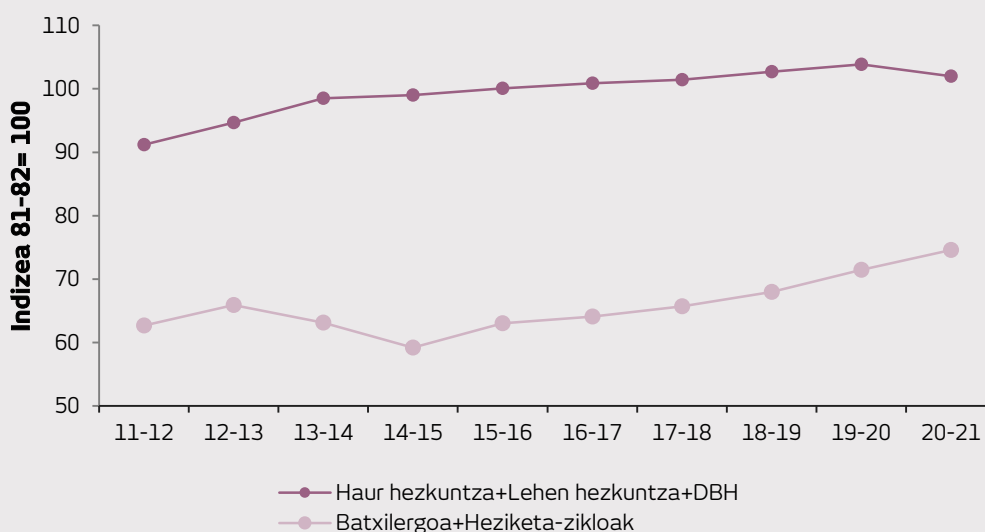
142. koadroa Euskalduntze maila. Heziketa-zikloak eta Batxilergoa

Kontzeptua	A	B	D	X	Guztira (%)
Heziketa Zikloak					
– 20/21 ikasturtea	0,0	0,0	7,0	93,0	100
Batxilergoa					
– 20/21 ikasturtea	3,8	0,0	25,6	70,6	100

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Azterketa Foru Erkidegoan indarrean dauden hizkuntza-ereduen inguruko informaziora ekarrita, ez da aldaketa handirik hautematen aurreko ikasturteekin alderatuta eta, ohiko moduan, X ereduak hautatu zuten gehienek bi mailetan. Hala, X ereduan ikasi zuten Nafarroako Lanbide Heziketako ikasle gehienek (% 93) eta Batxilergoko 10 ikasletik 7k (% 70,6). D ereduak osatu zuen hizkuntza-mapa. Lanbide Heziketan % 7ko ordezkartza izan zuen, eta Batxilergoan handiagoa, % 25,6koa. A ereduak, berriz, hondarreko presentzia izan zuen (% 3,8). Hala, euskalduntze maila % 7,0koa izan zen Heziketa Zikloetan, eta % 25,6koa Batxilergoan.

28. grafikoa Unibertsitatekoak ez diren ikasleen matrikulazioen bilakaera Nafarroan

Iturria: Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentua.

Ondorioz eta atxikitako grafikoan ikus daitekeen moduan, 2020/21 ikasturtean eten egin zen unibertsitatekoak ez diren ikasleen goranzko joera jarraitua, beheragoko bi mailetan izandako jaitsierak eta, batez ere, Haur Hezkuntzan erregistratutako beherakadak eraginda.

2.2 UNIBERTSITATEKO IKASLEEN BILAKAERA

Unibertsitateko ikasketei dagokienez, bi unibertsitatek osatzen dute Nafarroako hezkuntza-eskaintza: Nafarroako Unibertsitatea, pribatua, eta Nafarroako Unibertsitate Publikoa (UPNA), jabetza publikokoa. Lehenengoak 8.924 ikasle zenbatu zituen 2020/21 ikasturtean. Bigarrenak, berriz, 7.567 ikasle. Hortaz, 16.491 ikasle matrikulatu ziren guztira bietan, aurreko ikasturtean baino 551 gehiago.

Ikasle kopuruaren urte arteko aldakuntzari dagokionez, azken ikasturtean bi unibertsitateetan egin zuen gora ikasle kopuruak. Nafarroako Unibertsitate Publikoak izan zuen bilakaerarik onena (% 4,6, aurreko ikasturtean baino 332 ikasle gehiago), baina Nafarroako Unibertsitateak ere goranzko bilakaera izan zuen (% 2,5, aurreko ikasturtean baino 219 ikasle gehiago).

Irakasleei dagokienez, 2.058 irakaslek osatu zuten plantilla, aurreko ikasturtean baino 59 gehiagok (% 3,0). Bi unibertsitateek izan zuten hazkundera. UPNAk 1.000 irakasleren langa gainditu zuen (1.001), plantillara 35 irakasle gehiago batuta –esanguratsua da irakasle elkartuen kopurua–. Nafarroako Unibertsitatean, berriz, 24 irakasle gehiago txertatu zituzten, eta 1.057 irakasleko plantilla izan zuten.

Jarraian, aztertu ditugun Nafarroako bi unibertsitateetako matrikulazioaren gaineko daturik esanguratsuenak ageri dira.

143. koadroa Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitatean

Lurralde historikoa	19/20 ikasturtea	20/21 ikasturtea ⁽¹⁾	%	% Δ aurreko urtean
Nafarroa	7.714	7.905	100	2,5
Zuzenbidea	734	781	9,9	6,4
Medikuntza	1.217	1.216	15,4	-0,1
Filosofia eta Letrak	403	439	5,6	8,9
Komunikazioa	886	902	11,4	1,8
Hezkuntza eta Psikologia	633	647	8,2	2,2
Zientziak	632	649	8,2	2,7
Farmazia eta Nutrizioa	695	697	8,8	0,3
Arkitektura	495	502	6,4	1,4
Teologia	161	145	1,8	-9,9
Ekonomia eta Enpresa Zientziak	1.161	1.207	15,3	4,0
Idazkaritza eta Administrazioa	182	195	2,5	7,1
Erizaintza	515	525	6,6	1,9
Gipuzkoa	991	1.019	100	2,8
Industria Ingeniaritza	991	1.019	100	2,8
Guztira⁽²⁾	8.705	8.924	100	2,5

(1): Behin-behineko datuak.

(2): Horiez gain, doktoregoko 1.060 ikasle eta masterreko 732 ikasle daude Nafarroan eta Gipuzkoan.

Iturria: Nafarroako Unibertsitatea.

Hasteko, Nafarroako Unibertsitateko datuei dagokienez, 2020/2021 ikasturtean 8.924 matrikulatu ziren Nafarroako eta Gipuzkoako campusetan. Bi lurraldeetan goranzkoa izan zen matrikulazioen bilakaera.

Hala, campus handienarekin hasiko gara, Nafarroakoarekin (ikasleen % 88,6). 2020/2021 ikasturtean 7.905 ikasle jaso zituen, aurrekoan baino 191 gehiago (% 2,5eko urte arteko aldakuntza). Nafarroako campuseko ia fakultate guztietan egin zuen gora matrikulazioak; bi fakultatetan baino ez zuten beheranzko bilakaera izan.

Zehatzago esanda, goranzko bilakaera izan zuten fakultateen artean, hauek nabarmendu ziren, haien pisu espezifikoarengatik: Ekonomia eta Enpresa Zientzien Fakultatea, % 15,3ko partaidetzarekin eta % 4,0ko matrikulazio-igoerarekin; Komunikazio Fakultatea, % 11,4ko partaidetzarekin eta % 1,8ko hazkundearrekin; eta Zuzenbide Fakultatea, guztizkoaren gaineko % 9,9ko ekarpenarekin eta % 6,4ko hazkundearrekin. Dena den, hauek izan zituzten urte arteko aldakuntzarik handienak: Filosofia eta Letren Fakultatea eta Idazkaritza eta Administrazio Fakultatea (% 8,9 eta % 7,1eko hazkundera, hurrenez hurren). Bi horiek jaso zuten ikasleen bolumena, halere, txikiagoa izan zen (% 5,6 eta % 2,5, hurrenez hurren). Zientzia Fakultatean (ikasleen % 8,2), Hezkuntza eta Psikologia Fakultatean (% 8,2), Erizaintza Fakultatean (% 6,6) eta Arkitektura Fakultatean (% 6,4) ere igo egin zen matrikulazio kopurua, baina gutxiago, % 1,4 eta % 2,7 artean. Aitzitik, Teologia Fakultatean berriro ere murriztu egin zen ikasle kopurua (-% 9,9, eta ikasleen % 1,8 jaso zituen). Bestalde, matrikulazioa ez zen apenas mugitu Farmazia eta Nutrizio Fakultatean (% 0,3; guztizkoaren % 8,8) eta Medikuntza Fakultatean (-% 0,1). Hain zuzen ere, Medikuntza Fakultateak jaso zituen Iruñeko campuseko ikasle gehien (% 15,4).

Gipuzkoan kokatutako campusean Ingeniaritza Eskola baino ez dago (Idazkaritza eta Administrazio Gradua Iruñera pasatu zuten), eta 2020/2021 ikasturtean 28 ikasle gehiago matrikulatu ziren bertan (% 2,8ko hazkundera). Hala, 1.019 ikasle jaso zituen guztira.

144. koadroa Ikasleen banaketa Nafarroako Unibertsitate Publikoan (UPNA)

Fakultateak eta Unibertsitate Eskolak	19/20 ikasturte a	20/21 ikasturte a ⁽¹⁾	%	% Δ aurreko urtean
Nekazaritzako Ingeniaritzako eta Biozientzietako GET	579	637	8,4	10,0
Industria Ingeniaritza, Informatika eta Telekomunikazioen GET	1.965	2.050	27,1	4,3
Osasun Zientzien Fakultatea	784	912	12,1	16,3
Ekonomia eta Enpresa Zientzien Fakultatea	1.168	1.157	15,3	-0,9
Giza eta Gizarte Zientzien eta Hezkuntzaren Fakultatea	1.864	1.926	25,5	3,3
Zientzia Juridikoen Fakultatea	636	638	8,4	0,3
Ekonomia eta Enpresa Zientzien/Zientzia Juridikoen Fakultatea ⁽²⁾	229	229	3,0	0,0
Nekazaritzako Ingeniaritzako eta Biozientzietako GET/ Ekonomia eta Enpresa Zientzien Fakultatea	10	18	0,2	80,0
Guztira⁽⁴⁾	7.235	7.567	100	4,6

(1): Behin-behineko datuak.

(2): Enpresen Administrazio eta Zuzendaritzaren eta Zuzenbidearen Gradu Bikoitzean matrikulatutako ikasleak jasotzen ditu.

(3): Datuen Zientzien eta Enpresen Administrazio eta Zuzendaritzaren Gradu Bikoitzeko ikasleak jasotzen ditu.

(4): Horiez gain, masterreko 851 ikasle eta doktoregoko 423 ikasle daude Nafarroan.

Iturria: Nafarroako Unibertsitate Publikoa.

Azterketa Nafarroako Unibertsitate Publikora (UPNA) ekarrita, 2020/2021ean % 4,6 hazi zen matrikula kopurua, eta 7.567 ikaslera iritsi ziren (aurreko ikasturtean baino 332 gehiago). Fakultate guztietan ugaritu ziren ikasleak, Ekonomia eta Enpresa Zientzien Fakultatean izan ezik (ikasleen % 15,3 jaso zuen); matrikulazioak apur bat jaitsi ziren azken horretan (-% 0,9). Hala, eta fakultate bakoitzaren pisu espezifikoak kontuan hartuta, honakoen hazkundeak nabarmendu ziren: Industria Ingeniaritza, Informatika eta Telekomunikazioen GET (% 4,3) eta Giza eta Gizarte Zientzien eta Hezkuntzaren Fakultatea (% 3,3). Bi horien artean UPNAko ikasleen erdiak baino gehiago hartu zituzten (% 27,1 eta % 25,5, hurrenez hurren). Distantzia apur batera, Osasun Zientzien Fakultatea kokatu zen, % 12,1eko pisu espezifikoarekin eta urte arteko aldakuntza positiboarekin (% 16,3). Bestetik, Nekazaritzako Ingeniaritzako eta Biozientzietako GETak ikasleen % 10eko hazkunde nabarmena izan zuen, eta Zientzia Juridikoen Fakultatean % 0,3 baino ez zen igo ikasle kopurua (biak % 8,4ko partaidetzarekin). Honakoek osatu zuten UPNAren eskaintza: Ekonomia eta Enpresa Zientzien eta Zientzia Juridikoen Fakultatea, % 3ko partaidetzarekin eta aurreko ikasturteko ikasle kopuru berberarekin; eta Nekazaritzako Ingeniaritzako eta Biozientzietako GET/Ekonomia eta Enpresa Zientzien Fakultatea, non 18 ikasle izan zituzten fakultatearen ibilbideko bigarren urtean, aurreko ikasturtean baino 8 gehiago.

3. GARRAIOA

3.1 ERREPIDE BIDEZKO GARRAIOA

Errepide bidezko garraioarekin hasiko dugu garraioari buruzko kapitulua, eta Trafiko Zuzendaritza Nagusiak (DGT) emandako informazioa izango dugu kontuan. 2020an 476.472 unitatek osatzen zuten Nafarroako Foru Erkidegoko ibilgailuen parkea, 2019an baino % 1,3 gehiagok, hau da, 6.090 ibilgailu gehiagok. Hala, adierazle horrek ondoz ondoko 7 ekitalditan izan zuen urte arteko aldakuntza-tasa positiboa, azken hirurtekoan hazkunde-erritmoa apaldu egin bazen ere (% 1,3ko hazkundea 2020an, % 1,5koa 2019an eta % 1,7koa 2018an).

145. koadroa Nafarroako ibilgailuen parkea

(unitate)

Urtea	Kamioiak eta furgonetak	Autobusak	Turismoak	Motozikletak	Traktore Industrialak	Beste batzuk	Guztira	% Δ
2011	81.745	932	301.238	29.700	4.290	18.268	436.173	1,0
2012	80.765	903	301.600	30.121	4.178	18.165	435.732	-0,1
2013	79.249	842	299.058	30.406	4.198	18.151	431.904	-0,9
2014	77.899	817	299.536	31.224	4.043	18.661	432.180	0,1
2015	77.178	812	303.975	32.166	4.267	17.795	436.193	0,9
2016	76.886	825	310.846	33.299	4.389	18.364	444.609	1,9
2017	74.845	848	322.140	34.327	4.432	18.875	455.467	2,4
2018	76.809	849	326.338	35.386	4.612	19.351	463.345	1,7
2019	76.530	822	331.837	36.620	4.592	19.981	470.382	1,5
2020*	76.249	813	336.139	38.106	4.656	20.509	476.472	1,3

(*): Behin-behineko datuak.

Iturria: Trafiko Zuzendaritza Nagusia (DGT).

Datuetan sakonduta eta ibilgailu mota bakoitzaren pisuari dagokionez, parkearen osaerak ez zuen aldaketa nabarmenik izan aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Turismoek izan zuten ordezkartzarik handiena (% 70,5); 336.139 unitatera heldu ziren 2020an, % 1,3 hazita (2019an baino 4.302 turismo gehiago). Kamioien eta furgoneten kategoria izan zen hurrengo garrantzitsuena, 76.249 unitaterekin (guztizkoaren % 16,0); ondoz ondoko hirugarren urtez beheranzko joera apala erakutsi zuen (-% 0,4). Autobusek ere bilakaera bera izan zuten eta % 1,1eko jaitzierarekin itxi zuten ekitaldia; oso presentzia txikia izan zuten ibilgailuen parkean (guztizkoaren % 0,2). Bestetik, traktore industrialen eta motozikleten portaera askoz dinamikoagoa izan zen, eta % 1,4ko eta % 4,1eko urte arteko hazkundeak izan zituzten. Lehenengoen ekarpena % 1ekoa izan zen, eta bigarrenena % 8koa. Nabarmentzekoa da motozikletek izandako bilakaera, ondoz ondoko hamar ekitalditan hazi baitziren; hala, 38.000 unitateren langa gainditu zuten 2020an.

146. koadroa Kamioi, traktore industrial eta autobusen matrikulazio garbia*

(unitate)

Urtea	Kamioiak eta traktore industrialak		Autobusak		Guztira	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
2011	-672	-46.715	-2	-87	-674	-46.802
2012	-1.092	-85.065	-29	-1.231	-1.121	-86.296
2013	-1.496	-101.512	-61	-1.235	-1.557	-102.747
2014	-1.505	-44.630	-25	-93	-1.530	-44.723
2015	-497	21.631	-5	453	-502	22.084
2016	-170	41.433	13	1.589	-157	43.022
2017	-1.998	-68.523	23	1.749	-1.975	-66.774
2018	2.144	186.768	1	1.315	2.145	188.083
2019	-299	44.106	-27	568	-326	44.674
2020	-217	17.974	-9	-2.059	-226	15.915

(*): Parkearen urte arteko aldakuntza.

Iturria: Trafiko Zuzendaritza Nagusia (DGT).

Azterketarekin jarraituz eta kamioien, traktore industrialen eta autobusen matrikulazio garbiari dagokionez, Estatuan Nafarroan baino bilakaera hobea izan zutela erakusten dute datuek lehen begirada batean. Zehazki, Foru Erkidegoan behera egin zuen kamioien eta traktore industrialen matrikulazio garbiak (-217 unitate). Autobusek ere bilakaera bera izan zuten, baina apalagoa (-9). Estatuan oso ezberdina izan zen ibilgailu mota bakoitzaren errealitatea. Kamioiek eta traktore industrialek hazkunde handia izan zuten (17.974 unitate); autobusen matrikulazio garbia, aldiz, negatiboa izan zen (-2.059). Hala, urteko balantzea positiboa izan zen Estatuan (15.915 matrikulazio garbi), ez ordea Nafarroan, matrikulazio garbiaren bilakaera negatiboa izan baitzen han (-226).

147. koadroa Motorizazio-indizeak

Urtea	Ibilgailuak/1.000 biztanle		Biztanleak/Turismoak	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
2011	679	663	2,1	2,1
2012	676	660	2,1	2,1
2013	676	662	2,1	2,1
2014	679	666	2,1	2,1
2015	685	676	2,1	2,1
2016	694	690	2,1	2,0
2017	708	707	2,0	2,0
2018	716	722	2,0	1,9
2019	719	732	2,0	1,9
2020	721	733	2,0	1,9

Iturria: Trafiko Zuzendaritza Nagusia (DGT) eta geuk egina.

Motorizazio-indizean arreta jarrita, 1.000 biztanleko ibilgailu-tasari dagokionez, 2020ko ekitaldian berriro ere gaintitu ziren aurreko urteko erregistroak. Hala, jarraipena eman zitzaion Nafarroan zein Estatuan 2012an hasitako hazkunde-ibilbideari. Zehazki, Foru Erkidegoko tasa 1.000 biztanleko 721 ibilgailukoa izan zen. Estatukoa, berriz, apur bat altuagoa, 1.000 biztanleko 733 ibilgailukoa. Bestetik, turismo bakoitzeko biztanleen ratioak ez zuen aldaketarik izan kontuan hartutako bi eremu geografikoetan. Turismoko 2,0 biztanlekoa izan zen Nafarroako tasa, eta turismoko 1,9 biztanlekoa Estatuko tasa.

148. koadroa Autobideko ibilgailuen trafikoa Nafarroan*

Urtea	Ibilgailu arinak	% Δ	Ibilgailu astunak	% Δ	Ibilgailuak guztira	% Δ
2011	15.633	-1,7	3.686	-0,3	19.319	-1,4
2012	14.388	-8,0	3.326	-9,8	17.714	-8,3
2013	13.850	-3,7	3.330	0,1	17.180	-3,0
2014	13.963	0,8	3.428	2,9	17.391	1,2
2015	14.523	4,0	3.645	6,3	18.168	4,5
2016	15.195	4,6	3.722	2,1	18.917	4,1
2017	15.709	3,4	3.834	3,0	19.543	3,3
2018	16.094	2,5	4.242	10,6	20.335	4,1
2019	16.843	4,7	4.309	1,6	21.152	4,0
2020	12.406	-26,3	3.902	-9,4	16.308	-22,9

(*): Eguneko ibilgailuen batezbestekoa.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua.

Azterketa errepide bidezko ibilgailuen trafikora mugatuta eta Nafarroako autobideetako ibilgailuen trafikoari dagokionez, erregistratutako eguneko batez besteko balioek beherakada nabarmena izan zuten 2020an (-% 22,9), ezohiko ekitaldia izan baitzen mugikortasunari ezarritako murrizketen ondorioz. Hala, batez beste egunean 16.308 ibilgailu zenbatu ziren 2020an. Ondorioz, eten egin zen 2014an hasitako hazkunde jarraitua, zeinak zifra errekorra eskuratu zuen 2019an (egunean 21.152 ibilgailu). Bi segmentuek egin zuten behera, baina jaitsiera handiagoa izan zen ibilgailu arinen kasuan (-% 26,3); gainera, ibilgailu arinena izan zen trafikoaren % 76 (egunean 12.406 ibilgailu). Bestalde, ibilgailu astunen trafikoa 2017ko mailara jaitsi zen (-% 9,4); egunean 3.902 ibilgailukoa izan zen batez besteko trafikoa.

149. koadroa Garraiatutako merkantziak. Jatorri eta/edo helmugako eskualde barruko garraioa eta eskualde kanpoko garraioa*

(m Tm)

Eremua	Nafarroa			Espainia		
	2019	2020	% Δ	2019	2020	% Δ
Eskualde barruko garraioa	14.890	14.217	-4,5	851.346	800.956	-5,9
Eskualde arteko garraioa	28.542	28.338	-0,7	349.941	350.527	0,2
Guztira	43.432	42.555	-2,0	1.201.287	1.151.483	-4,1

(*): Zifrak urte bakoitzaren osotasunari dagozkio.

Iturria: Sustapen Ministerioaren Estatistika Buletina.

Errepide bidezko garraioari buruzko atalarekin amaitzeko, jatorria/helmuga Nafarroan duten merkantzien eskualde barruko garraioari eta eskualde arteko garraioari buruzko informazioa aurkeztuko dugu jarraian. Hala, eta Sustapen Ministerioak emandako informazioaren eta Merkantzien Errepide Bidezko Garraioari buruzko Inkesta Iraunkorrean jasotako informazioaren arabera, ekitaldiko balantzea negatiboa izan zen Foru Erkidegoan (-% 2) eta Estatuan (-% 4,1); 42.555 eta 1.151.483 mila tona garraiatu zituzten horietan.

Zehazki, Nafarroan % 4,5eko jaitsiera izan zuen eskualde barruko garraioak, 14.217 mila tona garraiatuta. Eskualde arteko garraioak, berriz, ez zuen ia aldakuntzarik izan (-% 0,7), merkantzien bikoitza garraiatuta, 28.338 mila tona.

Estatuan, ordea, portaera ezberdinak izan zituzten garraio mota ezberdinek. Hala, eskualde barruko garraioaren jarduera murriztu egin zen (-% 5,9), 800.596 mila tona garraiatuta (guztizkoaren % 69,6). Eskualde arteko garraioa, berriz, apur bat hazi zen (% 0,2), 350.527 mila tona garraiatuta.

3.2 AIRE BIDEZKO GARRAIOA

Azterketa aire bidezko garraiara ekarrita, egoera erabat aldatu zen pandemiari aurre egiteko mugikortasun-murrizketek eraginda. Argi erakusten dute hori Noaingo aireportuko datuek. Hala, bidaiari kopuruak jaitsiera historikoa izan zuen (-% 65,5), eta 84,1 mila bidaiari zenbatu ziren, aurreko urtean baino 159.000 gutxiago. Agintariek hartutako neurri murriztaileek, eta Binter eta Lufthansa konpainien Iruñea-Kanaria Handia eta Iruñea-Frankfurt hegaldi erregularrak bertan behera geratu izanak ezinbestean eragin zuten emaitza hori. Hala ere, AENAREN aireportu-sareak baino portaera “zerbait hobea” izan zuen Noaingo aireportuak. Izan ere, AENAKO aireportuen sarean % 72,4 murriztu zen bidaiarien bolumena ekitaldian zehar.

Halaber, eragiketen kopurua ere nabarmen jaitsi zen (-% 42,3), eta 3.538 eragiketa zenbatu ziren guztira. Garraiatutako merkantzien bolumena, berriz, ia nulua izan zen; 44 tona garraiatu zituzten urtean zehar.

150. koadroa Iruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa

Urtea	Aireontziak			Bidaiariak (m)			Merkantziak (m)		
	Guztira	% Δ	Espainiak o %	Guztira	% Δ	Espainiak o %	Guztira	% Δ	Espainiak o %
2014	5.459	-6,6	0,30	134,3	-12,7	0,07	8,3	196,4	0,001
2015	5.702	4,5	0,30	144,0	7,2	0,07	4,3	-48,2	0,001
2016	5.372	-5,8	0,26	153,5	6,6	0,07	2,0	-53,3	0,0003
2017	5.683	5,8	0,26	165,6	7,9	0,07	7,3	263,6	0,001
2018	6.427	13,1	0,28	205,5	24,1	0,08	29,3	301,8	0,003
2019	6.136	-4,5	0,26	243,5	18,5	0,09	22,2	-24,3	0,002
2020	3.538	-42,3	0,32	84,1	-65,5	0,11	0,0	-99,8	0,000

Iturria: AENA.

Aireko trafikoaren jatorriari dagokionez, jaitsiera handia izan zuten Estatuko trafikoak (-% 34,8) eta, batez ere, nazioartekoak (-% 75,6). Egindako 10 eragiketatik 9 Estatuan barruan egin ziren. Era berean, bidaiarien jatorriari dagokionez, Estatuko bidaiariek osatu zuten jardueraren zatirik handiena (% 93,4), eta atzerriko kolektiboak baino jaitsiera asko txikiagoa izan zuen segmentu horrek (-% 58,2, eta atzerriko bidaiariek -% 90) Merkantzien garraioari dagokionez, jarduera ia nulua izan zen, eta Estatuan baino ez ziren mugimenduak izan.

151. koadroa Iruñeko aireportuko aire bidezko trafikoa jatorriaren arabera

Urtea	Aireontziak			Bidaiariak (m)			Merkantziak (Tm)		
	Guztira	Barnekoa	Nazioartekoa	Guztira	Barnekoa	Nazioartekoa	Guztira	Barnekoa	Nazioartekoa
2014	5.459	5.003	456	134,3	130,3	4,0	8,3	0,1	8,2
2015	5.702	5.124	578	144,0	138,5	5,5	4,3	1,0	3,3
2016	5.372	4.830	542	153,5	147,9	5,5	2,0	0,8	1,3
2017	5.683	5.134	549	165,6	154,4	11,2	7,3	0,001	7,3
2018	6.427	5.396	1.031	205,5	159,9	45,6	29,3	0,005	29,3
2019	6.136	5.006	1.130	243,5	187,9	55,6	22,2	2,288	19,9
2020	3.538	3.262	276	84,1	78,5	5,6	0,0	0,044	0,0

Iturria: AENA.

Kapitulu honekin amaitzeko eta Iruñeko aerodromoko gertakari nagusiei dagokienez, pandemia hasi eta urtebetera suspertzeko joera ikusten da aireportuan. Dena den, suspertzea hasierako mailan dago oraindik. Egunean bi hegaldi baino ez dituzte mantendu, Madrilera, eta udan helmuga berriak gehitu dituzte (Tenerife, Palma, Ibiza eta Menorca). Dena den, Lufthansak, momentuz (2021eko ekaina) ez du aurreikusten Iruñea-Frankfurt hegaldia (nazioarteko hub nagusia) berriro martxan jartzetik. Azken urteetan Nafarroako aireportuko trafikoa nabarmen igotzea lortu zuten hegaldietako bat da aipatutakoa.

4. TURISMOA

4.1 COVID-19A: AGERTOKI-ALDAKETA

2020an, Covid-19ak ekarritako osasun-larrialdiko egoerak eta pandemia kontrolatzeko hartutako neurri murriztaileek nabarmen baldintzatu dute turismoaren jarduera globala. Egia da pandemiaren hedatze-uhinak estutasunean jarri duela munduko ekonomiaren zati handi baten erresilientzia, baina astindua askoz larriagoa izan da turismo-sektorean, jarduera ondo garatzeko, nahitaez, mugimendua saihetsezina baita. Beraz, mugikortasunari jarri zaizkion murrizketak, etxeko konfinamenduak, itxiera perimetralak eta bidaiariak nahitaez bete beharreko beste neurri batzuk, hala nola berrogeialdiak, PCR probak egin beharra eta abar direla-eta, agertokia erabat eta bat-batean aldatu da, eta ondorio beldurgarriak ekarri dizkio turismo-sektoreari.

Hala, Turismoaren Mundu Erakundearen (TME) arabera, nazioarteko turismoak 2020an izandako diru-sarrerak % 64 jaitsi ziren termino errealetan (tokiko monetak, prezio jarraituak), eta hori 900.000 milioi dolar inguruko jaitsieraren parekoa da. Munduko esportazioen balio globala % 4 baino gehiago jaitsi zen 2020an.

Krisiaren ezohikotasuna dela eta, herrialdeek sektoreari laguntzeko laguntza eta neurri sortak ezarri dituzte eta lortu dute sektorearen zifrak zertxobait hobetzea eskaeraren susperraldia iritsi arte. Txosten hau egitean (2021eko ekaina) erabilgarri zeuden azken datuek erakusten dute, hala ere, munduko turismo-jarduera urruti dagoela oraindik desiratutako suspertzetik. 2021eko urtarriletik martxora arte, nazioarteko turistei erreparatuta, 2020ko lehen hiruhilekoan baino (pandemiaren aurretik) 180 milioi gutxiago iritsi dira. Beraz, sektorearen berraktibazioa, momentuz, 2021aren bigarren erdira atzeratu da, betiere, kontsumitzaileek konfiantza berreskuratu eta pilatutako eskaria azaleratzen bada. Zenbait faktorek ezarriko dute berraktibazioaren tempoak, eta horien artean daude, txertaketaren erritmoa, mugikortasunari lotuta hartutako murrizketak malgutzea, nazioarteko araudiak homogeneizatzea protokoloak bateratuz, eta nola ez, pandemia kontrolatzea.

4.2 NAZIOARTEKO EGOERA

Arreta 2020an turismo-jarduerak izandako bilakaerari jarrita, Munduko Turismoaren Barometroak (TME) argitaratutako datuek bidaiarien mugikortasunak izandako beherakada historikoa erakusten du, hamar urtean baino gehiagoan, intentsitate handiagoarekin edo txikiagoarekin, gorantz aritu ondoren. Mundu osoko turismoguneek aurreko urtean baino nazioarteko mila milioi iritsiera gutxiago jaso zituzten 2020an, eta arriskuan jarri ziren zuzeneko 100-120 milioi turismo-enplegu.

Hala, ekitaldia nazioarteko 381 milioi turistaren iritsierarekin itxi da, eta zifra hori oso urrutiko dago (-% 73,9) aurreko ekitaldiko zifratik (1.461 milioi bidaiari 2019an). Zalantzarik gabe, nazio mailako turistek (konfinamenduak, itxiera perimetralak, etxeratze-aginduak...) eta atzerrikoek (PCRak nahitaez egin beharra, berrogeialdiak, mugak ixtea, herrialde jakin batzuetara bidaiatzeko debekua) mugikortasunerako jarri zaizkien murrizketek merkatu eta aldaera guztietan utzi dute turismo-jarduera jota.

Hala, eta 2020a ohikotik erabat kanpokoan izan den arren, Europak jarraitu du nazioarteko turismogune nagusi izaten, eta 221 milioi bidaiari hartu ditu (bidaiarien sarreraren % 58). Atzetik izan ditu Amerika (% 18,1), Asia eta Pazifikoa (% 15) eta Afrika eta Ekialde Ertaina (% 4,7 eta % 4,2, hurrenez hurren). Hala ere, urteko balantzea ez da ona, eta eremu geografiko guztiek partekatzen dute, batetik bestera alde handiekin: % 68,5 da Amerika kontinentearen datua eta % 84,1 Asia eta Pazifikoarena.

152. koadroa Nazioarteko turistak

Turistak, milioitan

Eremua	2018	2019	2020	2020ko merkatu-kuota (%)	% Δ 20/19
Guztira	1.407	1.461	381	100,0	-73,9
-Europa	716	746	221	58,0	-70,4
-Amerika	216	219	69	18,1	-68,5
-Asia eta Pazifikoa	347	360	57	15,0	-84,1
-Afrika	69	70	18	4,7	-74,6
-Ekialde Ertaina	60	65	16	4,2	-75,2
Europa*					
-Ipar Europa	81	84	21	5,4	-75,3
-Mendebaldeko Europa	200	205	74	19,4	-64,0
-Erdialdeko/Ekialdeko Europa	146	153	41	10,7	-73,4
-Hego Europa/Mediterraneoan	289	304	86	22,5	-71,8
-Horietatik EB-28	563	580	177	46,5	-69,4

(*): 2020ko behin-behineko datuak.

Iturria: Turismoaren Mundu Erakundea.

Eskualde mailara jaitsita eta Europari begiratuta, turismo-merkatuetako emaitzak oso antzekoak dira, antzeko mugak baitituzte denek. Hego Europa/Mediterraneoan, turismogune garrantzitsuak dituen eremuan, turisten etorrerak beherakada handia izan du (-% 71,8), eta 86 milioi zenbatu dira (2019an 304 milioi). Antzeko bilakaera izan da gainerako eremu geografikoetan ere: 74 milioi turistak jo dute Mendebaldeko Europara (-% 64), 41 milioi Erdialdeko/Ekialdeko Europara (-% 73,4) eta 21 milioi Ipar Europara (-% 75,3).

4.3 TURISMOA ESPAINIAN

Turismo-sektorea da Espainiako ekonomiaren sektore handietako bat; bai BPGri egiten dion ekarpenari, bai enpleguari begiratuta. 2019an (hori da eskuragarri dagoen azken datua¹) turismo-jarduerak BPGren % 12,4 sortu zuen Espainian; alegia 154.487 milioi euroko ekarpena egin zuen, % 12,9ko ekarpena, berriz, enplegu osoari (2,72 milioi lanpostu). Hala ere, turismo-sektorea izan da Covid-19aren krisiaren kolpe gogorrena jaso duen sektoreetako bat, eta haren ekarpena duela bi hamarkada baino lehenagoko datuetara jaitsi da. Exceltur-en kalkuluen arabera, 2020an, 106 mila milioi euro jaitsi da jarduera (-% 69) 2019ko maila gorenetatik, eta turismoak Espainiako ekonomiari egindako ekarpena % 4,3ra jaitsi da.

Hala, turismo-jarduerak historian izandako urterik okerreanean, osasun-errealitatearen erritmoan ibili da. Espainian, urte hasiera ona izan ondoren, martxoaren erdialdean osasun-krisia lehertzeak herritarren konfinamendua ekarri zuen, eta hala, gelditu egin zen funtsezkoa ez den jarduera oro. Konfinamendua amaitzean, deskonfinamenduak murrizketa-neurriak malgutzea eta establezimenduak, pixkanaka, berriro zabaltzea ekarri zuen, baina nazioarteko turismoa oso urria izatearen eragozpenarekin. Udako hilabeteetan, arnasa pixka bat hartu zuen berriro sektoreak, baina urrian ziurgabetasunean murgildu zen berriro, kutsatzeak berriro asko igo zirelako. Laburbilduz, 2020an bi hiruhilekotan (bigarrenean eta laugarrenean) ez da ia jarduerarik izan, eta beste bietan hutsaren hurrengoia izan da sektoreak izan ohi dituen datuekin alderatuta. Horren guztiaren emaitza gisa, enpleguaren zifrak asko okertu dira, baina pixka bat arindu dute okertze hori ABEEE-ek (aldi baterako enplegu erregulazioko espedientea).

Eskari turistikoa

2020ko ekitaldiaren bereizgarriak nazioarteko turisten iritsierak beherakada handia izatea eta nazio mailako eskari urria izan dira, pandemia kontrolatzeko mugikortasunari ezarritako murrizketek baldintzatuta. Gainera, 2020an, aldatu egin dira bidaiarien kontsumo-ohiturak, eta igo egin da gertuko oporren eskaria, garraio publikoaren ordezkari bere ibilgailua erabiltzera gehiago jo da; ostatu hartzeko hotelen sarera jo beharrean, gehiago jo da familien edo lagunaren etxeetara, eta horrek guztiak sektorearen adierazle nagusiak okertzea ekarri du.

¹ EIN Espainiako Turismoaren Kontu Satelitea (CSTE) 2019ko estatistiken berrikusketa

153. koadroa Espainiara datozen bidaiariak¹, jatorriaren arabera

Eremua	2018	2019	2020*	% Δ 20/19
Frantzia	11.293.321	11.147.397	3.888.723	-65,1
Erresuma Batua	18.523.957	18.012.482	3.153.500	-82,5
Alemania	11.414.955	11.158.022	2.396.284	-78,5
Herrialde eskandinaviarrak	5.803.535	5.530.112	1.176.255	-78,7
Italia	4.389.454	4.534.513	948.384	-79,1
Herbehereak	3.855.270	3.684.260	917.173	-75,1
Portugal	2.344.322	2.428.789	760.256	-68,7
Belgika	2.505.146	2.525.887	746.215	-70,5
AEB	2.959.487	3.324.870	402.854	-87,9
Suitza	1.883.147	1.811.867	399.725	-77,9
Irlanda	2.053.386	2.177.592	328.963	-84,9
Errusia	1.227.530	1.314.079	137.915	-89,5
Europako gainerakoak	6.003.628	6.441.422	1.689.034	-73,8
Amerikako gainerakoak	3.411.060	3.767.276	897.965	-76,2
Munduko gainerakoak	5.140.214	5.650.584	1.039.955	-81,6
Guztira	82.808.412	83.509.152	18.883.201	-77,4

Iturria: EIN Herrialdeen arteko bidaiarien mugimenduaren estatistika (Frontur).

(*): 2020ko maiatzeko datuak eta ondorengoak behin-behinekoak dira.

Hala eta guztiz ere, Espainiak 18.883.201 bisitari atzerritar jaso ditu 2020an, azken 50 urteetako zifrarik baxuena, eta oso urruti aurreko ekitaldian erregistratutako 84 milioi bidaiariren zifratik. Hiru herrialdeetakoak izan dira iritsiera gehienak: Frantziakoak (% 20,6; guztira 3,9 milioi turista, -% 65,1); Erresuma Batukoak, pandemia-aurreko garaietan bisitari gehien bidaltzen zuen herrialdekoak (pisu espezifikoak % 16,7; guztira 3,1 milioi bidaiari, -% 82,5); eta Alemaniakoak (% 12,7; guztira 2,4 milioi bisitari, -% 78,5). Gainerako herrialdeei dagokienez, bidaiarien kopuruak atzerakada orokortua izan du, eta honako hauek nabarmentzen dira, atzerakadaren neurriagatik, Errusia (-% 89,5), Estatu Batuak (-% 87,9) eta Irlanda (-% 79), guztiak ere aire bidezko garraioaren mendekoak.

Eskari turistikoaren azterketarekin jarraituz, eta Hoteletako okupazioaren galdetegiaren² (EIN) datuei erreferentzia eginez –bidaiariei eta bidaiari horiek ostatu turistikoetan hoteletan, apartamentu turistikoetan, landetxeetan eta kanpinetan egindako ostatu-gauei eskaintzen die arreta–, emaitza nagusiek erakusten dute eskariak beherakada handia izan duela (-% 66,3) eta 45,1 milioi bidaiaritarira iritsi dela. Joera hori ostatu-gauetara (-% 69,3) igaro da: 143,1 milioi izan dira. Hala ere, nabarmendu behar da hotelen sareak jarraitzen duela eskariaren zatirik handiena hartzen, 34,3 milioi bidaiari eta 91,6 milioi ostatu gau lortuta, eta batez besteko egonaldia hiru egun baino pixka bat laburragoa izan da (2,7 egun).

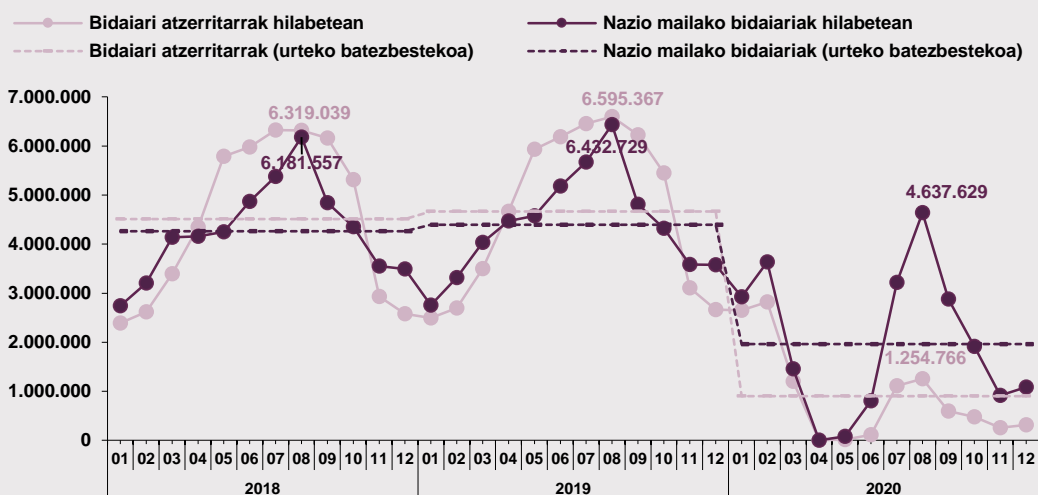
Azterketarekin jarraituz, eta bidaiarien jatorriari begiratuta, atzerritarren segmentuak bilakaera okerragoa izan du (-% 80,7) –pandemia kontrolatzeko izan ditugun mugak eta berrogeialdiak aintzat hartuta– nazio mailakoena baino (-% 55,3), nahiz eta nazio

¹ Frontur-ek (Atzerritarren mugimendu turistikoaren estatistika), garraio bideen eta bidaiatzeko motibazioaren arabera, Espainian bizi ez diren eta ostatu mota guztiak erabiltzen dituzten bidaiarien fluxua jasotzen du, honako hauek barne: bigarren etxebizitzak, etxebizitza partikularrak, eta horiez gain, hotel-sareak, landa-ostatuak, apartamentu turistikoak edota campingak. Horiek dira kapitulu honetako aztergai nagusia.

² Ez ditu plataformen bitartez (Airbnb, adibidez) eskaintutako plazek eragindako mugimendua eta okupazioa kontuan hartzen, eskaintza hori legezko ostatu-sarean ez badago behintzat.

mailakoak ere ezohiko bilakaera izan. Ostatu-gauak ere antzeko jokabidea izan dute: gehiago jaitsi dira turista atzerritarrenak (-% 81,8) nazio mailakoak baino (-% 57,5). 2020an ezohikoa izan da nazio mailako turismoaren datuak hobeak izan direla bi adierazleetan: ekarpena handiagoa izan da (% 68,5 eta % 55,5 bidaiarietan eta ostatu-gauetan) atzerritarrena baino.

29. grafikoa Bidaiari kopuruaren bilakaera, hilabetea (Espainia, 2018-2020). Hotel-establezimenduak

Iturria: EIN Hoteletako okupazioaren galdetegia.

Beraz, 2020an izan ditugun ezohiko inguruabarrek ohikoarekin alderatuta oso bestelakoa izan den turismo-jarduera ekarri dute. Hilabete batzuetan, jarduera ia hutsa izan da, eta hilabete batetik besterako gorabeherak handiak izan dira. Azken finean, grafikoa ikus daitekeen moduan, argi dago marraztuta zer erlazio dagoen pandemiaren bilakaeraren eta hotel-establezimenduen jardueraren artean.

154. koadroa Eskari turistikoaren bilakaera Espainian

Eremua	2018	2019	2020	% Δ 20/19
Bidaiariak (mila)	129.728	133.920	45.156	-66,3
-Hotelak	105.311	108.716	34.363	-68,4
-Landa-turismoa	4.261	4.421	2.074	-53,1
-Apartamentu turistikoak	12.289	12.479	4.193	-66,4
-Kanpinak	7.867	8.304	4.526	-45,5
Ostatu-gauak (mila)	464.035	466.826	143.140	-69,3
-Hotelak	339.981	342.996	91.572	-73,3
-Landa-turismoa	11.458	11.726	6.291	-46,4
-Apartamentu turistikoak	73.437	71.383	23.584	-67,0
-Kanpinak	39.159	40.721	21.693	-46,7
Batez besteko egonaldia				
-Hotelak	3,2	3,2	2,7	-0,5 pp
-Landa-turismoa	2,7	2,7	3,0	0,3 pp
-Apartamentu turistikoak	6,0	5,7	5,6	-0,1 pp
-Kanpinak	5,0	4,9	4,8	-0,1 pp

Iturria: EIN Hoteletako okupazioaren galdetegia.

Gainerako establezimenduei dagokienez, turismo-apartamentuetan 4,2 milioi bidaiari erregistratu dira (-% 66,4) eta 23,6 milioi ostatu-gau (-% 67); batez beste 6 eguneko egonaldiekin. Landa-turismoaren sareari dagokionez, 2 milioi bidaiari (-% 53,1) eta 6,3 milioi ostatu-gau izan dira (-% 46,4), eta batez besteko egonaldia 3 egunekoa izan da. Azkenik, kanpinek 4,5 milioi bidaiari izan dituzte guztira (-% 45,5), eta 21,7 milioi ostatu-gau (-% 46,7), beraz, batez besteko egonaldia 5 egun ingurukoa izan da.

Eskaintza turistikoa

Hotel-establezimenduetatik hasita, 2020an, 8.899 hotelek osatu dute eskaintza (urteko batezbestekoa), eta beraz, aurreko ekitaldian baino 6.000 establezimendu aktibo gutxiago izan dira. Datu horrek ere erakusten du krisiaren neurria. Agertoki hori gainerako kategorietara ere estrapola daiteke: landa-turismoko 12.779 ostatu egon dira zabalik (2019an baino 4.438 gutxiago) eta 524 kanpin (-250). Apartamentu turistikoei dagokienez, bidaiari zuhurragoentzako aukera erakargarriagoa izan arren, jardueraren jaitsiera besteetan bezain handia izan da: guztira, 76.498 apartamentu egon dira erabilgarri, aurreko ekitaldian baino 56.041 gutxiago.

Beraz, jarduerak 2020an hainbesterainoko jaitsiera izan duenez, eskaintako plaza kopuruak aztertutako establezimendu-kategoria guztietan egin du behera, eta jaitsierak % 27,3tik hasi (landa-turismoko establezimenduak) eta % 51,6ra artekoak (hotelak) izan dira.

Langileei erreparatuta, datuek baieztatu egiten dute pandemiak enpleguan izandako inpaktu historikoa, baina are larriagoa izango zen ABEEE-engatik izan ez balitz. Hala, 2020an, orotara, 124.782 enplegatu aritu dira sektorean lanean; 2019an baino % 55,5 gutxiago (155.937 pertsona gutxiago). Establezimendu bakoitzaren pisuari dagokionez, aurreko ekitaldietan bezala, 10 enplegutatik 7 hotel-sareari egon dira lotuta: urtean, batez beste, 86.442 enplegu, % 60,6ko beherakada izan ondoren (133.033 enplegu gutxiago). Landa-ostatuetan (19.220 enplegu) eta apartamentu turistikoetan (14.472) izan dira sektoreari atxikitako enplegu guztiaren laurdena, eta 6.292 eta 14.027 lanpostu suntsitu dira 2020an. Azkenik, kanpinek 4.648 lanpostu sortu dituzte; 2019an baino 2.585 enplegu gutxiago.

155. koadroa Espainiako eskaintza turistikoa bilakaera (urteko batez bestekoa)

Eremua	2018	2019	2020	% Δ 20/19
Establezimendu kopurua				
-Hotelak	14.742	14.897	8.899	-40,3
-Landa-turismoa	16.660	17.217	12.779	-25,8
-Apartamentu turistikoa	132.443	132.539	76.498	-42,3
-Kanpinak	768	774	524	-32,3
Eskaintako plaza kopurua				
-Hotelak	1.498.212	1.517.583	734.779	-51,6
-Landa-turismoa	160.659	165.949	120.566	-27,3
-Apartamentu turistikoa	508.498	507.816	302.227	-40,5
-Kanpinak (partzelaka)	501.734	502.002	339.088	-32,5
Langileak				
-Hotelak	214.379	219.475	86.442	-60,6
-Landa-turismoa	24.436	25.512	19.220	-24,7
-Apartamentu turistikoa	28.540	28.499	14.472	-49,2
-Kanpinak	6.937	7.233	4.648	-35,7

Iturria: EIN Hoteletako okupazioaren galdetegia.

Honi atxikitako koadroan daude jasota eskaintza turistikoa lotutako bi aldagaietatik abiatuta kalkulaturako ratioak: eskaintako plaza kopurua eta lanpostuak dira aldagai horiek, eta bietan haien neurria aintzat hartu da. Hala, kanpinen segmentuan izan da, berriro, dimentsiorik handiena eskaintako plaza kopurua (647,1), eta atzetik izan dituzte, urrutitik, hotelak (82,6), landa-ostatuak (9,4) eta apartamentu turistikoa (4,0). Azken horiek bakarrik izan dute mugimendua 2020an (% 3,1).

156. koadroa Espainiako eskaintza turistikoa bilakaera (urteko batez bestekoa)

Eremua	2018	2019	2020	% Δ 20/19
Plazak establezimendu bakoitzean				
-Hotelak	101,6	101,9	82,6	-18,9
-Landa-turismoa	9,6	9,6	9,4	-2,1
-Apartamentu turistikoa	3,8	3,8	4,0	3,1
-Kanpinak	653,3	648,6	647,1	-0,2
Enplegua establezimendu bakoitzean				
-Hotelak	14,5	14,7	9,7	-34,1
-Landa-turismoa	1,5	1,5	1,5	1,5
-Apartamentu turistikoa	0,2	0,2	0,2	-12,0
-Kanpinak	9,0	9,3	8,9	-5,1

Iturria: EIN Hoteletako okupazioaren galdetegia.

Establezimenduetako enpleguaren ratioak aukera ematen du enpresaren dimentsioa neurtzeko, eta ratio horri dagokionez, adierazle horren postu gorenean hotelen sarea dago (9,7) urtetik urterako aldakuntza okerrean izan arren (-% 34,1), eta oso atzetik ditu kanpinak (8,9), pixka bat jaitsi ondoren (-% 5,1). Landa-ostatuak (1,5) eta apartamentu turistikoa (0,2), askoz dimentsio apalagoak izanik, kontrako bilakaera izan dute: landa-ostatuak neurria handitu dute (% 1,5) eta apartamentu turistikoa, berriz, murriztu (-% 12).

Okupazio maila eta prezioen bilakaera

Sektoreko zifra handiei begira jarrita, eta okupazio mailari erreferentzia eginez, kanpinek izan dute bilakaera onena: batez besteko okupazioa % 32,1ekoa izan da, baina zifra horrek 7 puntutik gorako jaitsiera izan du aurreko ekitaldiko zifrarekin alderatuta. Hotelei (% 26,5) eta apartamentu turistikoari (% 16,9) dagokienez, beherakada handia izan du okupazio mailak (ehuneko -31,9 puntu eta ehuneko -20,2 puntu), eta joera hori landa-ostatueta, negatiboa izan arren, leunagoa da (ehuneko -5,3 puntu). Azken horiek % 13,4ko batez besteko okupazioarekin amaitu dute ekitaldia.

Prezio-indizeari dagokionez (2008ko oinarria=100), 2020an aldaketa nabarmenak izan dira sektorean. Partekatutako joera prezioen jaitsiera izan da, baina balio altuenak landa-ostatuetei (140,9) eta kanpinei (140,4) dagozkie, eta baxuagoak dira apartamentu turistikoarenak (122,5) eta normalean adierazle honetan lehen postuan izaten diren hotelenak (103,0). Hala ere, eta 2020ko ekitaldian izan ditugun ezohiko inguruabarrak aintzat hartuta, prezioen jaitsiera ez da nahikoa izan beste aldagai eta/edo betebeharrak batzuek baldintzatu duten eskari turistikoa sustatzeko.

157. koadroa Okupazio mailaren eta prezio-indizeen bilakaera Espainiako turismo-ostatuete sareetan (urteko batezbestekoa)

Eremua	2018	2019	2020	Δ 20/19
Okupazio maila plaza kopuruko				
-Hotelak	58,5	58,4	26,5	-31,9 pp
-Landa-turismoa	18,9	18,7	13,4	-5,3 pp
-Apartamentu turistikoak	38,1	37,1	16,9	-20,2 pp
-Kanpinak (partzelaka)	39,0	39,7	32,1	-7,6 pp
Prezio-indizea				
-Hotelak	109,9	112,2	103,0	-9,2 pp
-Landa-turismoa	140,1	142,1	140,9	-1,2 pp
-Apartamentu turistikoak	140,4	142,1	122,5	-19,6 pp
-Kanpinak	146,7	150,4	140,4	-10,0 pp

pp: ehuneko puntuak.

Iturria: EIN Hoteletako okupazioaren galdetegia.

Azken finean, 2020ko ekitaldiko balantze beltzak sektorearen balio-kate osoa oso egoera zailean utzi du. Egoera etsigarri hori ikusita, sektoreak espero du 2021eko udatik aurrera nolabaiteko erritmo bat hartzea berriz ere, eta hori nahitaez egongo da lotuta txertaketaren erritmoarekin eta herrialde bakoitzak ezarriko dituen murrizketak malgutzarekin. Horrez gain, krisiaren ondorio negargarriak arintzeko, Europar Batasuneko Next Generation suspertze-funtsetatik etorritako 3.400 milioi euro bideratuko ditu turismo-industria modernizatzeraz, digitalizatzeraz eta jasangarri bihurtzeraz.

4.4 TURISMOA NAFARROAN

2020ko ekitaldia aurrekaririk gabeko urteko balantzearekin itxi zuen Nafarroako turismo-sektoreak. Sectoreak jasan zituen eta kapitulu honetan zehar aipatu ditugun kalte guztiak alde batera utzita, Iruñeako ekonomian ikaragarritzko eragina izan zuen jai turistiko nagusia (Sanferminak) bertan behera geratzeak. Kontuan izan behar da zaindariaren jaiak irauten duten 9 egunetan urte osoko fakturazioaren % 15 eta % 20 artean jasotzen dutela ostalariek. Hala, Sanferminak bertan behera geratuta (2020an eta 2021ean), galerak 280 milioi euro ingurukoak izango direla kalkulatu da. Egoera horrek, ekitaldiaren ezohikotasunarekin batera, arrakala ekonomiko handia eragin du sektorean.

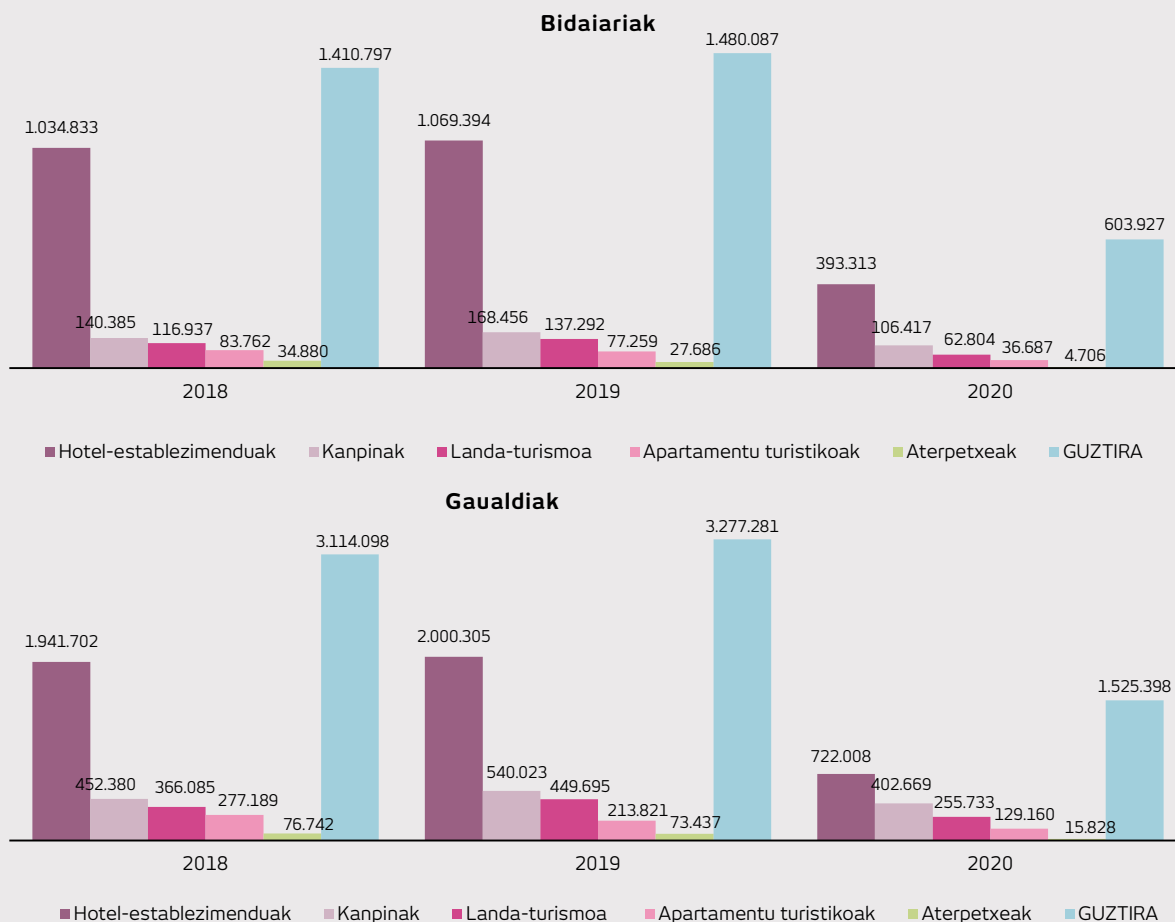
Eskari turistikoa

Arreta sektoreko adierazle nagusietan jarrita eta mugako mugimendu turistikoari buruzko datu estatistikoaren arabera (Frontur), 2020an nazioarteko 146.678 turista eta txangozale zenbatu zituzten Nafarroan, aurreko ekitaldian baino % 64,7 gutxiago, hau da, 268.376 bidaiari gutxiago. Gaualdiek ere bilakaera negatiboa izan zuten: 742.894 gaualdi zenbatu zituzten, aurreko urtean baino % 62,1 gutxiago. Ondorioz, egindako gastua ere neurri berean jaitsi zen (-% 62,5), eta 97,9 milioi eurokoa izan zen.

Azterketarekin aurrera jarraituz, eta Nafarroako Estatistika Institutuak¹ argitaratutako informazioa kontuan izanda, krisiaren eragina argi eta garbi islatu zen sektoreko magnitude nagusietan. Hala, atxikitako grafikoan ikus daitekeen moduan, Foru Erkidegoak 603.927 bidaiari jaso zituen 2020an, aurreko ekitaldian baino % 59,2 gutxiago. Gaualdien bilakaera berbera izan zen (-% 53,5), eta justu-justu gaintu zuten milioi eta erdiko langa. Dena den, eta merkatuak txikiak izan arren, batez besteko egonaldiak bi egunetik gora mantendu ziren (2,5 egun), eta apur bat luzatu ziren 2019arekin (2,2 egun) alderatuta.

¹ Behin-behineko datuak.

30. grafikoa Bidaiarien eta gaudien bilakaera, 2018-2020

2020ko behin-behineko datuak.

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Hoteletako okupazioaren galdetegia.

Informazioa ostatu motaren arabera banakatuta, hotelen sareak jarraitu zuen eskaririk handiena izaten; 393.313 bidaiari (guztizkoaren % 65,1) eta 722.008 gaualdi (% 47,3) zenbatu zituzten hoteletan 2020an, % 64 inguruko jaitsierak izan arren. Hoteletako batez besteko egonaldia bi egun baino gutxiagokoa izan zen (1,8 egun). Partaidetzarik handieneko bigarren ostatu motak kanpinak izan ziren; 106.417 bidaiarirekin eta 402.669 gaualdirekin itxi zuten ekitaldia, eta eskariaren jaitsiera txikiagoa izan zen (-% 36,8 eta -% 25,4, hurrenez hurren). Batez besteko egonaldia, berriz, 2019koa baino altuagoa izan zen (3,8 egun, eta 2019an 3,2 egun). Landa-ostatuei (62.804 bidaiari eta 255.733 gaualdi) eta apartamentu turistikoak (36.687 bidaiari eta 129.160 gaualdi) dagokienez, lehenengo adierazleak % 50 inguruko jaitsiera izan zuen eta bigarrenak % 40 ingurukoa; batez besteko egonaldia, berriz, 3 eta 4 egun artekoa izan zen. Azkenik, aterpetxeak (4.706 bidaiari eta 15.828 gaualdi) izan zuten bilakaerarik okerrena. Eskaria asko jaitsi zen (-% 83) eta gaualdiek ere historiako zifrarik baxuenak eskuratu zituzten (-% 78,4).

158. koadroa Eskari turistikoaren bilakaera Nafarroan

Kontzeptua	Bidaiariak			Gaualdiak			Batez besteko egonaldia		
	2019	2020	% Δ 20/19	2019	2020	% Δ 20/19	2019	2020	Δ 20/19
Hotelak	1.069.394	393.313	-63,2	2.000.305	722.008	-63,9	1,9	1,8	-0,1pp
Landa-turismoa	137.292	62.804	-54,3	449.695	255.733	-43,1	3,3	4,1	0,8pp
Apartamentu turistikoak	77.259	36.687	-52,5	213.821	129.160	-39,6	2,8	3,5	0,8pp
Aterpetxeak	27.686	4.706	-83,0	73.437	15.828	-78,4	2,7	3,4	0,7pp
Kanpinak	168.456	106.417	-36,8	540.023	402.669	-25,4	3,2	3,8	0,6pp
Guztira	1.480.087	603.927	-59,2	3.277.281	1.525.398	-53,5	2,2	2,5	0,3pp

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. 2020ko behin-behineko datuak.

Azterketarekin jarraituz eta hotel-establezimenduei buruzko informazioan sakonduz, eskari turistikoa Estatuko turistetan oinarritu zen 2020ko ekitaldian, datuek erakusten dutenez. Hala, Estatuko bidaiariek (-% 58,3) zein nazioartekoek (-% 77,8) egin zuten behera, baina 10 bidaiaritik 8 Estatukoak izan ziren.

159. koadroa Hotel-establezimenduak. Jasotako bidaiariak, gaualdiak eta batez besteko egonaldia (Nafarroa 2020). Jatorriaren arabera

Eremua	Bidaiariak			Gaualdiak			Batez besteko egonaldia	
	Kopurua	%	% Δ 20/19	Kopurua	%	% Δ 20/19	2020	% Δ 20/19
GUZTIRA	390.836	100,0	-63,5	715.389	100,0	-64,2	1,8	-0,1pp
Estatukoak guztira	328.199	84,0	-58,3	600.874	84,0	-61,1	1,8	-0,2pp
-Madril	54.502	16,6	-64,8	101.707	16,9	-67,9	1,9	-0,1pp
-Katalunia	52.821	16,1	-57,8	99.016	16,5	-60,1	1,9	-0,1pp
-EAE	51.909	15,8	-54,1	88.665	14,8	-54,9	1,7	0,0pp
-Nafarroa	54.453	16,6	-36,7	86.967	14,5	-41,8	1,6	-0,1pp
-Beste autonomia-erkidego batzuk	114.514	34,9	-62,8	224.519	37,4	-64,7	2,0	-0,1pp
Atzerrikoak guztira	62.637	16,0	-77,8	114.515	16,0	-74,8	1,8	0,2pp
-EB (Espainia izan ezik)	50.644	80,9	-74,4	86.895	75,9	-71,5	1,7	0,2pp
-Europako gainerakoak	2.909	4,6	-75,8	7.552	6,6	-60,6	2,6	1,0pp
-Munduko gainerakoak	9.084	14,5	-87,5	20.068	17,5	-84,5	2,2	0,4pp

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. 2020ko behin-behineko datuak.

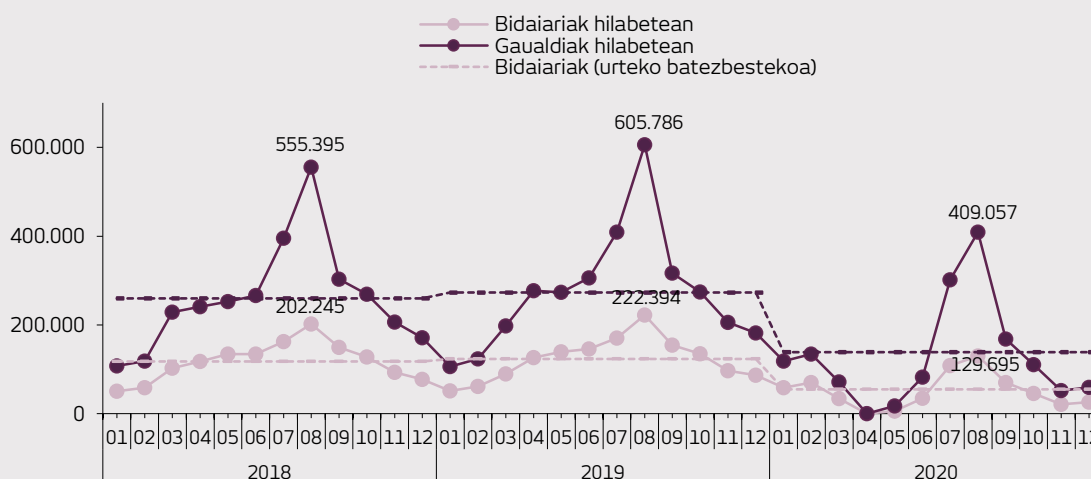
Estatuko egoerarekin hasita, 2020an 328.199 bidaiari eta 600.874 gaualdi erregistratu zituzten Estatuko hotel-establezimenduetan (-% 58,3 eta -% 61,1, hurrenez hurren). Madril (Estatuko guztizkoaren % 16,6), Katalunia (% 16,1), EAE (% 15,8) eta Nafarroa bera (% 16,6) kokatu ziren Estatuko rankingaren buruan. Jatorriko erkidego guztiek % 50etik gorako jaitsierak izan zituzten, bai bidaiari kopuruan, bai gaualdietan. Nafarroako bidaiariak izan ziren salbuespen bakarra, jaitsiera apalagoekin (-% 36,7 eta -% 41,8, hurrenez hurren). Hala, Estatuko turisten jatorri-merkatuaren egitura aldatu egin zen, eta partaidetza oso antzekoak izan zituzten Nafarroako, Kataluniako eta Madrilgo turistek; azken horiek, normalean, ordezkartza handiagoa izaten dute.

Azterketa hori bera nazioarteko segmentura eramanda, erreferentziazko adierazleek aurrekaririk gabeko beherakada izan zuten 2020an. Pandemiari aurre egiteko helburuz mugikortasunari behin eta berriro ezarritako murrizketen ondorioz, atzerriko turisten sarrera erori egin zen (-% 70 etorreretan eta gaudietan) Nazioarteko jardura turistikoaren zatirik handiena EBtik datozen bidaiariei egokitu zitzaizen (bidaiarien % 80,9 eta gaudien % 75,9); jaitsiera nabarmena izan zuten 2020an (-% 74,4 eta -% 71,5, hurrenez hurren). Europako eta munduko gainerako lekuetako bidaiarien ekarpena % 20koa izan zen, eta horien balioek ere behera egin zuten. Horren guztiaren ondorioz, Foru Erkidegoko hotelen sareko batez besteko egonaldia bi egunekoa baino apur bat laburragoa izan zen (1,8 egun) bi segmentuetan. Hori izan zen Estatuko zein atzerriko bidaiarien kasua.

Hala, kapituluan zehar aipatu dugun moduan, 2020an aldatu egin zen turisten portaera (gertuko turismoa, hotel-sarearen eskaria jaitsi egin zen beste aukera batzuen aurrean, azken orduko deuseztapenak, etab.). Ondorioz, balantza egin zuten adierazle guztiek, eta neurri ezberdinetako inpaktuak izan zituzten ostatu mota ezberdinek.

Eskari turistikoaren azterketarekin aurrera eginez, eta hileko bilakaerari dagokionez, 2020a ezohikoa izan arren, Nafarroan mantendu egin zen aurreko urteetako sasoiko profila. Hala, udan eskuratu ziren gehieneko balioak (uztaila-iraila), nahiz eta aurreko ekitaldian erregistratutako mailatik oso urrun geratu.

31. grafikoa Bidaiari kopuruaren eta gaudien bilakaera, hilabeteka (Nafarroa, 2018-2020)

Iturria: Nafarroako Estadística Institutua. 2020ko behin-behineko datuak.

Hala, uztailean, abuztuan eta irailean 308.034 bidaiari eta 879.409 gaualdi zenbatu ziren, hau da, urteko guztizkoaren % 51 eta % 57,6, hurrenez hurren. Hortaz, 2020ko datuak oso ezberdinak izan ziren aurreko urteetakoekin alderatuta. Turismo-jardueraren beheranzko bilakaerak ilundu egin zuen ekitaldi osoa. Martxotik aurrera hasi zen bilakaera beheranzkoa izaten (alarma-egoera dekretatu ondoren), eta apirileko eta maiatzeko bilakaerak izan ziren okerrenak (% 90etik gorako jaitsierak, turismo-jardura guztiz geratu

baitzen). Azken hiruhilekoan ere bilakaera oso txarra izan zen (urria-abendua), eta eskaria oso ahula zen.

Eskaintza turistikoa

Azterketa Nafarroako turismo-eskaintzaren adierazle-nagusietara ekarrita, datuen arabera, eskarian izandako beherakadak zuzenean eragin zion eskaintzari. Ondorioz, irekita zeuden establezimenduen kopuruak jaitsiera handia izan zuen, eta eskaintza aurreko urtekoa baino askoz ere txikiagoa zen. Hala, hauek osatu zuten eskaintza: 68 hotel-establezimendu (2019an 100), 112 ostatu eta pentsio (2019an 173), landa-turismoko 564 ostatu (2019an 804), 6 aterpetxe (2019an 10), 14 kanpin (2019an 19) eta 399 apartamentu turistiko (2019an 454).

160. koadroa Eskaintza turistikoa Establezimendu kopurua, plazak, okupazio maila eta langile kopurua. 2019-2020

Kontzeptua	2019	2020	% Δ 20/19
Hotelak			
Irekitako establezimendu kopurua	100	68	-32,0
Plaza kopurua	8.198	5.585	-31,9
Okupazio maila (plazen %)	52	23	-55,8
Langileak	1.237	681	-44,9
Ostatuak eta pentsioak			
Irekitako establezimendu kopurua	173	112	-35,3
Plaza kopurua	3.684	2.367	-35,7
Okupazio maila (plazen %)	28	15	-46,4
Langileak	236	147	-37,7
Landa-turismoa			
Irekitako establezimendu kopurua	804	564	-29,9
Plaza kopurua	6.157	4.383	-28,8
Okupazio maila (plazen %)	19	13	-31,6
Langileak	979	743	-24,1
Aterpetxeak			
Irekitako establezimendu kopurua	10	6	-40,0
Plaza kopurua	769	389	-49,4
Okupazio maila (plazen %)	25	12	-52,0
Langileak	68	43	-36,8
Kanpinak			
Irekitako establezimendu kopurua	19	14	-26,3
Plaza kopurua	11.140	8.239	-26,0
Okupazio maila (plazen %)	12	9	-25,0
Langileak	137	98	-28,5
Apartamentu turistikoak			
Irekitako establezimendu kopurua	454	399	-12,1
Plaza kopurua	2.114	1.584	-25,1
Okupazio maila (plazen %)	27	19	-29,6
Langileak	426	294	-31,0

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Hoteletako okupazioaren galdetegia (EIN). 2020ko behin-behineko datuak.

Datuetan sakonduz eta hotel-sarearekin hasiz, azken ekitaldian 68 establezimendu zenbatu zituzten (-% 32 2019arekin alderatuta); egunean 5.585 plaza eskaini zituzten (-% 31,9) eta 681 langile zituzten kontratatuta (-% 44,9). Landa-turismoko ostatuena izan ziren mapa turistikoan partaidetza handiena izan zuten bigarren kategoria, 564

establezimendurekin (-% 29,9). Guztira 4.383 plaza eskaini zituzten (-% 28,8), eta 743 lanpostu zituzten (-% 24,1). Apartamentu turistikoek (399, -% 12,1) eta ostatu eta pentsioek (112, -% 35,3) guztira 1.584 (-% 25,1) eta 2.367 plaza (-% 35,7) eskaini zituzten, hurrenez hurren; eta 300 (-% 31) eta 150 (-% 37,7) lanpostu inguru zituzten, hurrenez hurren. 14 kanpinek (-% 26,3) eta 6 aterpetxek (-% 40) osatu zuten eskaintza, 98 (-% 28,5) eta 43 (-% 36,8) langilerekin, hurrenez hurren.

Testuinguru horretan, ezinbestean, asko jaitsi ziren eskainitako plaza kopurua eta sektoreko enplegua. Okupazio mailan ere islatu zen joera hori: % 23koa izan zen hoteletan, % 19koa apartamentu turistikoetan eta % 9 eta % 15 artekoa gainerako establezimenduetan.

Azkenik, establezimendu kopuruaren, plazen, lanpostuen eta okupazio mailaren inguruko informazioa osatzeko, hotelen sektorearen errentagarritasunarekin lotutako beste bi adierazle aztertuko ditugu: eguneko batez besteko tarifa, eta logela bakoitzeko diru-sarrerak.

2020an Nafarroako hoteletan okupatutako logela bakoitzeko eguneko batez besteko tarifa 53,39 euro (azaroan) eta 67,50 euro (abuztuan) artekoa izan zen. Turisten kopuruak behera egin zuenez, sektoreak prezioak jaitsi behar izan zituen eskaria sustatzeko. Uztailean jaitsi zuten gehien prezioa (-% 30,9), baita urritik abendura ere, % 10,3 eta % 17 arteko jaitsierekin. Logelako diru-sarrerek antzeko bilakaera izan zuten, eta abuztuan eskuratu zuten gehieneko balioa (29,46 €). Bigarren hiruhilekotik aurrera asko jaitsi ziren diru-sarrerak. Goranzko aldakuntza bakarrak, berriz, urtarrilean eta otsailean erregistratu ziren (pandemia-egoeraren adierazpena egin aurretik).

**161. koadroa Eguneko batez besteko tarifa (ADR) eta Logelako diru-sarrerak (RevPAR).
Hotelen sektorea. Euroak**

Kontzeptua	Eguneko batez besteko tarifa (ADR)			Logelako diru-sarrerak (RevPAR)		
	2019	2020	% Δ 20/19	2019	2020	% Δ 20/19
Urtarrila	58,90	60,63	2,9	20,52	22,01	7,3
Otsaila	60,47	60,07	-0,7	23,73	25,61	7,9
Martxoa	62,23	59,60	-4,2	31,17	16,07	-48,4
Apirila	66,73	--	--	35,51	--	--
Maiatza	66,11	--	--	38,12	--	--
Ekaina	64,43	--	--	37,83	--	--
Uztaila	91,07	62,95	-30,9	52,33	23,70	-54,7
Abuztua	69,05	67,50	-2,2	47,92	29,46	-38,5
Iraila	65,24	61,23	-6,1	41,28	19,67	-52,3
Urria	66,58	57,39	-13,8	37,87	15,30	-59,6
Azaroa	64,34	53,39	-17,0	32,17	12,23	-62,0
Abendua	65,36	58,66	-10,3	25,08	12,04	-52,0

Iturria: Nafarroako Estatistika Institutua. Hoteletako okupazioaren galdetegia (EIN). 2020ko behin-behineko datuak.

